

Abordări ale EXCLUZIUNII SOCIALE în Republica Moldova

Aspecte metodologice
și analitice

Chișinău, 2010

Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova

Aspecte metodologice
și analitice

Autori:
Maria Vremiș,
Viorica Craievschi-Toartă,
Anatolii Rojco,
Diana Cheianu-Andrei

Chișinău, 2010

„Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova. Aspecte metodologice și analitice”

Ediția 1, 2010

Autori: **Maria Vremiș, Viorica Toartă, Anatolii Rojco, Diana Cheianu-Andrei.**

„Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova.
Aspecte metodologice și analitice”, Chișinău, 2010 – 322 pag.

Tiraj 200 ex.

Tipar: “Nova Imprim” SRL

ISBN

CZU

Întru realizarea prezentei lucrări Proiectul și autorii au beneficiat de suportul informațional al Biroului Național de Statistică în persoana dlui Oleg Cara, Vice-Director, Coordonator Național al Proiectului și dnei Ala Negruță, șefa Direcției statistica socială și a nivelului de trai, care au facilitat accesul la datele statistice necesare pentru analiză, precum și de suportul conceptual al dlui Andrey Ivanov, dnei Susanne Milcher și dlui Mihail Peleah din Oficiului Regional al PNUD din Bratislava.

Lucrarea a fost elaborată cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și a Fondului Națiunilor Unite de Dezvoltare pentru Femei și publicată în cadrul proiectului comun PNUD, UNIFEM, UNFPA, UNICEF „Consolidarea Sistemului Statistic Național al Republicii Moldova”, cu susținerea financiară a Agenției Suedeze de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare (Sida).

Reproducerea totală sau parțială a fragmentelor din această publicație este autorizată doar cu condiția indicării clare și exacte a sursei.

Opiniile prezentate în această lucrare aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opiniile oficiale ale agențiilor Organizației Națiunilor Unite.

Această lucrare este disponibilă în limbile română și engleză și poate fi accesată la adresele: www.undp.md, www.un.md/UNIFEM, www.statistica.md

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) reprezintă rețeaua globală de dezvoltare a Națiunilor Unite, care promovează schimbarea și conectează țările la informații, experiența și resursele necesare pentru a ajuta oamenii să-și construiască o viață mai bună.

Fondul Națiunilor Unite de Dezvoltare pentru Femei (UNIFEM) oferă asistență tehnică și financiară pentru programele și strategiile inovatoare care promovează drepturile umane, participarea politică și securitatea economică a femeilor.

Traducere în engleză:

Veaceslav Musteață, Eleonora Rusnac, Andrei Munteanu

Tehnoredactare :

versiunea în română - Aurelia Spătaru

versiunea în engleză - Alison Mutler

Copertă și design:

Ion Axenti

Cuprins

Lista de acronime	9
Sumar executiv	10
Introducere	13
Capitolul I. Excluziunea și coeziunea socială: aspecte teoretice și metodologice	15
1.1. Abordări conceptuale cu privire la excluziunea socială	16
1.2. Abordări conceptuale cu privire la coeziunea socială	22
Capitolul II. Resursele informaționale	29
2.1. Tipuri de date	30
2.2. Surse de date disponibile	30
Capitolul III. Excluziunea socială în Republica Moldova	35
3.1. Monitorizarea fenomenului excluziunii sociale	36
3.2. Indicatori naționali de excluziune socială. Domenii și nivele de dezagregare	38
3.3. Metodologia de utilizare a indicatorilor de excluziune socială	39
3.4. Factorii de vulnerabilitate și grupurile vulnerabile	63
Capitolul IV. Coeziunea socială în Republica Moldova: aspecte teoretice și practice	91
4.1. Niveluri și instrumente de analiză a coeziunii sociale	92
4.2. Dimensiuni ale coeziunii sociale și accesul grupurilor vulnerabile la drepturi	96
Capitolul V. De la excluziune la incluziune și coeziune socială ..	131
5.1. Uniunea Europeană și incluziunea socială	132
5.2. Evoluția politicilor antisărăcie și incluziunea socială în Republica Moldova	136
Concluzii și recomandări	141

Anexe	.....	144
Anexa 1.	Abordări multiple ale excluziunii sociale	145
Anexa 2.	Sisteme de monitorizare a excluziunii și incluziunii sociale în țările UE	158
Anexa 3.	Evoluția indicatorilor de monitorizare a excluziunii/incluziunii sociale conform conceptului Laeken, inclusiv indicatorii propuși pentru Moldova.....	167
Anexa 4.	Matricea indicatorilor de monitorizare a excluziunii sociale în Republica Moldova. Definiții, metodologii și formule de calcul.....	170
Anexa 5.	Dinamica indicatorilor de excluziune socială în Republica Moldova, 2006-2008.....	216
Anexa 6.	Matricea indicatorilor de monitorizare a coeziunii sociale în Republica Moldova. Definiții, metodologii și formule de calcul.....	270
Anexa 7.	Indicatori de coeziune socială în Republica Moldova conform grupurilor vulnerabile (în baza datelor Modulului ad-hoc privind excluziunea socială, I trimestru 2009)	302
Bibliografie	.....	318

Lista tabelelor, figurilor și boxelor

TABELE:

Tabelul 1.	Dimensiunile coeziunii sociale.....	27
Tabelul 2.	Evaluarea stării de sărăcie cronică.....	42
Tabelul 3.	Indicatorii de măsurare a vulnerabilității la excluziunea socială a grupurilor de persoane, pe domenii social-economice (cazul Republicii Moldova).....	68
Tabelul 4.	Niveluri de analiză a coeziunii sociale	92
Tabelul 5.	Evaluarea coeziunii sociale a grupurilor vulnerabile în raport cu accesul lor la drepturi	97
Tabelul 6.	Raioanele cu cel mai jos nivel de asigurare a instituțiilor preșcolare cu cadre didactice, 2008.....	98
Tabelul 7.	Raportul dintre mărimile indemnizațiilor pentru copii și minimul de existență a copilului de vîrsta respectivă, 2006-2008	99
Tabelul 8.	Gradul de activitate economică a copiilor în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani, 2008.....	100
Tabelul 9.	Membrii gospodăriei casnice care se ocupă cu copiii, I trim. 2009	103
Tabelul 10.	Repartizarea condamnaților după principalele tipuri de pedepse, 2006-2008.....	104
Tabelul 11.	Coeficientul de indexare a pensiilor, 2006-2008.....	106
Tabelul 12.	Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății a persoanelor vîrstnice, 2008	107
Tabelul 13.	Raportul dintre mărimile pensiei medii și a minimului de existență a pensionarului, 2006-2008	107
Tabelul 14.	Rata sărăciei persoanelor vîrstnice, 2008.....	108
Tabelul 15.	Izolarea și confuzia persoanelor cu dizabilități, I trim. 2009	114
Tabelul 16.	Rata sărăciei persoanelor cu dizabilități, 2008	115
Tabelul 17.	Frecventarea cursurilor de instruire, I trim. 2009	116
Tabelul 18.	Indemnizația pentru copii (calculată pe un membru al gospodăriei casnice), 2008.....	121

Tabelul 19. Dimensiunea de gen a izolării și confuziei, I trim. 2009.....	121
Tabelul 20. Numărul de întreruperi de sarcina la 100 născuți-vii, 2006-2008	122
Tabelul 21. Copii de vîrstă școlară ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare, 2006-2008	126
Tabelul 22. Izolarea și derutarea copiilor migranților la muncă, I trim. 2009.....	127
Tabelul 23. Lista indicatorilor sociali ai OECD	150
Tabelul 24. Portofoliul indicatorilor de incluziune socială ai UE	154

FIGURI:

Figura 1. Grupurile vulnerabile principale în noile state ale UE, 2008	66
Figura 2. Riscul sărăciei copiilor, 2006-2008	69
Figura 3. Sărăcia persistentă în raport cu numărul de copii în gospodărie, 2008.....	70
Figura 4. Accesul financiar la servicii de sănătate al gospodăriilor cu copii pînă la 18 ani, 2008.....	71
Figura 5. Capitalul educațional în raport cu aspectul gender, 2006-2008	72
Figura 6. Nivelul de încredere a tinerilor în structurile statale de securitate, 2008.....	73
Figura 7. Accesul la facilități și dotarea locuinței, 2006-2008	74
Figura 8. Șomajul și integrarea în muncă, 2008.....	77
Figura 9. Incidența sărăciei absolute a vîrstnicilor, 2006-2008.....	78
Figura 10. Starea de sănătate și cheltuielile vîrstnicilor pentru sănătate, 2006-2008	80
Figura 11. Asigurarea necesităților minime pentru supraviețuire a persoanelor vîrstnice, 2006-2008.....	80
Figura 12. Asigurarea socială a persoanelor vîrstnice din mediul rural, 2006-2008	81
Figura 13. Incidența sărăciei absolute a persoanelor cu dizabilități, 2006-2008	84

Figura 14.	Riscul sărăciei persistente, 2008	84
Figura 15.	Autoaprecierea stării de dizabilitate pe tipuri de gospodării, 2006-2008	86
Figura 16.	Incidența transferurilor sociale, 2006-2008	87
Figura 17.	Incidența sărăciei absolute pe tipuri de gospodării, 2006-2008	89
Figura 18.	Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor după nivelul de studii, 2006-2008	89
Figura 19.	Distribuția lucrătorilor tineri după durata săptămânii de lucru, 2008	100
Figura 20.	Asigurarea GC cu copii cu comodități comune în locuința, 2008	101
Figura 21.	Aprecierea de către copii a relațiilor dintre persoanele vârstnice și tineri, I trim.2009	105
Figura 22.	Gradul de izolare și confuzie a persoanelor vârstnice, I trim.2009	109
Figura 23.	Capacitatea/incapacitatea persoanelor vârstnice de a influența procesul de luare a deciziilor, I trim.2009.....	111
Figura 24.	Aprecierea de către persoanele vârstnice a relațiilor dintre persoanele vârstnice și tineri, I trim.2009	112
Figura 25.	Capacitatea invalizilor de a influența procesul de luare a deciziilor, I trim.2009	117
Figura 26.	Încrederea în sistemele care prestează diverse servicii, I trim.2009	118
Figura 27.	Utilizarea timpului în afara orelor de muncă de către bărbați și femei, I trim.2009	123
Figura 28.	Nu sînt capabili de a influența procesul de luare a deciziei, I trim.2009	124
Figura 29.	Evaluarea relațiilor dintre bărbați și femei, I trim.2009	125
Figura 30.	Petrecerea timpului liber, I trim.2009.....	127
Figura 31.	Frecventarea cursurilor de instruire, I trim.2009	128
Figura 32.	Participarea în viața socială, I trim.2009	128
Figura 33.	Aprecierea relațiilor dintre bogați și săraci, I trim. 2009	129

BOXE:

Boxa 1.	Sărăcia, excluziunea și incluziunea sociala	19
Boxa 2.	Diverse interpretări ale conceptului de coeziune social	23
Boxa 3.	Evaluarea sărăciei în UE.....	38
Boxa 4.	Populația activă	46
Boxa 5.	Ocuparea informal	46
Boxa 6.	Persoanele afl ate în șomaj	47
Boxa 7.	Gospodăriile fără lucrători	49
Boxa 8.	Noțiunea de dizabilitate	83
Boxa 9.	Definiția discriminării pe criterii de dizabilitate	113
Boxa 10.	Principalele obiective ale Comunității Europene pentru anii 2006-2010	135
Boxa 11.	Tipologia statisticilor ONU	146
Boxa 12.	Statisticile Comunitare referitoare la Venit și Condiții de Viață (EU-SILC)	157
Boxa 13.	Principalii indicatori pentru monitorizarea excluziunii în baza Planului Național de Acțiuni al Franței	159
Boxa 14.	Indicatorii de incluziune socială din Planul Național de Acțiuni al Italiei	160
Boxa 15.	Sistemul German de indicatori Sociali.....	163
Boxa 16.	Indicatorii de excluziune socială în PNA Finlandez.....	164
Boxa 17.	Setul de indicatori de monitorizare a incluziunii sociale în România	166

Lista de acronime

AEAÎ - Agenția de Evaluare și Acreditare în Învățământ
AFM – Ancheta Forței de Muncă realizată de Biroul Național de Statistică
ANOFM – Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
APC/L – Administrația Publică Centrală/Locală
ANRCETI – Agenția Națională de Reglementări în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației
BASS – Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat
BIM – Biroul Internațional al Muncii
BNS – Biroul Național de Statistică
CBGC – Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice realizată de Biroul Național de Statistică
CE – Consiliul Europei
CNAS – Casa Națională de Asigurări Sociale
CNMS – Centrul Național de Management în Sănătate
CNȘMPM – Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă
ES – Excluziunea socială
GC – Gospodăria casnică
FRSSP - Fondul Republican de Susținere Socială a Populației
MAI - Ministerul Afacerilor Interne
MCDR – Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale
MDC – Metoda Deschisă de Coordonare
MTIC – Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor
ME – Ministerul Economiei
MEdu – Ministerul Educației
MJ – Ministerul Justiției
MMPSF – Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
MS – Ministerul Sănătății
ODM—Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
OECD – Organizația Economică pentru Cooperare și Dezvoltare
OIM – Organizația Internațională a Muncii
OMS – Organizația Mondială a Sănătății
PNAinc – Planuri Naționale de Acțiuni pentru Incluziune Socială
RSIP – Raportul privind Sărăcia și Impactul Politicilor
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei
SND – Strategia Națională de Dezvoltare pentru 2008-2011
p.p. – puncte procentuale
UAT – Unități Administrative Teritoriale
PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
UNIFEM – Fondul Națiunilor Unite de Dezvoltare pentru Femei
UNFPA – Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UNICEF – Fondul Națiunilor Unite pentru Copii

Sumar executiv

Crearea condițiilor pentru îmbunătățirea calității vieții populației prin dezvoltarea unei societăți competitive din punct de vedere economic, bazată pe cunoaștere, capabilă de o creștere economică sustenabilă, cu locuri de muncă și cu o coeziune socială ridicată este obiectivul fundamental al *Strategiei Naționale de Dezvoltare pentru anii 2008-2011* (SND) a Republicii Moldova. Cu toate acestea, problemele sărăciei continuă să persiste atât la nivel național, cât și global, determinînd specialiștii în domeniu să cerceteze cauzele și mecanismele care favorizează această stare cu scopul de a reduce riscurile de excluziune socială.

Excluziunea socială impune o strategie de reconstrucție socială în paralel cu implementarea unor politici de suport pentru grupurile vulnerabile.

Actualmente, în Republica Moldova nu există un sistem de indicatori pentru monitorizarea excluziunii sociale, însă există voința de aderare și aliniere la standardele internaționale în ceea ce privește analiza inegalității sociale și studierea impactului politicilor sociale asupra grupurilor vulnerabile ale populației. Pentru a măsura progresele înregistrate în apropierea Republicii Moldova de standardele internaționale, a fost creat un parteneriat de către PNUD Moldova împreună cu UNIFEM, UNFPA, UNICEF, Guvernul Republicii Moldova și Biroul Național de Statistică care și-a propus elaborarea unui set de indicatori pentru studierea excluziunii sociale și a mecanismelor care o favorizează.

Prezentul studiu oferă setul de indicatori de măsurare a excluziunii sociale în Republica Moldova, metodologia de calcul a acestora, precum și analiza indicatorilor prin prezentarea inegalității umane și disparităților regionale în scopul elaborării unor strategii de reconstrucție socială și a unor politici de suport pentru grupurile vulnerabile.

Excluziunea socială prezintă deficiențe la nivelul: (i) pieței muncii care promovează integrarea economică; (ii) sistemului statului bunăstării care susține integrarea socială; (iii) sistemului familiei și copilului care oferă integrare personală și (iv) sistemului democratic și legal ce presupune integrarea civică. Astfel, studiul de față prezintă un scurt istoric al conceptului de excluziune socială, caracterizînd dimensiunile acestui fenomen, cauzele și procesele ce-l generează, mecanismele precare de suport instituțional, cadrul legal discriminator, inclusiv barierele instituționale și politice, valorile sociale și practicile culturale.

Sînt caracterizate condițiile care împiedică unele grupuri de oameni să beneficieze de drepturile lor sociale, economice, politice și culturale.

În acest context, apare necesitatea dezvoltării unor politici sociale care să ofere accesul populației la diverse tipuri de servicii (medicale, educaționale, de protecție, etc.) și care să permită elaborarea unor politici de coeziune socială: sistemul de drept care să asigure exercitarea tuturor drepturilor omului, participarea tuturor cetățenilor la viața socială, procesul de dezvoltare personală, familială și profesională. Coeziunea socială presupune responsabilitatea tuturor membrilor unei societăți pentru bunăstarea socială, dezvoltarea relațiilor de încredere și parteneriat bazate pe egalitatea în drepturi, demnitatea umană, autonomia personală, etc.

Pentru a analiza excluziunea/incluziunea socială, precum și coeziunea socială în Republica Moldova, autorii studiului au utilizat cercetările statistice periodice efectuate de Biroul Național de Statistică: Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice, Modulul ad-hoc „Excluderea socială” efectuat pentru prima dată în Moldova în trimestrul I al anului 2009, Ancheta Forței de Muncă, precum și date administrative oferite de diverse ministere (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Economiei, Ministerul Educației, etc.).

În elaborarea matricei de indicatori naționali cu privire la excluziunea socială a fost analizată experiența țărilor europene în acest domeniu (Franța, Italia, Germania, Finlanda, România, etc.), s-au studiat indicatorii monitorizați în aceste și în alte țări, inclusiv indicatorii structurali stabiliți de Comunitatea Europeană. În același timp, s-a ținut cont de particularitățile Republicii Moldova, de indicatorii monitorizați în cadrul *Strategiei Naționale de Dezvoltare* și *Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului* pentru a asigura valorificarea oportunităților existente în contextul național.

Indicatorii propuși permit monitorizarea excluziunii/incluziunii sociale, politicilor sectoriale implementate, oferind o analiză complexă a impactului acestora asupra nivelului calității vieții populației. Matricea indicatorilor naționali include indicatori primari, secundari și terțiari ce asigură o evaluare complexă și multilaterală a incluziunii sociale și a evoluției nivelului de bunăstare în contextul politicilor naționale. Indicatorii de monitorizare sînt grupați pe 10 dimensiuni principale ale calității vieții populației: (i) sărăcie și inegalitate (14 indicatori), (ii) locuință și condiții locative ale gospodăriilor (10 indicatori); (iii) piața muncii (14 indicatori); (iv) educație (19 indicatori); (v) sănătate

(13 indicatori); (vi) protecție socială (9 indicatori); (vii) justiție și securitate (8 indicatori); (viii) cultură, sport și petrecerea timpului liber (4 indicatori); (ix) participare la viața socială, guvernare, comunicare și acces la informație (10 indicatori) și (x) mediul (2 indicatori).

Factorii principali care definesc, în prezent, vulnerabilitatea unor grupuri de persoane la excluziune socială sînt vârsta, educația, sănătatea, prezența sau absența locului de muncă, veniturile și mediul de reședință. Aceștia au permis identificarea și caracterizarea principalelor grupuri vulnerabile din Republica Moldova: copiii și familiile cu mulți copii, tinerii, persoanele cu venituri reduse, persoanele vîrstnice, persoanele cu dizabilități, familiile lucrătorilor migranți; în scopul cunoașterii particularităților de manifestare, elaborare și aplicare a mecanismelor de incluziune socială.

În studiu, o atenție centrală este acordată și metodologiei de calculare a indicatorilor de monitorizare a excluziunii/incluziunii și coeziunii sociale. Respectiv, indicatorii de excluziune socială sînt prezentați în dinamică.

Cercetarea excluziunii sociale urmărește identificarea factorilor care pot determina creșterea incluziunii și coeziunii sociale. În acest context, un rol deosebit în lucrare a fost atribuit studierii aspectelor teoretice și practice ale coeziunii sociale, evidențierii indicatorilor de monitorizare și evaluare a acestui proces. Pentru o analiză complexă a coeziunii sociale sînt propuși spre utilizare 3 tipuri de indicatori: cantitativi, calitativi obiectivi și calitativi subiectivi; care pot fi completați cu indicatori derivați.

Coeziunea socială a fost analizată prin prisma situației calității vieții (egalității în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării, demnității, dezvoltării personale și participării) și componentelor de bază ale vieții. Au fost identificate, în acest mod, 5 grupuri vulnerabile în ceea ce privește coeziunea socială: copiii, persoanele vîrstnice, persoanele cu dizabilități, femeile, familiile lucrătorilor migranți.

Autorii lucrării au căutat să furnizeze o metodologie exactă pentru monitorizarea și evaluarea excluziunii/incluziunii și coeziunii sociale, bazată pe specificul național, valorificînd întregul spectru de sisteme de monitorizare ale fenomenelor menționate atît în plan european, cît și mondial. Concluziile și recomandările studiului oferă resurse pentru dezvoltarea unui sistem de indicatori naționali în monitorizarea și evaluarea fenomenului de excluziune socială, precum și pentru inițierea unor politici guvernamentale în scopul creării unei societăți coezive bazată pe respectarea drepturilor fiecărui cetățean.

Introducere

Problemele sărăciei și excluziunii sociale continuă să afecteze societatea moldovenească, indiferent de eforturile întreprinse de comunitatea națională și cea internațională pentru diminuarea acestora. Cercetările realizate pe parcursul ultimului deceniu arată de fiecare dată că sărăcia și excluziunea socială sînt fenomene complexe și multidimensionale, iar combaterea acestora solicită o abordare integrată prin consolidarea eforturilor diferitor actori la diferite niveluri. Atingerea unor niveluri mai ridicate de incluziune și coeziune socială reprezintă obiectivul strategic primordial atît la nivelul ONU, exprimat prin intermediul Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, cît și la nivelul UE, transpus în cadrul Strategiei de la Lisabona, aceasta din urmă rezultînd într-o serie de politici comprehensive comune monitorizate prin intermediul Metodei Deschise de Coordonare și al indicatorilor Laeken.

Eficiențizarea gestionării riscului de excluziune socială și a procesului de incluziune socială impune necesitatea examinării acestor două dimensiuni în dependență de politicile complexe de dezvoltare, prin aplicarea sistemelor de monitorizare și evaluare comune efective și eficiente în scopul realizării coeziunii economice și sociale¹.

În Republica Moldova problema incluziunii sociale și inegalității a fost abordată la nivel conceptual în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare pentru anii 2008-2011 (SND)² prin una din prioritățile de bază ale acestui document, și anume “*Dezvoltarea resurselor umane, creșterea gradului de ocupare și promovarea incluziunii sociale*”. Un accent aparte este pus, de asemenea, și în strategiile sectoriale, iar efectele politicilor asupra excluziunii și incluziunii sociale urmează a fi măsurate aplicînd un set de indicatori strict determinați și aprobați.

În acest context, este necesară revizuirea datelor statistice disponibile, selectarea indicatorilor relevanți, care ar asigura reflectarea și analiza inegalității și disparităților existente în republică, precum și determinarea metodologiilor de calculare a acestora. Astfel, îmbunătățirea calității datelor în scopul evaluării impactului politicilor promovate în procesul implementării SND, elaborarea recomandărilor privind măsurile suplimentare necesare pentru alinierea la standardele UE în contextul politicilor sociale, inclusiv a unui set de indicatori care ar permite

NOTE:

¹ UNDP, Social Inclusion and Integration in Poland. An indicators-based approach, p.9.

² Legea Nr. 295 din 21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011.

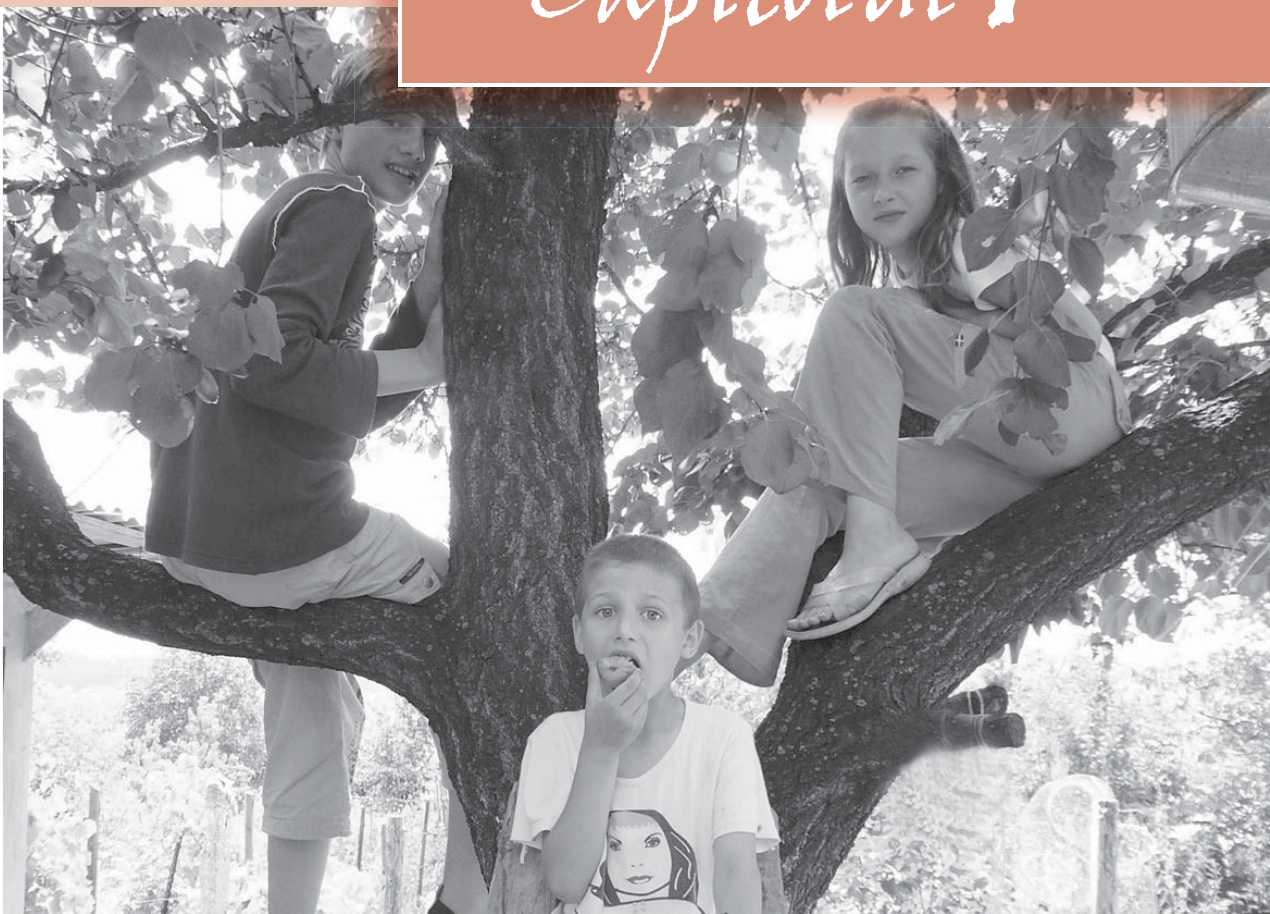
măsurarea excluziunii sociale, inegalității umane și disparităților regionale și comunitare în Moldova sînt activități de bază ale Proiectului „Consolidarea sistemului statistic național al Republicii Moldova”, care reprezintă o inițiativă comună a PNUD Moldova, UNIFEM, UNICEF, UNFPA, realizată în colaborare cu Guvernul Republicii Moldova, în particular cu Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Din punctul de vedere al cercetării excluziunii sociale, în Moldova, pînă la etapa actuală, au fost făcute unele încercări de evaluare a acesteia, însă accentele preponderent au fost orientate pe analiza sărăciei, inegalității și accesului. Prezenta lucrare propune în premieră constituirea unui set de indicatori de măsurare a excluziunii sociale în Republica Moldova, precum și metodologiile de calcul al acestora. Abordările metodologice privind aplicarea acestor indicatori sînt importante și actuale pentru Republica Moldova, întrucît ele vor servi drept instrumente ce vor fi utilizate pentru fundamentarea politicilor sociale, descrierea nivelului de dezvoltare atins, depistarea problemelor curente. Actualul document reprezintă o descriere, evaluare și analiză a diferitor tipuri de indicatori privind măsurarea excluziunii sociale în Moldova. Raportul este axat pe selectarea indicatorilor care caracterizează fenomenul menționat, determinarea matricei generale de indicatori pe domenii de referință. De asemenea, sînt abordate diverse concepte de utilizare a indicatorilor selectați în contextul analizei politicilor și impactului acestora pe sectoare relevante.

Excluziunea
și coeziunea socială:
*aspecte teoretice și
metodologice*

Capitolul 1

Capitolul I.

Excluziunea și coeziunea socială: aspecte teoretice și metodologice

1.1. Abordări conceptuale cu privire la excluziunea socială

Noțiunile de excluziune și incluziune socială reprezintă în sine concepte distincte care au intrat recent în limbajul politic și au căpătat popularitate și atenție deosebită la nivelul diferitor agenții internaționale, fiind transpuse atît în cadrul politicilor și documentelor-cheie ale Uniunii Europene, cît și în cadrul documentelor de referință ale ONU și Consiliului Europei.

Excluziunea socială a fost recunoscută în cadrul UE și ONU, ca fiind una din principalele bariere în atingerea creșterii economice și dezvoltării durabile. Provocările pentru o dezvoltare durabilă cauzate de excluziunea socială au fost evidențiate în cadrul mai multor documente și strategii ale ONU (ONU, 2000). Gradul de incluziune socială și durabilitatea măsurilor întreprinse reprezintă criteriile principale care permit de a măsura dacă dezvoltarea și *procesele* civile din societate evoluează în direcția corectă. Potrivit PNUD, așa cum a fost menționat în mai multe documente, avîndu-și originea în Raportul de Dezvoltare Umană (1994), o dezvoltare este considerată a fi corectă dacă aceasta generează bunăstare la nivelul indivizilor.

Evoluția conceptelor de excluziune/incluziune socială

Originea noțiunii de excluziune socială se regăsește în Franța deceniului al șaptelea al secolului trecut prin referințe vagi în discursurile publice despre „cei excluși”. În 1974, René Lenoir, secretar de stat cu afaceri sociale în guvernul gaullist condus de Jacques Chirac, a publicat lucrarea „*Les Exclus*”. După Lenoir, *exclușii* reprezentau toate categoriile sociale care nu erau incluse în sistemele de asigurări sociale specifice statului social (*welfare state*): persoane cu handicap fizic și psihic, persoane cu tendințe de suicid, veteranii invalizi, copii abuzați, familii cu părinții divorțați, consumatori de droguri, persoanele neadaptate social și alte categorii de persoane care nu își găseau un loc în societate (Lenoir, 1974)³.

NOTĂ:

³ D. Arpinte, A. Baboi, S. Cace, C. Tomescu, I. Stanescu, „Politici de incluziune socială”, Calitatea Vieții XIX, nr. 3-4, 2008, p.339.

În Franța, anii 1980 se caracterizează printr-o rată persistent ridicată a șomajului, fapt care a afectat îndeosebi tinerii. Totodată, s-au făcut simțite și alte probleme sociale, nu numai cele materiale, spre exemplu: degradarea cartierelor mărginașe, destrămarea stabilității relațiilor de familie, izolarea socială, probleme de integrare ale comunităților de imigranți, mai ales în rîndul celor aflați la a doua generație. Pentru a acoperi toate grupurile afectate de aceste probleme sociale, guvernele socialiste din perioada președinției lui François Mitterand (1981-1994) au extins aria de acoperire a termenului. Excluziunea socială a devenit parte curentă a documentelor de politici redactate la nivelul *Commissariat General du Plan*, însoțită de viziunea unui stat social participativ cu principii noi, cum ar fi: coeziunea socială și integrarea socială (Silver, 1995).

La nivel european, termenul de excluziune socială a apărut la sfîrșitul anilor '80 și începutul anilor '90, în cursul mandatelor Comisiei Delors. Încă din 1975 au fost inițiate și derulate de către instituțiile comunitare⁴ o serie de programe privind sărăcia. Al treilea program, derulat între anii 1989-1994 și cunoscut informal drept *Sărăcie III (Poverty III)*, a finanțat constituirea *Observatorului asupra politicilor naționale de combatere a excluziunii sociale*. În prima parte a anilor '90, excluziunea și incluziunea socială au fost integrate în toate politicile Uniunii Europene, începînd cu Tratatul de la Maastricht și protocoalele sale anexe, reforma obiectivelor Fondului Social European, documentele Parlamentului European și Programele de Acțiune Socială ale Comisiei (Estivill, 2003)⁵.

O parte din autori au susținut că unul dintre motivele pentru care noțiunea de excluziune socială a fost adoptată atît de rapid la nivelul instituțional european, a fost refuzul guvernelor conservatoare din Europa, în special guvernul Thatcher din Marea Britanie (Berghman, 1995; Nolan, 1996) și guvernul Kohl din Germania (Hills, 2002) de a recunoaște existența sărăciei, preferîndu-se termenul de excluziune socială, perceput vag. Pe de altă parte, UE a preferat utilizarea noțiunii de *excluziune socială*, deoarece aceasta face trimitere la nevoia de complementare a integrării economice cu măsuri care promovează și integrarea socială (Nolan, 1996).

Actualmente conceptul de excluziune socială este înțeles și utilizat în moduri diferite de specialiști. Pentru unii, excluziunea este în primul

NOTE:

⁴ ESCWA (2007), Literature review on social exclusion in ESCWA region, p. 2.

⁵ <http://www.ilo.org/public/english/protection/socsec/step/download/96p1.pdf>

rînd rezultatul sărăciei. Alții o văd într-un mod mai extins, ca deprivare multiplă și o echivalează cu participarea socială insuficientă și inadecvată, cu neintegruarea socială și, în unele cazuri, cu incapacitatea unei persoane sau categorii de persoane de a acționa fără a primi ajutor.

Însă chiar și în absența unei definiții general acceptate, în dezbaterile despre excluziunea socială apar trei subiecte recurente:

- Excluziunea este direct legată de normele societății dintr-o anumită perioadă. O persoană defavorizată este percepută diferit în societăți diferite, atît din punct de vedere cultural, cît și economic. Normele societății se schimbă în timp și, odată cu ele, se schimbă și atitudinea „majorității” față de o anumită categorie marginalizată sau vulnerabilă.
- Excluziunea este cauzată de o acțiune a unui individ, a unui grup sau a unei instituții. O persoană se poate autoexclue social prin propria sa voință sau poate fi exclusă ca urmare a deciziilor asumate sau neasumate, voite sau nu, ale altor oameni, organizații sau instituții.
- Excluziunea nu este doar un rezultat al circumstanțelor de moment, dar și un impact asupra perspectivelor de viitor ale persoanei afectate.

Un alt aspect definitoriu al excluziunii este faptul că ea se manifestă, în special, la nivelul comunității geografice sau sociale, deoarece afectează în principal grupuri, nu indivizi. Excluziunea socială reflectă o combinație de cauze și de factori favorizanți aflați în strînsă corelație. Ca atare, ea trebuie privită ca un proces, și nu doar ca un rezultat marcat în timp, de exemplu, ca un rezultat strict al sărăciei.

Uniunea Europeană a adoptat o definiție a excluziunii sociale care recunoaște legătura dintre individ și mediul în care trăiește, precum și natura dinamică a fenomenului. În acest sens, Grupul de lucru al Eurostat pentru statistici despre sărăcie și excluziune socială, a delimitat excluziunea socială de sărăcie și o tratează ca „*un proces dinamic, care se reflectă pe niveluri descrescătoare: unele dezavantaje conduc la excludere, care, la rîndul său, duce la o situație și mai defavorabilă [...] și se încheie cu o serie de dezavantaje multiple și persistente. Indivizii, gospodăriile sau alte unități spațiale pot fi excluse de la accesul la resurse precum locuri de*

muncă, asistență medicală, educație și viață politică sau socială”. La rîndul său, sărăcia este definită ca fiind constituită din parametri materiali și relativi, și reprezintă o precondiție pentru apariția excluziunii sociale⁶.

BOXA 1. Sărăcia, excluziunea și incluziunea socială

Sărăcia. Se consideră că indivizii trăiesc în sărăcie, dacă veniturile și resursele acestora sînt insuficiente și îi împiedică de a avea un standard de viață considerat acceptabil în societatea în care trăiesc. Din cauza sărăciei, persoanele se pot confrunta cu multiple dezavantaje ca șomaj, venituri mici, locuință săracă, îngrijiri medicale inadecvate și bariere în învățare, cultură, sport și agrement. Săracii deseori sînt marginalizați și excluși de la participarea la activități economice, sociale și culturale care sînt normale pentru alte persoane. Nu în ultimul rînd, accesul acestor persoane la realizarea drepturilor lor fundamentale este restrîns.

Excluziunea socială. Excluziunea socială este un proces prin care anumiți indivizi sînt împinși la marginea societății și împiedicați să participe deplin la viața socială din cauza sărăciei, lipsei competențelor de bază și oportunităților de învățare pe termen lung, sau ca un rezultat al discriminării. Respectiv, excluziunea socială îi distanțează de la locurile de muncă, venituri și oportunități educaționale, de asemenea, de la rețelele și activitățile sociale și comunitare. Aceste persoane au acces redus la putere și la organele de decizie, și prin urmare, de cele mai dese ori se simt lipsite de putere și posibilități de a influența și controla deciziile care le afectează viața zi de zi.

Incluziunea socială. Incluziunea socială este un proces prin care celor aflați în riscul de sărăcie și excludere socială li se asigură resursele necesare și oportunitățile pentru o participare deplină la viața economică, socială și culturală, un standard de viață și bunăstare care este conceput drept normal în cadrul societății unde aceștia trăiesc. În aceste condiții, persoanele respective dispun de o participare mai pronunțată la procesul de luare a deciziilor în problemele ce îi privesc, fiindu-le asigurat accesul la drepturile fundamentale⁷.

Prin urmare, excluziunea socială afectează atît calitatea vieții oamenilor, cît și echitatea și coeziunea societății în întregime, iar dimensiunile acesteia sînt interdependente, ceea ce, în consecință, aprofundează marginalizarea⁸.

Cine sînt „exclușii sociali”?

Exclușii sînt indivizii și/sau grupurile de indivizi care sînt privați de la participarea deplină la viața economică, socială, culturală și politică a societății, unde aceștia locuiesc. Indivizii pot fi excluși în acest sens din mai multe motive:

NOTE:

⁶ European Commission. DGEMPL (2004), Joint report on social inclusion, p.10.

⁷ Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene.

⁸ Silver H. (1994), Social exclusion and social solidarity: three paradigms, International Labour Review, vol. 133, no. 5-6, ss. 531-578.

- din cauza caracteristicilor lor individuale (bătrâni, bolnavi, persoane cu dizabilități, săraci, imigranți, femei și copii vulnerabili); sau
- din cauza caracteristicilor sociale/culturale ale acestora (cum ar fi religia, rasa, etnia, casta, limba, etc.).

De menționat că riscul majorității grupurilor vulnerabile de a fi excluse pe cel puțin o dimensiune din cele menționate, este cu mult mai ridicat dacă unele componente ale excluziunii sociale, interacționează influențându-se reciproc și creînd astfel un lanț de deprivări multiple.

Dimensiunile excluziunii sociale

Excluziunea socială reprezintă în sine un proces multidimensional care implică și combină mai mulți factori. Cercetările în domeniu au încercat să sintetizeze factorii multipli ai excluziunii prin următoarele dimensiuni importante:

- Excluziunea de la viața economică, rezultată *în și din* inegalitatea asupra deținerii bunurilor și veniturilor, precum și din reducerea oportunităților de angajare.
- Excluziunea de la servicii sociale, rezultată *în și din* inegalitatea accesului la un șir întreg de servicii - educație, sănătate, locuință, protecție socială, etc. – generînd efecte pronunțate asupra rezultatelor cu caracter uman (educație, sănătate, nutriție).
- Excluziunea de la participarea politică, rezultată *în și din* inegalitățile distribuirii în cadrul grupului a oportunităților politice și de putere la toate nivelurile (inclusiv puterii politice, birocratice și militare) și accesului inegal la justiție, libertăți și instituții.
- Excluziunea culturală, rezultată *în și din* diferențele de recunoaștere (*de facto*) a statutului ierarhizării normelor culturale, tradițiilor și obiceiurilor diferitor grupuri.

Fiecare dintre aceste dimensiuni este în sine importantă, însă, fiind mai multe, acestea împiedică progresele atinse în alte dimensiuni.

Cauzele și procesele care generează excluziunea socială

Cauzele excluziunii sociale, la fel ca și dimensiunile acesteia, sînt multiple și includ ambele aspecte: tangibile (materiale) și intangibile (relaționale). Însăși procesele excluziunii pot să conducă la excluziune

ca rezultat, în urma a unui efort nesemnificativ sau a lipsei de efort pentru contribuirea la schimbarea potențialelor rezultate ale acestora. Cu alte cuvinte, nu totdeauna sărăcia sau problemele generate de nivelul scăzut de educație rezultă în excluziune.

Drept cauze și procese potențiale ale excluziunii sociale sînt identificate următoarele:

Mecanismele slabe de suport instituțional. Acestea pot fi inadecvate, funcționa slab, avea o calitate joasă și non reacționalitate, respectiv incapabile de a crea oportunități pentru cei care se presupune că ar fi supuși excluziunii sociale. Instituțiile private, organizațiile societății civile, precum și unele instituții financiare private, furnizori de servicii, pot contribui la excluziunea socială prin faptul că nu dezvoltă programe orientate spre grupurile excluse sau servicii care ar corespunde necesităților acestora.

Cadrul legal discriminator sau executarea inadecvată a acestuia. Legislația imperfectă poate aprofunda excluderea unor grupuri sociale. Uneori legislația poate fi adecvată, ea poate prevedea măsuri de protecție a grupurilor defavorizate, însă capacitățile reduse de aplicare a acesteia o fac pînă la urmă lipsită de sens.

Barierile politice și instituționale. Instituțiile publice, prin lipsa de înțelegere a dinamicii vulnerabilității, sărăciei și a excluziunii sau printr-o monitorizare formală, pot contribui la excluziunea socială. Procesul decizional poate fi ineficient pentru protejarea grupurilor excluse în mare parte datorită lipsei de implicare și insuficienței resurselor.

Practicile discriminatorii rezultante din privilegieri. Prejudecățile și discriminarea rezultată din privilegiile sociale și politice pot, de asemenea, provoca excluziune socială. De exemplu, preferarea anumitor grupuri și discriminarea bazată pe apartenențele etnice și de gen pot conduce la excluziune de pe piața Forței de Muncă a unor categorii de persoane, etc. În cazuri extreme, ostilitatea directă și violența împotriva anumitor grupuri pot genera excluziune socială.

Valori sociale și practici culturale discriminatorii. Excluziunea socială poate persista și la nivelul cultural și tradițional. În acest sens, Carlos Sojo (2000) a definit excluziunea culturală ca acces diferențiat al grupurilor sociale la beneficiile bunăstării materiale și sociale, atunci cînd cauzele nu sînt structurale. Respectiv, indivizii, familiile și comunitatea, pre-

cum și instituțiile statului, prin acțiunile lor pot declanșa procese de excluziune chiar în cadrul grupurilor vulnerabile.

După Carlos Sojo⁹, stratificările culturale au fost clasificate în două forme, și anume:

- specificitatea subiectivă - include factori legați de gen, origine etnică sau rasă, vîrstă și apartenență la un grup minoritar;
- acces la bunuri simbolice – include resurse și infrastructura care difuzează informație, cunoștințe și valori, precum și capacitatea indivizilor de a le înțelege.

Inegalitățile între grupuri. Prezența acestor inegalități *de facto* și *de jure* în cadrul grupurilor pot spori excluziunea. Acestea pot fi inegalități ce țin de:

- Clasă, bunăstare și acces la resurse;
- Relații gender, reguli formale și informale pentru bărbați și femei, băieți și fete privind oportunități egale în luarea deciziilor, acces, control asupra resurselor și participare, inclusiv impactul acestora asupra statutului lor social;
- Apartenență etnică (cum normele și practicile sociale ale grupurilor etnice dominante definesc gradul și formele practicilor discriminatorii față de grupurile dezavantajate);
- Limbă (cum comunitățile care vorbesc limba dominantă au mai multe posibilități pentru incluziune și cum aceasta rezultă în inegalitate între vorbitorii limbilor minoritare și majoritare);
- Religie (cum grupurile religioase dominante definesc atitudinile și comportamentele față de alte religii care ar putea include practici discriminatorii);
- Mediu de reședință sau acces geografic (cum mediul de reședință influențează accesul și excluziunea. Spre exemplu, accesul populației din capitalele diferitor țări comparativ cu oamenii din zonele rurale, etc.).

O informație mai amplă cu privire la abordările multiple ale excluziunii sociale și sistemele de monitorizare a excluziunii sociale în țările UE sînt prezentate în Anexa 1 și Anexa 2.

1.2. Abordări conceptuale cu privire la coeziunea socială

Coeziunea socială este cel mai recent și mai cuprinzător concept ce stă la baza politicilor sociale ale Uniunii Europene. Astfel, conform Tratatului

NOTĂ:

⁹ UNDP, Ghana Human Development Report 2007, Chapter 1, p.16.

de la Amsterdam (1997), aceasta urmează a fi dezvoltată și aplicată la nivelul comunității într-o manieră mai largă: politica de coeziune (cohesion policy)¹⁰. Esența coeziunii sociale o constituie bunăstarea colectivă, relațiile sociale armonioase și stabile ca parte integrantă a progresului socio-economic și coexistenței pașnice a tuturor grupurilor sociale în cadrul societății. În comunitatea științifică există diverse interpretări ale conceptului de coeziune socială.

BOXA 2. Diverse interpretări ale conceptului de coeziune socială

Coeziunea socială ...

- se creează prin legături sociale puternice și acordul între membrii societății asupra unor responsabilități comune;
- presupune că toți oamenii sînt capabili de a participa la viața economică și de a beneficia de bunurile ei;
- necesită existența proceselor cu ajutorul cărora s-ar putea "de cerut" autorităților alocarea resurselor în cadrul societății;
- necesită toleranță față de alte culturi și tradiții, precum și recunoașterea acestora.

Consiliul Europei deține prioritate, comparativ cu alte organizații naționale sau internaționale, în dezvoltarea coeziunii sociale printr-un set de obiective și acțiuni practice în cadrul realizării politicilor corespunzătoare, transformînd-o dintr-un concept într-o abordare politică. O trăsătură distinctă în abordarea Consiliului Europei este legată de accesibilitatea drepturilor pentru toți ca o condiție prealabilă pentru formarea societății coezive¹¹. Acest principiu contribuie la recunoașterea demnității tuturor oamenilor, indiferent de capacitatea lor de a-și satisface propriile nevoi. Întregul spectru de drepturi civile, politice și economice este protejat de două documente fundamentale ale Consiliului Europei în domeniul drepturilor omului: *Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*¹² și *Carta Socială Europeană*¹³, precum și de organisme responsabile pentru asigurarea respectării acestor drepturi.

Conform definiției Consiliului Europei, coeziunea socială este capacitatea societății de a asigura bunăstarea tuturor membrilor săi, minimizînd decalajele de dezvoltare și evitînd marginalizarea oamenilor.

NOTĂ:

¹⁰ Tratatul de la Amsterdam, adoptat de către statele membre ale EU la 02.10.1997, în vigoare de la 01.05.1999, după ratificarea de către cele 15 state membre. <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>

NOTE:

¹¹ Council of Europe (2005). Concerted development on social cohesion indicators. Methodological guide. http://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/GUIDE_en.pdf

¹² <http://www.echr.coe.int/nr/rdonlyres/d5cc24a7-dc13-4318-b457-5c9014916d7a/0/englishanglais.pdf>

¹³ Resolution (2000/C 364/01) - Charter of fundamental rights of the European Union, signed at Strasbourg on 9th December 1989 by the Member States, with the exception of the United Kingdom, Official Journal C 364, 18/12/2000 P. 0001 - 0022, [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218(01):EN:HTML)

În *Strategia revizuită pentru coeziune socială*, aprobată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 31 martie 2004, coeziunea socială presupune următoarele dimensiuni:

■ **descrierea realităților sociale, luînd în considerare trei componente:**

- *calitatea vieții*, situația indivizilor și grupurilor din punctul de vedere al bunăstării, privită după diferite domenii-cheie (domenii de viață și grupurile vulnerabile);
- *mediul de viață*, alcătuit, pe de o parte, de participanți (printre care sînt autoritățile publice, piețele, sectorul privat și sectorul civil), și, pe de altă parte, de acțiuni (printre care sînt acțiunile publice și private);
- *componentele (constituenții) de bază ale vieții*, constînd în relații neoficiale, relații de încredere, valori, sentimente, cunoștințe universale generale etc.;

■ **obiectivele definite pentru fiecare dintre aceste trei aspecte:**

- în ceea ce privește *calitatea vieții*: asigurarea bunăstării ținînd cont de următoarele patru aspecte - corectitudinea în exercitarea drepturilor; recunoașterea demnității umane; autonomia în dezvoltare personală (în familie și în plan profesional); participarea tuturor membrilor societății;
- cu privire la *mediul de viață*: dezvoltarea responsabilității reciproce a participanților pentru ca societatea să poată asigura bunăstarea tuturor membrilor săi;
- cu privire la *constituenții de bază ai vieții*: asigurarea integrității acestora, adică păstrarea valorilor, încrederii, sentimentelor de solidaritate, etc.

Este deosebit de utilă identificarea, în cadrul fiecărui component al coeziunii sociale enumerate mai sus, factorii care joacă un rol decisiv în atingerea obiectivului coeziunii sociale, numiți și elemente-cheie ale coeziunii sociale.

Elementele-cheie cu privire la calitatea vieții (situații). Elementele-cheie ale calității vieții sînt cele patru aspecte ale bunăstării generale, care împreună constituie scopul final al coeziunii sociale, și anume:

- *justiția în exercitarea drepturilor*, fără de care sistemul legal ca un întreg își pierde legitimitatea și se află în imposibilitatea de a asigura aceste drepturi, pe o bază durabilă;

- **demnitatea umană și aprecierea**, sau respectul față de oameni, față de libertatea existenței lor și formele specifice de exprimare, care asigură pluralitatea și deschiderea societăților moderne, unite pe baza respectării tuturor drepturilor omului;
- **autonomia personalității**, fără de care este imposibil să ne imaginăm procesul de dezvoltare personală, familială și profesională, întregul set de condiții, care permite oricui să realizeze propriul stil de viață și să facă alegerile sale;
- **participarea și obligațiile**, care permit de a influența individual sau colectiv asupra alegerii publice, oferind astfel un impuls pentru dezvoltarea societății.

Aceste patru elemente-cheie reprezintă dimensiunile inseparabile ale „*bunăstării cetățenilor*” (numită cu acest termen pentru a o distinge de acea bunăstare limitată la accesul la condițiile materiale de viață). Ele reflectă condițiile care generează/predetermină sentimentul de apartenență la societatea modernă prin exercitarea drepturilor și responsabilităților civice.

Elementele-cheie cu privire la mediul de viață (participanți și acțiuni). Capacitatea societății de a asigura bunăstarea generală, prin împărțirea responsabilității între participanții implicați, include patru tipuri de condiții sau elemente-cheie care determină felul în care respectivii participanți vor acționa, și anume:

- **sprrijinul total pentru bunăstare**, care se reflectă în drepturile omului, ca valori de referință universale, adoptate de către statele membre ale ONU, completate cu obiectivul de dezvoltare durabilă, care include bunăstarea generațiilor viitoare;
- **responsabilitatea reciprocă a fiecărui participant**, care își găsește expresia în conceptul de cetățenie și în cel de asociere socială;
- **posibilitatea deciziilor comune în ceea ce privește democrația**, care poate fi numită abilități democratice;
- **capacitatea productivă de a atinge bunăstarea** presupune o legătură strânsă între dezvoltarea economică și coeziunea socială.

Constituenții de bază ai vieții. În epoca drepturilor, calitatea componentelor de bază ale coeziunii sociale este în mare parte reflectată în:

- **capacitatea de a dezvolta relații pe verticală**, pe lângă cele tradiționale (familiale, comunitare etc.) sau sistemice (legate de

activitatea economică sau instituțională), și ale celor între grupuri, care sînt închise sau în care domină o atmosferă de neîncredere, conflicte. Aceste legături pe verticală joacă un rol important în cadrul abilităților democratice, în special, în ceea ce privește dialogul intercultural;

- **orice formă de încredere** - încrederea în sine însuși, în oameni, în instituțiile democratice, în viitorul întregii societăți, etc.;
- **contribuția cunoștințelor de ordin general** creează un sentiment de apartenență la societate, precum și capacitatea de conștientizare a oamenilor referitor la diferențieri și interdependență;
- **diseminarea valorilor civice** reglementează comportamentul social și modificarea acestuia, cum ar fi sentimentul de justiție și cel de bine comun, solidaritate, responsabilitate socială, toleranță și interes față de diferențieri, etc.;
- **simțul de satisfacție cu privire la viața independentă demnă** ce presupune un mod activ legat de problemele publice prin intermediul valorilor civice, opus sentimentului de inutilitate, mînie, ură.

Pe lângă faptul că componentele de bază ale coeziunii sociale trebuie să posede capacitatea de a se replica și de a promova drepturile omului și „cultura”, care le însoțesc pretutindeni în societate, acestea trebuie să-și mențină și integritatea.

Constituenții de bază ai coeziunii sociale, menționați mai sus, sînt prezentați în Tabelul 1. Componentele și obiectivele respective ale coeziunii sociale sînt prezentate în partea stîngă a tabelului, iar elementele-cheie corespunzătoare acestora – în partea dreaptă a tabelului.

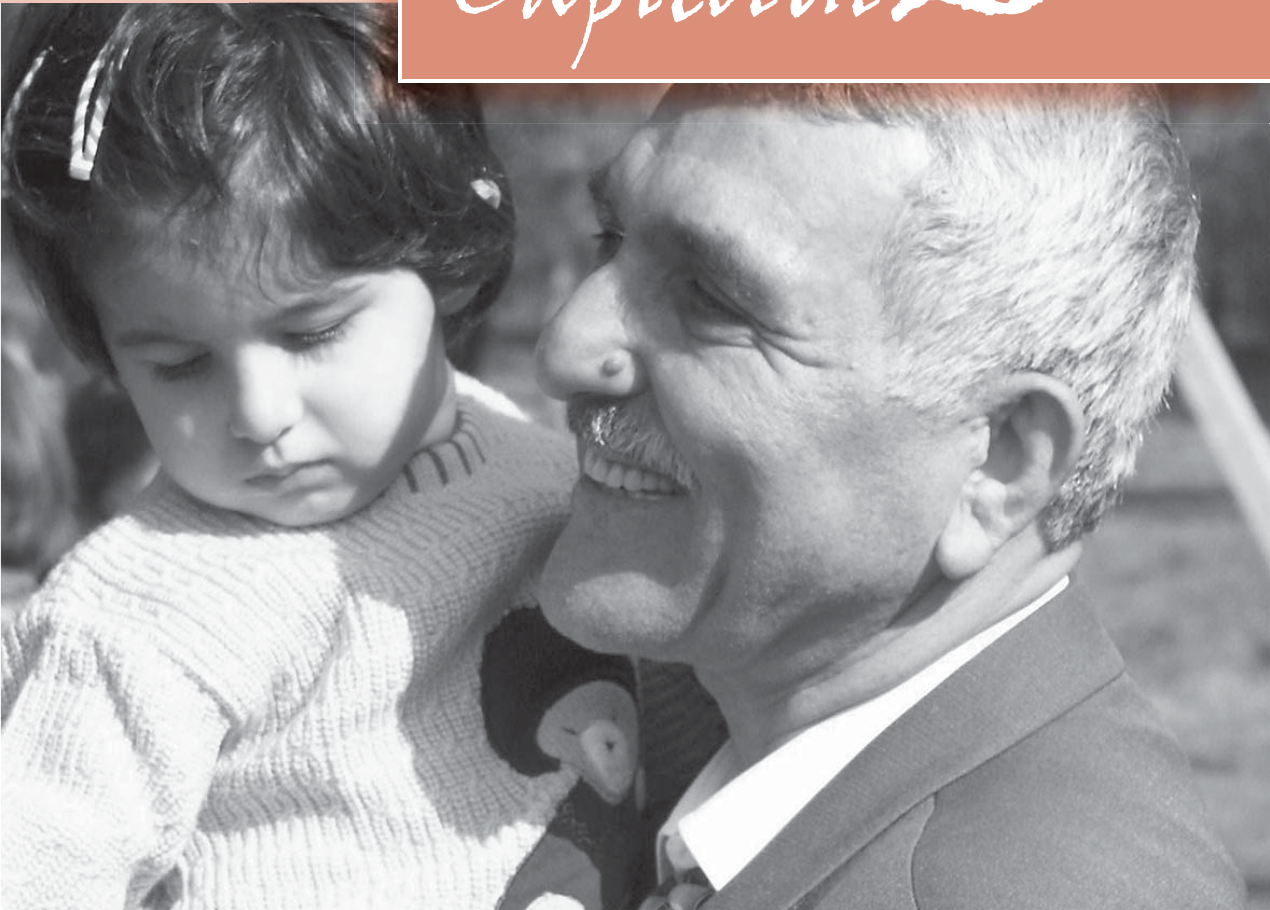
Tabelul 1.
 Dimensiunile coeziunii sociale

Componentele (și obiectivele) coeziunii sociale	Nivelul de realizare	Elementele-cheie ale coeziunii sociale
Calitatea vieții (bunăstarea generală)	La nivel de societate	Nonviolența în soluționarea conflictelor, pacea.
	La nivel individual și interindividual	Bunăstarea cetățeanului: - egalitatea în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării; - demnitatea/aprecierea; - autonomia/dezvoltarea personală; - participarea/îndeplinirea obligațiilor cetățenilor.
Mediul de viață (responsabilitatea reciprocă a participanților)	Condițiile generale ale responsabilității reciproce a participanților pentru bunăstarea generală	Scopul general al bunăstării: caracterul universal și inseparabilitatea drepturilor umane și a dezvoltării stabile.
		Metodele responsabilității reciproce: conștiința civică, abordarea asociativă și competențele democratice.
		Economia într-o bunăstare individuală și colectivă (compatibilitatea obiectivelor și dezvoltării economice și coeziunii sociale).
Componentele de bază ale vieții (integritate)	Legături	Legături pe verticală (altele decât tradițiile și/sau sistemele economice și instituționale).
	Încredere	Măsurarea triplă a încrederii: - încrederea în sine și în relațiile interpersonale; - încrederea în instituții, ONG-uri, întreprinderi; - încrederea în viitor.
	Cunoștințe colective și simțul apartenenței	Cunoștințe generale și conștiința civică colectivă, sentimentul de apartenență multiplă, care presupune dreptul la diferențieri, interdependență și responsabilitate reciprocă.
	Valori	Valori civice: - sentimentul justiției și binelui comun; - sentimentul de solidaritate și responsabilitate socială; - toleranța/interesul față de diferențieri/sinceritate.
	Sentimente	Satisfacerea aspirației oamenilor la o viață autonomă onorabilă.

Cercetătorii în domeniu recomandă patru nivele de analiză a coeziunii sociale prin prisma aspectelor realităților sociale: (i) evaluarea tendinței generale a coeziunii sociale, (ii) evaluarea coeziunii sociale în ansamblu, (iii) evaluarea detaliată a coeziunii sociale: evaluarea după domeniile vieții, (iv) verificarea coeziunii sociale după grupurile vulnerabile. Aspecte practice privind analiza fenomenului respectiv prin prisma grupurilor vulnerabile sînt prezentate în Capitolul 4 al prezentului raport.

Resursele
informaționale

Capitolul 2

Capitolul II.

Resursele informaționale

2.1. Tipuri de date

Sînt cunoscute diferite tipuri de surse de date, care permit evaluarea complexă și analiza comprehensivă a situației într-o societate în general, dar și a studierii unei probleme și/sau a efectelor implementării unor politici în diverse domenii ale vieții în particular. În contextul studiului respectiv pot fi menționate următoarele surse de date:

- *date administrative*, care sînt colectate la diverse nivele administrative și transmise într-o formă generalizată organelor de statistică. Acest tip de date este recunoscut ca unul dintre cele mai veridice;
- *cercetări statistice sistematice*, care, în Republica Moldova, se efectuează de către Biroul Național de Statistică, prin sondaje cu o anumită periodicitate, cum ar fi Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice (CBGC), Ancheta Forței de Muncă (AFM);
- *sondaje - scop*, care sînt efectuate pentru a obține anumite informații, spre exemplu, un astfel de studiu pe tema „Excluderea socială”, a fost efectuat în republică în anul 2009 (modul „ad-hoc”);
- *studii de caz*, care sînt necesare pentru culegerea informațiilor ce nu se referă la statistică, dar permit o evaluare calitativă a unei anumite situații. Acestea se referă, în special, la indicatorii calitativi obiectivi, în baza scalei reale de evaluare;
- *sondaje de opinie*, care se efectuează, de obicei, de ONG-uri pe teme specifice, în funcție de nevoile de moment.

2.2. Surse de date disponibile

Pentru evaluarea excluziunii/incluziunii sociale, precum și a coeziunii sociale, în Republica Moldova pot fi utilizate atît date din diverse cercetări statistice și sondaje, cît și date administrative pe diverse nivele de dezagregare.

*Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice*¹⁴ este considerată o sursă importantă de informații, utilizată pentru aprecierea nivelului de trai al populației. Pentru diverse analize în dinamică, se consideră anul 2006 drept an de referință, deoarece începînd cu anul respectiv BNS a realizat modificări substanțiale în cercetarea menționată în scopul îmbunătățirii calității datelor.

NOTĂ:

¹⁴ CBGC este un studiu selectiv care se realizează sistematic de către BNS din anul 1997.

Eșantionul CBGC 2006 cuprinde 150 unități statistice primare. Anual sînt supuse cercetării 9768 gospodării casnice distribuite în mod egal (cite 814 gospodării) pe o durată de 12 luni, folosind un sistem lunar de rotație. Gospodăriile furnizează informații cu privire la pămîntul folosit în gospodărie, locuința și comodități, caracteristicile demografice, activitatea de muncă a membrilor gospodăriei, bunurile cu care sînt dotate gospodăriile, cheltuielile pentru învățămînt și serviciile de sănătate, accesul la instituțiile publice, venitul, cumpărăturile și consumul pentru luna respectivă, procurarea mărfurilor nealimentare pe parcursul ultimelor 6-12 luni. Informațiile sînt colectate în baza chestionarului principal al gospodăriei (de cître persoane instruite în acest scop, în decursul a trei vizite în luna de cercetare) și agendei înregistrărilor zilnice. Agenda permite gospodăriei să ducă evidența veniturilor, cheltuielilor, precum și auto-consumului alimentar. Cercetarea are o componentă-panel care permite observarea dinamicii sărăciei, evaluarea sărăciei persistente.

În contextul excluziunii sociale, datele Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice sînt considerate drept sursă principală de informații pentru evaluarea accesului populației la surse de venit, determinarea grupurilor vulnerabile ale populației, analiza excluziunii/incluziunii sociale, precum și a coeziunii, accesul la locuința și utilități, bunuri durabile. Cercetarea include și un modul care permite analiza sărăciei subiective, percepția persoanelor intervievate despre bunăstare și sărăcie.

Modulul Ad-hoc privind excluderea socială. Reieșind din necesitatea abordării complexe a noțiunii de excluziune socială, BNS a elaborat un chestionar special și a lansat în primul trimestru al anului 2009 studiul “*Excluderea socială*” în baza eșantionului CBGC. Studiul include un set de indicatori privind aspectul subiectiv al excluziunii/incluziunii sociale, de asemenea, este abordat și conceptul de coeziune socială, acestea fiind bazate în mare parte pe abordări calitative. De asemenea, sînt propuse întrebări privind strategiile gospodăriilor în situații critice, încrederea în instituțiile sociale, factorii de decizie, gradul de satisfacție privind nivelul de trai, studiile, etc. Studiul dat a fost realizat cu asistența tehnică din partea PNUD Moldova (în cadrul proiectului “Consolidarea sistemului statistic național al Republicii Moldova”).

Modulul Ad-hoc privind Sănătatea populației și accesul populației la serviciile de sănătate reprezintă o cercetare selectivă în baza unui chestionar special care a fost lansată de către BNS în trimestrul III 2008 ca modul complementar la studiul CBGC. Studiul dat este realizat în parteneriat cu Ministerul Sănătății și cu asistența tehnică din partea Băncii Mondiale (în cadrul proiectului Servicii de Sănătate și Asistență Socială).

*Ancheta Forței de Muncă (AFM)*¹⁵ este o cercetare statistică a pieței Forței de Muncă avînd ca obiectiv principal măsurarea populației active (ocupate și în șomaj) și a celei inactivă. Ancheta furnizează date esențiale asupra tuturor segmentelor de populație, cu numeroase posibilități

NOTĂ:

¹⁵ AFM este o cercetare statistică continuă, care se realizează trimestrial începînd cu tr.4, 1998.

de corelare și structurare după caracteristici demo-socio-economice diverse, în condiții de comparabilitate internațională. Și în acest caz, anul 2006 constituie un an de referință pentru analiza în dinamică, deoarece atunci a fost selectat un *eșantion nou* și revizuită definiția *ocupării* (în corespundere cu recomandările Conferinței Internaționale a Statisticienilor Muncii, OIM, octombrie 1998). Ca urmare, indicatorii referitori la principalele categorii de populație (ocupată, în șomaj, inactivă) nu sînt comparabili cu seria de date din anii precedenți.

Volumul eșantionului AFM, elaborat în 2006, constituie 129 unități primare de eșantionare (UPE). Anual sînt supuse cercetării 19,200 locuințe. Începînd cu anul 2008, se aplică un sistem de rotație atît a UPE, cît și a gospodăriilor. În cadrul AFM sînt chestionate toate familiile din locuințele selectate, precum și toate persoanele de 15 ani și peste, din acestea. Familiile furnizează informații privind locuința, destinația și tipul acesteia, gospodăriile, date demografice despre membrii gospodăriilor, informații privind activitatea economică, statutul profesional, angajarea în muncă, condițiile ocupării, etc. a persoanelor care au lucrat în cursul perioadei de referință, precum și informații cu referire la persoanele care nu au lucrat, disponibilitatea acestora de a se angaja, metodele de căutare a unui loc de muncă, etc.

Datele administrative sînt foarte importante pentru evaluarea și monitorizarea politicilor în cadrul fiecărui sector aparte. Acestea sînt considerate drept surse suplimentare de date care pot fi utilizate pentru completarea indicatorilor primari și secundari, precum și pentru confirmarea tendințelor și proceselor observate/identificate în cadrul cercetărilor de măsurare a nivelului excluziunii sociale și determinării măsurilor principale care urmează a fi incluse în cadrul politicilor de incluziune socială.

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF) îndeplinește unul dintre rolurile-cheie în elaborarea și promovarea politicii de incluziune socială a grupurilor vulnerabile pe piața Forței de Muncă și accesul la sistemul de garanții sociale de stat, inclusiv diminuarea efectelor excluziunii sociale. Datele administrative din cadrul sistemului sînt reflectate și în cadrul Rapoartelor Sociale Anuale divizate pe 3 compartimente de bază: piața muncii, asigurări sociale și asistență socială. Însăși procedura de administrare a datelor și indicatorilor în cadrul sistemului este efectuată la două niveluri: (i) național - în ceea ce ține de sistemul de plăți; și (ii) local - cu referință la gradul de transpunere a politicilor naționale la nivel local, plățile și serviciile sociale comunitare.

Astfel, prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale (CNAS), sînt colectate informații referitor la: (i) dinamica evoluției beneficiarilor de plăți și prestații din asigurări și asistență socială; (ii) dinamica evoluției veniturilor și cheltuielilor BASS; (iii) nivelul de colectare a taxelor și contribuțiilor de asigurări sociale; (iv) rata transferurilor bugetare pentru programele de asistență socială și distribuirea resurselor;

(v) prognoza veniturilor și cheltuielilor pentru asigurarea acoperirii măsurilor existente și a noilor inițiative.

Prin intermediul Direcțiilor/Secțiilor Asistență Socială și Protecția Familiei, (i) sînt colectate date despre numărul familiilor/persoanelor vulnerabile care necesită ajutor social; (ii) se monitorizează numărul de cereri pentru serviciile de ocrotire rezidențială și cele comunitare.

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), în calitate de instituție publică a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, gestionează politica de dezvoltare a pieței Forței de Muncă și măsurile de protecție și incluziune socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. În acest sens, ANOFM deține un set de indicatori proprii ai pieței forței de muncă în baza cărora: (i) este analizată în dinamică evoluția pieței forței de muncă, sînt efectuate analizele și prognozele pe termen scurt, mediu și lung; (ii) sînt identificate cele mai dezavantajate grupuri sociale; (iii) sînt dezvoltate măsuri de protecție și incluziune activă și pasivă pe piața forței de muncă; (iv) sînt direcționate obiectivele dialogului social și (v) este administrat Fondul de șomaj și finanțate cheltuielile pentru protecția socială a șomerilor.

Ministerul Sănătății (MS) deține un rol important în cadrul politicilor de incluziune socială în sistemul de sănătate a grupurilor vulnerabile. Monitorizarea efectelor politicilor în domeniu și a accesului la servicii este efectuată prin intermediul setului de indicatori proprii în cadrul sistemului, dintre care o mare parte sînt în corespundere cu țintele ODM, indicatorii OMS (Organizația Mondială a Sănătății) și cu indicatorii secundari Laeken. Astfel, voința de armonizare a politicii naționale în corespundere cu prioritățile pentru o integrare europeană este evidentă. Un rol important în administrarea sistemului de indicatori ai sănătății îi revine Centrului Național de Management în Sănătate (CNMS) care produce date cu referință la natalitate, mortalitate, morbiditate, incidența diferitor maladii, vaccinări, precum și date ce țin de managementul sistemului spitalicesc și sanitar, în baza cărora sînt elaborate politicile incluzive de sănătate și programele naționale specifice. O bună parte dintre acești indicatori sînt furnizați Biroului Național de Statistică, asigurînd astfel contribuția la funcționalitatea sistemului național integrat de date statistice.

Ministerul Educației (MEdu) deține unul dintre domeniile importante pentru monitorizarea excluziunii de la educație, deoarece nivelul de educație joacă un rol important asupra posibilității obținerii veniturilor proprii și integrării pe piața muncii. Datele administrative deținute se referă la înrolarea în diferite trepte de învățămînt, accesul la instituții educaționale, inclusiv la învățămîntul special al copiilor din familii socialmente vulnerabile¹⁶, calitatea cunoștințelor, etc. Totodată, Ministerul Educației deține o serie de date referitor la situația tinerilor și accesul acestora la viața socială, care sînt utilizate în monitorizarea strategiilor naționale pentru tineret.

NOTĂ:

¹⁶ MEdu,
<http://www.edu.gov.md/?lng=ro&MenuItem=3&SubMenu0=4>

Ministerul Economiei (ME) monitorizează și coordonează politica de creștere economică divizată pe 15 domenii distincte¹⁷: (i) politicile economice ale statului, analiza și prognozarea macroeconomică; (ii) cooperarea internațională; (iii) comerțul; (iv) politicile investiționale și de promovare a exportului; (v) dezvoltarea mediului de afaceri; (vi) reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător; (vii) dezvoltarea tehnologică și competitivitatea; (viii) administrarea și deetatizarea proprietății publice; (ix) parteneriatul public-privat; (x) standardizarea și reglementarea tehnică; (xi) evaluarea conformității produselor; (xii) metrologia; (xiii) securitatea industrială; (xiv) protecția consumatorilor și supravegherea pieței, inclusiv supravegherea metrologică și (xv) securitatea și eficiența energetică.

Pentru fiecare dintre domeniile menționate ministerul deține indicatori proprii în baza cărora monitorizează situația curentă și realizează prognoze ale evoluției macroeconomice La nivel național; De menționat că, începând cu anul 2004, odată cu lansarea implementării SCERS și pînă la adoptarea SND, Ministerul Economiei prin intermediul indicatorilor comuni SCERS (*Anexa 5 din SCERS*), monitoriza impactul politicilor macroeconomice asupra creșterii economice, reducerii sărăciei și creșterii accesului grupurilor vulnerabile la bunuri și servicii. Începând cu anul 2008, odată cu punerea în aplicare a SND, ME este parte integră a sistemului comun de monitorizare a dezvoltării social-economice și incluziunii sociale la nivel național, proces care este coordonat de către Guvern.

Astfel, în prezent, în domeniul analizei și monitorizării sărăciei și tendințelor evoluției acesteia în țară, Ministerul Economiei menține baza de date privind indicatorii social-economici ce caracterizează condițiile de trai ale populației și calculează Indicele de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM).

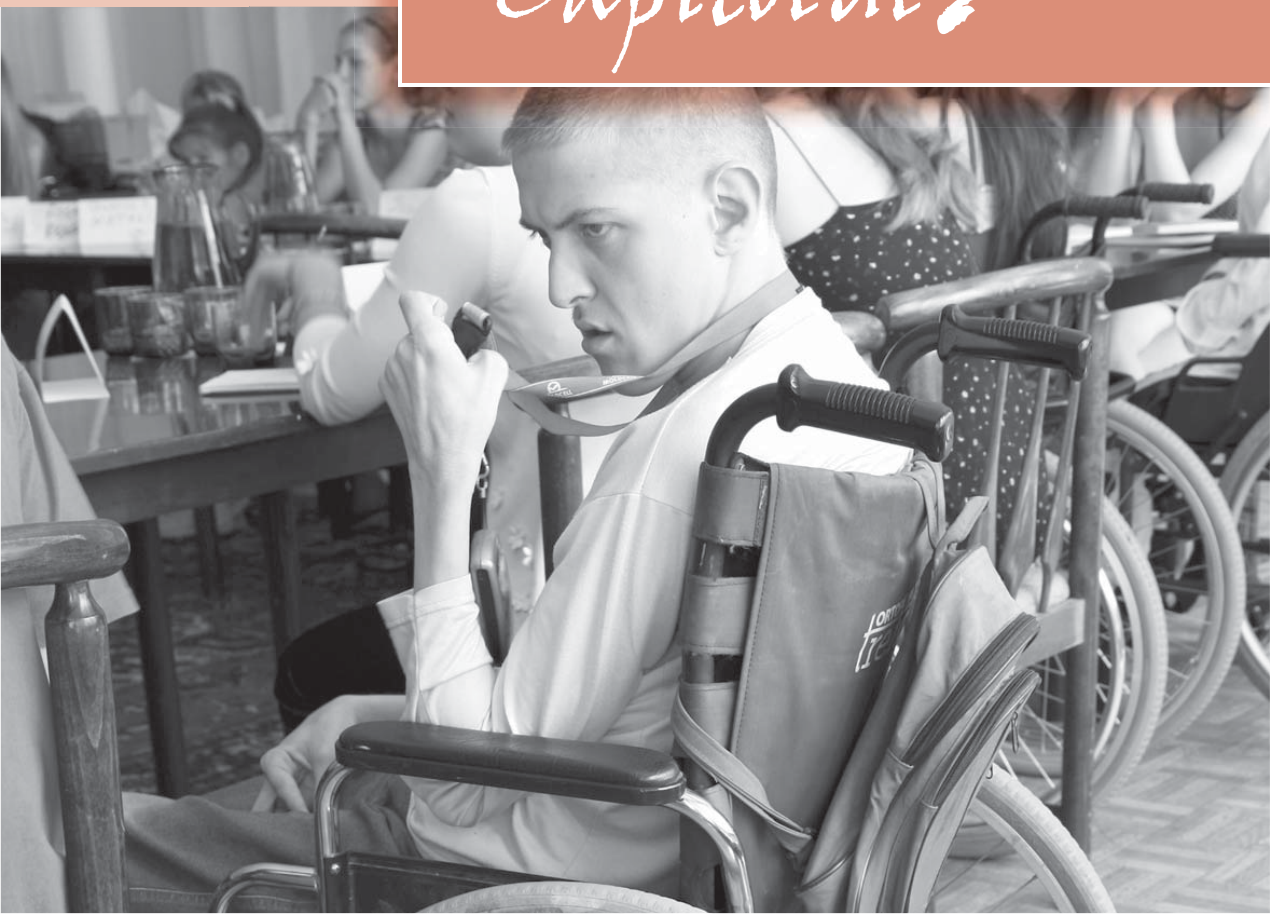
Baza de date IDAM. Pentru evaluarea sărăciei nemonetare și calcularea indicelui de deprivare multiplă a ariilor mici (IDAM), a fost necesar de combinat date din diverse surse. Dat fiind faptul că statistica oficială nu dispune de date la cel mai jos nivel de dezagregare (primării), în acest scop se utilizează o formă specială, și anume „Indicatorii social-economici care caracterizează condițiile de trai ale populației localității (comună, oraș)”. Aceste date sînt completate și prezentate de către toate primăriile (exclusiv Transnistria) și includ informații privind situația social-economică a localităților, dar și un set de indicatori care caracterizează toate satele din comunele rurale și urbane. În scopul colectării unor date cît mai veridice, în 2006 a fost elaborat un soft specializat pentru introducerea și controlul datelor la nivel de primării, raioane. Alte surse de date sînt Direcțiile raionale Finanțe, Casa Națională de Asigurări Sociale, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Biroul Național de Statistică. Baza integrată de date a fost constituită utilizînd Clasificatorul unităților administrativ-teritoriale al RM (CUATM).

NOTĂ:

¹⁷ ME, Regulamentul Ministerului Economiei, <http://www.mec.gov.md/files/Regulamentul%20ME.doc>

Excluziunea socială
în Republica
Moldova

Capitolul 3

Capitolul III.

Excluziunea socială în Republica Moldova

Noțiunea de *vulnerabilitate* este conexă unor „concepte negative” și presupune astfel de calificative precum dependența, neajutorarea, expunerea, pericolul, iar excluziunea socială este înțeleasă ca marginalizare, lipsa posibilităților de participare la viața socială din diverse motive¹⁸. Prin urmare, analiza situației în acest context impune definirea grupurilor de persoane care sînt cele mai expuse riscului marginalizării în „in-group” sau „out-group” și automarginalizării, adică cele mai vulnerabile excluziunii sociale. La apariția fenomenelor de orice natură, inclusiv de ordin social, există anumite precondiții, de aceea este strict necesară determinarea factorilor corespunzători de risc.

Anume factorii de risc reprezintă în sine procesele care conduc la excluziune socială ca rezultat. De regulă, factorii sînt multidimensionali implicînd în sine mai multe cauze conexe care tind a fi unidimensionale și imediate în cazul rezultatului. Acești factori pot fi de natură: (i) instituțională (modul în care sînt structurate anumite sisteme limitînd accesul anumitor grupuri); (ii) atitudinală (modul comportamental care respinge), (iii) sistemică, legată de transformare (modul în care se auto-identifică indivizii pe ei înșiși în cadrul tranziției cînd sistemele vechi de socializare și suport social sînt redefinite). Legătura dintre factorii de risc și rezultatele generate de aceștia este dinamică. În cele mai multe cazuri, un rezultat într-un anumit domeniu reprezintă un factor de excluziune pentru altul. De menționat că această legătura nu este liniară, ea avînd o elasticitate diferită pentru rezultate multiple ale proceselor specifice. La rîndul lor, rezultatele la fel sînt diferite, în unele cazuri, acestea sînt imediate, iar în altele este nevoie să treacă cîțiva ani pentru ca ele să se materializeze¹⁹.

Astfel, monitorizarea situației în domeniul excluziunii și evaluarea impactului politicilor asupra redresării riscurilor impune aplicarea indicatorilor relevanți și metodologiilor specifice de grupare și analizare a acestora.

3.1. Monitorizarea fenomenului excluziunii sociale

În Europa, în prezent monitorizarea grupurilor vulnerabile se efectuează în mod periodic în baza seturilor de indicatori de excluziune socială comuni, fiecare țară complementînd aceste date cu indicatori specifici.

NOTE:

¹⁸ http://sas.mmssf.ro/temp/Tutor_notes_6_Janet_ROM_revised_mmssf.doc, European Profiles S.A. Consortium, “Enhancing the skills to provide social services in Romania – course materials”, Modulul 6 “Înțelegerea persoanelor și grupurilor vulnerabile” 2003.

¹⁹ A. Ivanov, „Explanatory note on the relationship between drivers and outcomes of exclusion”, UNDP Bratislava Regional Centre, 2009.

La constituirea matricei cu indicatori naționali de excluziune socială în Republica Moldova s-a ținut cont de lista indicatorilor de monitorizare utilizați în acest context de alte țări²⁰, lista indicatorilor structurali stabilită de Comisia Europeană (indicatorii Laeken²¹), dar și de indicatorii de monitorizare a SND și ODM în context național.

În selectarea fiecărui indicator s-a ținut cont de un set de criterii, și anume:

- să fie relevant, să descrie un domeniu specific și să măsoare o anumită formă a excluziunii sociale și deprivării cât se poate de direct;
- să aibă o interpretare simplă, dar fundamentală;
- să fie actual și posibil de a fi actualizat continuu;
- să fie robust în sens statistic, să aibă aceeași semnificație în timp;
- să reflecte performanțele politicilor sociale de stat și/sau sectoriale;
- să fie transparent și accesibil;
- să asigure comparabilitate în timp și spațiu.

Indicatorii incluși în matricea respectivă descriu într-un sens sau altul excluziunea socială, posibilitatea evaluării incluziunii sociale ca rezultat al politicilor promovate de către stat, dar și coeziunea socială, care este privită și ca un efect al promovării incluziunii sociale. Indicatorii menționați permit efectuarea monitorizării fenomenului prin prisma politicilor sectoriale implementate, precum și efectuarea analizei complexe a impactului acestora atât asupra nivelului de trai al persoanelor, gospodăriilor, cât și asupra dezvoltării comunităților în ansamblu.

Excluziunea socială este asociată cu sărăcia, iar indicatorii de monitorizare și evaluare a sărăciei sînt unii de bază în determinarea păturilor vulnerabile ale populației și a evaluării efectelor promovate în contextul incluziunii sociale a acestora.

În Republica Moldova, indicatorii privind evaluarea sărăciei preponderent sînt bazați pe metoda absolută, pragul sărăciei fiind determinat prin intermediul abordării “necesităților de bază”, folosind cheltuielile de consum drept indicator al bunăstării populației²², aplicînd scala de echivalență OECD: 1; 0.7; 0.5.

NOTE:

²⁰ http://ec.europa.eu/employment_social/soc-prot/soc-incl/final_joint_inclusion_report_2003_en.pdf

²¹ <http://siteresources.worldbank.org/INTECONEVAL/Resources/SocialExclusionReviewDraft.pdf>, Annex 1. Income and Living Conditions (Laeken) Indicators.

²² MEC, Raportul privind Sărăcia și Impactul Politicilor 2006, Anexa 4. Nota cu privire la măsurarea sărăciei, elaborată de Biroul Național de Statistică, Chișinău, 2007.

BOXA 3. Evaluarea sărăciei în UE

În UE sărăcia este evaluată pentru un prag relativ, acesta fiind de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult echivalent, utilizând scala modificată de echivalență OECD: 1; 0.5; 0.3. În același context sînt determinați și evaluați indicatorii Laeken²³.

Pentru a estima și calcula indicatorii sărăciei în context național, se utilizează două praguri ale acesteia, pragul sărăciei absolute și pragul sărăciei extreme. Pragul sărăciei extreme se bazează pe minimul necesar de calorii pe zi, iar pragul sărăciei absolute adaugă un supliment pentru cheltuielile privind bunurile nealimentare și serviciile la pragul sărăciei extreme. Începînd cu anul 2006, sînt incluși și indicatori axați pe metoda relativă, fiind utilizat pragul sărăciei determinat ca 60% din mediana distribuției consumului pe adult echivalent. Adițional, au fost incluși indicatori care caracterizează condițiile de trai prin prisma accesului la viața economică și politică, acestea fiind, de asemenea, asociate cu sărăcia și excluziunea socială.

Actualmente, în Moldova nu există un sistem de indicatori pentru monitorizarea excluziunii sociale, însă există voință pentru alinierea la standardele internaționale. Respectiv, în lucrarea de față este propus un set de indicatori în baza unor date existente din CBGC, Modulul Ad-hoc privind excluderea socială, AFM, etc. Matricea indicatorilor naționali pentru analiza excluziunii sociale în Moldova (*Anexa 3*) include: indicatori primari și secundari, cuprinși în lista de indicatori de incluziune socială, stabilită de Comisia Europeană, însă ajustați la specificul național, sărăcia fiind evaluată către pragul absolut, cu utilizarea scalei de echivalență OECD: 1; 0.7; 0.5. În vederea constituirii listei de indicatori terțiari, de context, a fost inventariat un set de peste 100 indicatori relevanți din diferite domenii social-economice. În ansamblu, indicatorii primari, secundari și terțiari asigură o evaluare amplă a excluziunii sociale și a evoluției nivelului de bunăstare în contextul politicilor naționale. Lista completă a indicatorilor propuși pentru monitorizarea excluziunii sociale și a efectelor politicilor de incluziune conform domeniilor caracteristice, care include și definiția acestora, este prezentată în *Anexa 4*. *Anexa* respectivă conține și 6 indicatori (marcați cu “*Recomandat*”) care nu au putut fi estimați, din diferite motive, în cadrul acestui raport, dar se recomandă să fie calculați pe viitor.

NOTĂ:

²³ Social Exclusion and the EU's Social Inclusion Agenda, Paper Prepared for the EU8 Social Inclusion Study, Document of the World Bank, February 5, 2007.

3.2. Indicatori naționali de excluziune socială. Domenii și nivele de dezagregare

În monitorizarea sărăciei, deprivării și excluziunii sociale, și pentru elaborarea politicilor de incluziune socială de o importanță majoră sînt datele statistice și administrative, care să permită evaluarea rezultatelor

obținute. În acest context, este necesară selectarea unui ansamblu complex de indicatori strict definiți, care să caracterizeze diferite fațete ale fenomenului, precum și determinarea surselor de informații statistice, metodele de evaluare propuse de teoria și practica statistică internațională și națională.

În cadrul acestei cercetări au fost supuși unei analize complexe un număr impunător de indicatori, respectiv și sursele de date ale acestora (inclusiv strategiile naționale globale, cele sectoriale și programele specifice) în scopul recomandării lor pentru monitorizarea și evaluarea periodică a excluziunii sociale în Moldova. Excluziunea socială s-a impus a fi analizată multidimensional, astfel setul de indicatori de monitorizare a excluziunii sociale a fost grupat pe 10 domenii principale ale calității vieții populației (viața economică și socială): (1) Sărăcie și inegalitate, (2) Locuință și condiții locative, (3) Piața muncii, (4) Educație, (5) Sănătate, (6) Protecție socială, (7) Justiție și securitate, (8) Cultură, sport și petrecerea timpului liber, (9) Participare la viața socială și acces la informații, (10) Mediul (*Anexa 4*).

În cadrul fiecărui domeniu au fost identificați indicatori maxim și mediu reprezentativi care au fost definiți ca primari și secundari (*Anexa 3*), în conformitate cu metodologia de monitorizare a incluziunii sociale, propusă de Comisia Europeană (indicatorii Laeken). Indicatorii naționali primari și secundari se propune a fi monitorizați anual. Ceilalți indicatori care vin să aducă o valoare adăugată pentru o claritate mai bună a unei sau altei situații, au fost definiți ca terțiari, periodicitatea monitorizării cărora se propune a fi o dată la 3 ani.

3.3. Metodologia de utilizare a indicatorilor de excluziune socială

Sărăcia și inegalitatea

Analiza sărăciei și inegalității este strict necesară în scopul monitorizării situației privind nivelul de trai, evaluării impactului politicilor de incluziune socială promovate de către stat.

Pentru a descrie situația privind excluziunea socială prin prisma indicatorilor de monitorizare a sărăciei au fost definiți 14 indicatori, evaluați în contextul național (*Anexa 4*).

Indicatorul „1.1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute”, poate fi considerat un indicator de inițiere în determinarea riscului sărăciei în general și/sau al unui grup sau altul al populației. Acesta este unul din indicatorii de bază prin intermediul căruia poate fi evaluat gradul de extindere a fenomenului dat în rîndul populației, pot fi determinate

grupurile vulnerabile la sărăcie și excluziune socială în contextul resurselor disponibile pentru existență. Indicatorul dat permite, de asemenea, evaluarea și analiza în dinamică a sărăciei.

În situația când resursele statului, care pot fi direcționate pentru susținerea grupurilor vulnerabile sînt limitate, este necesară determinarea celor mai marginalizați în acest context. Astfel, indicatorul „1.4. Ponderea populației sub pragul sărăciei extreme” permite identificarea acestora, fiind evaluată ponderea în totalul populației a persoanelor din gospodăriile în care cheltuielile totale de consum pe adult echivalent sînt mai joase decît pragul sărăciei extreme.

Acești indicatori însă nu sînt relevanți în ceea ce privește evaluarea proporției și gravității fenomenului, a modificărilor produse în nivelul general de bunăstare a populației. În acest context, este necesar de a evalua distanța celor săraci pînă la prag, precum și quantumul monetar necesar unei gospodării de a depăși starea de sărăcie. Astfel, indicatorii „1.2. Profunzimea sărăciei absolute” și „1.3. Deficitul median al resurselor” sînt indicatorii relevanți în cazul evaluării resurselor necesare pentru protecția socială, măsurînd deficitul mediu de consum al populației în raport cu pragul sărăciei. Indicatorul „1.2. Profunzimea sărăciei absolute” permite evaluarea sumei de bani cu care este necesar să contribuie fiecare persoană pentru ca un grup sau altul să depășească pragul respectiv de sărăcie. „1.3. Deficitul median al resurselor” este un indicator de profunzime a sărăciei, care reprezintă mediana diferențelor dintre pragul de sărăcie și nivelul resurselor pe adult echivalent ale persoanelor considerate sărace, exprimat în procente. Deci, acestea sînt resursele necesare celor săraci pentru a se situa la nivelul pragului respectiv. Acest indicator poate fi deosebit de util în fundamentarea și elaborarea programelor de protecție socială a grupurilor vulnerabile. Indicatorul poate fi măsurat atît în raport cu mediana, cît și cu media cheltuielilor sau veniturilor, fiind întîlnit și sub denumirea de “distanța medie/mediană” sau “indicele deficitului mediu/median” a resurselor necesare sau a veniturilor. În context național, în republică se utilizează „1.2. Profunzimea sărăciei absolute”, însă în contextul excluziuni sociale este recomandată utilizarea indicatorului „1.3. Deficitul median al resurselor” care este mai explicit în abordarea politicilor privind incluziunea socială.

Autoaprecierea și percepția stării de sărăcie este deosebit de importantă în contextul vulnerabilității privind excluziunea socială, aceștia fiind factori care pot conduce la subapreciere, stare de depresie, ca rezultat, marginalizare și, în special, automarginalizare. În scopul evaluării

percepției populației privind starea de sărăcie pot fi utilizați indicatorii „1.6. Rata sărăciei subiective (autoaprecierea)” și „1.7. Rata sărăciei subiective în raport cu minimumul necesar”.

Comparabilitatea internațională, absolută și relativă, este strict necesară în contextul evaluării situației într-o țară sau alta. În acest scop, în matricea indicatorilor naționali sînt incluși indicatorii „1.5. Ponderea populației sărace sub pragul de 4 dolari SUA pe zi (ajustat la PPC)” și „1.8. Ponderea populației sub pragul sărăciei relative”.

De o deosebită importanță în contextul excluziunii sociale este analiza *gradului de polarizare* a populației în ceea ce privește nivelul de trai și posibilitățile de a obține resurse și venituri pentru a-și asigura un consum adecvat. Astfel, pentru Moldova sînt recomandați doi indicatori de măsurare a inegalității populației. Indicatorul „1.10. Raportul dintre chintila superioară și chintila inferioară S80/S20” este un indicator al inegalității veniturilor, întîlnit și sub denumirea de “raportul inegalității veniturilor”. În contextul național, acest indicator se calculează în baza cheltuielilor de consum și arată de cîte ori sînt mai mari cheltuielile de consum ale persoanelor cele mai înstărite față de cheltuielile de consum ale persoanelor celor mai sărace, în cadrul distribuției după consumul pe adult echivalent. Un alt indicator, utilizat în evaluarea inegalității este „1.9. Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum”, acesta fiind un indicator care caracterizează inegalitatea distribuirii resurselor între membrii societății. De asemenea, se calculează și pe venituri, în acest caz reprezentînd inegalitatea distribuirii veniturilor între persoane. Valoarea indicatorului variază între valorile 0 și 1 (poate fi întîlnit și exprimat în procente, 0-100%), arătînd cît din resursele totale ar mai trebui să fie redistribuite pentru ca acestea să fie egal împărțite între toți membrii societății. Inegalitatea este cu atît mare cu cît valoarea acestui indicator tinde către 1, fapt ce indică concentrarea mare a resurselor în cadrul unui grup restrîns de persoane. În cazul cînd Coeficientul Gini tinde către 0, acest lucru înseamnă că sărăcia nu este foarte severă și o creștere nu chiar mare a nivelului de trai poate micșora esențial incidența sărăciei. Astfel, cu cît este mai mare acest coeficient, cu atît este mai mare inegalitatea și invers. Ipotetic acest fapt poate fi explicat astfel: Gini = 1 indică cea mai inegală societate, în care o singură persoană va cumula toate resursele, celelalte neavînd nimic. Dacă Gini = 0, atunci se vorbește despre o societate egalitară, în care toți membrii dispun de resurse în proporții absolut egale.

Gravitatea „capcanei sărăciei” poate fi analizată utilizînd indicatorul „1.11. Ponderea populației supusă riscului de sărăcie persistentă”, acesta

fiind de o importanță majoră, deoarece permite determinarea grupurilor de persoane și a gospodăriilor care se află în permanentă sărăcie. Respectivul indicator permite evaluarea riscului sărăciei în dinamică și prezintă ponderea persoanelor care au avut consumul pe adult echivalent sub nivelul pragului absolut de sărăcie în anul curent și în cel puțin 2 ani din ultimii 3 anteriori. Acest indicator pune în evidență starea cronică de sărăcie, evaluată după 4 cazuri:

Tabelul 2.**Evaluarea stării de sărăcie cronică**

	Față de anul curent (t)			
	t	t - 1	t - 2	t - 3
Cazul 1	Sărac	Sărac	Sărac	Sărac
Cazul 2	Sărac	Sărac	Nesărac	Sărac
Cazul 3	Sărac	Sărac	Sărac	Nesărac
Cazul 4	Sărac	Nesărac	Sărac	Sărac

Indicatorul este specific și necesită existența unui studiu panel, în care gospodăriile analizate trebuie să facă parte din eșantionul cercetării minimum 4 ani consecutiv. În cazul CBGC, datele necesare vor fi disponibile după anul de cercetare 2010.

Pentru studiul respectiv a fost evaluată sărăcia repetată (o parte din cazul 1, Tabelul 2). În acest context, a fost evaluată sărăcia în cazul când gospodăria a fost supusă cercetării 2 ani, iar persoanele din aceste gospodării au avut în ambele perioade de cercetare un consum pe adult echivalent mai jos decât pragul absolut.

„1.12. Lipsa rețelelor de suport” presupune evaluarea gradului de marginalizare și automarginalizare a grupurilor de persoane, fiind evaluat ca pondere în totalul populației a persoanelor care au afirmat că nu au pe nimeni la care pot apela pentru ajutor în situații problematice. În context național, sînt estimate patru derivate ale acestuia, respectiv: (i) asistența necesară pe lângă casă în caz de îmbolnăvire; (ii) un sfat necesar cu privire la o problemă personală sau familială serioasă; (iii) necesitatea de a discuta cu cineva în caz de stare de deprimare; (iv) necesitatea de a împrumuta o sumă de €250 pentru a soluționa o anumită situație de urgență. Existența rețelelor de suport este importantă, îndeosebi persoanelor aflate în dificultate sau în situații de risc. Rețelele de suport impun efecte pozitive asupra stării de automarginalizare, contribuie la

coeziunea socială, în cazul diverselor grupuri influențând diferit (sfat, suport material, oferire a posibilității de a obține resurse, etc).

Indicatorii „1.13. *Gradul de concentrare a populației sărace față de pragul sărăciei*” și „1.14. *Gradul de concentrare a sărăciei persistente*” permit evaluarea dispersiei populației în jurul pragului sărăciei, fiind indicatori deosebit de utili în cazul evaluării impactului asupra populației, a schimbărilor produse în societate. Indicatorul 1.14 se recomandă să fie calculat în 2010, deoarece atunci vor fi disponibile datele CBGC pentru 3 ani în urmă pentru aceleași gospodării.

Locuința și condițiile locative ale gospodăriilor

Setul respectiv de indicatori completează indicatorii de măsurare a sărăciei, deoarece se presupune că menținerea unor condiții locative improprii se datorează în mod frecvent insuficienței veniturilor persoanelor care ocupă locuința, deci stării de sărăcie. Se consideră că fiecare persoană trebuie să dispună de locuință și condiții de locuit care să-i asigure un trai decent. Accesul persoanelor și gospodăriilor la locuință determină vulnerabilitatea acestora privind excluderea socială, generând marginalizarea lor și, în special, autoexcluderea.

Pentru monitorizarea situației în acest context au fost definiți 10 indicatori care permit evaluarea excluderii sociale prin prisma indicatorilor care descriu condițiile locative ale gospodăriei, accesul la comodități și servicii de bază. Toți acești indicatori sînt de context, exprimînd starea de confort a persoanelor în locuința pe care o ocupă.

Supraaglomerarea locuinței determină situația cînd persoanele din gospodărie nu dispun de condiții necesare pentru a-și asigura dreptul la intimitate. Acest aspect este descris de doi indicatori: „2.1. *Numărul de persoane într-o cameră*” și „2.2. *Spațiul locativ la un membru al gospodăriei*”, aceștia fiind indicatori ai deprivării care masoară accesul la locuințe adecvate pentru un trai decent.

Calitatea locuinței poate fi analizată prin utilizarea indicatorului „2.3. *Calitatea construcției*”, care confirmă accesul redus la locuințe de calitate, aceasta fiind în mod frecvent un rezultat al veniturilor reduse ale persoanelor care dispun de locuința respectivă. În contextul costurilor exagerate la locuințe în mediul urban, acest indicator poate fi utilizat ca unul complementar în contextul excluderii privind accesul la resurse financiare și venituri corespunzătoare.

Disponibilitatea utilităților reprezintă un alt aspect important, asigurând starea de confort pentru persoanele care dispun de locuința respectivă. Indicatorii „2.4. *Ponderea persoanelor din gospodăriile care nu-și pot permite încălzire suficientă în timpul sezonului rece*”, „2.6. *Ponderea persoanelor fără apeduct în locuință*” și „2.8. *Ponderea persoanelor fără acces la canalizare îmbunătățită*” sînt indicatori care permit evaluarea utilităților de care dispun persoanele supuse cercetării.

Costul locuirii este reflectat prin indicatorul „2.9. *Ponderea gospodăriilor care au dificultăți la plata utilităților*” acesta reflectînd vulnerabilitatea populației privind posibilitățile de achitare a costurilor crescînde ale cheltuielilor pentru întreținerea locuinței. Indicatorul este important în contextul analizei sărăciei și a excluziunii privind posibilitatea obținerii veniturilor necesare pentru acoperirea acestor cheltuieli. De menționat, că actele normative de stat reglementează accesul la aceste servicii, prin deconectarea locuinței, în caz de neachitare a serviciilor, de la energie electrică și termică, gaz, etc. Astfel, din motivul costurilor înalte ale acestora, populația se confruntă cu un risc destul de ridicat de excluziune în acest context. Indicatorul este deosebit de reprezentativ, fiind dezagregat pe medii de reședință, urbele confruntîndu-se cu un risc mai avansat, fiind dependente de conectarea la sistemele centralizate de asigurare cu servicii, care mai puțin pot fi monitorizate de către gospodărie.

Aspectul calitativ al mediului privind accesul populației la servicii de calitate poate fi reflectat prin prisma indicatorilor „2.5. *Ponderea persoanelor cu acces permanent la surse sigure de apă potabilă*”, acesta fiind un indicator care permite evaluarea accesului la surse îmbunătățite de apă în baza probelor de apă potabilă obținute în cadrul procesului de monitorizare a calității apelor subterane și de suprafață. Indicatorul este evaluat în baza datelor administrative, prezentate de către Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă (CNȘPMP) în contextul ODM (Obiectivul 7: *Asigurarea durabilității mediului*, Sarcina: *Reducerea în jumătate către anul 2015 a numărului de persoane fără acces permanent la surse sigure de apă*). Indicatorul „2.7. *Ponderea persoanelor cu acces la salubritate îmbunătățită*” este de același tip, se calculează în baza datelor administrative, prezentate de către Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale (MCDR) în contextul ODM (Obiectivul 7: *Asigurarea durabilității mediului*, Sarcina: *Reducerea în jumătate a numărului de persoane fără acces la canalizare îmbunătățită*). Acești doi indicatori pot fi utilizați pentru a complementa analiza accesului populației, accentul fiind pus pe evaluări în dinamică și/sau asigurarea comparabilității cu alte țări din regiune.

Asigurarea condițiilor adecvate de locuit pentru cele mai vulnerabile grupuri de populație poate fi analizată utilizând indicatorul „2.10. Accesul la locuințe sociale”, care poate fi definit ca ponderea persoanelor ce beneficiază de locuințe sociale din totalul celor care sînt înregistrate ca avînd nevoie de ele. În cadrul discuției cu MMPSE, s-a menționat că indicatorul dat poate fi relevant în contextul monitorizării programelor de stat respective, dar poate fi propus doar pentru evaluarea acestuia în perspectivă. Actualmente, în republică nu exista locuințe sociale. De menționat că asemenea program de locuințe nu se prevede nici pentru viitorul apropiat, deoarece acesta este destul de costisitor și nu poate fi suportat de către Bugetul de Stat.

Piața muncii

Excluziunea socială este generată în mod direct de lipsa posibilităților de angajare în muncă, de veniturile mici obținute din angajare, care la rîndul lor conduc la starea de sărăcie urmată de toate consecințele negative ale fenomenului. În corespundere cu unul din obiectivele de bază ale Strategiei de la Lisabona, nivelul de ocupare a Forței de Muncă către anul 2010 trebuie să atingă 70%. Aceasta implică nu numai promovarea ocupării Forței de Muncă prin crearea locurilor noi de muncă în general, dar și îmbunătățirea calității ocupării, asigurarea securității sociale, integrarea în muncă a persoanelor care, din diverse motive, nu au un loc de muncă, dezvoltarea resurselor umane în scopul asigurării unui nivel corespunzător și durabil al ocupării Forței de Muncă, acestea toate conducînd la combaterea marginalizării și excluziunii sociale.

În contextul celor expuse, în matricea indicatorilor naționali au fost incluși 14 indicatori de monitorizare a ocupării Forței de Muncă.

Securitatea socială pe piața muncii poate fi evaluată prin intermediul a doi indicatori. Indicatorul “3.1. Rata de activitate (BIM)” măsoară povara economică asupra Forței de Muncă, prezentînd raportul între populația activă din punct de vedere economic (sau forța de muncă) și populația totală.

BOXA 4. Populația activă

Populația activă din punct de vedere economic include toate persoanele de 15 ani și peste, care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând populația ocupată și șomerii. Diferența între populația totală și populația activă reprezintă populația inactivă, care include elevii și studenții care nu exercită activități în scopul obținerii veniturilor, persoanele casnice, pensionarii care nu lucrează, alte persoane întreținute. Ponderea mare a populației inactive influențează negativ securitatea socială, exercitând presiune social-economică asupra populației active²⁴.

Un alt aspect al securității sociale este exprimat prin indicatorul “3.2. *Ponderea lucrătorilor ocupați în sectorul informal*”.

BOXA 5. Ocuparea informală

Ocuparea informală include toate persoanele care, în timpul săptămânii de referință a cercetării au avut una din următoarele ocupații (locuri de muncă) în activitatea principală sau secundară: (i) lucrători pe cont propriu sau (ii) patroni, care lucrează în întreprinderile sectorului informal; (iii) membrii cooperativelor informale de producție; (iv) ajutorii familiari angajați la întreprinderile sectorului formal sau la întreprinderile sectorului informal; (v) salariați angajați la întreprinderile sectorului formal, la întreprinderile sectorului informal sau în gospodăriile particulare ale cetățenilor, care satisfac cel puțin unul din criteriile: patronul nu plătește contribuțiile sociale pentru ei; nu beneficiază de concediu anual plătit; nu beneficiază, în caz de boală, de concediu medical plătit; (vi) persoanele ocupate cu producerea de produse agricole în gospodăriile casnice, în exclusivitate pentru consumul propriu, cu o durată a săptămânii de lucru de 20 de ore și mai mult²⁵.

Persoanele ocupate în sectorul informal se confruntă cu un risc mai pronunțat de excluziune socială, efectele careia sînt observate în timp. Astfel, drept efect al ocupării informale este participarea redusă a persoanelor date la sistemul public de asigurări sociale și de sănătate, totodată acestea exercitînd o presiune în acest context asupra sistemului de asistență socială prin beneficierea de prestații de asistență socială, o mare parte a cărora încă se bazează pe principii categoriale de acordare.

Același aspect al excluziunii este măsurat și prin intermediul indicatorului “3.8. *Populația care lucrează peste hotare ca procent din populația activă*”. Indicatorul exprimă raportul dintre numărul populației înregistrate,

NOTE:

²⁴ http://www.statistica.md/public/files/Rapoarte/Metodology_AF.M.pdf

²⁵ http://www.statistica.md/public/files/Rapoarte/Metodology_AF.M.pdf

care lucrează peste hotare și numărul total al populației active, exprimat procentual. Cu toate că sistemul public de asigurări sociale de stat oferă posibilități de asigurare individuală, gradul de popularitate a acestor măsuri este redus, în mare parte fiind explicată de structura sistemului bazată pe solidaritatea între generații și lipsei pilonului cumulativ. Riscul excluziunii intervine la întoarcerea în țară, când aceste persoane vor spori presiunea asupra bugetului de stat prin solicitarea alocațiilor sociale de stat pentru bătrânețe sau dizabilitate, nefiind eligibile pentru obținerea unor pensii.

Excluziunea de pe piața muncii este un factor deosebit de important care conduce în mod direct la vulnerabilitatea privind excluziunea socială din motivul posibilității sau imposibilității de a obține veniturile necesare pentru existență. Indicatorul de start în acest context este „3.3. Rata șomajului (definiția BIM)”, exprimând raportul între numărul de persoane în căutarea unui loc de muncă și populația activă.

BOXA 6. Persoanele aflate în șomaj

Numărul persoanelor aflate în șomaj se determină în conformitate cu criteriile Biroului Internațional al Muncii (BIM) cu privire la noțiunea de „șomeri”: persoanele de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc simultan următoarele condiții: (i) nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri; (ii) sînt în căutarea unui loc de muncă, în ultimele 4 săptămîni; (iii) sînt disponibile să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă s-ar găsi imediat un loc de muncă²⁶.

Fenomenul menționat este unul complex, fiind generat de mai mulți factori. Lipsa locurilor de muncă, în general, este o abordare simplistă care nu poate reflecta aspectul real al situației. Aceasta este explicată în mare parte prin necorespunderea între cerere și ofertă privind posibilitățile de angajare, inclusiv nivelul de instruire și gradul de corespundere (calitatea și specializarea), domeniul și sectoare social-economice, precum și aspectele de gen, vîrstă.

Severitatea excluziunii de pe piața muncii este exprimată prin „3.4. Rata șomajului de lungă durată (definiția BIM)”, acesta fiind raportul dintre numărul șomerilor aflați în șomaj timp de 12 luni și peste, și populația activă totală, exprimat în procente. Deosebit de importanți în evaluarea excluziunii de pe piața muncii sînt indicatorii „3.5. Ponderea șomerilor pe termen lung”, acestea fiind persoanele din rîndul șomerilor care se află în șomaj timp de 1 an și peste, și „3.6. Ponderea șomerilor pe termen foarte lung”, fiind reprezentat prin ponderea persoanelor aflate în șomaj timp de 24 luni și peste în numărul total al șomerilor. Acești doi indicatori

NOTĂ:

²⁶ http://www.statistica.md/public/files/Rapoarte/Metodology_AFM.pdf

măsoară gravitatea fenomenului, iar pentru a elabora politici adecvate de combatere a acestuia sînt necesare evaluări speciale ale profilului șomajului, pe termen lung și foarte lung. Problema angajării în muncă a tinerilor în republică este una importantă, iar indicatorul “3.7. Rata șomajului tinerilor de 15-24 ani (definiția BIM)” permite cuantificarea acesteia. Lipsa posibilităților de angajare în muncă conduce la faptul că persoane tinere, cu studii și instruite, nu-și pot găsi un loc de muncă datorită lipsei unei practici de muncă sau a ofertei limitate a locurilor de muncă pentru anumite specializări și domenii.

Calitatea ocupării în context național este exprimată prin indicatorii “3.9. Condițiile nocive de muncă”, exprimînd ponderea persoanelor care au declarat că “munca lor este prea exigentă și stresantă” sau că “lucrează în condiții periculoase sau nocive” și “3.10. Necorespunderea cu calificarea și cu locul de muncă”, fiind măsurat ca ponderea persoanelor care ar dori să-și schimbe locul de muncă “pentru a folosi mai adecvat capacitățile sau calificarea lor”. În elaborarea politicilor de creare a locurilor de muncă și planificarea instruirii tineretului, acești indicatori sînt deosebit de relevanți.

Excluziunea persoanelor ocupate este măsurată prin intermediul indicatorului “3.11. Raportul între salariul mediu anual și minimumul de existență”, fiind calculat ca raportul salariului mediu anual pe economie la minimumul de existență al persoanelor apte de muncă, exprimat procentual. Astfel, poate fi evaluat pe cît salariul mediu al unei persoane angajate poate satisface necesitățile minime de consum ale acesteia. Indicatorul dat poate fi utilizat pentru a complementa analiza excluziunii sociale a persoanelor angajate, efectuate în contextul evaluării sărăciei. De menționat că profilul sărăciei relatează o incidență înaltă a sărăciei pentru persoanele angajate, în special în sectorul agricol.

Matricea de indicatori naționali include indicatori de măsurare a *Excluziunii pe piața muncii a persoanelor din grupurile de risc*. Foștii deținuți și persoanele cu dizabilități sînt, din diverse motive, deosebit de vulnerabili la excluziunea socială, îndeosebi în ce privește angajarea în muncă. Aceste grupuri de persoane sînt supuse unui risc înalt de marginalizare din partea societății, dar și a automarginalizării din diferite motive: aspecte comportamentale, lipsa anumitor abilități și nivel redus de educație, sentiment de jenă din cauza lipsei resurselor necesare, etc. Riscul excluziunii, în acest context, poate fi evaluat utilizînd indicatorii: „3.12. Integrarea foștilor deținuți pe piața muncii” și “3.13. Integrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii”.

Este cunoscut faptul că sărăcia generează sărăcie, iar persoanele care locuiesc în gospodării, unde nici o persoană nu este angajată în câmpul muncii, constituie încă un grup supus unui risc avansat de sărăcie și excluziune socială. Astfel, indicatorul „3.14. Ponderea persoanelor ce locuiesc în gospodării fără lucrători” permite evaluarea ponderii indivizilor care locuiesc în gospodării compuse din persoane care nu lucrează sau sînt inactive, din numărul total de persoane.

BOXA 7. Gospodăriile fără lucrători

Gospodăriile fără lucrători sînt gospodăriile în care nici un membru nu este angajat, adică toți membrii sînt șomeri sau persoane inactive.

Această definiție a fost aprobată în baza deciziei Consiliului European de la Laeken în decembrie 2001 și revizuită în 2003.

În contextul indicatorilor Laeken acesta se calculează la nivel național, dar și dezagregat pe grupuri de vîrste și sexe²⁷:

- copiii cu vîrste cuprinse între 0-17 ani care locuiesc în gospodării, unde nici unul dintre membri nu lucrează, ca rată din totalul copiilor de vîrste respective;
- adulții cu vîrste cuprinse între 18 - 59 ani care locuiesc în gospodării, unde nici unul dintre membri nu lucrează, ca rată din totalul persoanelor cu vîrsta respectivă, inclusiv dezagregat pe sexe.

Studentii în vîrstă de 18-24 ani care locuiesc în gospodării alcătuite numai din studenți de vîrsta respectivă, precum și persoanele în exercițiul serviciului militar obligatoriu, se exclud din calcule.

Pentru analiza excluziunii sociale în republică, acest indicator este propus dezagregat pe zone, tipul și componența gospodăriei, indicatorul înregistrînd valori diferite pentru diverse grupuri de persoane.

Educația

Cercetările privind sărăcia au demonstrat că nivelul de bunăstare al gospodăriilor, respectiv și al persoanelor din componența acestora, corelează direct cu nivelul lor de educație. Excluziunea educațională poate fi măsurată din diverse perspective, incluzînd *capitalul educațional*, *participarea și accesul la educație*, *calitatea educației și rezultatele la învățătură*. În matricea indicatorilor naționali, pentru evaluarea excluziunii sociale, au fost incluși 19 indicatori.

NOTĂ:

²⁷ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/lfsi_jhh_a_esms.htm

Capitalul educațional este definit prin abilitățile dobândite de indivizi în procesul de instruire școlară, dar și în afara acestuia, rezultând în două forme: (i) abilitățile dobândite în urma participării la sistemele educaționale formale, cunoștințe atestate prin diplome și (ii) cunoștințe și abilități dobândite în cursul vieții, prin eforturi proprii și/sau în urma asimilării informațiilor primite prin interacțiunea cu experți în diverse domenii. La estimarea primei forme a capitalului educațional sînt utilizate diferite metode: măsurarea prin ani de școală, grade de instruire, etc. A doua formă, educația neformală, rezultă în capital educațional dificil de a fi evaluat, în mare parte estimarea acestuia fiind redusă la capacitatea de a colecta și a folosi informații din materiale scrise. În contextul excluziunii educaționale în Moldova este propusă măsurarea *capitalului educațional* prin intermediul a 2 indicatori, care sînt caracteristici primei forme a acestuia. Astfel, este evaluat nivelul de instruire a populației prin intermediul indicatorului “4.2. Ponderea persoanelor de 25–64 ani cu nivel scăzut de instruire” care exprimă proporția persoanelor încadrate în grupele de vîrstă 25-64 ani care au absolvit cel mult gimnaziul în totalul persoanelor din aceleași grupe de vîrstă. Perspectivele educaționale ale societății se pot analiza utilizînd indicatorul “4.1. Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tineri”, fiind calculat ca raportul populației în vîrstă de 18-24 ani cu nivel inferior de studii (cel mult gimnazial) care nu se înscriu la cursuri de instruire sau educație, la numărul total al populației de aceeași vîrstă. Ambii indicatori pot fi utilizați pentru evaluarea situației în dinamică, dar și comparativ pe medii de reședință și dezagregat după dimensiunea de gen.

Participarea la educație poate fi evaluată prin intermediul indicatorilor 4.3-4.11 care măsoară „Rata netă de cuprindere” și „Rata brută de cuprindere” în diverse trepte ale învățămîntului. *Rata netă de cuprindere în învățămînt* se utilizează pentru a măsura gradul de participare la educație a copiilor de vîrstă oficială corespunzătoare treptei învățămîntului respectiv. *Rata brută de cuprindere în învățămînt* se utilizează pentru a evidenția nivelul general de participare la educație într-un anumit an școlar. Indicatorul reflectă capacitatea sistemului de educație de a permite accesul la educație a elevilor din grupa respectivă de vîrstă. Este folosit ca substitut al indicatorului *rata netă de cuprindere* atunci cînd lipsesc date privind cuprinderea elevilor în învățămînt (preșcolar/primar/gimnazial), pe vîrste. Poate fi folosit, de asemenea, ca indicator complementar pentru *rata netă de cuprindere* și permite estimarea gradului de cuprindere în învățămînt (preșcolar/primar/gimnazial) sub și peste vîrsta oficială, corespunzătoare nivelului respectiv de educație. Un alt aspect al partici-

pării la educație este evaluat prin intermediul indicatorului “4.15. Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor în vîrstă de 15-24 ani”, care măsoară participarea la educație ca un efect al tradițiilor educative, create în familie ca rezultat al educației părinților.

Accesul la educație are un sens dual, care include atât accesul financiar, cît și accesul geografic. Deoarece în Moldova fiecare persoană are dreptul la educație fără plată în sistemul general de învățămînt, mai relevant în contextul sărăciei și excluziunii sociale este evaluarea accesului geografic. Distanțele mari pînă la instituțiile de învățămînt implică cheltuieli adiționale pentru transport din partea gospodăriilor, aceasta amplificînd vulnerabilitatea celor săraci privind accesul la educație.

Accesul geografic la instituțiile de învățămînt este deosebit de important pentru mediul rural, deoarece există localități mici, cu infrastructură slab dezvoltată, unde nu sînt instituțiile respective, iar copiii sînt nevoiți să parcurgă distanțe considerabile pînă la grădiniță/școală. În acest caz se iau în calcul numai localitățile, în care nu există posibilitatea de a obține serviciul respectiv – în incinta scolii primare, medii, liceului din localitate. Astfel, indicatorul “4.12. Ponderea persoanelor de vîrsta respectivă cu acces limitat la educația preșcolară” reprezintă rata persoanelor care locuiesc în localități fără grădinițe, iar distanța pînă la cea mai apropiată localitate care dispune de grădiniță este mai mare decît distanța medie pe republică, luînd în calcul localitățile care nu au posibilitatea de a oferi serviciul respectiv. Pentru analiza accesului la educația primară și gimnazială sînt propuși indicatorii “4.13. Ponderea populației de vîrsta respectivă cu acces limitat la educația primară” și „4.14. Ponderea populației cu acces limitat la educația gimnazială”. Aceștia se calculează ca rata persoanelor care locuiesc în localități lipsite de posibilitatea de instruire primară/gimnazială, iar distanța pînă la cea mai apropiată localitate care dispune de această posibilitate este mai mare decît distanța medie pe republică. Se consideră numai localitățile care nu au posibilități de a oferi copiilor de vîrsta respectivă instruire primară/gimnazială în scoala primară, medie, liceu în localitate. Indicatorii menționați pot fi calculați în baza datelor pentru 2008, utilizînd baza de date administrative a Ministerului Economiei. Indicatorii respectivi sînt utili în contextul întreprinderii unor măsuri de facilitare a accesului la serviciile educaționale prin deschiderea instituțiilor respective, în cazul concentrării mari ai beneficiarilor potențiali, sau asigurarea serviciilor de transport, în cazul unui număr mic al acestora. Utilitatea acestui grup de indicatori este cu atât mai pronunțată, cu cît este mai jos nivelul lor de dezagregare.

Indicatorii de monitorizare și evaluare a *Calității educației și a rezultatelor studierii* corespunde unuia din obiectivele prioritare ale “Strategiei de la Lisabona”, și anume „Creșterea calității educației”. Indicatorul “4.16. *Calitatea educației*” este unul complex și exprimă performanțele la testele comparative internaționale. Acesta urmează a fi evaluat după implementarea Proiectului PISA 2009²⁸, la care Moldova s-a angajat să participe. Indicatorul se utilizează în general pentru comparabilitate internațională și permite evaluarea randamentului școlar.

Un alt indicator care permite evaluarea unor aspecte ale calității educației este “4.17. *Calitatea cunoștințelor*” ce prezintă ponderea persoanelor care se simt confortabil la lectura textelor în limbi străine, completarea unui formular, utilizarea calculatorului și Internetului, și care-și evaluează cunoștințele în domeniul respectiv cu nota 8 și mai sus. De menționat că indicatorul este unul important în contextul excluziunii sociale nu numai cu referire la educație, dar și privind încadrarea în muncă. Persoanele care au abilitățile respective mai ușor își pot găsi un loc de muncă, iar posibilitățile de comunicare pot avea efecte benefice asupra coeziunii sociale în acest context.

Rezultatele studierii sînt reflectate de indicatorii “4.18. *Oportunitatea economică a educației*”, care oferă informații privind oportunitățile de angajare în muncă a absolvenților după structura de învățămînt, iar “4.19. *Relevanța educației*” reflectă activitatea de muncă a persoanelor angajate conform domeniului de specializare. Acești indicatori pot oferi statului posibilități de planificare a înrolării în instituții de învățămînt superior și mediu de specialitate conform specializărilor solicitate pe piața muncii.

Sănătatea

Pentru analiza excluziunii de la sănătate au fost definiți 13 indicatori, din care 2 primari, 1 secundar, ceilalți indicatori vin să completeze analiza situației în domeniul respectiv, fiind determinați ca terțiari, de context.

Calitatea sănătății. În cadrul politicilor UE în domeniul incluziunii sociale, unul dintre indicatorii principali și reprezentativi ai calității sănătății este „5.1. *Speranța de viață la naștere*” care exprimă numărul de ani pe care în medie îi va trăi o generație de la naștere, cu condiția că pe parcursul vieții ce urmează, la trecerea de la o grupă de vîrstă la alta, coeficientul de mortalitate pentru fiecare grupă de vîrstă va rămîne același, care a fost în anii perfectării tablei de mortalitate. Indicatorul variază foarte mult atît în timp, cît și ca arie geografică. Se întîlnește și

NOTĂ:

²⁸ <http://www.edu.gov.md/files/unsorted/PISA2009.doc>

sub denumirea “*durata medie a vieții*”, iar variația valorilor sale are o semnificație importantă și în studiile privind calitatea vieții populației. Principalii factori care determină variația speranței de viață la naștere pe plan global sînt: (i) nivelul de dezvoltare economică (condițiile de viață, alimentația); (ii) sistemul de îngrijire medicală; (iii) nivelul de instruire a populației; (iv) structura pe grupe de vîrstă și sexe.

Este necesar de menționat că speranța de viață la naștere este foarte mult influențată de rata mortalității în primii ani de viață, în acest sens informația este complementată cu următorii doi indicatori “5.3. *Mortalitatea infantilă*” și “5.4. *Rata mortalității copiilor care nu au atins vîrsta de 5 ani*”, care exprimă indicele calității vieții populației sau subpopulațiilor respective, fiind totodată utilizați și în cadrul statisticilor medicale pentru determinarea coeficientului de evaluare sumară a sănătății populației (caracteristica decalajelor regionale privind nivelul sănătății populației). Ambii indicatori se calculează pe totalul populației, mediile de reședință, regiuni de dezvoltare, sexe.

Calitatea vieții sănătoase este exprimată atît prin date obiective, cît și date subiective. În acest sens, indicatorii “5.2. *Aprecierea stării de sănătate*” și “5.8. *Aprecierea stării de dizabilitate*” reprezintă autoaprecierea de către populație a propriei stări de sănătate, inclusiv a dizabilității. În contextul excluziunii sociale, acești indicatori, de regulă, permit de a compara pe cît de mult eforturile politicilor promovate sînt percepute la nivelul populației, totodată pot reflecta și atitudinea grupurilor de indivizi pe diferite vîrste (în special a grupurilor marginalizate) față de posibilitățile atingerii auto-suficienței proprii.

Incidența bolilor sociale reprezintă un grup de afecțiuni care capătă o răspîndire largă în societățile cu un nivel de trai și dezvoltare scăzut. Caracteristica esențială a acestora constă în faptul că la o redresare și îmbunătățire a situației economice, procentul lor se diminuează considerabil. Tuberculoza, HIV/SIDA, parazitozele și bolile dermatovenerologice reprezintă exemple tipice de boli sociale, care sînt cauzate de condițiile nefaste de la domiciliu și de la serviciu, lipsa normelor igienice de calitate, boli care se agravează în cazul unei alimentații proaste sau chiar subalimentației, plus la toate trebuie menționată iresponsabilitatea și lipsa culturii sanitare a populației.

Relația dintre impactul sărăciei și bolile sociale se conturează, în special, prin incidența tuberculozei și HIV/SIDA (acesta fiind unul din criteriile de evaluare a situației sanitaro-epidemiologice stabilite de OMS),

totodată, datorită particularităților clinice, aceste maladii de cele mai multe ori generează marginalizare și excluziune.

Pentru monitorizarea incidenței HIV/SIDA în contextul estimării riscului excluziunii sociale pot fi utilizați următorii indicatori: “5.5. *Incidența HIV/SIDA, la 100000 persoane*” și “5.6. *Incidența HIV/SIDA printre populația cu vârsta de 15-24 ani, la 100000 persoane*”, care reprezintă numărul de cazuri noi identificate de îmbolnăvire cu HIV/SIDA la 100000 persoane, inclusiv în rîndul persoanelor tinere.

Expansiunea TBC poate fi măsurată prin indicatorul “5.7. *Incidența generală a tuberculozei active, la 100000 persoane*” și reflectă numărul cazurilor noi diagnosticate ce revin la o sută de mii de locuitori într-o perioadă de un an. Relația acestui tip de boală (într-un timp aproape eradicată, dar în prezent într-o relativă ascensiune) cu starea de sărăcie este foarte bine cunoscută, fiind considerată în mod tradițional ca “boala sărăciei și a mizeriei”.

Accesul la sănătate, este exprimat prin intermediul a doi factori importanți interdependenți cum sînt: accesul financiar și accesul geografic. Astfel, nivelul incluziunii sau excluziunii populației în sistemul de sănătate, poate fi măsurat prin intermediul indicatorului combinat “5.10. *Accesul limitat la servicii medicale*” care reflectă ponderea persoanelor care au comunicat probleme de acces la medic din cauza că „Instituția medicală este departe”. Pentru determinarea mai clară a cauzelor ce influențează accesul, sînt utilizați indicatorii “5.12. *Accesul financiar limitat la servicii medicale*” și “5.13. *Cheltuielile directe pentru servicii medicale*”. Acestea exprimă ponderea populației care nu s-a adresat pentru asistența medicală necesară din lipsă de resurse financiare, complementate cu ponderea cheltuielilor directe ale populației pentru asistența medicală, raportată la cheltuielile totale ale gospodăriilor casnice (sursa: Modulul Ad-hoc în sănătate).

Capacitatea financiară a populației de a-și asigura riscul îmbolnăvirii poate fi măsurată prin indicatorul “5.9. *Ponderea populației care nu are asigurare obligatorie de asistență medicală*” care caracterizează sintetic nivelul incluziunii/excluziunii, participării populației în cadrul sistemului de asigurări medicale, reflectînd totodată grupurile sociale care au rămas în afara sistemului, preponderent datorită lipsei resurselor financiare necesare și spre care trebuie orientate politicile incluzive în sănătate. Indicatorul se calculează în baza datelor CBGC (BNS), avînd o dezagregare multiplă pe medii, zone de dezvoltare, tipuri de gospodării, categorii socio-economice, vârste, sexe.

În continuare informația foarte fi completată cu date despre accesul geografic la serviciile medicale primare (care reprezintă elementul principal al sănătății incluzive, axate pe prevenire/diagnosticare precoce a îmbolnăvirilor, respectiv diminuarea intervențiilor specializate foarte costisitoare). În acest scop se utilizează indicatorul „5.11. *Ponderea populației cu acces limitat la servicii medicale de bază*”. Indicatorul se calculează ca rată a persoanelor care locuiesc în localități fără oficiu medical, iar distanța până la cea mai apropiată localitate care dispune de acest serviciu este mai mare decât distanța medie pe republică. În acest caz, se iau în calcul doar localitățile care nu dispun de serviciile respective.

Protecția socială

Accesul la sistemul de garanții sociale de stat al indivizilor și grupurilor aflate în situații de risc, reprezintă elementul-cheie în măsurarea tratamentului non-discriminator și al șanselor egale pentru toți membrii societății la suport din partea statului pentru diminuarea riscului sărăciei și a excluziunii. În cadrul sistemului de protecție socială, sistemul de servicii joacă un rol important, deoarece vine să completeze, iar uneori chiar să substituie sistemul suportului bănesc, contribuind semnificativ la o incluziune socială mai eficientă. În matricea indicatorilor naționali, pentru evaluarea excluziunii sociale în domeniul protecției sociale au fost propuși 9 indicatori.

Eficiența protecției sociale poate fi măsurată prin intermediul următorilor patru indicatori care, separat sau combinați, pot reflecta efectul și nivelul direcționării programelor de plăți sociale asupra grupurilor sărace, inclusiv nivelul de excluziune sau incluziune a grupurilor în situații de risc în cadrul acestor programe. Astfel, indicatorul “6.1. *Rata sărăciei înainte de transferurile sociale*” reflectă efectul produs de măsurile de protecție socială asupra incidenței sărăciei gospodăriilor casnice înainte de a primi careva din transferurile sociale. Denumite generic “*transferuri sociale*”, acestea includ: veniturile din pensii (cea mai importantă componentă, aici ar putea fi analizate tipurile de pensii, care pot fi extrase din datele CBGC), alocațiile sociale de stat, compensațiile nominative, indemnizațiile pentru copii, alocațiile de șomaj, ajutorul social și ajutoarele materiale din Fondul Republican de Susținere Socială a Populației (FRSSP), etc. Indicatorul dat este prezentat în *două forme*:

- Rata sărăciei înainte de transferurile sociale, inclusiv pensiile (adică se scad din veniturile disponibile toate transferurile sociale primite, inclusiv pensiile). Astfel, se poate măsura ce s-ar putea întâmpla cu

gospodăria în cazul în care aceasta nu ar beneficia de nici un fel de prestații sociale;

- Rata sărăciei înainte de transferurile sociale, exclusiv pensiile (adică se scad din veniturile disponibile toate prestațiile sociale, exceptând pensiile care sînt păstrate în volumul veniturilor). În așa mod poate fi măsurat efectul asistenței sociale asupra resurselor gospodăriilor, precum și influența pensiilor asupra sărăciei.

Nivelul de redistribuire a resurselor din protecție socială în favoarea grupurilor vulnerabile, este măsurat prin intermediul indicatorului “6.2. Distribuirea prestațiilor sociale (fără pensii) pentru chintilele de consum I și V” care reflectă ponderea beneficiilor sociale primite de către chintila I (cei mai săraci) și chintila V (cei mai înstăriți). Datele acestui indicator permit de a măsura gradul de includere/excludere din sistemul de ajutor bănesc de stat a grupurilor celor mai expuse sărăciei, inclusiv de a identifica erorile de sistem. Erorile de excluziune/incluziune înseamnă că sînt reflectate situațiile, cînd grupuri de indivizi, care au nevoie de suport din partea satului, nu-l primesc din anumite motive (din cauza abordărilor superficiale sau percepției eronate asupra vulnerabilității în cadrul politicilor de protecție socială categoriale sau legislative), iar grupurile mai înstărite care „*de facto*” nu au nevoie de acest suport, îl primesc. În continuare indicatorii “6.3. Ponderea gospodăriilor care beneficiază de asistență socială (fără pensii)” și “6.4. Ponderea transferurilor sociale în veniturile gospodăriilor” vin să completeze informația despre eficiența programelor de protecție socială cu date despre rolul transferurilor sociale în cadrul veniturilor gospodăriilor și ponderea beneficiarilor de aceste plăți din totalul gospodăriilor, adică nivelul presiunii asupra bugetului de stat. Acest indicator, de asemenea, este prezentat în *două forme: inclusiv pensiile și exclusiv pensiile*. Toți indicatorii sînt calculați în baza datelor CBGC, iar nivelele de dezagregare permit accesul la informație pe medii de reședință, regiuni de dezvoltare, tipul gospodăriei și componența gospodăriei, etc.

Riscul pensionării este exprimat prin aspecte psihologice legate de retragerea persoanei din activitatea de muncă și aspecte materiale ce țin de pierderea veniturilor salariale. De menționat că în cadrul actualelor sisteme publice de asigurări sociale, riscul bătrîneții este unul dintre principalele riscuri asigurate, iar rolul asigurărilor intervine în cazul survenirii riscului, compensînd veniturile pierdute (din care au fost plătite contribuții) încît să poată oferi pensionarului un trai decent.

Astfel, nivelul bunăstării și riscul sărăciei persoanelor în vîrstă, precum și durabilitatea sistemului de asigurări sociale de stat de a plăti pensii conform contribuțiilor efectuate, poate fi măsurată prin intermediul indicatorului “6.6. *Coeficientul de înlocuire*”, care în contextul măsurării excluziunii sociale este unul derivat, relectînd valoarea procentuală a diferențelor existente dintre două surse principale de venit: veniturile salariale și pensiile de asigurări sociale de stat. Acest indicator este calculat în baza metodologiei Convenției OIM nr.102 din 1957 privind normele minime de securitate socială, care specifică că nivelul minim de înlocuire a veniturilor salariale prin pensie nu trebuie să fie mai joasă de 40%, atît pentru bărbați, cît și pentru femei. Este de menționat că pentru țările economic dezvoltate (care nu sînt definite), prin Convenția OIM nr. 128 din 1967, această rată de înlocuire a fost ridicată la 45%, iar ulterior prin Recomandarea 131, rata de înlocuire a fost ridicată pînă la 55%²⁹. La calcularea acestui indicator se ia în considerație doar pensia medie pentru limită de vîrstă, pentru că doar aceasta este considerată reprezentativă datorită proporționalității depline dintre stagiul de cotizare necesar realizat și contribuțiile de asigurări efectuate, agregarea este doar La nivel național;

Indicatorul “6.5. *Venitul median relativ al persoanelor vîrstnice*” vine să reflecte date referitor la cît constituie venitul vîrstnicilor în raport cu venitul celorlalți membri ai societății. Indicatorul este determinat prin raportul venitului median pe echivalent al persoanelor în vîrstă de 65+ cu venitul median al persoanelor în vîrstă de 0-64 ani. Respectiv, cu cît venitul este mai mic, cu atît vîrstnicii sînt mai vulnerabili sărăciei și excluziunii. Totodată, capacitatea persoanei vîrstnice de a duce o viață autosuficientă din resursele proprii poate fi măsurată prin indicatorul „6.7. *Pensia medie lunară pentru limită de vîrstă raportată la minimumul de existență pentru pensionari*”, care exprimă în ce măsură pensiile pentru limită de vîrstă sînt în stare să acopere necesitățile minime pentru supraviețuire a persoanelor vîrstnice. Indicatorul este calculat fiind aplicată o formulă de raportare a pensiei medii lunare (la 1 ianuarie a fiecărui an calculată de CNAS) la minimumul de existență pentru persoanele vîrstnice pe anul respectiv (calculat de BNS). Cu cît decalajul procentual al pensiei pentru limită de vîrstă față de minimumul de existență este mai redus, cu atît este mai pronunțat riscul excluziunii acestor persoane.

În Republica Moldova, țară cu o economie preponderent bazată pe agricultură, veniturile salariale din această ramură joacă un rol semnificativ asupra echității distribuirii contribuțiilor și beneficiilor în cadrul sistemului de asigurări sociale, inclusiv a capacității beneficiarilor de

NOTĂ:

²⁹ Holzmann, R., Hinz, R., (2005), „Old Ade Income Support in 21st Century. An international perspective on pension reform”, WB, p.180.

pensii din agricultură de a depăși riscul sărăciei. Indicatorul derivat “6.8. *Pensia medie lunară în agricultură raportată la pensia medie lunară pentru limită de vîrstă*” reflectă diferențierile existente între veniturile medii provenite din două surse principale: pensiile pentru limită de vîrstă și pensiile din agricultură. Semnificația valorilor exprimate de indicator este ușor de înțeles, o valoare prea redusă caracterizează o situație nefavorabilă pentru pensionarii din agricultură, ale căror venituri sînt cu mult depășite de cele obținute de pensionarii din alte ramuri.

Accesul la servicii sociale incluzive. În prezent, sistemul de servicii sociale este în proces de dezvoltare, accentele fiind reorientate de la nivelul rezidențial spre cel comunitar. Cu toate că au fost făcute anumite încercări de grupare și cartografiere a serviciilor sociale, o bază de date consolidată a acestora, care ar conține și date despre cheltuielile medii a serviciilor sociale, încă nu există. În acest sens, pentru viitor este recomandat indicatorul “6.9. *Ponderea persoanelor care beneficiază de servicii sociale*”, care ar putea oferi informații referitor la crearea și disponibilitatea serviciilor sociale pentru grupurile vulnerabile la nivel comunitar. Acest indicator ar putea fi util în ajustarea politicilor de protecție socială, cheltuielilor pentru ele și dezvoltarea acțiunilor cu accent incluziv.

Justiția și Securitatea

Securitatea mediului de reședință, precum și accesul grupurilor vulnerabile la instituțiile de drept, reprezintă elemente ce influențează asupra dimensiunii excluziunii sociale și contribuie la formarea percepției și reacției colective față de fenomenele adverse la nivelul comunității. Cercetările internaționale în domeniul dreptului au reflectat că în comunitățile marginalizate, unde nivelul violenței și criminalității este ridicat, riscul preluării și transmiterii de către indivizi a comportamentelor deviante și delictive este extrem de ridicat, în comparație cu comunitățile prospere (considerate în baza normelor sociale comune). Această stare de lucruri a impus un alt punct de vedere în dezvoltarea și monitorizarea indicatorilor în domeniul securității publice și justiției, accentele fiind reorientate de la măsurarea efectelor programelor guvernamentale și măsurilor instituționale, spre măsurarea, în baza indicatorilor specifici a accesului grupurilor vulnerabile la justiție și percepției acestora față de siguranța localității unde trăiesc.

În această ordine de idei, matricea indicatorilor naționali de excluziune socială a inclus și 8 indicatori de măsurare a vulnerabilității sociale în domeniul justiției și securității în Moldova. De menționat că acești indi-

catori sînt specifici, deoarece pot fi utilizați pentru analiza dimensiunii excluziunii sociale și a coeziunii sociale a comunităților cu referire la asigurarea securității comunității.

Securitatea comunității se propune a fi măsurată prin intermediul următorilor indicatori care, separat sau combinați, pot reflecta percepția subiectivă asupra: (i) siguranței mediului de reședință; (ii) eficienței instituțiilor de drept în asigurarea acestei siguranțe. Totodată, aceștia pot permite compararea percepțiilor subiective cu datele obiective oferite de statisticile administrative. Astfel, indicatorii “7.8. *Percepția securității publice reduse în localitate*” reprezintă rata persoanelor care au raportat insecuritate în localitate, iar plimbarea în timpul nopții în regiunea locuinței sale fiind “Destul de periculoasă” sau “Foarte periculoasă”. Informația este completată cu date despre “7.1. *Nivelul redus de încredere în poliție*” și “7.2. *Nivelul redus de încredere în sistemul judiciar*” care reflectă ponderea persoanelor ce nu au încredere în poliție și în justiție. Nivelul încrederii în poliție și în justiție este definit ca mod de interacționare cu poliția sau cu instituțiile judecătorești în cazul apariției unor probleme și ca eficiență a implicării acestora corespunzătoare și imparțială³⁰. Indicatorii se calculează o dată în 3 ani în baza datelor Modulului ad-hoc privind excluderea socială (CBGC/BNS), avînd o dezagregare multiplă pe medii de reședință, zone, tipuri de gospodărie, componența gospodăriei, categorii socio-economice, grupuri de vîrstă.

Pentru compararea percepțiilor subiective asupra excluziunii de la securitate în comunitate cu datele obiective și măsurarea eficienței instituțiilor de drept, se propun pentru utilizare următorii indicatori ai incidenței criminalității: „7.3. *Rata infracționalității*”, “7.4. *Rata infracțiunilor legate de traficul de ființe umane, inclusiv copii*”, “7.5. *Rata infracțiunilor contra sănătății și familiei*” și care sînt calculați la nivel de țară în baza datelor administrative ale MAI. Prin urmare, un nivel înalt al criminalității, din care o pondere semnificativă o dețin infracțiunile contra familiei sau cele legate de traficul de ființe umane, arată un nivel înalt al violenței domestice. Acești factori, corelați cu lipsa oportunităților de angajare și obținere a veniturilor, determină anumite grupuri de persoane de a căuta soluții, chiar și riscîndu-și viața, pentru a pleca la muncă în afara țării.

Delincvența juvenilă. Datele statistice din ultimii ani demonstrează tendința de creștere constantă a ponderii infracționalității minorilor, aceasta, la rîndul său, fiind însoțită de așa tendințe negative precum:

NOTĂ:

³⁰ Scientific Indicators of Confidence in Justice: Tools for Policy Assessment; <http://www.eurojustis.eu/fotoweb/22.pdf>, p.3., June 2009

vîrstă tot mai joasă a celor ce comit infracțiunile și creșterea gradului de pericol social. Grupurile de copii în conflict cu legea sînt o componentă a „copiilor în dificultate” și se constituie în baza unor așa subgrupuri vulnerabile la excluziunea socială cum sînt: (i) „copiii străzii”; (ii) copii abandonați sau fără îngrijirea părinților; (iii) copii neglijați sau abuzați; (iv) copii din familii cu venituri mici și (v) copii instituționalizați sau care părăsesc sistemul rezidențial de protecție la atingerea majoratului.

Pentru măsurarea delincvenței juvenile, UNICEF propune un set de 15 indicatori specifici, care sînt divizați în cantitativi și de politici, și un Manual metodologic pentru măsurarea acestora³¹. În contextul măsurării condițiilor ce conduc sau pot conduce în viitor la excluziunea socială a acestui grup de copii, sînt propuși următorii doi indicatori principali: “7.6. Rata minorilor condamnați” și “7.7. Pondere minorilor condamnați la închisoare”, care reprezintă rata persoanelor de vîrstă minoră condamnate, din totalul persoanelor condamnate, și ponderea minorilor condamnați la pedeapsa cu închisoarea, din totalul minorilor condamnați. Indicatorii sînt calculați în baza datelor administrative ale MJ, fiind dezagregați la nivel național, zone de dezvoltare și municipii.

Cultura, sportul și petrecerea timpului liber

Petrecerea timpului liber. Recrearea este un produs al culturii și educației și caracterizează gradul de dezvoltare socio-economică a societății. Sociologul francez Joffre Dumazedier (1915-2002) definește timpul liber drept un ansamblu de activități în care individul poate să se dedice, în funcție de preferințe, pentru a se refăce, a se distra, ori pentru a-și dezvolta informarea și/sau instruirea/formarea, după ce și-a îndeplinit obligațiile sale profesionale, familiale și sociale. Accesul limitat la facilități și posibilitățile reduse de a petrece timpul liber este considerat ca unul din factorii care pot conduce la excluziune și vulnerabilitate în ceea ce privește coeziunea socială. Astfel, sînt propuși 4 indicatori naționali pentru cercetarea excluziunii sociale în acest domeniu.

Accesul financiar la servicii pentru petrecerea timpului liber este evaluat utilizînd indicatorul “8.1. Cheltuieli pentru agrement și cultură”. Acesta măsoară cota cheltuielilor pentru agrement și cultură în totalul cheltuielilor de consum, evaluat în baza datelor CBGC. În acest context, este necesară evaluarea cheltuielilor grupurilor vulnerabile excluziunii sociale, deoarece resursele limitate ale acestora conduc la autoexcluderea de la serviciile culturale, sportive, lectură, ceea ce contribuie și mai mult la marginalizarea lor.

NOTĂ:

³¹ UNICEF, Manual for the measurement of juvenile justice indicators, Vienna 2006. <http://www.juvenilejusticepanel.org/resource/items/J/J/JIndicatorsManual.pdf>

Excluziunea de la accesul la servicii pentru petrecerea timpului liber se propune de a fi măsurată în Moldova prin intermediul indicatorului „8.2. Percepția lipsei de acces la zonele de agrement sau zonele verzi ca o problemă a comunității”, care permite evaluarea percepției subiective a persoanelor privind accesul la posibilitățile de a petrece timpul liber. Evaluarea ponderii persoanelor, care au declarat că nu au acces la zonele de agrement sau zonele verzi din vecinătate, caracterizează necesitatea acestora de a petrece timpul liber și tendințele spre comunicare și socializare. Lipsa acestor facilități în localitate servește drept impediment în dezvoltarea socială a locuitorilor, limitează accesul la cultură, informare și comunicare. Nivelul de dezagregare a indicatorilor este pe medii de reședință și zone geografice. Menționăm că accesul la serviciile de agrement în Moldova pe medii de reședință este diferit.

Evaluarea tendințelor indivizilor spre comunicare, informare și socializare este complementată de 2 indicatori. *Primul, “8.3. Disponibilitatea turismului peste hotarele republicii”, atestă numărul de plecări ale locuitorilor republicii în străinătate în vacanțe, recreieri și odihnă la 1000 locuitori. Al doilea “8.4. Disponibilitatea turismului intern”, calculează numărul turiștilor moldoveni cazați în structurile de cazare turistică colective din Moldova la 1000 locuitori. Analiza indicatorilor privind turismul extern și intern este importantă în dinamică și/sau pe medii de reședință, aceștia fiind diferiți și depinzând de accesul financiar și resursele disponibile ale gospodăriilor.*

Participarea la viața socială, guvernare; comunicarea și accesul la informații

Accesul la informații reprezintă șanse și oportunități egale ale tuturor membrilor societății la educație, cultură, comunicare, muncă, garanții sociale de stat, generând creșterea nivelului de implicare la viața socială și stabilirea relațiilor de ordin calitativ cu instituțiile publice. Prin urmare, accesul limitat la informare al grupurilor vulnerabile, interesul scăzut al lor față de participarea la viața socială în general, dar și indiferența factorilor decizionali față de participarea cetățenilor la viața publică, duce inevitabil la o ruptură între aceștia și guvernanți. Barierele de comunicare conduc la apariția percepțiilor distorsionate ale grupurilor vulnerabile asupra cauzelor determinante ale situației lor, ca și la atribuirea maximală a responsabilităților clasei politice. Toate acestea generează tensiuni la nivelul grupurilor excluse și reduc coeziunea socială la nivelul comunității.

Pornind de la premisele menționate, matricea de indicatori naționali de excluziune socială a inclus un set de 10 indicatori specifici pentru măsurarea accesului gospodăriilor casnice la comunicare, informații și participării la viața socială în Moldova.

Excluziunea de la participarea socială poate fi măsurată prin intermediul următorilor 3 indicatori: „9.1. Participarea la viața socială”, „9.2. Participarea la viața politică” și „9.3. Participarea la guvernare”, care reflectă date atât despre gradul de implicare al gospodăriilor în activitățile din cadrul comunității, cum sînt: diferite ședințe (ale organizațiilor de caritate, sindicate, de partid sau grupuri de acțiune politică), muncă voluntară în folosul comunității; cît și date despre accesul la exprimarea liberă a opiniei, de a alege și a fi ales, a libertății de manifestare a dezacordurilor prin participarea la proteste sau demonstrații.

Excluziunea de la comunicare se propune a fi măsurată prin intermediul următorilor șapte indicatori: „9.4. Accesul la linii telefonice în rețeaua telefonică publică”, „9.5. Accesul limitat la telefon fix” „9.6. Accesul la rețele celulare” și „9.7. Accesul la telefon mobil”. Acești indicatori reflectă date despre numărul de linii telefonice disponibile în rețeaua de telefonie publică, numărul abonaților la rețelele telefonice fixe și mobile, precum și date despre ponderea gospodăriilor care au telefon fix și telefoane mobile. În continuare, informația este completată cu următorii indicatori: „9.8. Ponderea gospodăriilor care au calculator personal”, „9.9. Accesul la calculator personal” și „9.10. Accesul la internet”, care reprezintă ponderea gospodăriilor care dețin, utilizează calculatorul personal și au conexiune la rețeaua globală de informații. Toți indicatorii propuși în cadrul acestui compartiment, sînt calculați din mai multe surse, atât în baza datelor administrative MTIC/ANRCETI, cît și în baza CBGC (BNS). Dezagregarea indicatorilor este multiplă în dependență de tipul acestora și sursa de date: pe medii de reședință, zone de dezvoltare, tipuri de gospodării, componența gospodăriei, categorii socio-economice. Conținutul calitativ al datelor acestor indicatori este foarte important pentru a analiza preferințele și capacitățile grupurilor de indivizi, în special al grupurilor vulnerabile excluziunii, de a accesa anumite servicii de telecomunicații.

Mediul

În contextul excluziunii sociale calitatea și siguranța mediului ambiant joacă un rol important asupra calității vieții indivizilor, accente principale fiind puse pe sănătate și accesul la resursele principale și calitatea acestora. Prin urmare, în cadrul matricei de indicatori naționali de excluziune

socială au fost incluși și 2 indicatorii specifici pentru a măsura siguranța mediului ambiant a grupurilor vulnerabile și accesul acestora la resurse.

Siguranța mediului ambiant și accesul se propune a fi analizate prin intermediul următorilor indicatori: “10.2. *Percepția problemelor de mediu ca probleme ale comunității*” care reflectă ponderea persoanelor care sînt nemulțumite de zgomot, aer poluat și/sau calitatea proastă a apei din vecinătate. În continuare, informația este completată cu date referitor la accesul grupurilor vulnerabile la resursele pentru încălzire, datele indicatorului “10.1. *Ponderea persoanelor care folosesc combustibil solid pentru încălzirea locuinței*”, ce reprezintă numărul persoanelor care au declarat că încălzesc locuințele cu combustibil solid raportat la numărul total de persoane din cercetare. Acest indicator permite de a vedea ce fac gospodăriile pentru a reduce cheltuielile pentru încălzire în timpul sezonului de iarnă și cîte gospodării sînt dependente de încălzirea centralizată, respectiv nu își pot permite reducerea acestor cheltuieli. Ambii indicatori sînt calculați în baza datelor CBGC (Modulul ad-hoc privind excluziunea), avînd nivele de dezagregare pe medii de reședință, zone de dezvoltare, tipuri de gospodării, componența gospodăriei, categorii socio-economice.

3.4. Factorii de vulnerabilitate și grupurile vulnerabile

Factorii de vulnerabilitate. Este deosebit de importantă determinarea factorilor principali care definesc vulnerabilitatea grupurilor de persoane, identificarea caracteristicilor de bază ale riscului acestora de a fi excluse social, în scopul aplicării mecanismelor de promovare a incluziunii în viața socială și economică.

Vîrsta este considerată un factor care implică un grad înalt de vulnerabilitate. Diverse grupuri de vîrstă sînt supuse riscurilor într-un fel sau altul. *Copiii* sînt considerați, în general, un grup potențial vulnerabil din motivul dependenței de mediul familial și cel social. Copiii pot fi supuși abuzului, violenței și neglijenței, care le pot afecta sănătatea și dezvoltarea. În special, sînt determinate ca vulnerabile grupuri specifice de copii care trăiesc în familii cu un venit mic, eventual cu mulți copii, care au acces limitat la resurse informaționale, fapt ce conduce la încadrarea redusă în sistemul de învățămînt și rezultate slabe la învățătură. Acestea din urmă pot rezulta pe viitor într-o vulnerabilitate mai mare privind încadrarea în societate, determinînd riscul unei excluziuni ce ține de angajarea în muncă, accesul limitat la surse de venit. Sub incidența excluziunii sociale cad și *tinerii* care sînt considerați un grup vulnerabil riscurilor sociale: consumului de droguri, alcool, etc. *Vîrstnicii* se con-

fruntă cu o incidență mai mare de sărăcie, ceea ce face acest grup să fie supus unui risc înalt de a fi exclus social. Rezultatele analizelor privind nivelul de trai demonstrează că odată cu creșterea vârstei crește și incidența sărăciei. Vulnerabilitatea persoanelor vîrstnice este generată de reducerea veniturilor către vîrsta de pensionare, pensiile mici, lipsa altor resurse, înrăutățirea sănătății.

Educația joasă și instruirea *insuficientă* sau chiar analfabetismul, lipsa unor abilități elementare, sînt factori importanți care contribuie la creșterea vulnerabilității persoanelor și a riscului de a fi excluse social. Nivelul de educație și instruirea determină în mare măsură capacitățile persoanei, împreună aceste caracteristici devin deosebit de importante în contextul unei piețe a Forței de Muncă tot mai instruite. Atît nivelul jos al studiilor, cît și lipsa unor abilități elementare și capacităților reduse de prezentare, sînt bariere importante care împiedică angajarea la un loc de muncă bine remunerat.

Sănătatea precară este în corelare strînsă cu vulnerabilitatea privind excluziunea socială. Persoanele cu diverse probleme cronice de sănătate, de asemenea, cad sub incidența sărăciei și a riscului de a fi excluse social. Unui risc deosebit sînt expuse *persoanele cu dizabilități*, din motivul veniturilor limitate, posibilităților reduse de a le obține, dar și din lipsă de comunicare, marginalizarea privind accesul la manifestații sociale și culturale, iar în unele cazuri chiar și accesul redus la educație și sănătate.

Lipsa unui loc de muncă și posibilitățile reduse de angajare în cîmpul muncii sînt strîns corelate cu excluziunea socială și sărăcia. Șomerii și persoanele fără un loc stabil de muncă sînt grupuri deosebit de vulnerabile deoarece, neavînd o sursă stabilă de venit, cad sub incidența sărăciei cu toate consecințele acesteia. Situația se complică prin aspectul subiectiv al problemei: lipsa siguranței, percepția propriei vulnerabilități, acestea conducînd deseori la autoexcluderea persoanelor respective de la viața socială.

Veniturile reduse sau chiar lipsa lor conduc la sărăcie, fenomenul acesta fiind determinat ca unul din principalii factori care generează excluziunea socială. În același timp, marginalizarea în ceea ce privește relațiile sociale, conduce la deprivare, reducerea posibilităților obținerii veniturilor. Excluziunea socială este deseori confundată cu sărăcia. Aceste noțiuni însă nu se suprapun, ci doar se intersectează. Sărăcia este primară și respectiv impune acces limitat nu numai la surse de venit, dar și la viața

socială, bunuri, servicii, inclusiv educație și sănătate, schimbări de comportament, statut social, etc. Cei săraci pot fi excluși de grupurile și indivizii cu un alt statut de bunăstare, dar pot și să se autoexcludă social din diverse motive, inclusiv din sentimentul de rușine generat de lipsa surselor financiare necesare pentru un trai decent. Sărăcia afectează sub diverse aspecte atât tinerii, cât și bătrînii, dar și alte grupuri de persoane care din diferite motive nu pot participa activ la viața societății.

Mediul de reședință este un factor destul de important în contextul analizei vulnerabilității privind excluderea socială a populației. Astfel, analiza sărăciei în Moldova a demonstrat o incidență deosebită a fenomenului în mediul rural. Accesul redus la locuri de muncă, veniturile mici, preponderent din activitatea agricolă, accesul limitat la bunuri și servicii, reprezintă dezavantaje esențiale, îndeosebi pentru grupurile social vulnerabile. Excluderea poate fi determinată atât prin prisma persoanelor, gospodăriilor casnice, cât și în contextul accesului din punct de vedere al infrastructurii, geografic, altfel spus, accesul limitat al grupurilor populației datorită faptului că întreaga comunitate, localitate este expusă riscului de a fi marginalizată.

Grupurile vulnerabile expuse riscului de excluziune socială. Analiza excluziunii sociale poate fi efectuată prin două metode de bază: (1) domeniile care descriu viața economică și socială a populației și (2) grupurile vulnerabile la excluziunea socială. Ambele abordări pot fi aplicate, însă în scopul evaluării situației și determinării tendințelor este preferabilă abordarea a doua. Prima modalitate este importantă și se aplică, în special, în cazul evaluării impactului politicilor sectoriale și a situației într-un domeniu sau altul. În cadrul cercetării date sînt abordate metodologiile de evaluare a situației prin prisma grupurilor vulnerabile.

Statele noi, care au aderat la UE³², în cele mai recente Rapoarte privind Strategiile Naționale transmise la CE, alte rapoarte elaborate în contextul respectiv, au menționat grupurile vulnerabile la excluziunea socială determinate pentru fiecare țară. Diagrama din Figura 1 prezintă un tablou sumar privind frecvența menționării fiecărui grup în rapoartele respective.

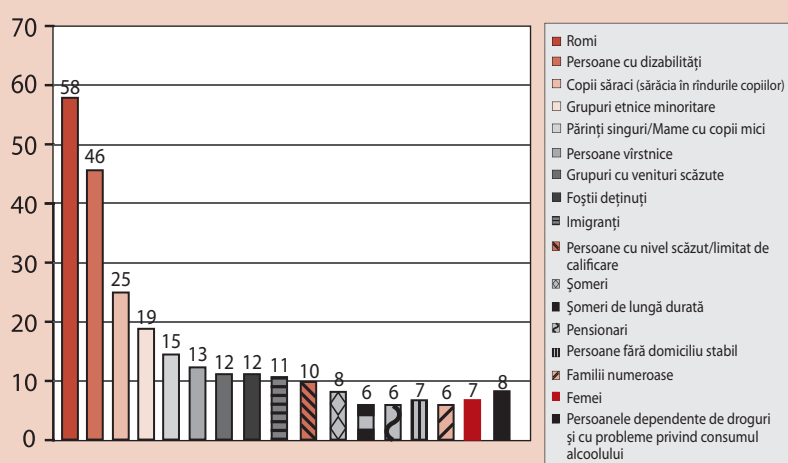
În contextul politicilor de incluziune socială, Comisia Europeană a determinat următoarele grupuri vulnerabile de bază: persoanele cu dizabilități, imigranții și minoritățile etnice (inclusiv romii), persoanele fără domiciliu stabil, foștii deținuți, persoanele dependente de droguri și cu probleme privind consumul alcoolului, vîrstnicii și copiii³³, care

NOTĂ:

³² Statele EU noi: Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România, Republica Slovacia și Republica Slovenia.

³³ http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/vulnerable_groups_en.htm

Figura 1. Grupurile vulnerabile principale în noile state ale UE, 2008

Sursa: Ex-ante policy assessment vis-à-vis vulnerable groups in SEE: Guide for Practitioners, Arkadi Toritsyn, Ph.D., July 2009, Local Reform and Public Service Reform Initiative, UNDP

întîmpină dificultăți ce pot conduce ulterior la excluziunea socială, precum nivelul scăzut de educație și instruire, șomajul sau gradul extrem de scăzut de ocupare a forței de muncă.

Determinarea grupurilor expuse riscurilor este importantă, deși acestea sînt reliefate și recomandate în contextul cercetărilor europene în domeniu, oricum fiecare țară are dreptul la abordări specifice a fiecărui grup, de asemenea, poate determina și grupuri noi.

Astfel, în cadrul proiectului „Improving Policy Development in Eastern Europe and the Commonwealth of Independent States through Strengthening Capacities for Ex-ante Impact Assessment” la care au participat patru țări: Bosnia-Herzegovina, Croația, Moldova și Serbia, inițiativă dezvoltată de PNUD și Guvernul Local în parteneriat cu Public Service Reform Initiative of the Open Society Institute³⁴, pentru Moldova au fost determinate ca grupuri vulnerabile: victimele traficului, copiii săraci, tinerii, grupurile cu venituri reduse, persoanele cu tuberculoză, persoanele vîrstnice, femeile.

De asemenea, în Moldova, Legea asistenței sociale³⁵ determină principalele grupuri vulnerabile la excluziunea socială care, din cauza unor factori sociali de risc combinați, au nevoie de asistență și suport. Aceste grupuri sînt: (i) copiii și tinerii ale căror sănătate, dezvoltare și integritate

NOTE:

³⁴ Ex-ante policy assessment vis-à-vis vulnerable groups in SEE: Guide for Practitioners, Arkadi Toritsyn, Ph.D., July 2009, Local Reform and Public Service Reform Initiative, UNDP

³⁵ Legea asistenței sociale, nr. 547-XV din 23.12.2003

fizică, psihică sau morală sînt prejudiciate în mediul în care locuiesc; (ii) familiile care nu își îndeplinesc în mod corespunzător obligațiile privind îngrijirea, întreținerea și educarea copiilor; (iii) familiile fără venituri sau cu venituri mici; (iv) persoanele fără familie, care nu pot gospodări singure, care necesită îngrijire și supraveghere sau sînt incapabile să facă față nevoilor socio-medicale; (v) copiii cu dizabilități pînă la vîrsta de 18 ani; (vi) familiile cu mulți copii; (vii) familiile monoparentale cu copii; (viii) persoanele vîrstnice; (ix) persoanele cu dizabilități; precum și (x) alte categorii de persoane și familii aflate în dificultate. Altfel vorbind, acestea sînt: copiii și tinerii în situații de risc, familiile fără venituri sau cu venituri mici, familiile cu mulți copii, persoanele cu dizabilități și persoanele vîrstnice.

În mare parte, aceste grupuri au fost reconfirmate și de cercetările în domeniul sărăciei care au evidențiat în calitate de grupuri vulnerabile familiile cu mulți copii, persoanele din gospodăriile ocupate în agricultură, care datorită veniturilor mici, sînt cele mai expuse riscului sărăciei, persoanele vîrstnice, persoanele fără studii și aptitudini profesionale sau cu nivel redus de instruire, persoanele neangajate în muncă.

Adițional la grupurile tradițional vulnerabile, în ultimii 5 ani, în Moldova s-a reliefat un grup specific supus riscului excluziunii sociale: migrații la muncă peste hotarele țării și familiile acestora.

Generalizînd cele expuse și reieșind din rezultatele cercetărilor și analizei situației, evaluarea excluziunii sociale și monitorizarea efectelor politicilor de incluziune în republică se recomandă a fi efectuată prin prisma a 6 grupuri principale ale populației, determinate ca fiind cele mai vulnerabile: (i) copiii și familiile cu mulți copii; (ii) tinerii, (iii) persoanele cu venituri reduse (dependente de venitul din agricultură, persoane neangajate în muncă, foștii deținuți) (iv) persoanele vîrstnice, (v) persoanele cu dizabilități, (vi) familiile lucrătorilor migrați.

Pentru a exemplifica analiza vulnerabilității acestor grupuri vor fi utilizați indicatorii de excluziune socială, repartizați pe domenii, incluși în matricea respectivă. De menționat că situația fiecărui grup, determinat ca fiind vulnerabil excluziunii sociale, este caracterizată de cîte un set de indicatori, fiecare reprezentînd un domeniu sau altul (Tabelul 3).

Tabelul 3.**Indicatorii de măsurare a vulnerabilității la excluziunea socială a grupurilor de persoane, pe domenii social-economice (cazul Republicii Moldova)**

	Copiii, familiile cu mulți copii	Tinerii	Persoanele cu venituri reduse	Persoanele vîrstnice	Persoanele cu dizabilități	Famiile luctătorilor migranți
1. Sărăcia și inegalitatea	1.1; 1.3;1.11; 1.12; 1.13; 1.14	1.1	1.1 – 1.14	1.1; 1.3; 1.11; 1.12; 1.14	1.1; 1.3; 1.11; 1.12; 1.14	1.1; 1.12; 1.14
2. Locuința și condițiile locative	2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.6; 2.8; 2.9; 2.10	2.1; 2.2; 2.4; 2.6; 2.8; 2.10	2.1; 2.2; 2.4; 2.5; 2.6; 2.7; 2.8; 2.9; 2.10	2.1; 2.2; 2.4; 2.6; 2.8; 2.9	2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.6; 2.8; 2.9; 2.10	
3. Piața muncii	3.14	3.14	3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.5; 3.6; 3.9; 3.10; 3.11; 3.12; 3.14	3.14	3.13; 3.14	3.8
4. Educația	4.4; 4.5; 4.6; 4.7; 4.8; 4.9; 4.10; 4.11; 4.12; 4.13; 4.14	4.1; 4.2; 4.3; 4.15; 4.18; 4.19	4.1; 4.2; 4.3; 4.15; 4.16; 4.17; 4.18; 4.19	4.15	4.18; 4.19	4.15
5. Sănătatea	5.2; 5.3; 5.4; 5.8; 5.9; 5.10; 5.12; 5.13	5.6; 5.8; 5.13	5.2; 5.5; 5.7; 5.8; 5.9; 5.10; 5.11; 5.12; 5.13	5.1; 5.8; 5.9; 5.10; 5.12; 5.13	5.8; 5.9; 5.10; 5.12; 5.13	
6. Protecția socială	6.1; 6.3; 6.4; 6.9	6.1; 6.9	6.1; 6.2; 6.3; 6.4; 6.5; 6.6; 6.7; 6.8	6.1; 6.3; 6.4; 6.5; 6.8; 6.9	6.1; 6.3; 6.4; 6.5; 6.9	6.9
7. Justiția și securitatea	7.6; 7.7; 7.8	7.1; 7.2	7.1; 7.2; 7.3; 7.4; 7.5; 7.8	7.1; 7.2; 7.8	7.1; 7.2; 7.8	7.8
8. Cultura, sportul și petrecerea timpului liber	8.1; 8.2	8.1; 8.2	8.1; 8.2; 8.3; 8.4	8.1; 8.2	8.1; 8.2	8.1
9. Participarea la viața socială, guvernarea, comunicarea și accesul la informații	9.8; 9.9	9.1; 9.2; 9.3	9.1; 9.2; 9.3; 9.4; 9.5; 9.6; 9.6; 9.8; 9.9; 9.10	9.1; 9.2; 9.3; 9.5; 9.6; 9.8; 9.9	9.1; 9.2; 9.3; 9.5; 9.6; 9.8; 9.9	9.1; 9.2; 9.3; 9.6; 9.9
10. Mediul	10.2		10.1; 10.2	10.1; 10.2	10.1; 10.2	

Necesită a fi menționat că toți acești indicatori combinați pe domenii pot fi utilizați la analiza vulnerabilității la nivel național pe medii de reședință și zone, inclusiv în dinamică și comparativ cu alte țări din regiune.

Sursele indicatorilor statistici analizați în continuare în cadrul prezentului capitol sînt indicate în Anexele 4 și 5. Numerotarea indicatorilor corespunde numerotării din aceste anexe.

Copiii

Vulnerabilitatea copiilor privind excluziunea socială este necesar de a fi evaluată în complex. Indicatorii care descriu situația copiilor în Moldova au fost incluși în toate domeniile matricei de indicatori de monitorizare (Anexa 4).

Este necesar de menționat că copiii sînt un grup deosebit de vulnerabil riscului excluziunii sociale, datorită faptului că aceștia nu pot să-și genereze propriile venituri, să participe deplin la luarea

deciziilor, respectiv într-o măsură neînsemnată pot influența soluționarea problemelor familiei, mai puțin sau chiar deloc – problemele social-economice. Unul din principalele domenii de risc pentru copii este *sărăcia*, care implică lipsa surselor financiare pentru asigurarea unui trai decent copiilor. În cazul Moldovei sărăcia copiilor poate fi analizată prin prisma *famiiliilor cu copii*, iar indicatorul „1.1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute”, agregat în dependență de componența gospodăriei, permite evaluarea situației în acest context. Analiza sărăciei arată că apariția unui copil în familie contribuie la creșterea riscului sărăciei acesteia (Figura 2). Dezagregarea indicatorului după tipul gospodăriei, și analiza în dinamică a acestuia conduce la constatarea că sînt supuse unui risc pronunțat de sărăcie gospodăriile din grupul „*alte gospodării cu copii*”, acestea fiind gospodăriile cu copii, conduse de alte persoane, nu de părinții copiilor aflați în gospodărie. De menționat că analiza în dinamică arată o reducere în ultimii ani a riscului sărăciei grupului menționat.

Indicatorul „1.3. Deficitul median al resurselor” demonstrează cea mai mare distanță mediană a copiilor (23,44% din quantumul pragului sărăciei absolute) pînă la pragul sărăciei, comparativ cu celelalte grupuri. Astfel, pe lîngă faptul că familiile cu copii înregistrează o incidență înaltă a sărăciei, creșterea acesteia este dependentă de numărul copiilor în

Figura 2. Riscul sărăciei copiilor

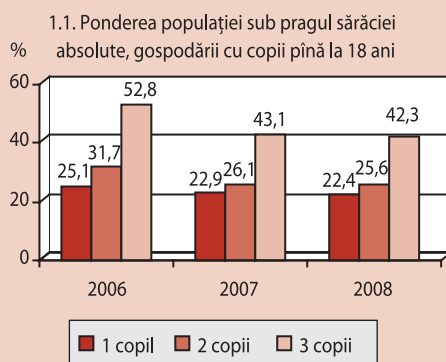
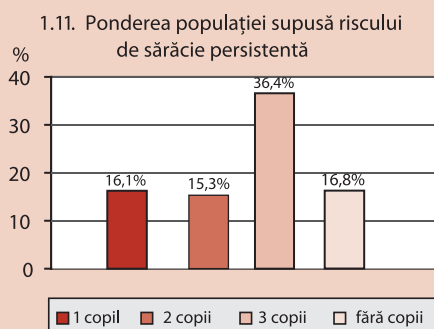

Figura 3. Sărăcia persistentă în raport cu numărul de copii în gospodărie, 2008

gospodărie, și sînt necesare sume bănești considerabile pentru ca copiii să atingă pragul respectiv de sărăcie.

Gospodăriile cu 3 și mai mulți copii înregistrează un risc înalt de a se afla în permanentă sărăcie. Chiar dacă către perioada de raport poate fi analizată situația cu referințe doar la 2 ani, totuși este important de menționat că peste 1/3 din gospodăriile cu 3 și mai mulți copii se confruntă cu riscul sărăciei persistente (Figura 3).

Condițiile de locuire a copiilor sînt de o importanță majoră pentru dezvoltarea personalității acestora. Analiza în dinamică a datelor CBGC relatează cel mai înalt grad de aglomerare în gospodăriile cu 3 și mai mulți copii, înregistrînd în medie aproape două persoane într-o cameră (1,87 în 2008), dar și spațiu relativ mic pe o persoană (9,47 m.p.) față de alte gospodării. Lipsa utilităților în locuințe este mai pronunțată pentru acest grup de persoane. Astfel, circa 70% dintre persoane au declarat lipsa apeductului și a sistemului de canalizare în locuințe.

Situația financiară a gospodăriilor cu 3 și mai mulți copii pare a fi mai dificilă în comparație cu alte grupuri. O pondere înaltă a acestora (31,9%) întîlnesc dificultăți la achitarea cheltuielilor pentru energie electrică, agentul termic și gaze naturale.

Vulnerabilitatea privind excluziunea socială în raport cu educația este necesar de a fi analizată în contextul comparabilității pe orizontală și verticală. Astfel, ratele de cuprindere în învățămînt a copiilor în mediul rural sînt mai joase față de mediul urban, acestea fiind diferite pentru diverse trepte ale învățămîntului. Diferențele între ratele de cuprindere în pregătirea către școală pe medii de reședință înregistrează 15-25 puncte procentuale (p.p.), pentru educația primară și gimnazială acești indicatori fiind cu circa 10 puncte mai mici în mediul rural față de urban.

Circa 1/4 dintre gospodăriile cu un copil au declarat lipsa *asigurării medicale* pe parcursul anilor 2006-2008, precum și o stare a sănătății mai joasă. Gospodăriile cu 3 copii au declarat acces redus la servicii de sănătate din cauza distanțelor mari (6,8%). Mai mult de jumătate din aceștia (53,3%) au declarat că nu s-au adresat pentru asistență medicală din cauza situației financiare dificile, înregistrînd și cea mai mică pondere a cheltuielilor pentru asistență medicală în cheltuielile

totale (3,95%) (Figura 4). Acest fapt ar avea o interpretare contradictorie: pe de o parte, ponderea mică a cheltuielilor conduce la ideea veniturilor și, respectiv, a cheltuielilor relativ mari. Însă, în contextul declarării de către gospodăriile a accesului redus la asistența medicală, aceasta, de fapt, ar însemna că gospodăriile nu-și pot permite cheltuieli pentru tratament medical calitativ.

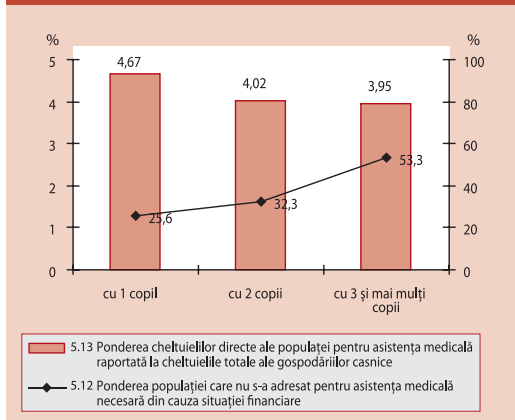
Datele CBGC relatează că de *transferuri sociale* (exclusiv pensiile) beneficiază peste jumătate din gospodăriile cu 3 și mai mulți copii. De menționat că și cota veniturilor din transferuri sociale este mai mare pentru aceste gospodării (4,69%).

Percepția *securității publice și comunitare* este direct proporțională cu numărul de copii în gospodărie. Cea mai înaltă insecuritate conform indicatorului „7.8. *Percepția securității publice reduse în localitate*”, este declarată de gospodăriile cu un copil, cea mai mică valoare a indicatorului este înregistrată pentru gospodăriile cu 3 și mai mulți copii. Lipsa de *acces la zonele de agrement* în comunitate, de asemenea, este percepută diferit, această problemă fiind mai puțin importantă pentru gospodăriile cu 3 și mai mulți copii. De menționat că indicatorii „9.8. *Ponderea gospodăriilor care au calculator personal*” și „9.9. *Accesul la calculator personal*” demonstrează *accesul redus la informații și comunicare* al gospodăriilor în dependență de numărul copiilor în gospodărie. Astfel, 21,5% din gospodăriile cu 1 copil au calculator personal, comparativ cu doar 8,3% a gospodăriilor cu 3 copii și mai mulți.

Problemele *mediului* ca probleme ale comunității sînt percepute, de asemenea, diferit de către gospodării. Cele mai preocupate de acestea sînt gospodăriile cu un copil, cele mai puțin preocupate – gospodăriile cu 3 și mai mulți copii.

Astfel, sărăcia și accesul redus la bunuri și servicii, evidențiate prin prisma indicatorilor naționali de excluziune socială, confirmă vulnerabilitatea gospodăriilor cu 3 și mai mulți copii, ele fiind afectate în mare măsură de problemele financiare, iar percepția redusă a securității individuale și comunitare confirmă riscul înalt al acestora privind excluziunea socială și automarginalizarea.

Figura 4. Accesul financiar la servicii de sănătate al gospodăriilor cu copii pînă la 18 ani, 2008

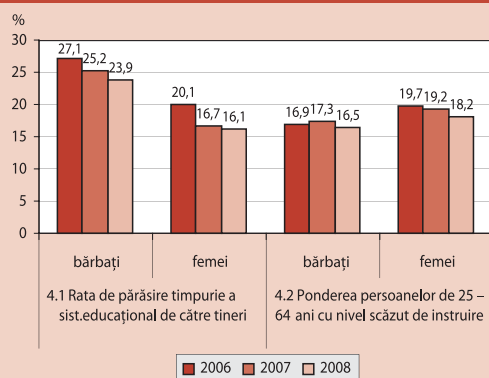

Tinerii

Cercetările în domeniu denotă că tinerii în Moldova se confruntă cu un șir de probleme, cele mai grave fiind *insuficiența banilor* și, ca rezultat, sărăcia, lipsa unui loc de muncă, condiții neadecvate de trai, lipsa condițiilor și posibilităților de autoafirmare și automanifestare în viață, precum și lipsa de încredere în ziua din mîine. Tinerii rămîn a fi un grup destul de vulnerabil excluziunii sociale, în pofida politicilor și strategiilor elaborate în acest context. Astfel, *rata șomajului* tinerilor, cu toate că a înregistrat o descreștere în anul 2008, totuși depășește constant (de 2,8 ori) pe parcursul ultimilor trei ani rata șomajului populației în general. Situația în acest context este diferită pe regiuni de dezvoltare, fiind înregistrate rate mai înalte în UTA Găgăuzia și Centrul Moldovei.

Rata de cuprindere în *învățămînt* a tinerilor în vîrsta de 15-24 ani rămîne a fi destul de joasă. Conform statisticilor oficiale, circa 40% din tineri nu-și continuă studiile, iar rata de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tineri, evaluată în baza AFM, denotă că circa 20% dintre aceștea nu urmează nici o formă de instruire. Indicatorul relatează valori mai înalte comparativ cu indicatorul „4.2. Ponderea persoanelor de 25-64 ani cu nivel scăzut de instruire” atît la nivel național, cît și dezagregat pe medii de reședință, astfel fiind în pericol perspectivele educaționale ale societății (Figura 5).

Figura 5. Capitalul educațional în raport cu aspectul gender

Indicatorii înregistrează aceleași tendințe pe medii de reședință, însă valori contradictorii pe sexe. Astfel, un nivel mai jos de instruire se observă printre femeile adulte (18,2%), iar tendințe mai mari de părăsire timpurie a sistemului educațional sînt prezente în rîndul bărbaților (23,9%).

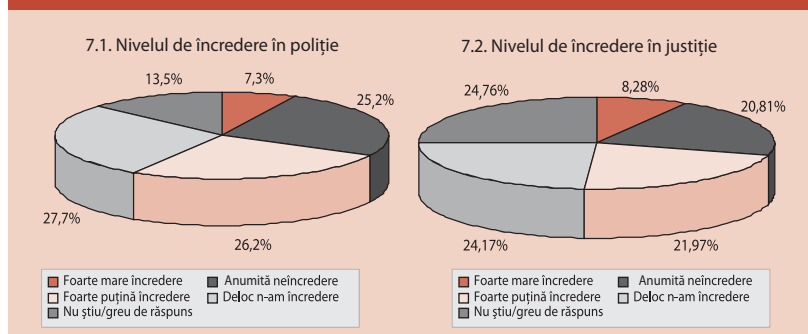
Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor, evaluată în baza datelor CBGC prin prisma nivelului de studii al părinților, demonstrează tendințe direct proporționale în acest context. Tinerii din familiile în care părinții au

studii superioare înregistrează tendințe mai pronunțate de a-și prelungi studiile, ponderea celor care au declarat că nu-și continuă studiile fiind de 18,5% și, respectiv, 21,5% în cazul studiilor superioare ale mamei și tatălui, atunci cînd cei din gospodăriile unde părinții au studii mai jos de medii, constituie circa 60%.

Incidența HIV/SIDA printre populația cu vârsta de 15-24 ani este un alt indicator care conduce la analiza riscului excluziunii sociale a tinerilor, acesta înregistrând o descreștere ușoară în anul 2008 față de 2007 (11,02 și 14,63, respectiv).

Nivelul de încredere a tinerilor în structurile statale de securitate este destul de redus. În conformitate cu datele modului privind excluziunea socială, 27,7% din persoanele tinere declară că nu au deloc încredere în poliție, iar 24,2% nu au încredere în sistemul judiciar (Figura 6).

Figura 6. Nivelul de încredere a tinerilor în structurile statale de securitate, 2008

Indicatorii compartimentului „Cultura, sportul și petrecerea timpului liber” sînt deosebit de importanți în ceea ce privește incluziunea socială, în special a tinerilor. Disponibilitatea serviciilor culturale, de bibliotecă, sală de lectură, existența terenurilor sportive, reduc alte riscuri legate de excluziunea socială. Accesul la serviciile turistice externe și interne, de asemenea, au tangență directă cu tinerii, aceștia fiind mai interesați în activitățile de acest tip.

Disponibilitatea calculatorului personal, în gospodăria unde sînt persoane tinere, în societatea de astăzi devine o necesitate. În Moldova accesul la calculator personal, măsurat ca „9.8. Ponderea gospodăriilor care au calculator personal”, rămîne a fi destul de limitat, în mediul rural înregistrînd valoarea de doar 4,7% din totalul gospodăriilor incluse în cercetare. Astfel, tinerii înregistrează surse limitate de informații, acestea conducînd la vulnerabilitatea privind excluziunea socială a lor.

Persoanele cu venituri reduse

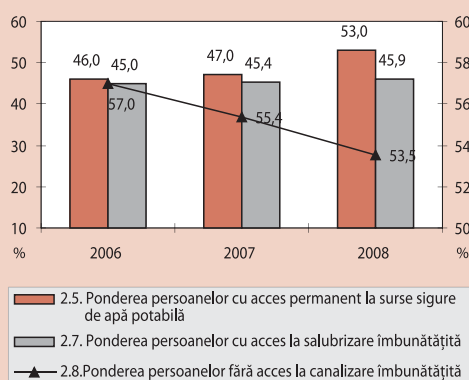
Cercetările în domeniul sărăciei relatează că în Moldova se evidențiază un grup de persoane cu venituri reduse, supuse riscului de a fi excluse sau de a se autoexcluce social. Acest grup cuprinde *angajații în sectorul*

agricol, lucrătorii pe cont propriu în agricultură (fermierii), precum și gospodăriile fără lucrători, acestea din urmă incluzând în componența lor persoanele neangajate în muncă. Riscul avansat de sărăcie pentru aceste grupuri de persoane este observat pe parcursul perioadei de cercetare, înregistrând pentru angajații în sectorul agricol 42,8% în 2008. De menționat că circa 1/3 dintre gospodăriile fără lucrători au un consum pe adult echivalent mai jos de pragul sărăciei absolute. Riscul sărăciei absolute fac persoanele din aceste gospodării deosebit de vulnerabile, din cauza resurselor reduse pentru asigurarea existenței.

Sărăcia persistentă, evaluată utilizând indicatorul „1.11. Ponderea populației supuse riscului sărăciei persistente”, denotă valori înalte pentru grupurile de populație nominalizate. Conform datelor panel ale CBGC, peste 30% dintre gospodăriile conduse de angajați în sectorul agricol continuă să se confrunte cu starea de sărăcie, având consumul pe echivalent mai jos de pragul absolut pe parcursul a doi ani consecutiv. De menționat că acestea sînt gospodăriile care nu dispun de loturi de teren echivalent, care ar putea să le asigure un minimum necesar de consum din resursele proprii, iar remunerarea în sectorul respectiv este destul de joasă.

Riscul sărăciei pentru gospodăriile conduse de persoane ocupate în agricultură este confirmat și de incidența înaltă a sărăciei în mediul rural, aceasta menținându-se înaltă pe parcursul întregii perioade de cercetare (peste 30%). Această situație conduce la concluzia că regiunea este cu atât mai afectată de sărăcie, cu cât ponderea populației ocupate în agricultură este mai mare și, respectiv, confirmă vulnerabilitatea la excluziune socială a acestui grup de persoane.

Figura 7. Accesul la facilități și dotarea locuinței, 2006-2008

Lipsa rețelelor de suport este înregistrată în mediul urban, fiind mai pronunțată în orașele mici, iar angajații în sectorul agricol se află într-o situație relativ bună în acest context.

Accesul la locuință și supraaglomerarea nu constituie probleme pentru aceste grupuri de persoane, însă este de menționat lipsa facilităților și a dotării locuințelor acestora. Astfel, în gospodăriile conduse de persoane ocupate în agricultură este înregistrată cea mai înaltă pondere a persoanelor fără apeduct în locuință și fără

acces la canalizare îmbunătățită (peste 80%). Acestea sînt în majoritate gospodăriile din mediul rural, facilitățile menționate fiind foarte slab dezvoltate în satele Moldovei.

Indicatorii „2.5. Ponderea persoanelor cu acces permanent la surse sigure de apă potabilă” și „2.7. Ponderea persoanelor cu acces la salubritate îmbunătățită”, monitorizați în contextul ODM, evaluează în baza datelor administrative, înregistrează aproximativ aceleași tendințe. Astfel, în perioada de referință, accesul la serviciile respective rămîne a fi destul de limitat, totuși acești indicatori înregistrează o anumită ameliorare a situației în acest aspect (Figura 7).

Aproape toate gospodăriile au declarat că s-au confruntat cu probleme la achitarea energiei electrice, agentului termic, gazelor naturale, rata cărora a înregistrat o creștere considerabilă în 2008 față de anii precedenți. Aceasta se datorează creșterii prețurilor la serviciile respective, ceea ce poate agrava situația gospodăriilor cu venituri reduse, care sînt cele mai vulnerabile la astfel de șocuri economice.

În gospodăriile conduse de salariați în agricultură sînt înregistrate tendințe relativ reduse a tinerilor în *continuarea studiilor* și obținerea unei profesii, chiar și în gospodăriile conduse de persoane cu studii superioare. Circa 38% dintre tinerii în vîrstă de 15-24 de ani din aceste gospodării nu-și continuă studiile, iar în gospodăriile conduse de persoane cu studii mai jos de medii rata acestora depășește 70%. Tendințele reduse de a continua studiile pot duce la lipsa posibilităților de angajare în muncă bine plătită, lipsa capacităților de a deschide o afacere, ceea ce va conduce la o marginalizare și mai pronunțată a acestor grupuri de persoane privind posibilitatea de a obține venituri, și, în consecință, la excludiunea de la viața socială.

Calitatea cunoștințelor este evaluată prin intermediul a trei indicatori care reflectă abilitățile persoanelor în lectura textelor în limbi străine, completarea unui formular, utilizarea calculatorului și Internetului. Cea mai joasă pondere a celor care se simt confortabil în aplicarea acestor cunoștințe este înregistrată în grupul de persoane din gospodăriile conduse de angajații în sectorul agricol. Numai 1,8% dintre aceștia au declarat că se simt confortabil la lectura textelor în limbi străine și 6,3% - în utilizarea calculatorului și Internetului, în același timp, ponderea persoanelor din gospodăriile conduse de salariați în sectorul non-agricol, care au declarat cunoștințe în domeniile respectiv, este de circa 6 ori mai mare.

Persoanele cele mai marginalizate privind accesul la *servicii de sănătate* sînt cele din gospodăriile conduse de *lucrători pe cont propriu în agricultură (fermierii)*. Conform datelor CBGC, aproape jumătate dintre ei au declarat că nu sînt beneficiari ai asigurării medicale obligatorii de nici un tip. Un alt aspect al accesului redus la sănătate este evidențiat prin indicatorul „5.12. *Accesul financiar limitat la servicii medicale*”. De menționat că ponderea celor care nu s-au adresat pentru asistența medicală necesară din cauza situației financiare, este deosebit de mare pentru persoanele din gospodăriile conduse de salariații din sectorul agricol, constituind 67% dintre aceștia. Astfel, analiza indicatorilor denotă un risc pronunțat al excluziunii de la serviciile de sănătate a grupurilor menționate. Acest fapt este deosebit de important deoarece, pe de o parte, avînd venituri reduse, persoanele respective nu-și pot permite procurarea poliței de asigurare medicală, iar pe de altă parte, - nu au resurse pentru achitarea cheltuielilor necesare în acest sens.

Un alt factor care conduce la excluziunea socială a grupului populației cu venituri reduse, este lipsa de *comunicare și a accesului la informații*. Cea mai înaltă pondere a gospodăriilor care nu au telefon, este înregistrată pentru salariații în sectorul agricol (31,9%), precum și cel mai mic număr de telefoane mobile la 100 gospodării (55,68%). O pondere deosebit de mică a acestor gospodării au calculator personal (3,2%), chiar dacă indicatorul indică o ascendență în perioada de cercetare.

Persoanele din gospodăriile ocupate în sectorul agricol mai puțin sînt preocupate de problemele *mediului*. Doar 2,3% dintre persoanele din componența gospodăriilor salariaților din agricultură și 3,1% dintre persoanele din gospodăriile conduse de fermieri s-au plîns cu privire la zgomot, 9,9% și, respectiv, 9,5% – de poluarea aerului. Majoritatea acestora (circa 90%) au declarat că încălzesc locuințele cu combustibil solid, acest fapt fiind dictat de lipsa disponibilității altor surse de încălzire sau de costurile mari ale acestora.

În grupul de persoane cu venituri reduse pot fi incluse și gospodăriile fără lucrători, deoarece circa $\frac{1}{3}$ dintre persoanele din aceste tipuri de gospodării au un consum pe echivalent mai jos de pragul absolut al sărăciei. Indemnizațiile de șomaj sînt foarte mici și nu acoperă minimumul necesar al persoanelor neangajate în muncă. În acest context, este necesar de menționat că rata șomajului în Moldova înregistrează tendințe spre diminuare, în anul 2008 înregistrînd 4,0% față de 7,4% în anul 2006. Mai vulnerabili în ceea ce privește forța de muncă sînt bărbații cu studii mai jos de liceale și femeile cu studii superioare.

Atît șomajul pe termen lung, cît și pe termen foarte lung, înregistrează o pondere mai mare printre femei, în 2008 diferența fiind de circa 8 și 5 puncte procentuale față de ratele înregistrate printre bărbați (Figura 8).

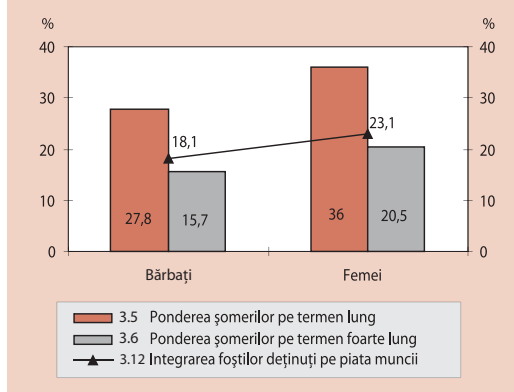
Analiza datelor administrative în aspect gender relatează tendințe opuse ratelor șomajului cu referire la integrarea foștilor deținuți pe piața muncii. Conform datelor ANOFM pentru anul 2008, se observă că femeile se integrează mai ușor în muncă. Aproape $\frac{1}{4}$ din fostele deținute au obținut un loc de muncă, însă bărbații întâlnesc dificultăți în acest sens - din numărul foștilor deținuți, înregistrați ca fiind în cautarea unui loc de muncă, doar 18% au fost integrați pe piața muncii.

Persoanele vîrstnice

La începutul anului 2009, în Republica Moldova locuiau 490,5 mii persoane în vîrstă de 60 ani dintre care circa 61% sînt femei. $\frac{2}{3}$ din numărul total al persoanelor vîrstnice locuiesc în mediul rural. În funcție de vîrstă, fiecare a doua persoană are vîrsta cuprinsă între 60-69 ani, iar 13,8% sînt persoanele care au mai mult de 80 ani³⁶. De menționat, că în contextul actualei îmbătrînirii demografice, acest grup de populație necesită o atenție sporită în cadrul politicilor economice și sociale. Vîrstnicii sînt considerați ca fiind unul dintre principalele grupuri vulnerabile exclusiunii sociale datorită particularităților de vîrstă ale acestora, care influențează asupra autonomiei personale în realizarea activităților (dificultăți de ordin senzorial, fizic / locomotor), precum și capacității de obținere a veniturilor suplimentare. Vulnerabilitatea persoanelor vîrstnice față de exclusiunea socială se impune a fi evaluată în complex, utilizînd indicatorii și datele care descriu situația vîrstnicilor din matricea cu indicatori de monitorizare.

Unul din principalele riscuri cu care se confruntă vîrstnicii este *sărăcia*, care este strîns legată de lipsa mijloacelor materiale pentru o bătrînețe auto-suficientă, degenerînd în final în exclusiune socială. Sărăcia vîrstnicilor poate fi analizată prin intermediul indicatorul „1.1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute”, fiind dezagregat în dependență de categoria socio-economică, sursa principală de venit și grupul de vîrstă

Figura 8. Șomajul și integrarea în muncă, 2008

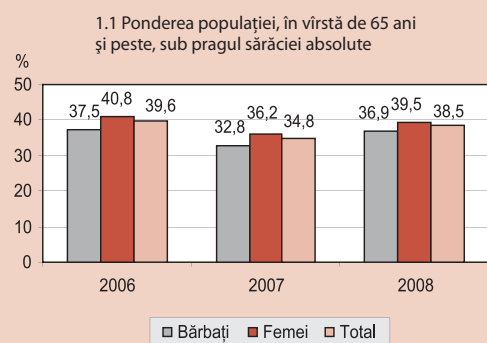

NOTĂ:

³⁶ BNS (2009). Vîrstnicii în Republica Moldova în anul 2008. <http://www.statistica.md/newsview.php?!=ro&idc=168&id=2721>

al capului gospodăriei. Astfel, din totalul populației aflate sub pragul absolut al sărăciei în anul 2008, persoanele în etate au reprezentat 37,3%, venitul acestora fiind preponderent din prestații sociale. Analiza sărăciei vîrstnicilor confirmă ipoteza că, cu cît vîrsta este mai înaintată, cu atît mai ridicat este riscul sărăciei pentru acest grup de persoane. Respectiv, din totalul populației aflate sub pragul absolut al sărăciei, în anii 2006-2008, ponderea persoanelor în vîrstă de 65 de ani și peste a variat în jurul de 39%. De menționat, că gradul de vulnerabilitate față de sărăcie este mai ridicat în rîndul femeilor (39,5 %), decît cel al bărbaților (36,9%) (Figura 9).

Figura 9. Incidența sărăciei absolute a vîrstnicilor

Totodată, comparativ cu alte grupuri sociale, vîrstnicii sînt expuși unui risc destul de pronunțat de a cădea în sărăcie permanentă. În acest sens, indicatorul „1.11. Ponderea populației supusă riscului de sărăcie persistentă” vine să confirme acest lucru. Astfel, din totalul populației aflate în sărăciei continuă, vîrstnicii reprezintă o pondere destul de ridicată de 24,8%, fapt explicat prin capacitățile limitate de a obține venituri suplimentare și mărimile mici ale pensiilor și prestațiilor

de care ei beneficiază. Această stare de lucruri îi determină să apeleze pentru suport la copiii, rude, vecini, activînd astfel latura coeziunii sociale. În acest mod, persoanele vîrstnice reușesc să obțină și să ofere mai ușor un sfat sau un ajutor în caz de îmbolnăvire, mai dificil, însă, este să obțină un suport financiar mai consistent pentru soluționarea unei situații urgente.

Condițiile de locuire ale persoanelor vîrstnice sînt foarte importante pentru că acestea contribuie atît la realizarea unei bătrîneți decente, influențînd asupra cererii de asistență comunitară, cît și asupra volumului cheltuielilor acestora. Analiza în dinamică a datelor în baza indicatorilor „2.1. Numărul de persoane într-o cameră” și „2.2. Spațiul locativ la un membru al gospodăriei”, reflectă că cel mai scăzut nivel de aglomerare este în cadrul gospodăriilor cu vîrstnici. Înregistrînd în medie mai puțin de o persoană într-o cameră (0,76% în 2008), iar spațiul locuibil fiind extrem de mare pentru o persoană (27,93 m.p) față de celelalte gospodării, persoanele vîrstnice au cheltuieli semnificative pentru achitarea serviciilor comunale.

Deci, comparativ cu alte grupuri sociale, ponderea vîrstnicilor care se confruntă cu dificultăți la achitarea cheltuielilor pentru energie electrică,

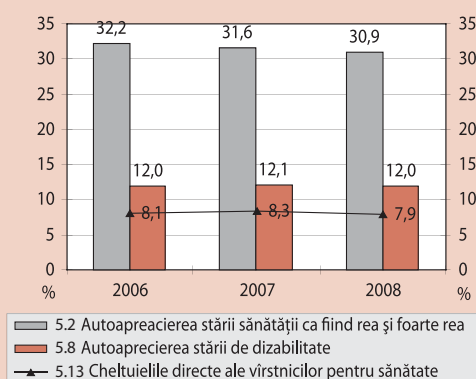
agent termic și gaze naturale este destul de înaltă (30,6% în anul 2008), fiind în creștere datorită majorării anuale a tarifelor la ele. Această situație este confirmată de indicatorii „2.4. Ponderea persoanelor din gospodăriile care nu-și pot permite încălzire suficientă în timpul sezonului rece”, „2.6. Ponderea persoanelor fără apeduct în locuință” și „2.8. Ponderea persoanelor fără acces la canalizare îmbunătățită”, care arată că circa 67% din totalul gospodăriilor care nu-și pot permite încălzire suficientă în timpul iernii, nu au apeduct și sistem de canalizare în locuințe, sînt reprezentate de persoanele vîrstnice. În aceste condiții, vîrstnicii încearcă să economisească pe cît este posibil, utilizînd pentru încălzire și alte surse alternative. Indicatorul „10.1. Ponderea persoanelor care folosesc combustibil solid pentru încălzirea locuinței” denotă faptul că circa 68,8% din gospodăriile cu vîrstnici în timpul sezonului de iarnă utilizează surse alternative pentru încălzire, această situație fiind caracteristică preponderent mediului rural.

Vulnerabilitatea persoanelor vîrstnice privind excluziunea socială în raport cu *educația* se impune a fi analizată din perspectiva nivelului educațional al acestora, deoarece ei contribuie semnificativ la formarea culturii intergeneraționale, transmiterii atitudinilor și valorilor față de oportunitatea economică. În acest sens, datele indicatorului „4.15. Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor în vîrstă de 15-24 ani” reflectă că ponderea tinerilor de această vîrstă, care nu au declarat participarea la educație în luna de cercetare, este în corelare cu nivelul educațional al capilor gospodăriilor. Astfel, nu-și continuă studiile 45,6% din tinerii care locuiesc în gospodăriile conduse de vîrstnici, în care mama deține studii medii generale sau de specialitate, 60,6% - gospodării unde mama dispune de studii medii incomplete. Tinerii care locuiesc în gospodării conduse de persoane vîrstnice, unde mama este cu studii superioare, înregistrează cea mai mică excluziune de la educație - 15,3%. Aceleași tendințe se păstrează și în cazul nivelului de studii al tatălui, totuși, studiile mamei influențează mai mult implicarea tinerilor în obținerea unui nivel mai înalt de educație. De menționat că doar 2,8% dintre vîrstnici pot citi într-o limbă străină, doar 11,8% pot completa un formular și doar 6,3% pot utiliza calculatorul și Internetul.

Cu toate că persoanele vîrstnice sînt acoperite cu *asigurări medicale* de stat, există cazuri cînd acestea sînt în afara sistemului. Astfel, 9,2% din gospodăriile de vîrstnici au declarat că nu dețin poliță de asigurări medicale. Aprecierea subiectivă de către vîrstnici a propriei stări de sănătate relatează percepția acestora asupra calității vieții sănătoase și permite observarea particularităților comportamentale ce conduc la apariția și dezvoltarea

Figura 10. Starea de sănătate și cheltuielile vîrstnicilor pentru sănătate, 2006-2008

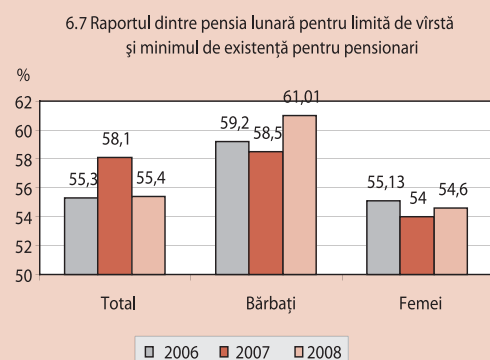
autoizolării, marginalizării și excluziunii. În acest sens, datele indicatorilor „5.2. *Aprecierea stării de sănătate*” și „5.8. *Aprecierea stării de dizabilitate*” au demonstrat că nivelul autoaprecieri stării de sănătate ca fiind precară, în rîndul vîrstnicilor este cu mult mai înaltă decît în cadrul altor gospodării casnice, reprezentînd în medie pe parcursul anilor 2006-2008 circa 31%. Tendințe similare sînt observate în autodeclararea stării de dizabilitate unde vîrstnicii dețin o pondere semnificativă, de 12% (Figura 10).

Accesul vîrstnicilor la servicii medicale continuă să fie o problemă. În acest context, datele indicatorilor „5.10. *Accesul limitat la servicii medicale*”, „5.12. *Accesul financiar limitat la servicii medicale*” și „5.13. *Cheltuieli directe pentru servicii medicale*” confirmă că circa 2% din vîrstnici au acces redus la servicii de sănătate din motivul distanțelor mari pe care trebuie să le parcurgă. Aproape o treime din aceștia (29,3%) au declarat că nu s-au adresat pentru asistență medicală din cauza situației financiare dificile. Totodată, cheltuielile pentru asistență medicală au înregistrat o pondere destul de înaltă în cheltuielile totale (7,93%), lucru care poate fi explicat prin starea de sănătate proastă, care impune anumite cheltuieli, și mărimile mici ale pensiilor din care aceste cheltuieli sînt făcute.

Plățile sociale reprezintă sursa principală de venit a vîrstnicilor, respectiv, acestea influențează în mod direct asupra sărăciei. Astfel, indicatorul

„6.4. *Ponderea transferurilor sociale în veniturile gospodăriilor*” arată că din totalul gospodăriilor, ponderea cea mai semnificativă a transferurilor sociale (inclusiv pensiile) este deținută de gospodăriile vîrstnicilor (46,6%). Este necesar de menționat că doar 34% din gospodăriile de vîrstnici beneficiază de unele transferuri de asistență socială care dețin o pondere de doar 3,65% în cadrul veniturilor.

Figura 11. Asigurarea necesităților minime pentru supraviețuire a persoanelor vîrstnice, 2006-2008

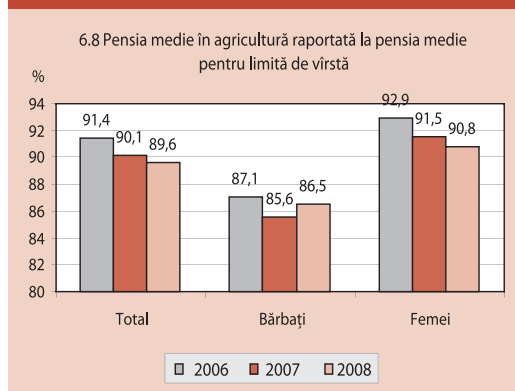

Pensiile reprezintă sursa principală de venit a persoanelor vîrstnice, menite să compenseze veniturile pierdute în legătură

cu pensionarea, totodată ele demonstrează capacitatea de plată a sistemului de asigurări sociale. În acest sens, datele indicatorilor „6.6. Coeficientul de înlocuire” și „6.7. Pensia medie lunară pentru limită de vîrstă raportată la minimul de existență pentru pensionari” (Figura 11) reflectă că pensia compensează veniturile anterioare pensionării în proporție doar de 26,3%, reprezentînd circa 55% din minimul de existență pentru pensionari. Aceasta conduce la concluzia că actualul sistem de pensionare nu poate asigura o bătrînețe decentă în afara riscului sărăciei, respectiv, persoanele vîrstnice se confruntă cu probleme serioase în acumularea și redistribuirea resurselor.

Totodată, este de menționat că în Moldova, fiind o țară cu o economie preponderent agrară, pensiile din această ramură joacă un rol semnificativ în formarea veniturilor persoanelor vîrstnice din mediul rural. Măsurarea diferențelor dintre pensiile medii pentru limită de vîrstă și cele din agricultură permite evaluarea și direcționarea politicilor de asigurări sociale pentru diminuarea inegalităților și inechităților în redistribuirea resurselor. Astfel, indicatorul „6.8. Pensia medie lunară în agricultură raportată la pensia medie pentru limită de vîrstă” arată că pensia medie lunară în agricultură constituie în medie circa 90% din cea pentru limită de vîrstă, respectiv a bărbaților în medie 86% și a femeilor 91% (Figura 12).

Figura 12. Asigurarea socială a persoanelor vîrstnice din mediul rural, 2006-2008

Percepția securității publice și comunitare este legată de percepțiile și stereotipurile moștenite din regimurile vechi în care persoanele vîrstnice au trăit o bună parte a vieții. Respectiv, conform indicatorilor „7.1. Nivelul de încredere în poliție” și „7.2. Nivelul de încredere în sistemul judiciar”, doar 14,8% dintre persoanele de 65-74 ani au declarat că deloc nu au încredere în poliție și 5,5% în sistemul judiciar. Referitor la siguranța mediului de trai, indicatorul „7.8 Percepția securității publice în localitate” confirmă un nivel destul de înalt al percepției de către pensionari a nesiguranței în localitate. 32,5% dintre ei au declarat că a se plimba pe timp de noapte în regiunea locuinței sale este “destul de periculos” sau “foarte periculos”.

Lipsa de acces la zonele de agrement în comunitate, de asemenea, este mai puțin accentuată de persoanele vîrstnice (19,7%) comparativ cu alte gospodării. Majoritatea vîrstnicilor au un acces destul de înalt la telefonul

fix, dar mai puțin la telefonul mobil. Indicatorii „9.5. Accesul limitat la telefon fix” și „9.7. Accesul la telefon mobil” arată că circa 25,1% din gospodăriile cu vîrstnici au telefon fix, pe cînd un număr de telefon mobil în medie revine la 3 gospodării. În ceea ce privește accesul la alte surse de comunicații, indicatorii „9.8. Ponderea gospodăriilor care au calculator personal” și „9.9. Accesul la calculator personal” demonstrează un acces destul de redus la informații și comunicare (4,2%) al gospodăriilor cu persoane în etate.

Problemele *mediului*, ca probleme ale comunității, sînt percepute de către gospodăriile cu vîrstnici ca fiind destul de importante. Astfel, datele indicatorului „10.2. Percepția problemelor de mediu ca probleme ale comunității” arată că persoanele vîrstnice cel mai frecvent sînt nemulțumiți de calitatea proastă a apei (20,5%), iar apoi de poluarea aerului (13,4%) și zgomot (9,6%).

În concluzie se poate spune că problemele sărăciei și accesul redus la bunuri și servicii, reliefate prin intermediul indicatorilor de excluziune socială, vin să confirme vulnerabilitatea persoanelor vîrstnice. Astfel, necesitatea promovării unor măsuri specifice pentru diminuarea excluziunii sociale a acestora este evidentă.

Persoanele cu dizabilități³⁷

Accesul persoanelor cu dizabilități la sistemul de garanții sociale de stat reprezintă elementul-cheie în măsurarea șanselor egale în participarea la viața economică și socială a societății, astfel diminuîndu-se riscul sărăciei și al excluziunii³⁸. Datele statistice pentru ultimii ani relatează o tendință de creștere a numărului persoanelor cu dizabilități. Astfel, dacă în 2002 numărul persoanelor cu dizabilități era de 141,4 mii, atunci în anul 2008 aceștia constituiau deja peste 170 mii persoane³⁹. Peste 2/3 din cazurile de invaliditate aparțin persoanelor de vîrstă activă, circa 60% fiind din zonele rurale. În acest sens, evaluarea vulnerabilității față de excluziune a acestui grup de persoane implică o abordare multiplă, care include toate domeniile matricei indicatorilor lor de monitorizare.

NOTE:

³⁷ Termenul oficial utilizat în legislația moldovenească în vigoare este cel de invalid (vezi BOXA 8).

³⁸ Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (a fost semnată de Republica Moldova la 30.03.2007, acum este în proces de pregătire pentru ratificare).

³⁹ Casa Națională de Asigurări Sociale, la solicitarea fostului MPSFC prin circulara nr.10/22 din 14.01.2008.

BOXA 8. Noțiunea de dizabilitate

Cadrul legislativ-normativ al Republicii Moldova cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități nu este univoc din punct de vedere al definițiilor legate de invaliditate și dizabilitate, ambele fiind folosite în paralel. Definiția legală a invalidității este dată de **Legea privind protecția socială a invalizilor**⁴⁰, care specifică că „Invalid este persoana care, în legătură cu limitarea activității vitale ca urmare a defectelor fizice sau mentale, are nevoie de asistență și protecție socială. Limitarea activității vitale a persoanei își găsește expresia în pierderea totală sau parțială a capacității sau a posibilității de autoservire, de plasare, orientare, comunicare, de a-și controla comportarea și de a practica activități de muncă. Invaliditatea este stabilită dacă gradul de limitare a vitalității depășește 25 la sută. Limitarea moderată, pronunțată și accentuat pronunțată a vitalității corespunde invalidității de gradul III, II și I”. Datorită abordării sale preponderent medicale, această definiție a fost considerată drept discriminatorie, contrară noilor tendințe și definiții internaționale bazate pe drepturile fundamentale ale omului, egalității de șanse și participării egale și depline la viața comunitară.

Promovarea măsurilor politice în acest domeniu a fost evidentă. Astfel, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a elaborat proiectul **Strategiei privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2010-2013**⁴¹, prin care prevede revizuirea și armonizarea sistemului național de protecție socială a persoanelor cu dizabilități la cerințele și normele internaționale. Prin urmare, definiția dizabilității se propune a fi ajustată, iar accentele în măsurarea dizabilității să fie mutate de la aspectul medical la cel al pierderii graduale a capacității de muncă.

O definiție elocventă a noțiunii de dizabilitate este dată în Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități⁴², care în Art. 1 stipulează că: „Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți”. Republica Moldova a semnat această Convenție în anul 2007 și în prezent este în proces de pregătire pentru ratificare. Importanța acestei Convenții a fost recunoscută la nivelul UE, care după mai multe discuții și analize, în aprilie 2009 a fost propusă de către Consiliul Parlamentului European pentru a fi încheiată de către Comunitatea Europeană⁴³.

Ca și în cazul celorlalte grupuri vulnerabile, *sărăcia* reprezintă factorul principal ce conduce la deprivarea persoanelor cu dizabilități. În acest context, datele indicatorului „1.1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute”, dezagregate pe grupuri de gospodării și persoane, indică

NOTE:

⁴⁰ Legea nr. 821-XII din 24.12.1991, Art. 2, alin 1.

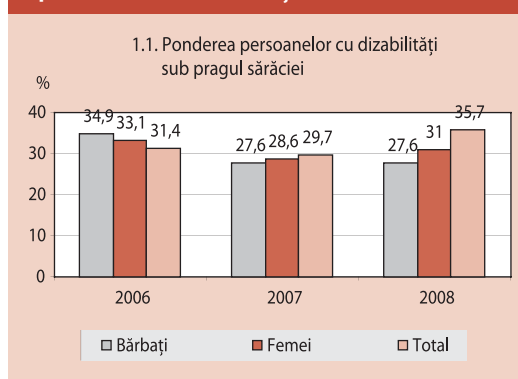
⁴¹ MMPSF (2009), Proiectul Strategiei privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2010-2013., <http://www.mpsfc.gov.md/file/proiecte/Strategie%20FINAL%2010.09.pdf>

NOTE:

⁴² Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu dizabilități a fost adoptată la 13 decembrie 2006 în cadrul celei de-a 61-a sesiuni a Adunării Generale cu Rezoluția A/RES/61/106. <http://www.un.org/disabilities/convention/signature.shtml>

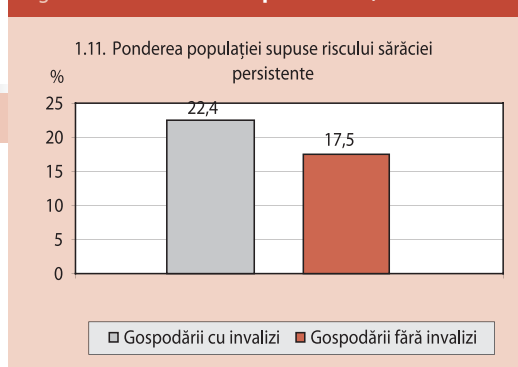
⁴³ Raport referitor la propunerea de decizie a Consiliului privind încheierea de către Comunitatea Europeană a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, COM(2008)0530 – C6 0116/2009 – 2008/0170(CNS). <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=R EPORT&reference=A6-2009-0229&language=RO#top>

Figura 13. Incidența sărăciei absolute a persoanelor cu dizabilități, 2006-2008

ponderea persoanelor cu dizabilități aflate sub pragul sărăciei. În anul 2008, 31% dintre persoanele cu dizabilități se aflau sub pragul absolut al sărăciei. Riscul sărăciei este mai pronunțat în rîndul bărbaților cu dizabilități (31%), decît în rîndul femeilor (27,6%) (Figura 13). Grupurile de gospodării în care sînt persoane cu dizabilități se confruntă cu un risc mai mare de sărăcie (31,3%), decît cele fără învalizi (25,6%). Tot în acest sens, indicatorul „1.3. Deficitul median al resurselor” vine să demonstreze pe cît de mare este distanța mediană pînă la pragul sărăciei a acestor gospodării comparativ cu celelalte grupuri (22,2%, față de 21,8%).

Figura 14. Riscul sărăciei persistente, 2008

Comparativ cu alte gospodării casnice, persoanele cu dizabilități sînt expuse unui risc mai sporit al sărăciei permanente. Prin urmare, indicatorul „1.11. Ponderea populației supusă riscului de sărăcie persistentă” confirmă acest lucru, arătînd o pondere de 22,4% a gospodăriilor cu persoane cu dizabilități, față de 17,5% a gospodăriilor fără persoane cu dizabilități (Figura 14). Această situație contribuie la activizarea de către persoanele cu dizabilități a rețelelor de suport comunitar

(apel la rude, vecini, instituțiile statului). Astfel, persoanele cu dizabilități reușesc să obțină mai ușor un ajutor în caz de îmbolnăvire sau stare de deprimare, însă obțin mai dificil un suport financiar pentru soluționarea unor situații de urgență.

Corespunderea condițiilor de locuire necesităților persoanelor cu dizabilități și accesul la infrastructură reprezintă elementele principale în realizarea unei vieți independente, influențînd asupra cererii de servicii specializate (de ordin comunitar sau rezidențial). Analiza în dinamică a datelor în baza indicatorilor „2.1. Numărul de persoane într-o cameră” și „2.2. Spațiul locativ la un membru al gospodăriei”, nu reflectă un nivel de aglomerare în cadrul gospodăriilor cu persoane cu dizabilități, înregistrîndu-se în medie cîte o persoană într-o cameră (1,04% în 2008).

O problemă specifică o reprezintă spațiul locuibil mare disponibil pentru o persoană (20,30 m.p.) care influențează asupra cheltuielilor de plată a serviciilor comunale.

Comparativ cu celelalte gospodării casnice, ponderea persoanelor cu dizabilități care se confruntă cu dificultăți la achitarea cheltuielilor pentru energie electrică, agentul termic și gaze naturale este cea mai înaltă (32,9% în anul 2008), fapt explicat prin mărimile mici ale pensiilor de invaliditate și creșterea anuală a tarifelor pentru servicii. Această situație este confirmată prin indicatorii „2.4. Ponderea persoanelor din gospodăriile care nu-și pot permite încălzile suficiente în timpul sezonului rece”, „2.6. Ponderea persoanelor fără apeduct în locuință” și „2.8. Ponderea persoanelor fără acces la canalizare îmbunătățită”, care reflectă faptul că din totalul gospodăriilor casnice, circa 65,7% de gospodării cu persoane cu dizabilități nu-și pot permite încălzire suficientă în timpul iernii, 55,6% nu au apeduct în casă, iar 54,2% – nici sistem de canalizare în locuințe. Costurile mari ale serviciilor comunale determină persoanele cu dizabilități să caute soluții alternative. Indicatorul „10.1. Ponderea persoanelor care folosesc combustibil solid pentru încălzirea locuinței” arată că circa 62% din gospodăriile cu persoane cu dizabilități, în timpul sezonului rece utilizează combustibil solid pentru încălzire, situație care este caracteristică în special mediului rural.

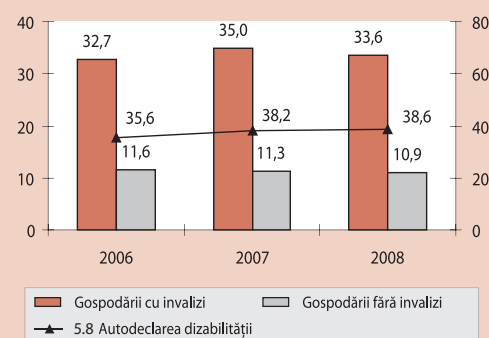
Accesul insuficient al persoanelor cu dizabilități pe piața muncii, indică faptul că acestea se află în situații vulnerabile în societate și sînt expuse unor riscuri de discriminare, sărăcie și excludere socială⁴⁴. Prin urmare, nivelul participării la muncă a persoanelor cu dizabilități poate fi analizat prin datele indicatorilor „3.13. Integrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii” și „3.14. Persoanele care locuiesc în gospodării fără lucrători” care arată că doar 28,6% din totalul persoanelor cu dizabilități reușesc să-și găsească un loc de muncă, ponderea acestora în totalul gospodăriilor fără lucrători fiind destul de mare (20,9%).

Cu toate că persoanele cu dizabilități reprezintă una dintre principalele categorii acoperite cu asigurări medicale de stat, fiind totodată incluse și în cadrul programelor naționale în domeniul sănătății, totuși, există cazuri cînd un anumit număr al acestora sînt rămase în afara sistemului. În acest context, indicatorul „5.9. Ponderea populației care nu are asigurare obligatorie de asistență medicală” confirmă că anual circa 14% persoane din gospodăriile cu persoane cu dizabilități nu dețin polițe de asigurări medicale.

NOTĂ:

⁴⁴ Rezoluția Parlamentului European din 14 ianuarie 2009 referitoare la situația drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană în perioada 2004–2008, (2007/2145(INI)). <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0019+0+DOC+XML+V0//RO>

Figura 15. Autoaprecierea stării de dizabilitate pe tipuri de gospodării, 2006-2008

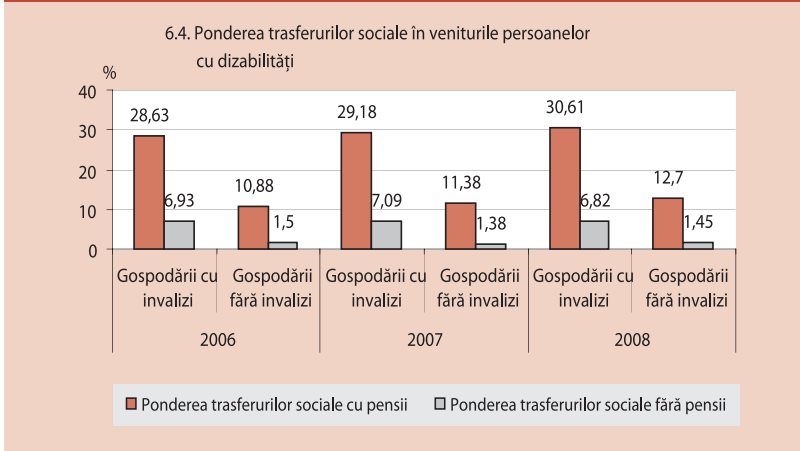
Starea de dizabilitate diagnosticată este strâns corelată cu percepția subiectivă a sănătății persoanelor cu dizabilități, ceea ce poate relatea asupra viziunii acestora despre oportunitățile de participare la viața economică și socială, precum și asupra condițiilor ce generează marginalizarea. Astfel, datele indicatorilor „5.2. *Aprecierea stării de sănătate*” și „5.8. *Aprecierea stării de dizabilitate*” arată că, față de restul gospodăriilor casnice, persoanele cu dizabilități au o viziune extrem de pesimistă asupra propriei stări a sănătății (33,6%), ceea ce influențează și asupra nivelului autodeclarării a dizabilității (38,6%) (Figura 15).

Starea de dizabilitate implică resurse și eforturi suplimentare pentru a accesa serviciile medicale. Datele indicatorilor „5.10. *Accesul limitat la servicii medicale*”, „5.12. *Accesul financiar limitat la servicii medicale*” și „5.13. *Cheltuieli directe pentru servicii medicale*” vin să relateze profunzimea acestei probleme. Deci, circa 8,6% din gospodăriile cu persoane cu dizabilități au declarat un acces redus la servicii medicale din motivul distanțelor mari pe care trebuie să le parcurgă și stării de dizabilitate care le împiedică deplasarea. Aproximativ 32,3% din gospodăriile cu persoane cu dizabilități au menționat că nu s-au adresat pentru asistență medicală din cauza situației financiare dificile. Totodată, cheltuielile directe pentru asistență medicală au reprezentat o pondere semnificativă în cheltuielile totale (9,48%), situație explicată prin starea sănătății degradată și mărimile mici ale pensiilor și prestațiilor sociale din care aceste cheltuieli sînt făcute.

În prezent, *plățile sociale* reprezintă principala sursă de venit a persoanelor cu dizabilități, iar mărimile acestor plăți influențează direct asupra capacității acestora de a duce un trai decent în afara sărăciei. Indicatorul „6.3. *Ponderea gospodăriilor care beneficiază de prestații sociale (fără pensii)*” arată că circa 92,3% din gospodăriile cu persoane cu dizabilități beneficiază de prestații de asistență socială. Comparativ cu celelalte gospodării casnice, ponderea prestațiilor sociale în veniturile gospodăriilor cu persoane cu dizabilități este foarte înaltă. În acest sens, indicatorul „6.4. *Ponderea transferurilor sociale în veniturile gospodăriilor*” reflectă că prestațiile de asigurări sociale reprezintă circa 30,6% în veniturile totale ale gospodăriilor persoanelor cu dizabilități,

Figura 16. Incidența transferurilor sociale, 2006-2008

față de 12,7% pentru alte gospodării. Iar ponderea prestațiilor de asistență socială în veniturile gospodăriilor cu persoane cu dizabilități constituie 6,8%, față de 1,45% pentru alte gospodării (Figura 16). De menționat că, prevalența ponderii prestațiilor de asigurări sociale asupra celor de asistență socială, conduce la concluzia că deși actualele mărimi ale acestor plăți sînt foarte mici și nu oferă garanții împotriva sărăciei și excluziunii sociale, mecanismele de construire a sistemului funcționează.

Persoanele din gospodăriile care au în componență persoane cu dizabilități manifestă un nivel relativ înalt de încredere în *securitatea publică*, mai puțin în justiție, comparativ cu celelalte gospodării. Astfel, indicatorii „7.1. Nivelul de încredere în poliție” și „7.2. Nivelul de încredere în sistemul judiciar” relatează că 24% și, respectiv, 23,7% dintre persoanele din membrii gospodăriilor cu persoane cu dizabilități au declarat că „deloc nu au încredere” în organele respective, față de 24,7% și, respectiv 22,6% din gospodăriile fără persoane cu dizabilități. Aceasta demonstrează o apreciere destul de optimistă a securității publice, fapt confirmat prin indicatorul „7.8. Percepția securității publice în localitate” care arată că doar 25,7% dintre persoanele din gospodăriile cu persoane cu dizabilități percep mediul în care trăiesc ca unul nesigur, comparativ cu 37,4% dintre cei care locuiesc în gospodării fără persoane cu dizabilități, exprimînd acest fapt prin declararea că a se plimba pe timp de noapte în regiunea locuinței sale este “destul de periculos” sau chiar “foarte periculos”.

Persoanele cu dizabilități mai puțin își concentrează atenția asupra lipsei accesului la zonele de agrement din comunitate (19,7%). O problemă aparte o reprezintă *accesul la servicii de informare și comunicații*. Astfel,

majoritatea persoanelor cu dizabilități au un acces destul de ridicat la telefonul fix, dar mai puțin la telefonul mobil. Indicatorii „9.5. *Accesul limitat la telefon fix*” și „9.7. *Accesul la telefon mobil*” arată că circa 13,1% din gospodăriile cu persoane cu dizabilități au telefon fix, pe cînd un număr de telefon mobil revine în medie la 7 gospodării de acest tip. În ceea ce privește deținerea resurselor tehnice și accesul la acestea, indicatorii „9.8. *Ponderea gospodăriilor care au calculator personal*” și „9.9. *Accesul la calculator personal*” reflectă că persoanele cu dizabilități prezintă un acces și un grad de utilizare a calculatoarelor personale destul de redus (8,5%).

Problemele *mediului* și problemele comunității sînt percepute de către persoanele cu dizabilități ca fiind foarte importante. În acest sens, datele indicatorului „10.2. *Percepția problemelor de mediu ca probleme ale comunității*” relevă că persoanele cu dizabilități cel mai frecvent sînt nemulțumite de calitatea proastă a apei (23,6%), iar apoi de poluarea aerului (10,9%) și zgomot (7%).

Constatarea că persoanele cu dizabilități sînt vulnerabile atît din perspectiva veniturilor mici, cît și din punctul de vedere al accesului la bunuri și servicii, conduce la concluzia că problemele acestui grup de persoane sînt abordate fragmentar sau insuficient în cadrul politicilor sociale naționale.

Famiile lucrătorilor migranți

Migranții și familiile acestora constituie un grup de persoane cu un risc specific de excluziune socială. Conform datelor Anchetei Forței de Muncă, în 2008 circa 24% din populația activă lucra peste hotarele republicii. La muncă peste hotare pleacă în special populația activă din mediul rural (circa 30%), mai puțin din mediul urban (16%). Cel mai mult migrează populația din zona de Sud a republicii (circa 36%), preponderent bărbații (peste 30%).

Cercetările denotă că resursele financiare obținute din remitențe influențează semnificativ accesul financiar la bunuri și servicii al persoanelor din gospodăriile beneficiare de remitențe, astfel reducîndu-se vulnerabilitatea excluziunii sociale din punct de vedere economic. Pentru aceste persoane este înregistrată cea mai redusă incidență a *sărăciei* (Figura 17).

Totuși, este necesar de a acorda o atenție aparte copiilor din familiile migranților la muncă peste hotarele țării, în special celor la care ambii părinți sînt plecați. În aceste cazuri, copii sînt lăsați sub tutela rudelor,

vecinilor, iar uneori chiar fără supraveghere. Adolescenții rămași fără supraveghere, dar dispunând de surse bănești esențiale, provenite din banii primiți de la părinți, sînt deosebit de expuși riscurilor sociale. Diminuarea acestora implică eforturi speciale din partea statului, APL și școlilor în scopul protejării grupurilor menționate.

Un alt efect negativ al fenomenului migrației este destrămarea familiilor, crearea unui tip de cupluri familiale cu copii, dar care *de facto* sînt cu un singur părinte, al doilea părinte fiind plecat, în unele cazuri pierzînd legătura cu familia. Acest fapt, de asemenea, duce la marginalizarea respectivului grup de persoane în baza unor sentimente specifice de jenă, rușine, ceea ce conduce la automarginalizarea persoanelor, atît a adulților, cît și a copiilor, ceea ce este un obiect de studiu în contextul coeziunii sociale.

Lipsa accesului pe *piața muncii* în cazul întoarcerii în țară și a posibilităților de angajare pe piața muncii amplifică riscul acestor tipuri de familii de a fi excluși social. Astfel, politicile de creare a locurilor de muncă și de reîntoarcere a migraților necesită să fie în permanență în vizorul statului.

O altă formă a excluziunii sociale, care se manifestă în familiile celor plecați la muncă peste hotare, este fenomenul numit „4.15. *Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor în vîrstă de 15-24 ani*”. Astfel,

Figura 17. Incidența sărăciei absolute pe tipuri de gospodării, 2006-2008

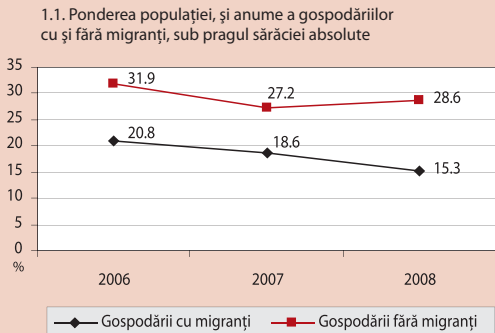
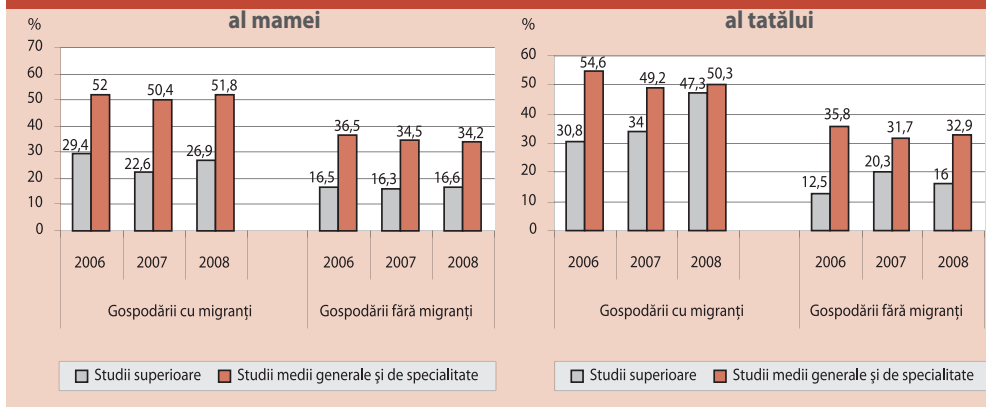

Figura 18. (4.15) Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor după nivelul de studii, 2006-2008

ponderea tinerilor în vîrstă de 15-24 ani din familiile cu migranți, care au declarat că nu au participat la *procesul educațional* în luna de cercetare, evaluată după nivelul de studii al părinților, depășește ponderea celor din gospodăriile fără migranți. Mai evidentă este nefrecventarea de către tineri a sistemului educațional în gospodăriile cu migranți, unde părinții sînt cu studii medii generale și de specialitate, depășind pe parcursul a 3 ani cu peste 15 p.p. ponderea celor din gospodăriile fără migranți. Situația este puțin mai bună în cazul cînd mama dispune de studii superioare, diferența fiind de mai puțin de 10 p.p. față de tinerii din familiile fără migranți (Figura 18).

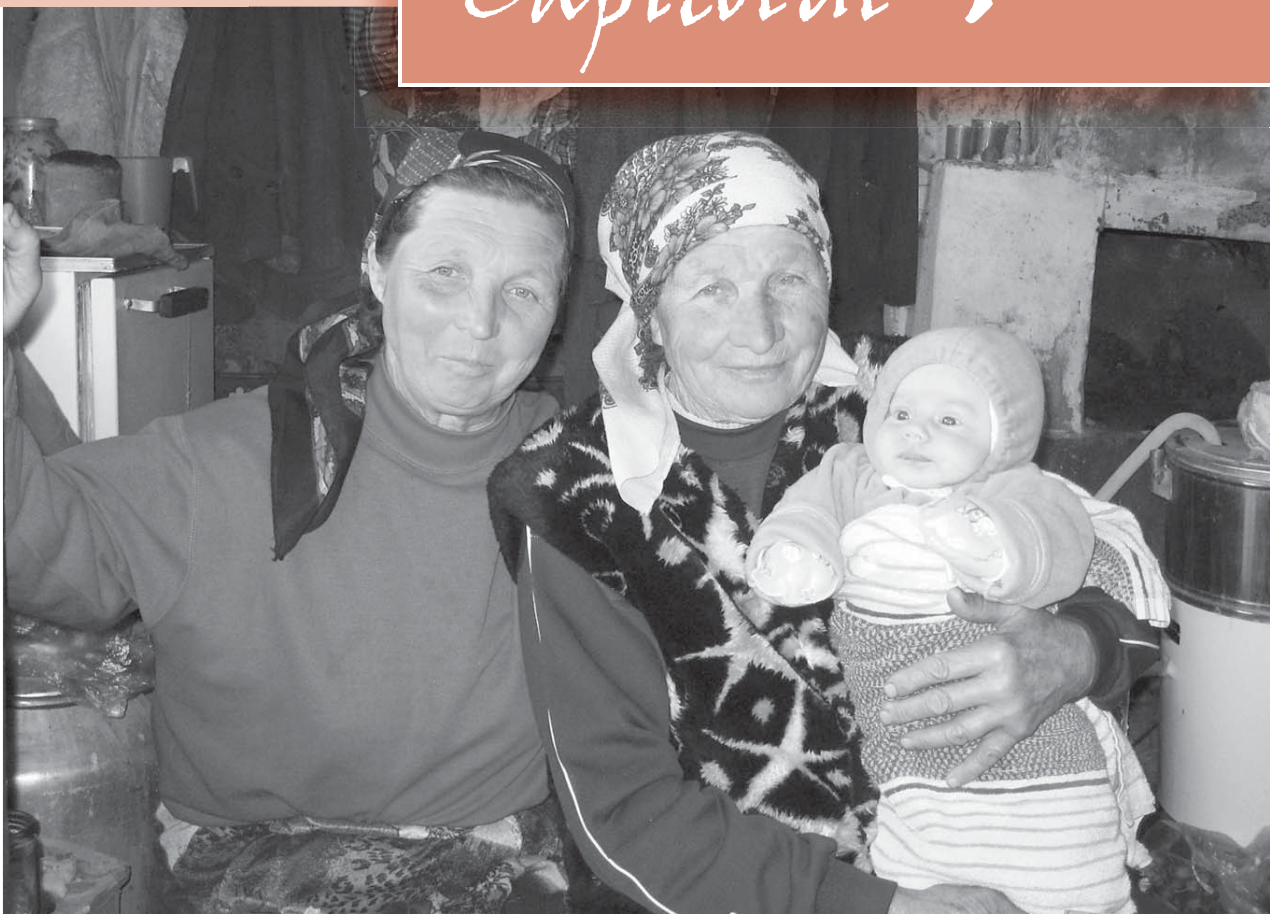
Rata infracționalității, a infracțiunilor legate de traficul de ființe umane, (inclusiv copii) și a minorilor condamnați are o tangență directă cu procesul migrațional. Chiar dacă indicatorii menționați relatează o tendință de descreștere, totuși influența migrației asupra acestor fenomene este cunoscută.

Efectele sociale negative sînt amplificate de faptul că migranții în majoritate nu contribuie la crearea bugetului *asigurării* de stat. În același timp, pe viitor solicitările de la buget a diverselor alocații, indemnizații și ajutoare atît din fondurile centrale, cît și locale, va exercita o presiune esențială asupra acestuia.

În concluzie, putem spune că deoarece excluziunea socială este un fenomen multidimensional, respectiv și abordările în analiza acesteia trebuie să fie la fel multilaterale și să implice diferite metodologii de combinare și analiză a indicatorilor pentru o mai bună identificare a factorilor, ce au contribuit la apariția excluziunii, precum și a subgrupurilor celor mai afectate spre care trebuie direcționate politicile sociale. Astfel, metodologia de analiză a indicatorilor, expusă mai sus, reprezintă una dintre posibilele abordări pentru cercetarea fenomenului excluziunii sociale.

**Coeziunea socială
în Republica Moldova:
*aspecte teoretice și practice***

Capitolul 4

Capitolul IV.

Coeziunea socială în Republica Moldova: *aspecte teoretice și practice*

4.1. Niveluri și instrumente de analiză a coeziunii sociale

Complexitatea fenomenului de coeziune socială presupune diferite niveluri de analiză (Tabelul 4). Punerea în aplicare a acestor niveluri de analiză depinde de timpul disponibil, de nivelul de profunzime cerut și de numărul de cercetători implicați în efectuarea studiului.

Tabelul 4.

Niveluri de analiză a coeziunii sociale

Nivelul de analiză a coeziunii sociale	Scopul analizei
1. Analiza tendințelor generale în coeziunea socială	Analiza teritorială și evaluarea tendințelor în cadrul fiecărei componente a coeziunii sociale
2. Evaluarea coeziunii sociale în ansamblu	Evaluarea generală a bunăstării și a legăturilor cu acțiunile realizate în sfera publică (organele administrației publice și societatea civilă)
3. Evaluarea detaliată a coeziunii sociale: evaluarea după domenii ale vieții	Analiza coeziunii sociale după domenii ale vieții (ocuparea, veniturile, locuința, alimentația și consumul, ocrotirea sănătății, învățământul, informația, cultura, etc.)
4. Testarea coeziunii sociale în cadrul analizei pe grupuri vulnerabile	Analiza coeziunii sociale pe grupuri vulnerabile (copii, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, femei, familiile lucrătorilor migranți, etc.)

Deoarece problema coeziunii sociale în cadrul raportului dat se studiază în contextul incluziunii sociale, este recomandată efectuarea analizei coeziunii sociale numai la cel de-al patrulea nivel: *evaluarea coeziunii sociale prin intermediul grupurilor vulnerabile*.

Abordarea generală la elaborarea instrumentelor din punct de vedere al coeziunii sociale. În Moldova există informații cu privire la fiecare din grupurile social-vulnerabile. Această diversitate de informații poate servi

drept bază pentru studiul coeziunii sociale. Cu toate acestea, este necesar de a dispune de anumite instrumente metodologice de prelucrare a datelor, care ar permite scoaterea în evidență a celor mai relevante informații care merită a fi luate în considerație. Aceste instrumente ar trebui să ne ajute să înțelegem golul care există între coeziunea socială ca scop care trebuie atins și coeziunea socială în calitate ca capital/valoare (drepturile sociale instituite într-o unitate geografică sau într-un anumit context), precum și să asigure acțiuni de dezvoltare continuă a coeziunii sociale (dezvoltarea de noi procese). Matricea indicatorilor statistici de monitorizare a coeziunii sociale în Republica Moldova, inclusiv definițiile și formulele de calcul ale acestora, sînt prezentate în Anexa 6 la prezentul raport.

În acest context pot fi menționate două tipuri de instrumente: *întrebări și indicatori*. *Întrebările* permit de a specifica nevoia de cunoaștere și tipul de informații care ar trebui căutat. Cu alte cuvinte, întrebările transformă nevoia de cunoaștere în nevoia de informare. Formularea corectă a întrebărilor este obligatorie pentru a purcede la selectarea *indicatorilor*. La rîndul lor, *indicatorii* determină răspunsurile la *întrebări*, precizînd ce fel de date ar trebui să fie colectate, cît de des, din ce surse, etc.

Abordări metodologice privind formularea întrebărilor. Întrebările se referă la situația din sfera socială în raport cu obiectivele de coeziune socială, pentru a prezenta decalajul posibil dintre scop și proces. Pentru fiecare dintre elementele-cheie incluse în definiția coeziunii sociale (acces egal la drepturi, demnitate, umană, autonomie, dezvoltare individuală; participare și obligații), se propune aplicarea unui șir de patru tipuri de întrebări:

- o întrebare cu privire la existența condițiilor potrivite: există condiții pentru a atinge idealul dorit?
- o întrebare cu privire la relevanța și/sau eficacitatea condițiilor existente: în ce măsura aceste condiții sînt relevante/eficiente în ceea ce privește idealul urmărit?
- o întrebare cu privire la testarea relevanței condițiilor/circumstanțelor existente pentru cele mai sensibile situații: sînt acestea relevante și în cazul celor mai vulnerabile sau expuse riscului excluziunii grupuri?
- o întrebare cu privire la durabilitate: condițiile/circumstanțele existente sînt nesigure sau trezesc dubii (expun la riscuri și pericole), sau, dimpotrivă, sînt suficient de stabile ca să asigure durabilitatea lor în timp?

Urmînd aceste reguli metodologice pot fi elaborate întrebări pentru fiecare grup social vulnerabil.

Elaborarea și selectarea indicatorilor. După elaborarea întrebărilor, este necesar de a le corela cu unul sau mai mulți indicatori care:

- reflectă pe deplin întrebarea la care se referă;
- să fie recunoscuți de toți și să aibă interpretare identică;
- să nu necesite cheltuieli excesive.

În analiza coeziunii sociale se utilizează trei tipuri de indicatori:

- *indicatori cantitativi și obiectivi*, valoarea cărora poate fi măsurată nemijlocit (de exemplu: numărul de persoane pentru prima dată recunoscute ca invalizi sau numărul de copii rămași fără îngrijire părintească) sau prin valori nondiscrete (de exemplu: numărul de medici-pediatri la 10 mii de locuitori);
- *indicatori calitativi și obiectivi* care nu pot fi măsurați, dar care presupun întrebări de verificare obiectivă a situației (de exemplu: existența sau lipsa mecanismului de indexare a pensiilor în Republica Moldova, legislației privind protecția socială a persoanelor cu dizabilități);
- *indicatori calitativi subiectivi* care reflectă o evaluare sau o opinie (de exemplu atunci când oamenii sînt întrebați despre gradul lor de satisfacere). În particular, aceasta se referă la componentele de bază cum sînt încrederea, satisfacția, valorile, conștiința colectivă, relațiile sociale, etc.

Definirea indicatorilor și scala de răspuns. Definiția indicatorului poate uneori reieși din denumirea sa.

Pentru indicatorii *cantitativi obiectivi* ar trebui elaborată o unitate de măsură inițială pentru a se asigura că aceasta este cu adevărat reprezentativă în contextul întrebării puse. Revenind, de exemplu, la o astfel de problemă acută pentru Republica Moldova precum este sărăcia în rîndul copiilor, menționăm că numărul de cupluri familiale sărace cu copii nu oferă o imagine completă a acestui fenomen. Este necesar să se determine rata lor de sărăcie, numărul de cupluri familiale cu copii situate sub pragul sărăciei trebuie să fie comparat cu numărul total de gospodării de acest tip. Și dacă se pune întrebarea despre evaluarea situației sărăciei familiilor cu un singur părinte, atunci rata sărăciei acestor familii are sens să fie evaluată doar în comparație cu rata sărăciei cuplurilor familiale cu copii. Prin urmare, în acest caz este necesar de a elabora o dublă corelație:

$$\frac{\text{numărul familiilor monoparentale situate sub pragul sărăciei}}{\text{numărul total de familii monoparentale}}$$

$$\frac{\text{numărul cuplurilor familiale cu copii situate sub pragul sărăciei}}{\text{numărul total de cupluri familiale cu copii}}$$

Pentru un *indicator calitativ obiectiv* este necesar de a stabili spectrul de răspunsuri posibile. Acesta depinde de nivelul dorit de detaliere al răspunsului. De exemplu, în cazul întrebării „Drepturile fundamentale ale persoanelor vîrstnice sînt garantate?”, un indicator poate fi: „existența sau lipsa legii care garantează dreptul la pensie a cetățenilor (scala de răspuns: 1 – da; 2 – nu), calitatea acestei legi (cît de eficientă este Legea cu

privire la pensiile de asigurări sociale de stat în Republica Moldova) sau chiar nivelul de aplicare a legii. Prin urmare, trebuie să se stabilească o scală a valorilor care ar include unul sau mai multe aspecte ale întrebării în cauză. Acest tip de scală se numește „scală de evaluare actuală” pentru că aceasta stabilește opțiunile de răspuns în baza faptelor verificabile obiectiv. De exemplu, legea există sau nu există, legea prevede sistemul de control sau nu, există un sistem de apel sau nu, etc.

De menționat că indicatorul întotdeauna poate fi exprimat în cifre, fie el cantitativ sau calitativ, obiectiv sau subiectiv. Acest lucru este important nu numai din punct de vedere al simplității, dar și pentru că aceasta permite efectuarea de calcule statistice sau derivate care îmbunătățesc relevanța indicatorului și acuratețea datelor.

Analiza și îmbunătățirea semnificației prin surse încrucișate la corectarea cu alți indicatori, compararea datelor și/sau utilizarea indicatorilor derivați. Analiza semnificației indicatorului este o etapă importantă decisivă în ceea ce privește evitarea ambiguității și îmbunătățirea relevanței indicatorului. Uneori este nevoie de a compara doi indicatori. De exemplu, sentimentul de izolare din societate poate avea două sensuri: în funcție de caz, poate fi sau un indicator al lipsei de încredere în organele puterii publice sau un indicator al sărăciei. Această ambiguitate poate fi parțial sau complet eliminată dacă vom compara acest indicator, de exemplu, cu un indicator de venit.

În afară de aceasta, indicatorul capătă o importanță deosebită în cazul în care este localizat în timp. Acest lucru permite de a elabora indicatori derivați, care, la rândul lor, completează indicatorii de bază:

- ***indicatori de comparație în timp***, de exemplu, raportul dintre valoarea indicatorului la un anumit moment de timp și valoarea acestuia în perioada anterioară. Indicatorii de comparație în timp sînt deosebit de utili pentru analize de context și de impact, precum și pentru înțelegerea proceselor;
- analiza tendințelor de evoluție în timp poate fi îmbunătățită prin încercarea de a analiza nu doar tendința generală a situației studiate, dar, de asemenea, și schimbările de la un individ la altul prin elaborarea de ***indicatori longitudinali***, meniți să măsoare valoarea unui fenomen de-a lungul timpului, astfel descriind evoluția acestuia în timp. De exemplu, în baza unui indicator de stare (așa ca numărul persoanelor care trăiesc sub pragul sărăciei la o anumită perioadă de timp), e posibil de a crea un indicator longitudinal care ar corespunde duratei în timp a acestei stări, reflectînd astfel durata acestei stări (de exemplu, perioada medie trăită de familiile sărace în sărăcie);

- pot fi determinate, de asemenea, rapoarte între diferiți indicatori. Aceasta este deosebit de util pentru realizare de evaluări. Astfel, pot fi elaborați **indicatori de eficacitate** (raportul dintre rezultate și obiective), **indicatori de eficiență** (raportul dintre rezultate și eforturi) și **indicatori de relevanță** (raportul dintre impact și obiective);
- **indicatori derivați** pot fi elaborați pe baza a mai mult de doi indicatori de bază. Acest lucru, în special, își găsește expresia în elaborarea valorilor medii aritmetice și medii geometrice, precum și mediilor ponderate, etc.

Sporirea acurateții datelor: prelucrarea statistică. Valoarea numerică a indicatorului reprezintă rezultatul prelucrării statistice a unui anumit volum de date ce se referă la acesta. Cel mai frecvent se utilizează valorile medii. În acest sens, cu cât mai mare este volumul de date, cu atât mai exactă este media obținută. Majorarea volumului de date colectate contribuie, așadar, la sporirea credibilității sau acurateții indicatorului. Acest lucru este în deosebi important în cazul indicatorilor subiectivi.

Adițional la valorile medii, pot fi adăugați și indicatorii de dispersie a datelor (abaterea medie liniară, abaterea medie pătratică, dispersia etc.).

4.2. Dimensiuni ale coeziunii sociale și accesul grupurilor vulnerabile la drepturi

Necesitatea de a evalua coeziunea socială în raport cu grupurile vulnerabile se datorează faptului că monitorizarea eficienței oricărei strategii presupune cunoașterea situației celor mai vulnerabile persoane, acestea fiind și cei mai sensibili la lipsa coeziunii sociale în societate. Situația grupurilor vulnerabile necesită o atenție sporită, deoarece aceștia pot fi expuși riscului excluziunii sociale mai ușor decât alte grupuri ale populației. În funcție de istoria drepturilor și evoluția/dezvoltarea acestora, evaluarea coeziunii sociale se efectuează în baza a 5 grupuri vulnerabile, și anume: copiii, persoanele vîrstnice, persoanele cu dizabilități, femeile, familiile lucrătorilor migranți. Evaluarea se efectuează prin prisma coeziunii sociale (*bunătatea generală*) și *componentele de bază ale vieții (integritate)*. Informația cu privire la fiecare din grupurile vulnerabile poate fi obținută prin corelarea informațiilor relevante cu privire la fiecare din aceste grupuri, pentru a compara *situația* privind bunăstarea cetățenilor conform celor patru dimensiuni/elemente ale bunăstării populației: (a) egalitate în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării, (b) demnitatea/aprecierea, (c) autonomia/dezvoltarea personală, (d) participarea/obligațiile (Tabelul 5).

Tabelul 5.
Evaluarea coeziunii sociale a grupurilor vulnerabile
în raport cu accesul lor la drepturi

Grupurile vulnerabile	Patru dimensiuni ale bunăstării populației			
	Egalitatea în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării	Demnitatea/aprecierea	Autonomia/dezvoltarea personală	Participarea/obligățiile
Copii	Accesul la educație, la locuință, la ocrotirea sănătății	Drepturile copilului	Dezvoltarea personală a copiilor	Participarea la viața civică. Legătura dintre școală și societate
Persoane vîrstnice	Accesul la serviciile sociale. Nivel decent al veniturilor	Recunoașterea rolului persoanelor vîrstnice	Posibilitatea de a trăi de sine stătător. Lipsa izolării	Participarea la viața asociațiilor și viața comunității și activități de grup/socializare
Persoane cu dizabilități	Adaptarea serviciilor. Accesul la ocupare	Statutul de persoană cu dizabilități	Accesul la pregătire profesională, posibilitatea de a obține calificări	Participarea în organizațiile de profil și la viața publică
Femei	Accesul la necesități specifice: egalitate în atitudini și tratament față de femei	Demnitate și apreciere la serviciu și în viața civică	Egalitatea șanselor	Participarea în organizațiile de femei și participarea în viața publică
Famiile lucrătorilor migranți	Accesul la instituții publice	Integrarea în societate	Soluționarea problemelor privind destrămarea familiilor	Participarea în viața publică

Aceste abordări metodologice au fost utilizate la elaborarea indicatorilor, prelucrarea datelor statistice și analiza coeziunii sociale în Republica Moldova (ce urmează în raport în continuare), în baza datelor statistice disponibile.

Evaluarea coeziunii sociale pe fiecare din cele 5 grupuri vulnerabile identificate mai sus include: (1) analiza situației bunăstării, prin prisma celor 4 dimensiuni ale acesteia și (2) analiza componentelor de bază ale vieții.

Lista completă a indicatorilor propuși pentru monitorizarea coeziunii sociale și a efectelor politicilor corespunzătoare, conform grupurilor vulnerabile, este prezentată în Anexa 6. Valorile numerice ale indicatorilor respectivi, care au fost posibile de estimat în baza datelor modulului ad-hoc cu privire la excluziunea socială, desfășurat în primul trimestru al anului 2009, sînt prezentate în Anexa 7. Anexa respectivă nu include alți indicatori, calculați în baza altor surse decît modulul ad-hoc privind excluziunea socială, inclusiv și din motiv că au fost deja utilizați în analiza excluziunii sociale.

Numerotarea cu litere și cifre în cadrul tabelelor și figurilor ce urmează corespunde numerotării indicatorilor din Anexele 6 și 7.

Analiza ce urmează se bazează pe informația din aceste două anexe.

Copiii

Protecția drepturilor copilului este o prioritate pentru politica socială a Republicii Moldova. Cu toate acestea, analiza situației în domeniul protecției copilului demonstrează că copiii sînt grup vulnerabil, care determină un risc sporit în ceea ce privește coeziunea socială.

(1) Situația

a) Egalitatea în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării. Analiza doar la nivel de țară a eficienței realizării drepturilor copilului nu este suficientă. Este necesar de a evalua situația în acest domeniu în cadrul raioanelor, cu atît mai mult, cã datele relevante pentru mulți indicatori sînt disponibile la nivelul unităților administrativ-teritoriale.

Situația drepturilor copilului este analizată pentru toate etapele de viață ale dezvoltării copilului. În fragedă copilărie, un rol important în educația lor au instituțiile preșcolare. Locul central printre indicatorii ce caracterizează situația în acest domeniu, îi revine indicatorului „C1. Asigurarea copiilor cu locuri în instituțiile preșcolare”. Acest indicator exprimă coraportul dintre numărul de locuri în instituțiile preșcolare și numărul de copii cu vîrste cuprinse între 3-6 ani, prezentînd situația privind nivelul de cuprindere a copiilor în instituțiile preșcolare în cadrul unităților administrativ-teritoriale. Aspectele calitative ale procesului educațional sînt reflectate de indicatorii „C2. Gradul de asigurare a instituțiilor preșcolare cu personal” și „C3. Gradul de asigurare a instituțiilor preșcolare cu personal cu studii superioare în pedagogie”, care se completează reciproc.

Analiza acestor indicatori atestă cea mai rea situație în raioanele Hîncești, Leova, Nisporeni, Cimișlia și Orhei, unde numărul de copii ce revin la un educator este mai mare decît media pe țară. Mai mult decît atît, în aceste raioane se înregistrează și cele mai scăzute valori ale ponderii persoanelor cu studii superioare în pedagogie (Tabelul 6).

Tabelul 6.

(C2&C3) Raioanele cu cel mai jos nivel de asigurare a instituțiilor preșcolare cu cadre didactice, 2008

	Copii la un cadru didactic, persoane	Ponderea personalului cu studii superioare în pedagogie, %
În total pe țară	11	32,3
raioane		
Hîncești	14	14,1
Leova	13	11,4
Nisporeni	13	17,7
Cimișlia	12	18,2
Orhei	12	18,4
Cantemir	11	8,4

Sursa: Ministerul Educației

Într-o situație deosebită este raionul Cantemir. Dacă în ceea ce privește numărul de copii ce revine la un educator, acest raion este la nivelul mediu pe țară, atunci doar fiecare al doisprezecelea educator are studii superioare în pedagogie. Astfel, se poate concluziona că în aceste raioane este înaltă sarcina ce revine educatorilor, iar calificarea lor scăzută are un impact negativ asupra calității educației copiilor și, prin urmare, prezintă un risc pentru coeziunea socială.

„C5. Gradul de asigurare cu medici-pediatri” și „C6. Gradul de asigurare cu paturi de profil terapeutic” sînt indicatori importanți ce caracterizează condițiile de menținere și de întărire a sănătății copiilor. Ținînd cont de specificul de amplasare a instituțiilor medicale pentru copiii din Moldova, valorile acestor indicatori sînt analizate în profil teritorial și la nivel național;

Măsura în care este protejat dreptul copiilor la o viață demnă este reflectată de indicatorul „C7. Indemnizații pentru copii”. În Moldova, cu excepția indemnizațiilor pentru îngrijirea copilului de la 1,5 (3)-16 ani, există o tendință pozitivă a mărimilor indemnizațiilor lunare pentru creșterea copilului pînă la 1,5 ani (pentru persoanele neasigurate) și pînă la 3 ani (pentru persoanele asigurate). Cu toate acestea, pentru a evalua impactul real al acestor indemnizații asupra nivelului de suport social pentru familiile cu copii nu este de ajuns de a ne limita doar la analiza mărimii lor. E necesar de a raporta mărimile acestor indemnizații la mărimea minimului de existență a copilului de vîrsta respectivă. Această analiza indică o îmbunătățire semnificativă în ceea ce privește raportarea mărimii medii a indemnizațiilor pentru copii la minimul de existență a copiilor în vîrstă de pînă la 3 ani (pentru persoanele asigurate), în timp ce în cazul indemnizațiilor pentru creșterea copilului pînă la împlinirea vîrstei de 1,5 ani (pentru persoanele neasigurate), acest raport rămîne practic neschimbat .

În ceea ce privește raportarea mărimii medii a indemnizației pentru creșterea copilului de la 1,5 (3)-16 ani, la minimul de existență, constatăm că situația s-a înrăutățit (Tabelul 7).

Tabelul 7.

(C7) Raportul dintre mărimile indemnizațiilor pentru copii și minimul de existență a copilului de vîrsta respectivă , %

	2006	2007	2008
Indemnizația lunară pentru creșterea copilului pînă la împlinirea vîrstei de 1,5 (3) ani:			
- pentru persoane asigurate	24,8	26,5	29,6
- pentru persoane neasigurate	13,6	11,5	13,7
Indemnizația lunară pentru creșterea copilului de la 1,5(3)-16 ani	5,3	4,5	3,6

Sursa: CNAS și BNS

Realizarea dreptului copiilor la educație este reflectată de indicatorul „C8. Numărul copiilor de vîrstă școlară care nu frecventează școala”. Analiza acestui indicator se realizează la nivel național și pe unitățile administrativ-teritoriale.

Nivelul de asigurare a drepturilor copiilor la protecție împotriva exploatarei economice și realizării diferitor tipuri de munci care sînt dăunătoare pentru sănătatea sau dezvoltarea lor fizică, mentală și socială, poate fi măsurat cu ajutorul a trei indicatori: „C9. Activitatea economică a copiilor în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani”, „C10. Condițiile de muncă a copiilor” și „C11. Durata săptămînii de lucru a copiilor”.

Indicatorul „C9. Activitatea economică a copiilor în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani” este definit ca fiind rata de activitate economică a copiilor în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani. Acest indicator permite de a determina dimensiunile populației active din punct de vedere economic în vîrstă de 15 - 18 de ani (1,6% din populația activă din punct de vedere economic) și ratele de activitate economică (ocuparea și șomajul (Tabelul 8). Aceste valori sînt stabilite la nivel național, precum și după medii de reședință.

Tabelul 8.

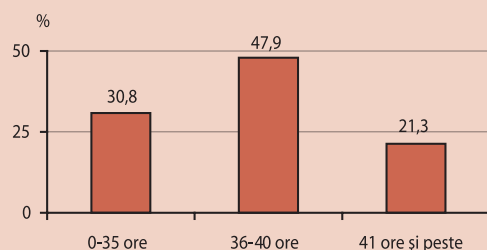
(C9) Gradul de activitate economică a copiilor în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani, 2008, %

	Total	Urban	Rural
Rata de activitate	8,0	4,1	10,5
Rata de ocupare	7,2	3,4	9,5
Rata șomajului	10,4	15,9	9,1

Sursa: BNS, Anchetă Forței de Muncă

Indicatorul „C10. Condițiile de muncă a copiilor” definește ponderea copiilor care lucrează în condiții nocive de muncă în totalul copiilor ocupați. Indicatorul „C11. Durata săptămînii de lucru a copiilor” scoate în evidență distribuția copiilor angajați după durata săptămînii de lucru. Analiza acestei distribuții arată că 69,2% de copii lucrează mai mult decît este prevăzut de legislația muncii (pentru copiii în vîrstă de 15-16 ani durata săptămînii de lucru nu trebuie să depășească 24 de ore, iar pentru cei în vîrsta de la 16 pînă la 18 ani – nu mai mult de 35 de ore), în timp ce fiecare al cincilea copil lucrează mai mult de 40 de ore pe săptămînă (Figura

Figura 19. (C11) Distribuția lucrătorilor tineri după durata săptămînii de lucru, 2008

Sursa: BNS, Anchetă Forței de Muncă

19). Această situație indică că în Republica Moldova nu se respectă legislația în vigoare în ceea ce privește munca copiilor, înregistrându-se o pronunțată exploatare economică a acestora.

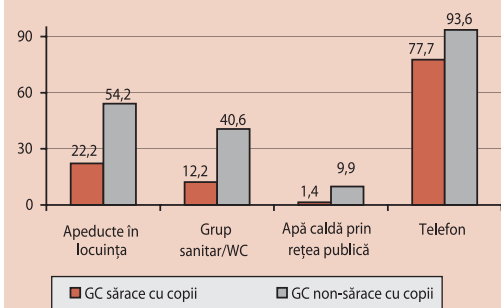
Situația copiilor din familii sărace este caracterizată de indicatorii „C12. Alimentația copiilor”, „C13. Cheltuielile pentru învățământ”, „C14. Asigurarea cu comodități în locuință”. Acești indicatori reprezintă raportul dintre consumul de produse alimentare, respectiv, cheltuielile medii pe cap de locuitor pentru învățământ, gradul de asigurare cu comodități în locuință în familiile sărace cu copii și nivelul mediu al acestora (în total și pe tipuri de familii). De exemplu, pentru evaluarea situației copiilor săraci din punct de vedere al gradului de asigurare cu locuință și comodități în locuință, se utilizează datele Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice atât la nivel național, precum și după locul de reședință a gospodăriilor. Astfel, de dezagregare se bazează pe faptul că în Moldova există o diferențiere semnificativă în gradul de asigurare cu locuințe și oportunitățile oamenilor de a beneficia de diferite servicii comunale în orașele mari, orașele mici și sate.

Asigurarea mai proastă cu locuință a familiilor sărace cu copii se reflectă în faptul că în orașele mari 1,4% din familiile sărace cu copii (10,8% non-sărace) au suprafață locuibilă cu dimensiunea cuprinsă între 13,1 și 15,0 m.p. pe persoană, 2,5% (5,9% non-sărace) au de la 15,1 la 20,0 m.p. și 0,6% (3,0% non-sărace) au mai mult de 20 m.p. În ceea ce privește asigurarea cu comodități în locuință, în total pe țară, ponderea familiilor sărace cu copii care au apeduct în locuință este de 2,4 ori mai mică decât în familii non-sărace cu copii. Familiile sărace cu copii au grup sanitar/WC de 3,3 ori mai puțin decât cele non-sărace, apă caldă prin rețea publică – de 7,1 mai puțin, telefon – de 1,2 ori mai puțin (Figura 20).

Indicatorul „C15. Izolarea copiilor de societate” permite a stabili ponderea copiilor care se simt abandonați (izolați) de societate (15,9%). Aceasta este de 1,5 ori mai scăzută decât media pentru toate gospodăriile casnice (23,9%).

Riscurile de marginalizare și izolare a copiilor sînt deosebit de înalte pentru minorii care comit crime. Acest fenomen este destul de bine reflectat de indicatorul „C16. Minorii care au comis crime”, definit ca numărul de minorii care au comis crime (copii în vîrstă de 0-17 ani la 100 de mii de persoane) care indică gradul de răspîndire a criminalității

Figura 20. (C14) Asigurarea GC cu copii cu comodități comunale în locuință, 2008

Sursă: BNS, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice

în rîndul copiilor. Riscurile de marginalizare și izolare a copiilor au crescut semnificativ pentru minorii care au săvîrșit crime în mod repetat. Ponderea acestor copii în totalul celor care au săvîrșit crime este definită de indicatorul „C17. *Minori care au săvîrșit repetat crime*”. Există și un alt grup de risc în ceea ce privește coeziunea socială, identificat prin indicatorul „C18. *Bolnavi de narcomanie și toxicomanie în vîrsta 0-17 ani*”.

b) Demnitatea (aprecierea). Răspunsul la întrebarea privind condițiile pentru asigurarea demnității copiilor oferă analiza indicatorilor „C19. *Crime comise împotriva copiilor*” și „C20. *Copii care au suferit în urma accidentelor rutiere*”.

Situația copiilor aflați în situații critice este reflectată de indicatorii „C21. *Copii fără tutelă părintească*” și „C22. *Plasarea copiilor rămași fără tutelă părintească*”. Totodată, este foarte important să se analizeze unde sînt plasați copiii rămași fără tutelă părintească: case ale copilului, case de copii, școli-internat pentru copii orfani, familii, instituții de învățămînt. Din punct de vedere al coeziunii sociale, cel mai preferabil ar fi de a plasa astfel de copii în familie. Pentru tineri este important să fie admiși în instituții de învățămînt cu oferirea unui loc de trai în cămin.

c) Dezvoltarea personală (autonomia). Dezvoltarea personală a copiilor este dependentă de posibilitățile de care dispun familiile cu copii. În acest sens, este important ca în familiile cu copii să se combine activitatea profesională a părinților și cea de educare a copilului. Indicatorii „C23. *Dreptul lucrătorilor ce au copii sub vîrsta de 14 ani la o săptămîină de muncă parțială/redușă*”, „C24. *Interzicerea muncii de noapte pentru femei cu copii sub vîrsta de 3 ani*”, „C25. *Interzicerea muncii suplimentare pentru femei cu copii sub vîrsta de 3ani*” și „C26. *Dreptul la concediu suplimentar pentru creșterea copiilor în vîrstă de la 3 pînă la 6 ani*”, definiți pe baza articolelor corespunzătoare din Codul Muncii, permit de a efectua o analiză calitativă a existenței/non-existenței acestor drepturi.

Pentru dezvoltarea personală a copiilor este de o mare importanță cine dintre membrii gospodăriei cu copii se ocupă de ei. Indicatorul „C27. *Membrii gospodăriei casnice care se ocupă de creșterea copiilor, supraveghează îndeplinirea temelor de acasă ale copiilor, supraveghează copiii în timpul liber*” definește ponderea celor care îndeplinesc aceste activități: mama și tata împreună; tata; mama; bunica, mătușa; bunicul, unchiul; nimeni.

Tabelul 9.**(C27) Membrii gospodăriei casnice care se ocupă cu copiii, %**

	Se ocupă de		
	Creșterea copiilor	Supravegherea îndeplinirii temelor pentru acasă ale copiilor	Supravegherea copiilor în timpul liber
Mama și tata împreună	48,0	15,3	34,9
Tata	2,1	3,6	5,5
Mama	41,7	39,2	33,7
Bunica, mătușa	6,9	4,8	12,3
Bunelul, unchiul	0,3	0,7	1,6
Nimeni	1,0	36,4	12,0

Sursa: BNS, Modul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

Analiza tabelului 9 arată că mama și tata cel mai mult se ocupă de creșterea copiilor și de supravegherea copiilor în timpul liber, tata, însă cel mai mult supraveghează îndeplinirea temelor pentru acasă ale copiilor.

Un alt indicator care permite de a evalua gradul de asigurare a dezvoltării personale a copiilor este indicatorul „C28. Frecventarea instituțiilor de învățământ extrașcolar”. Acest indicator prezintă numărul de copii (în total și în % față de efectivul de elevi) care frecventează centrele de creație pentru copii, centrele tinerilor naturaliști și centrele tinerilor turiști (opțiunile disponibile din datele administrative ale Ministerului Educației).

Măsura capacității copiilor de a face alegerea lor în viața adultă este reflectată de indicatorii „C29. În caz de divorț al părinților - posibilitatea copiilor de a alege părintele cu care doresc să trăiască și de a se vedea cu ambii părinți” și „C30. Vârsta legală”. Pentru analiza acestor indicatori sînt utilizate art. 14, 51, 52 din Codul Familiei, art. 21 din Codul Penal și art.46 din Codul Muncii.

Din punct de vedere al coeziunii sociale, este important de a evalua oportunitățile copiilor aflați în situații critice pentru a atinge autodezvoltarea persoanei. Aceasta se referă, în primul rînd, la copiii cu dizabilități. Situația copiilor cu dizabilități este reprezentată de indicatorii „C31. Copii cu dizabilități” (definit ca numărul de copii cu dizabilități la 1000 de copii), „C33. Copii cu dizabilități în case-internat” și „C34. Elevi în școlile pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică” (definit ca numărul de copii în instituțiile respective). Indicatorul „C32. Instruirea și pregătirea profesională a copiilor cu dizabilități” definește asigurarea juridică a accesului la instruire și pregătire profesională, prin art. 22-26 din *Legea cu privire la protecția socială a invalizilor*.

Tabelul 10.**(C35&C36) Repartizarea condamnaților după principalele tipuri de pedepse.**

	2006	2007	2008
Numărul minorilor condamnați, persoane	1316	662	445
Ponderea lor în total persoane condamnate, %	10,6	6,8	6,0
Repartizarea după principalele tipuri de pedepse stabilite, persoane:			
- la închisoare	227	124	100
- la condamnare condiționată	624	321	173
- la muncă neremunerată în folosul comunității	320	154	108
- alte pedepse	145	43	64

Sursa: Ministerul Justiției

Situația copiilor condamnați pentru săvârșirea unor infracțiuni este prezentată de indicatorul „C35. *Minori condamnați*”. El definește numărul minorilor condamnați și ponderea lor în totalul persoanelor condamnate. Tabelul 10 indică o scădere semnificativă a numărului de minori condamnați și reducerea ponderii acestora în numărul total al persoanelor condamnate. Indicatorul „C36. *Repartizarea condamnaților minori după principalele tipuri de pedepse stabilite*” reflectă o atitudine mai umană față de minorii condamnați, precum și o aplicare mai mare asupra acestora a măsurilor cu caracter educativ.

d) Participarea (obligațiile). Asigurarea șanselor copiilor de a-și proteja interesele este reflectată, în special, de indicatorul „C37. *Protejarea drepturilor minorilor în cadrul dreptului penal*”. Pentru analiza lui se utilizează art. 54, 97 și 104 din Codul Penal.

Oportunitățile de participare sau angajamente/obligații ale copiilor își găsesc reflectarea în indicatorii „C38. *Participarea copiilor în activități de voluntariat*”, „C39. *Participarea copiilor în organizații de caritate*” și „C40. *Capacitatea copiilor de a lua decizii*”. Analiza gradului de participare a copiilor indică că ponderea copiilor implicați în activități de voluntariat și de caritate este semnificativ mai mare decât cea a populației implicate în aceleași tipuri de activități. În același timp, ponderea copiilor care consideră că pot influența procesul de luare a diferitor decizii este cu mult mai mică, comparativ cu cea a populației totale.

(2) Componentele de bază ale vieții

Componentele de bază ale vieții caracterizează nivelul de satisfacție a copiilor cu situația în care trăiesc, de încrederea în forțele proprii, încrederea în oameni și în diverse structuri, nivelul de comunicare cu membrii gospodăriei casnice, vecini, prietenii.

Indicatorul „C43. Relațiile dintre copii și persoanele vîrstnice” se definește ca ponderea copiilor care apreciază relațiile dintre ei și persoanele vîrstnice ca fiind tensionate. Analiza acestui indicator arată că nivelul de tensiuni între generații este destul de ridicat. Totodată, ponderea copiilor care consideră că aceste relații sînt foarte tensionate și într-o oarecare măsură tensionate, este mai mică decît la restul populației (Figura 21).

Analiza componentelor de bază ale vieții pentru copii este oportun de a o efectua atît după locul de reședință al gospodăriilor, cît și pe chintile.

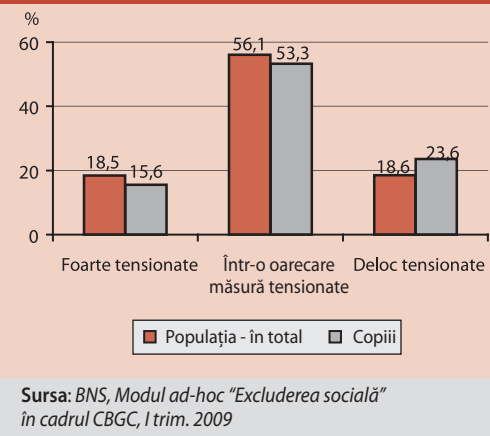
Persoanele vîrstnice

Atitudinea față de persoanele vîrstnice denotă nivelul de cultură al societății și gradul de responsabilitate pentru situația lor socială, financiară și emoțional-psihologică. În Moldova, persoanele vîrstnice reprezintă unul dintre cele mai numeroase grupuri sociale ale populației (persoane în vîrstă de 65 și peste constituie 10,2 % din totalul populației⁴⁵, adică, fiecare al zecelea locuitor este o persoană în vîrstă), fapt care are un impact semnificativ asupra coeziunii sociale. Analiza coeziunii sociale a grupului vulnerabil „persoane vîrstnice” se bazează pe indicatorii prezentați în Anexa 6, compartimentul *Persoanele vîrstnice*.

(1) Situația bunăstării

a) Egalitatea în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării. Asigurarea unui trai decent al persoanelor vîrstnice este direct legată de eficiența modului de funcționare a sistemului de pensii care asigură acestor persoane mijloace pentru trai. Sistemul de pensii, construit pe principiile echității sociale, adaugă vieții politice și economice calități de stabilitate, previzibilitate și solidaritate socială. Măsura în care aceste calități sînt asigurate de către sistemul de pensii din Moldova este reprezentată de mai mulți indicatori, printre care un loc central îl deține indicatorul „VI. Vîrsta legală de pensionare”. Analiza acestui indicator permite de a reflecta nu doar evoluția majorării vîrstei de pensionare, cauzele ce au contribuit la aceasta și impactul asupra modificării numărului de pensionari, dar și de a relata faptul dacă această măsură/acțiune a generat sau nu apariția unei crize sociale în societate. În mare parte, aceasta se datorează faptului că reforma sistemului de pensii a încercat să răspundă intereselor majorității cetățenilor în vîrsta pre-pensionară: la stabilirea

Figura 21. (C43) Aprecierea de către copii a relațiilor dintre persoanele vîrstnice și tineri

NOTĂ:

⁴⁵ BNS (2009) Structura populației stabile a Republicii Moldova, pe sexe și vîrste la începutul anului 2009. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=168&id=2602>

mărimilor pensiilor într-o măsură mai semnificativă ca înainte se ține cont de stagiul de cotizare și contribuțiile salariale. Astfel, mărimile pensiilor după reformă au devenit mai mari⁴⁶.

Protejarea pensiilor de depreciere în urma inflației poate fi reflectată prin indicatorul “V2. *Indexarea pensiilor*”. El descrie procedura de indexare a pensiilor pe baza principiilor stabilite în art.13 din *Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat*⁴⁷. În Moldova, coeficientul de indexare este calculat ca medie aritmetică dintre creșterea anuală a IPC⁴⁸ și creșterea anuală a salariului mediu pe țară pentru anul precedent (Tabelul 11). Acest lucru a permis, în primul rînd, de a majora pensiile în termeni reali de 3,5 ori pe parcursul anilor 2000-2008 și de a spori puterea lor de cumpărare și, în al doilea rînd, de a nu permite majorarea decalajului dintre mărimea medie a salariilor și cea a pensiilor⁴⁹.

Tabelul 11.

(V2) **Coeficientul de indexare a pensiilor, %**

	2006	2007	2008
Creșterea anuală a IPC	11,9	12,7	12,3
Creșterea anuală a salariului	19,5	28,7	21,7
Coeficientul de indexare a pensiilor	15,7	20,7	17,0

Sursa: CNAS și BNS

Indicatorul “V3. *Asigurarea accesului persoanelor vîrstnice la serviciile de sănătate*” descrie cît de eficient este realizat dreptul persoanelor vîrstnice la ocrotirea și menținerea sănătății. Analiza acestui indicator se realizează în baza *Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală*⁵⁰ în vigoare La nivel național; Însă, acest indicator nu oferă o imagine completă a situației în acest domeniu, pentru că în afară de serviciile gratuite de îngrijire medicală din cadrul *Programului unic*, există un număr semnificativ de servicii medicale și medicamente care sînt oferite contra plată.

Accesul financiar limitat al persoanelor vîrstnice la serviciile de sănătate este reflectat de indicatorul “V5. *Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății a persoanelor vîrstnice*”.

Cheltuielile pentru ocrotirea sănătății sînt măsurate atît ca termeni absoluți cît și ca pondere în totalul cheltuielilor de consum ale persoanelor vîrstnice. Acest indicator arată ca în gospodăriile casnice cu persoane vîrstnice, pentru sănătate se cheltuie cu 26,6% mai mult decît în gospodăriile casnice fără astfel de persoane, ponderea acestor cheltuieli în totalul cheltuielilor de consum fiind mai mare de 1,5 ori (Tabelul 12).

NOTE:

⁴⁶ Raportul Social Anual, 2001.

⁴⁷ Legea nr. 156-XIV din 14.10.1998

⁴⁸ Indicele Prețurilor de Consum.

⁴⁹ Succesele economice ale PCR: demistificarea mesajelor.

<http://www.expert-grup.org/index.php?go=news&n=101>

⁵⁰ Hotărîrea Guvernului nr. 1387 din 10.12.2007, cu privire la aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326302>

Tabelul 12.**(V5) Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății a persoanelor vîrstnice, 2008**

	Gospodării casnice	
	cu persoane vîrstnice	fără persoane vîrstnice
Cheltuielile pentru sănătate, lei lunar	81,3	64,2
Ponderea acestor cheltuieli în total cheltuielilor de consum, %	7,7	5,0

Sursa: BNS, CBGC

Situația nefavorabilă în domeniul ocrotirii sănătății a persoanelor vîrstnice este descrisă și de indicatorul „V4. Sperața de viață a persoanelor în vîrstă de 65 de ani”, care stabilește numărul de ani pe care îi vor trăi persoanele care au atins vîrsta de 65 de ani. În Moldova, speranța de viață a persoanelor vîrstnice este considerabil mai mică decît în multe țări – bărbații ce au atins vîrsta de 65 de ani vor trăi încă 11,6 ani, în medie 76,6 ani. Sperața de viață a femeilor în vîrsta de 65 ani este de 14,3 ani, în medie o femeie trăiește în Moldova 79,3 ani.

Tabelul 13.**(V6) Raportul dintre mărimile pensiei medii și a minimului de existență a pensionarului**

	2006	2007	2008
Mărimea medie lunară a pensiei, lei	442,3	548,3	645,5
Minimul de existență a pensionarului, lei	800,3	943,4	1167,4
Raportul dintre pensia medie și minimul de existență a pensionarului, %	55,3	58,1	55,3

Sursa: CNAS și BNS

Indicatorul „V6. Raportul dintre pensia medie și minimul de existență” reprezintă cota procentuală a mărimii medii a pensiei pentru limită de vîrstă din minimul de existență pentru pensionari. Datele din tabelul 13 arată o relație nefavorabilă dintre mărimea pensiei medii și valoarea minimului de existență a pensionarului (deși s-au înregistrat îmbunătățiri ale acestui raport, comparativ cu anul 2001 cînd pensia medie pentru limită de vîrstă reprezenta doar 33,5% din minimul de existență pentru pensionari). Acest fapt denotă faptul că mărimile mici ale pensiilor nu asigură persoanelor vîrstnice condiții de trai nici măcar la nivelul minim.

Indicatorul „V7. Interzicerea dicriminării persoanelor vîrstnice în sfera de ocupare” permite de a vedea dacă există discriminare a persoanelor vîrstnice în domeniul ocupării. Noul Cod al Muncii al Republicii Moldova (în vigoare din 2003)⁵¹, pentru prima dată a prevăzut interzicerea

NOTE:

⁵¹ Cod nr. 144-XV din 28.03.2003., <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&d=326757>

discriminării în sfera muncii printr-un articol separat, prin care se subliniază importanța acestui principiu. Art.8 „Interzicerea discriminării în sfera muncii” este în corespundere deplină cu prevederile *Convenției OIM nr. 111 din 1958 „Privind discriminarea în domeniul ocupării Forței de Muncă și exercitării profesiei”*⁵², și urmărește să stabilească drepturi și oportunități, egale pentru toți, de aplicare a propriilor abilități de muncă/lucru. La semnarea unui contract de muncă și stabilirea condițiilor de remunerare a muncii, trebuie să se ia în considerație doar calitățile profesionale. Nici un alt tip de condiții, inclusiv de vîrstă, nu pot fi folosite ca motiv pentru stabilirea restricțiilor în raporturile de muncă. Cu toate acestea, practica de recrutare a personalului existentă în Moldova, demonstrează răspîndirea largă a abordării discriminatorii de înlocuire a unor posturi vacante anume datorită vârstei.

Din rîndul persoanelor vîrstnice, care trăiesc în cele mai dificile condiții, se evidențiază cele sărace și singure. Sărăcia vîrstnicilor poate fi analizată cu ajutorul indicatorului „V8. Sărăcia în rîndul persoanelor vîrstnice” care este definit ca ponderea persoanelor vîrstnice aflate sub pragul sărăciei. Datele din Tabelul 14 arată că: (1) la depășirea vârstei de 65 ani, riscul sărăciei pentru aceste persoane vîrstnice crește semnificativ (de 1,6 ori); (2) îndeosebi crește riscul sărăciei persoanelor devenite vîrstnice în orașele mari - de 3,1 ori; (3) rata sărăciei în rîndul persoanelor vîrstnice din mediul rural este de 1,6 ori mai mare decît în orașele mari.

Tabelul 14.

(V8) Rata sărăciei persoanelor vîrstnice, 2008, %

	Populația, ani:	
	<65	65+
Total	24,3	38,3
Orașe mari	8,6	26,8
Orașe mici	18,7	37,8
Sate	33,1	42,1

Sursa: BNS, Statistica nivelului de trai

Indicatorul „V9. Persoane vîrstnice singure” definește ponderea persoanelor vîrstnice singure în totalul persoanelor vîrstnice, inclusiv care nu beneficiază de ajutor de la copii, rude. Conform datelor CBGC, 32,2 % din persoanele vîrstnice sînt singure, 32,8% – repezintă gospodăriile formate din două persoane vîrstnice, și 35,0% – locuiesc împreună cu persoane de alte vîrste. Astfel, 65% din persoanele vîrstnice locuiesc separat, iar datorată condițiilor lor fizice și materiale limitate, au nevoie în mod special de ajutor din partea copiilor lor și rudelor. Cu toate acestea, circa 61,6% dintre vîrstnicii solitari din orașele mari, 58,6% din orașele mici și 41,6% – din sate nu beneficiază de nici un sprijin din partea rudelor.

NOTE:

⁵² ILO. Discrimination (employment and Occupation) Convention No. 111/1958, in force from 15.06.1960. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C111>

Unul dintre eventualele riscuri în exercitarea drepturilor persoanelor vîrstnice la o viață autosuficientă, este asigurarea durabilității și funcționalității sistemului de pensii. Construit pe principiul solidarității între generații, sistemul de pensii își poate realiza sarcina sa de a asigura pensionarii cu resurse doar dacă numărul contribuabililor și contribuțiilor de asigurări este suficient. Actualitatea acestei probleme pentru Republica Moldova este caracterizată prin indicatorul „V10. Stabilitatea financiară a sistemului de asigurare cu pensii”, care este definit ca raportul dintre numărul populației ocupate și numărul persoanelor vîrstnice.

Riscurile de marginalizare a persoanelor vîrstnice sînt reflectate în indicatorii „V11 Izolarea socială a persoanelor vîrstnice” și „V12 Derutarea persoanelor vîrstnice din cauza complexității vieții”. Primul dintre ei este definit ca ponderea persoanelor vîrstnice care se simt izolate (marginalizate) de societate, cel de-al doilea – ca ponderea persoanelor vîrstnice, care consideră că viața într-atît s-a complicat că se simt derutate.

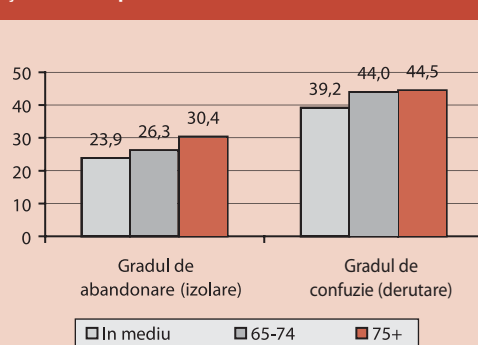
Datele din Figura 22 arată că persoanele vîrstnice se simt izolate într-o măsură mai mare decît în mediu restul populației. În același timp, odată cu înaintarea în vîrstă, crește și gradul de izolare de societate. Tendință similară se observă și în cazul derutării/dezorientării persoanelor vîrstnice din cauza dificultății vieții. În acest sens, rata celor care simt derutați este de 1,5 ori mai mare decît a celor care se simt izolați (marginalizați) de societate.

b) Demnitatea (aprecierea). Rolul persoanelor vîrstnice în societate este reflectat prin intermediul indicatorului „V13. Persoane vîrstnice ocupate”, care este definit

ca ponderea persoanelor vîrstnice ocupate în totalul persoanelor vîrstnice. Conform datelor AFM, persoanele în vîrstă de 65 ani și peste dețin o pondere de 3,6% în totalul populației ocupate în Moldova, acesta fiind de circa 4 ori mai mare în mediul rural, față de cel urban. Drept un impediment în calea ocupării mai pronunțate a persoanelor vîrstnice îl reprezintă atît condițiile fizice ale sănătății, cît și discriminarea pe piața muncii datorită criteriului vîrstei. Pentru a deveni un specialist de înaltă calificare, nu este de ajuns să absolvești o facultate, chiar și cea mai prestigioasă. Doar odată cu experiența vine ceea ce diferențiază un specialist de înaltă calificare de un simplu reprezentant al aceleași profesii. Pentru ca un om să devină un profesionist în domeniul său, este necesară o experiență în medie de 15 ani, iar în unele domenii, chiar de 20-30 de ani.

Sprijinul acordat celor mai vulnerabile persoane vîrstnice poate fi măsurat prin intermediul indicatorului “V14. Ajutorul social acordat persoanelor

Figura 22. (V15&V16) Gradul de izolare și confuzie a persoanelor vîrstnice

Sursa: BNS, Modul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

vîrstnice singure și persoanelor inapte de muncă” care este determinat de: a) numărul unităților care oferă asistență socială la domiciliu, b) numărul personalului de deservire implicat (lucrători sociali și asistenți sociali), c) numărul persoanelor vîrstnice și cu dizabilități deservite. Calitatea îngrijirii oferite poate fi măsurată prin raportarea numărului de persoane vîrstnice și celor cu dizabilități deservite, la numărul personalului implicat în acordarea de servicii. Cu cît este mai mare numărul celor deserviți, față de numărul celor implicați în deservire, cu atît mai puțin timp este acordat fiecărui beneficiar în cadrul comunității de către serviciile sociale existente.

Capacitatea societății de a-și consolida eforturile pentru sprijinirea membrilor săi în cazul decesului rudelor apropiate este analizată prin indicatorul “V15. Solidaritatea socială privind ajutorul în caz de deces”. Acest indicator reflectă atît disponibilitatea sistemului de asigurări sociale de a achita ultimele plăți în baza riscurilor anterior asigurate (în conformitate cu art. 21 din *Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale*)⁵³, dar și capacitatea societății, prin impozitele și taxele pe care le plătește la bugetul de stat, de a susține cei mai vulnerabili membri ai societății, care din anumite cauze nu și-au putut asigura în timpul vieții aceste riscuri (art.17 din *Legea privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni*)⁵⁴.

c) Dezvoltarea personală (autonomia). Posibilitatea persoanelor vîrstnice de a începe o viață nouă este reflectată de indicatorul „V16. Dreptul la pensionare la vîrstă timpurie”. Acesta determină categoriile de populație cu drept la pensionare la o vîrstă mai mică decît vîrsta standard de pensionare. Analiza acestui indicator se bazează pe prevederile art. 41 și 44 din *Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat*⁵⁵, în care se stabilesc condițiile preferențiale de pensionare anticipată pentru femeile care au născut și au educat 5 și mai mulți copii, persoanele ocupate la lucrări în condiții nocive (Lista nr.1), funcționarii publici. Dreptul la pensionare la o vîrstă mai mică decît vîrsta standard de pensionare este reglementată și de alte legi. Astfel, pensionarea în conformitate cu aceste legi are loc, în multe cazuri, foarte devreme. Cu toate acestea, circulă părerea că persoanele vîrstnice au nevoie de foarte puțin și, în plus, că nimic nu-i interesează. Însăși persoanele vîrstnice de multe ori împărtășesc asemenea punct de vedere, considerînd această percepție a propriei persoane “adevărată”. Acestea duc la excluziunea socială a persoanelor vîrstnice, pentru depășirea căreia trebuie folosită orice ocazie ca aceștia să poată începe o viață nouă.

d) Participarea (obligațiile). Posibilitatea persoanelor vîrstnice de a participa la viața publică este reflectată de indicatorii “V17. Participarea la alegerile naționale și locale” și “V18. Participarea în organizații de caritate”. Ei se definesc ca ponderea persoanelor vîrstnice care participă la alegerile naționale și locale și, respectiv, la ședințele organizațiilor de caritate și de voluntariat.

NOTE:

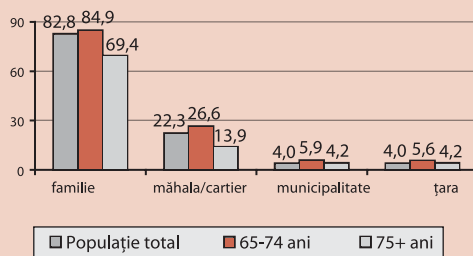
⁵³ Legea nr.289-XV din 22.07.2004, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313082>

⁵⁴ Legea nr.499-XIV din 14.07.1999, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311676>.

⁵⁵ Legea nr. 156-XIV din 14.10.1998

Riscurile de participare a persoanelor vîrstnice sînt reflectate de indicatorul „V19. Capacitatea/incapacitatea persoanelor vîrstnice de a influența procesul de luare a deciziilor”. Acesta arată ponderea persoanelor vîrstnice care cred că sînt / nu sînt capabile de a influența deciziile la nivel de: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară. În baza datelor din Figura 23 putem face următoarele concluzii: i) capacitatea persoanelor vîrstnice de a influența deciziile scade în mod constant de la nivelul familiei pînă la nivel de țară (aceeași tendință este caracteristică și pentru populație, în general); ii) ponderea persoanelor vîrstnice capabile de a influența procesul de luare a deciziilor în rîndul persoanelor cu vîrsta de 75 ani și peste este substanțial mai mică decît în rîndul celor cu vîrsta de 65-74 ani. Totodată, persoanele cu vîrsta cuprinsă între 65-74 ani au o capacitate mult mai mare de luare a deciziilor, comparativ cu media pe totalul populației.

Figura 23. (V19) Capacitatea/incapacitatea persoanelor vîrstnice de a influența procesul de luare a deciziilor

Sursa: BNS, Modul ad-hoc “Excluderea socială” în cadrul CBGC, I trim. 2009

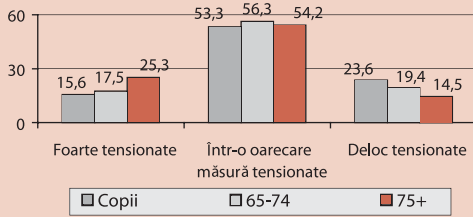
(2) Componentele de bază ale vieții

Abordările metodologice privind indicatorii care descriu componentele de bază ale vieții sînt aceleași ca și pentru alte grupuri social-vulnerabile. Datele necesare pentru analiza indicatorilor respectivi sînt prezentate în Anexa 6, compartimentul *Persoanele vîrstnice*.

Pentru persoanele vîrstnice este foarte important sprijinul oferit în diverse situații. Starea de lucruri în acest domeniu este reflectată indicatorul “V23. Persoane pe sprijinul cărora contează persoanele vîrstnice în diferite situații”, definit ca ponderea persoanelor vîrstnice, care în situații diferite contează pe ajutor din partea: unui membru al gospodăriei casnice, unui coleg de serviciu, unui prieten, vecin, rude, sau altcuiva ori nimănui. În conformitate cu datele prezentate în anexa 7, persoanele cu vîrsta cuprinsă între 65-74 ani cel mai mult contează pe sprijin din partea unui membru al gospodăriei casnice, atunci cînd are nevoie de ajutor pe lîngă casă sau de un sfat pentru rezolvarea unei probleme serioase personale/de familie, în timp ce persoanele cu vîrsta de 75 ani și peste, în aceste situații nu mai contează pe rude. Indiferent de vîrstă, persoanele în etate contează cel mai mult pe rude atunci cînd au nevoie de a împrumuta o sumă de circa 250 euro, și pe un membru al gospodăriei – atunci cînd simt nevoia de a vorbi cu cineva.

Atitudinea persoanelor vîrstnice față de generațiile următoare poate fi reflectată prin indicatorul “V27. Gradul de tensiune dintre persoanele vîrstnice și tineri”. Acesta determină ponderea persoanelor vîrstnice

Figura 24. (V27) **Aprecierea de către persoanele vîrstnice a relațiilor dintre persoanele vîrstnice și tineri, %**

Sursa: BNS, Modul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

care apreciază relațiile dintre persoanele vîrstnice și tineri ca tensionate/netensionate. Datele din Figura 24 arată că 73,8% din persoanele în vîrsta de 65-74 ani și 79,5%, – în vîrsta de 75 ani și peste, consideră că relațiile dintre persoanele vîrstnice și tineri sînt foarte tensionate sau într-o oarecare măsură tensionate. Doar 19,4% din persoanele în vîrstă de 65-74 ani, și 14,5 % din persoanele în vîrstă de 75 ani și peste consideră că relațiile dintre generații nu sînt tensionate. Menționăm că

evaluarea gradului de tensiune a relațiilor intergeneraționale este apreciată mai pozitiv de către copii și tineri, decît de persoanele vîrstnice.

Analiza componentelor de bază ale vieții persoanelor vîrstnice este oportună de a fi efectuată atît după profilul localităților (orașe mari, orașe mici, sate), cît și în bază de chintile.

Persoanele cu dizabilități

Atitudinile față de persoanele cu dizabilități prezintă unul dintre criteriile de moralitate și de maturitate a sistemului social al statului. În Moldova se întreprind multe măsuri pentru ca acest grup de persoane să nu se simtă defavorizat. Cu toate acestea, este necesar de menționat că actualul model de politică socială față de persoanele cu dizabilități nu corespunde pe deplin cu tendințele globale referitoare la relațiile dintre persoanele cu dizabilități și societate, care se bazează pe integrarea și conștientizarea reciprocă a responsabilității societății de a asigura egalitatea de șanse pentru toți membrii, nu doar prin declarații, ci și prin fapte. Ca rezultat, persoanele cu dizabilități sînt un grup vulnerabil care creează un risc pentru coeziunea socială.

(1) Situația bunăstării

a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării. În analiza condițiilor pentru realizarea efectivă a drepturilor persoanelor cu dizabilități, e necesar de a se ține cont de faptul că în Moldova contemporană s-a distrus complet modelul de politică socială față de aceste persoane, format în perioada sovietică. Principiile de bază ale relațiilor dintre societate și persoanele cu dizabilități în acel model au fost izolarea și compensarea, ceea ce nu permitea integrarea acestui grup de cetățeni în societate, deși a permis menținerea existenței acestora la un anumit nivel. Afirmarea relațiilor de piață a condiționat schimbarea abordărilor pentru rezolvarea problemei persoanelor cu dizabilități, cu

atît mai mult că țările dezvoltate de mult timp au trecut de la modelul medical al dizabilității la cel social. În anul 1993 ONU a adoptat *Rezoluția nr. 48/96 „Reguli standard privind asigurarea șanselor egale persoanelor cu dizabilități”*⁵⁶. În Moldova este în vigoare *Legea privind protecția socială a invalizilor*, prevederile căreia servesc drept bază pentru analiza indicatorului „D1. Drepturile de bază ale persoanelor cu dizabilități” (Anexa 6, compartimentul *Persoanele cu dizabilități*).

Sînt sau nu expuse persoanele cu dizabilități discriminării în accesul lor la drepturile comune pentru întreaga populație? La evaluarea acestei situații e necesar de a ne conduce de definiția discriminării pe bază de dizabilitate (Boxa 9). În Moldova, discriminarea directă bazată pe dizabilitate este în continuă scădere, totuși, mai există cazuri în care persoanele cu dizabilități nu sînt angajate la serviciu din motivul dizabilității. Companiile de asigurare refuză să asigure viața, sănătatea și capacitatea de muncă a persoanelor cu dizabilități. Acestea mai frecvent se confruntă cu o discriminare indirectă. Astfel, persoanele cu dizabilități printr-un mod discriminatoriu sînt plasați în instituții rezidențiale și, de fapt, sînt limitate în libertatea de a se deplasa.

BOXA 9. Definiția discriminării pe criterii de dizabilitate

Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, semnată de Republica Moldova în anul 2007⁵⁷, definește discriminarea pe criterii de dizabilitate în felul următor: “Orice diferențiere, excludere sau restricție pe criterii de dizabilitate, care are ca scop sau efect diminuarea sau prejudicierea recunoașterii, beneficiului sau exercitării în condiții de egalitate cu ceilalți a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în domeniul politic, economic, social, cultural, civil sau în orice alt domeniu. Termenul include toate formele de discriminare, inclusiv refuzul de a asigura o adaptare rezonabilă.”

Un exemplu pozitiv este asigurarea accesului egal pentru persoanele cu dizabilități la dreptul la pensie reflectată prin indicatorul „D2. Pensia de invaliditate”. Această pensie este una dintre cele trei tipuri de pensii oferite de sistemul de asigurări de stat din Moldova. Condițiile de stabilire a pensiei de invaliditate sînt prezentate într-un compartiment aparte (partea 3) din *Legea cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat*, prin care se subliniază importanța egală a lor de rînd cu alte tipuri de pensii (pentru limită de vîrstă și de urmaș). Acest lucru ne permite să concluzionăm, că persoanele cu dizabilități nu sînt discriminate în drepturile legate de pensii, și atunci cînd condițiile sînt îndeplinite, ei au drepturi egale ca și restul populației.

NOTE:

⁵⁶ UN, Standard rules on the Equalization of Opportunities for persons with Disabilities. Resolution of the General Assembly from 85th plenary meeting, A/RES/48/96. <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r096.htm>

⁵⁷ Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu dizabilități a fost adoptată în 13 decembrie 2006 în cadrul celei de-a 61-a sesiuni a Adunării Generale cu Rezoluția A/RES/61/106. <http://www.un.org/disabilities/convention/signature.shtml>

Gradul de marginalizare și izolare a persoanelor cu dizabilități este reflectat de indicatorii „D3. Izolarea socială a persoanelor cu dizabilități” și „D4. Derutarea persoanelor cu dizabilități din cauza complexității vieții”. Pentru evaluarea situațiilor ce urmează se aplică o abordare metodologică, în conformitate cu care valorile indicatorilor care caracterizează procesele relevante pentru persoanele cu dizabilități se compară cu valorile acelorași indicatori pentru persoanele fără dizabilități. Totodată, grupul social „Persoane cu dizabilități” este extrem de eterogen datorită faptului că acesta include invalizii de gradul I, II și III, și anume persoane cu diferențe foarte semnificative în limitarea abilităților lor fizice. În consecință, ei au diferite puncte de vedere și atitudini față de unele și aceleași procese care au loc în societate. Prin urmare, evaluarea situației cu privire la dizabilitate din punct de vedere al coeziunii sociale trebuie efectuată ținându-se cont de gradul de invaliditate.

Tabelul 15.**(D3&D4) Izolarea și confuzia persoanelor cu dizabilități, %**

	Invalizi, gradul:			Non-invalizi
	I	II	III	
Se simt izolați (abandonați)	55,9	32,2	24,9	23,3
Se simt derutați (dezorientați)	51,2	53,7	34,0	36,4

Sursa: BNS, Modul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

Analiza datelor din Tabelul 15 arată că ponderea persoanelor cu dizabilități care se simt izolate (excluse) de societate depinde direct de gradul de invaliditate: în cazul invalizilor de gradul III – fiecare a patra persoană se simte izolată, iar printre persoanele cu invaliditate de gradul I – deja fiecare a doua persoană. O tendință similară este caracteristică și pentru cei care se simt dezorientați din cauza complexității vieții.

Persoanele cu dizabilități, avînd posibilități limitate, sînt supuse unor riscuri semnificative de marginalizare. Acest fenomen este reflectat de indicatorii „D5. Șomajul în rîndul persoanelor cu dizabilități” și „D6. Persoane cu dizabilități descurajate”. Indicatorul „D5. Șomajul în rîndul persoanelor cu dizabilități” definește ponderea persoanelor cu dizabilități printre șomeri de peste 1 și 2 ani. Probabilitatea marginalizării persoanelor cu dizabilități, datorate șomajului pe termen lung și descurajării, este în mod obiectiv mai mare, pentru că acestor persoane le este mai dificil să caute și să găsească un loc de muncă. De exemplu, persoanele fără grad de invaliditate pentru a găsi un loc de muncă utilizează diferite metode: înregistrarea la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă

(6,3%), încercarea de a începe o afacere proprie (0,8%), publicarea anunțurilor (6,0%), răspunsuri la anunțuri (4,7%), contact direct cu angajatorii (32,5%), adresarea după ajutor la prieteni, rude (49,7%). În același timp, persoanele cu invaliditate de gradul II utilizează exclusiv o singură modalitate de a găsi un loc de muncă – înregistrarea la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă (Anexa 6, compartimentul *Persoanele cu dizabilități*).

b) Demnitatea (aprecierea). Persoanele cu dizabilități au dreptul inerent la respectul demnității lor umane. Indiferent de originea, natura și gravitatea deficiențelor sau handicapului, persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi fundamentale, ca și ceilalți cetățeni ai țării, ceea ce presupune, în primul rând, dreptul la o viață decentă. Cît de apreciate și recunoscute sînt competențele umane și profesionale ale persoanelor cu dizabilități putem spune, în special, cu ajutorul indicatorului „D7. *Persoanele cu dizabilități care lucrează*”. Acesta reflectă numărul persoanelor cu dizabilități care lucrează și ponderea acestora în numărul total al persoanelor cu dizabilități. Relevanța acestui indicator se datorează faptului că practicile de excluziune socială existente în țară, formează un mediu restrictiv pentru persoanele cu dizabilități pe piața muncii. În Moldova, rata de ocupare a acestui grup social rămîne extrem de scăzută.

Riscul lipsei de respect pentru demnitatea persoanelor cu dizabilități este caracterizat de indicatorul „D8. *Sărăcia persoanelor cu dizabilități*”, definit ca raport dintre numărul de persoane cu dizabilități care trăiesc sub pragul sărăciei și numărul total de persoane cu dizabilități. Analiza datelor din Tabelul 16 arată că rata sărăciei pentru persoanele cu dizabilități este cu 5,5 puncte procentuale (sau de 1,2 ori) mai mare decît pentru cele fără dizabilități. Mai semnificativă este diferența între rata sărăciei persoanelor cu dizabilități, față de cei fără dizabilități în orașele mari (3,4 ori). Astfel, persoanele cu dizabilități din orașele mari sînt mai expuse riscului sărăciei.

Tabelul 16.

(D8) Rata sărăciei persoanelor cu dizabilități, 2008, %

	Persoane cu dizabilități	Persoane fără dizabilități
Total	31,6	26,1
Orașe mari	33,8	9,8
Orașe mici	19,9	21,3
Sate	35,8	34,6

Sursa: BNS, Statistica nivelului de trai

c) Dezvoltarea personală (autonomia). Dezvoltarea personală, atât a celei de familie, cât și profesională, a persoanelor, precum și a celei de familie și profesionale a persoanelor cu dizabilități este condiționată în mare parte de oportunitățile egale pentru aceștia. Aceste oportunități sînt reflectate de indicatorul „D9. Autonomia financiară a persoanelor cu dizabilități” care este definit ca ponderea persoanelor cu dizabilități din chintila a V în numărul total al persoanelor cu dizabilități. Distribuția persoanelor cu dizabilități pe chintile arată că în cea mai înstărită chintilă sînt 13,7% din persoanele cu dizabilități, și aceste persoane au o autonomie financiară relativă.

Dezvoltarea profesională a persoanelor cu dizabilități are o legătură directă cu competențele și abilitățile lor profesionale. Aceasta le permite să compenseze neajunsurile, deficiențele lor în educație și formare profesională, să depășească complexe psihologice și temerile privind încadrarea într-un colectiv de angajați fără persoane cu dizabilități. Prin aceasta se explică relevanța indicatorului „D10. Frecventarea unui curs de instruire”. Analiza acestui indicator arată, în primul rînd, că din persoanele cu dizabilități doar persoanele cu gradul II de invaliditate au urmat unele cursuri, și, în al doilea rînd, ponderea acestora în cadrul grupului de persoane cu gradul II de invaliditate constituie doar 0,6%, ceea ce este de 10 ori mai puțin decît în cazul persoanelor fără dizabilități (Tabelul 17).

Tabelul 17.

(D10) Frecventarea cursurilor de instruire

	Invalizi de gradul II	Non-invalizi
Ponderea celor care frecventează un curs de instruire, %	0,6	6,0
Durata medie de instruire, zile	6,7	12,3

Sursa: BNS, Modul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, Itrim. 2009

Durata de instruire a persoanelor cu dizabilități este în medie mai mică, reprezentînd 6,7 zile comparativ cu 12,3 zile pentru persoanele fără dizabilități. În plus, toate persoanele cu dizabilități care au urmat cursuri de instruire, au frecventat doar un singur curs legat de profesie sau serviciu, în timp ce persoanele fără dizabilități participă la toate cursurile – începînd cu cursuri de calculatoare și terminînd cu cele de profil cultural. Astfel, se poate concluziona că frecventarea cursurilor de instruire nu asigură persoanelor cu dizabilități o dezvoltare profesională corespunzătoare.

d) Participarea (obligațiile). În Moldova, persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi civile și politice ca și alte persoane. Despre modul în care persoanele cu dizabilități se bucură de aceste drepturi, care este nivelul lor de participare la viața publică, putem afla utilizînd indicatorii

„D11. Participarea la alegerile naționale și locale”, „D12. Participarea în activitatea sindicatelor sau partidelor politice” și „D13. Participarea la activități de caritate”, care se definesc ca ponderea persoanelor cu dizabilități care participă la activitățile corespunzătoare. Analiza acestor indicatori arată un nivel ridicat de participare civică a persoanelor cu dizabilități. Mai puțin active sînt persoanele cu invaliditate de gradul I, însă ponderea persoanelor cu invaliditate de gradul III și II care participă la alegerile naționale este de 80% și, respectiv, 91,2% (în timp ce persoanele fără dizabilități – 75,5%), la alegerile locale – 88,7%, și, respectiv, 90,6% (persoanele fără dizabilități – 76,9%), Anexa 7, compartimentul *Persoanele cu dizabilități*. O tendință similară se înregistrează și privind participarea la alte activități sociale.

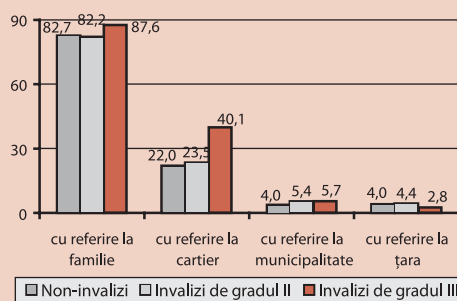
Riscurile de participare a persoanelor cu dizabilități sînt reflectate de indicatorul „D14. Capacitatea/incapacitatea persoanelor cu dizabilități de a influența procesul de luare a deciziilor”. Valorile acestui indicator arată o capacitate scăzută de a influența procesul de luare a deciziilor a persoanelor cu invaliditate de gradul I, printre ei nu există nici o persoană care crede că poate influența asupra deciziei cu referire la municipalitate sau țară. În ceea ce privește persoanele cu invaliditate de gradul II și III, ele au o încredere semnificativ mai mare, în comparație cu persoanele fără dizabilități că pot influența deciziile cu referire la familie, cartier și municipalitate (Figura 25).

(2) Componentele de bază ale vieții

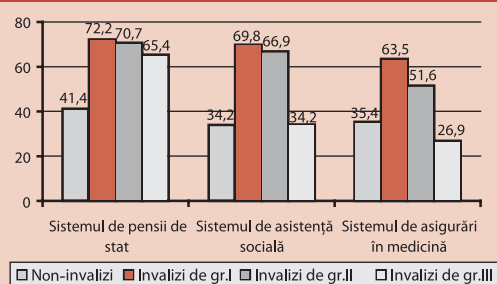
Gradul de satisfacție a persoanelor cu dizabilități este reflectat de indicatorul „D15. Satisfacția/insatisfacția persoanelor cu dizabilități cu privire la situația în care trăiesc”. Cel mai mult persoanele cu dizabilități sînt nesatisfăcute de starea lor de sănătate: sînt foarte nesatisfăcuți 69,1% din persoanele cu invaliditate de gradul I (de 10 de ori mai multe comparativ cu persoanele fără dizabilități), 41,9% – persoane cu invaliditate de gradul II (de 6,1 ori mai multe comparativ cu persoanele fără dizabilități) și 31,3% – persoane cu invaliditate de gradul III (de 4,5 ori mai multe comparativ cu persoanele fără dizabilități), Anexa 7, compartimentul *Persoane cu dizabilități*.

Evaluarea indicatorului „D16. Persoane cu dizabilități fericite/nefericite” indică o pondere semnificativ mai mică, în comparație cu cea a persoanelor fără dizabilități, care se consideră foarte fericiți (în rîndul persoanelor cu invaliditate de gradul I nu este nici o persoană foarte fericită). Însă, în comparație cu persoanele fără dizabilități, se consideră foarte nefericiți

Figura 25. (D14) Capacitatea invalizilor de a influența procesul de luare a deciziilor, %

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc „Excluderea socială” în cadrul CBGC, I trim. 2009

Figura 26. (D19) **Încrederea în sistemele care prestează diverse servicii, %**

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

de 3,8 mai multe persoane cu invaliditate de gradul I, de 1,9 ori – persoane cu invaliditate de gradul II și de 3,2 ori – persoane cu invaliditate de gradul III.

Avînd în vedere capacitățile limitate ale persoanelor cu dizabilități, atunci cînd se evaluează componentele de bază ale vieții, o importanță deosebită o are indicatorul „D19. Încrederea persoanelor cu dizabilități în sistemele care prestează diverse servicii”. În cazul persoanelor cu dizabilități nivelul de încredere în sistem depinde de gradul de invaliditate. Dacă încredere

în sistemul de pensii au 65,4% din persoanele cu invaliditate de gradul III, apoi persoanele cu invaliditate de gradul I au o încredere mai mare în acest sistem - 72,7% (Figura 26). O tendință similară observăm în ceea ce privește nivelul de încredere în sistemul de asistență socială și în sistemul de asigurări în sănătate. Încrederea persoanelor cu dizabilități în aceste sisteme este semnificativ mai mare decît a persoanelor fără dizabilități. În ceea ce privește primăria, poliția și justiția, persoanele cu dizabilități au mai puțină încredere în aceste structuri, decît persoanele fără dizabilități.

Persoanele cu dizabilități au nevoie de ajutor din partea membrilor gospodăriei casnice, vecinilor, rudelor, prietenilor, etc. în diferite situații. Prin urmare, foarte alarmantă este ponderea extrem de mare a persoanelor cu dizabilități care nu beneficiază de un astfel de ajutor de la nimeni. În cazul soluționării unei probleme serioase personale/de familie nimeni nu dă sfaturi la 8,5% din persoanele cu invaliditate de grupa I și 11,2% din persoanele cu invaliditate de grupa III (persoanelor fără dizabilități – 3,1%). Dacă e nevoie de o sumă de 250 euro, atunci nimeni nu o poate oferi la 10,7% din persoanele cu invaliditate de gradul II și la 20,5% din persoanele cu invaliditate de gradul III (persoanelor fără dizabilități – 11,3%).

Analiza componentelor de bază ale vieții se recomandă de a o realiza atît după profilul localităților (orașe mari, orașe mici, sate), precum și pe chintile.

Femeile

În Moldova, femeile reprezintă mai mult de jumătate din totalul populației, avînd, în medie, un nivel mai superior de educație, decît bărbații. Evaluarea situației femeilor privind coeziunea socială se realizează în Anexa 6, compartimentul *Femeile*.

(I) Situația**a) Egalitatea în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării.**

Egalitatea în realizarea drepturilor se caracterizează, în primul rând, prin măsura în care se asigură egalitatea șanselor femeilor în sfera muncii. Implicarea femeilor pe piața Forței de Muncă este un factor important de coeziune socială, nu numai pentru că este o sursă de venit a femeilor, dar și pentru că munca remunerată este privită ca o importantă arenă de contacte sociale și interacțiuni sociale.

Cel mai adecvat descrie această problemă indicatorul „*F1. Raportul dintre salariul mediu al femeilor și al bărbaților*”. Acest indicator reflectă aproape toate aspectele legate de egalitatea/inegalitatea femeilor și bărbaților în sfera muncii. Valoarea acestui indicator se calculează ca salariu mediu al femeilor față de salariul mediu al bărbaților în % și arată cât de mult salariile bărbaților depășesc salariile femeilor. Cu toate acestea, analiza doar a indicatorului respectiv este insuficientă pentru a evalua riscul coeziunii sociale. Este necesară analiza cauzelor care condiționează discrepanța în salarizarea femeilor și a bărbaților. Principala cauză a diferențelor de salariu între bărbați și femei este nivelul înalt de segregare de gen existent în Republica Moldova. Astfel, putem menționa următoarele componente de segregare:

- ramurală (activitățile în care ponderea femeilor angajate este mai înaltă, sînt caracterizate de mai scăzut nivel de salarizare);
- profesională (profesiile „femeiești” sînt mai puțin prestigioase și mai prost remunerate);
- verticală (femeile sînt concentrate la „nivelele” de jos ale piramidei funcțiilor, ceea ce se reflectă în mărimea salariului).

Pentru evaluarea diferitor componente de segregare de gen se utilizează același indicator „*F1. Raportul dintre salariul mediu al femeilor și al bărbaților*”, calculat nu numai în general pe economie, dar și pe tipuri de activități economice, precum și pe anumite posturi/profesii. Suplimentar se utilizează indicatorul „*F2. Femei angajate pe tipuri de activități economice*” care este definit ca ponderea femeilor angajate pe tipuri de activități economice. Impactul diferitelor componente de segregare asupra decalajului de salarizare între bărbați și femei poate fi ilustrată în baza domeniului de învățămînt. În anul 2008, salariul mediu în învățămînt a constituit 1669 lei, sau 66.0% din media pe economie. Cu toate acestea, în ramură au activat 74% femei și doar 26% bărbați. Respectiv, *efectul segregării profesionale* este că femeile cîștigă mai puțin decît bărbații. *Segregarea verticală* se manifestă prin aceea că într-un domeniu dominat de femei, ca învățămîntul, ponderea femeilor la posturile de conducere scade. Respectiv, în învățămînt, salariul mediu al femeilor constituie doar 82% din salariul bărbaților.

Pentru femei este important să se asigure nevoile lor speciale. Asigurarea legislativă a acestor nevoi speciale ale femeilor este realizată prin analiza indicatorilor „F3. Disponibilitatea indemnizației de maternitate”, „F4. Disponibilitatea asigurării medicale la întreruperea de sarcină”, „F5. Dreptul femeilor gravide la zi de muncă parțială”, „F6. Interzicerea muncii suplimentare și muncii de noapte”. În aceste scopuri, se utilizează articolele corespunzătoare ale actelor legislative și normative din Republica Moldova.

Situația privind egalitatea drepturilor în familiile cu un singur părinte, conduse de femei, se evaluează utilizând trei indicatori: „F7. Prezența gospodăriilor casnice cu un singur părinte, conduse de femei”, „F8. Accesul gospodăriilor casnice cu un singur părinte, conduse de femei, la indemnizații pentru copii”, „F9. Sărăcia gospodăriilor casnice cu un singur părinte, conduse de femei”. Primul dintre ei determină ponderea acestor gospodării în numărul total de gospodării cu copii. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, ponderea gospodăriilor casnice cu un singur părinte, conduse de femei, în numărul total de gospodării casnice cu copii constituie 11,0%, sau fiecare a noua gospodărie canică cu copii. Totodată, ponderea gospodăriilor casnice de acest tip, în care se educă 1 copil, constituie 7,7 %, iar 2 copii – 3,3 %.

Indicatorul „F8. Accesul gospodăriilor casnice cu un singur părinte, conduse de femei, la indemnizații pentru copii” permite de a evalua accesul gospodăriilor de acest tip la indemnizații pentru copii ca valori absolute, precum și ca pondere în structura veniturilor disponibile. Cu toate acestea, imaginea completă a gradului de influență a indemnizațiilor pentru copii asupra bunăstării familiilor cu un singur părinte, conduse de femei, poate fi obținută doar prin compararea rezultatelor obținute cu valorile corespunzătoare pentru cupluri cu copii. Totodată, nu este suficient de a opera doar cu valorile medii pentru aceste două tipuri de familii cu copii. Datorită faptului că situația din aceste familii depinde direct de numărul de copii în ele, este necesar să se analizeze gospodăriile cu număr diferit de copii. Punerea în aplicare a acestei abordări a arătat că în cazul cuplurilor cu copii, mărimea indemnizației pentru copii calculată pe un membru al gospodăriei casnice constituie 13,33 lei pe lună, iar în cazul gospodăriei casnice cu un singur părinte conduse de femei – 6,25 lei, sau de 2,1 ori mai mică (Tabelul 18). Astfel, dacă în cazul cuplurilor cu copii odată cu creșterea numărului de copii crește mărimea indemnizațiilor pentru copii (pe 1 membru al gospodăriilor casnice), atunci în cazul gospodăriei casnice cu un singur părinte conduse de femei – acestea se reduc semnificativ.

Tabelul 18.(F8) **Indemnizația pentru copii** (calculată pe un membru al gospodăriei casnice), 2008

	Cupluri familiale cu copii				Gospodării casnice cu un singur părinte, conduse de femei		
	În total	Cu 1 copil	Cu 2 copii	3+ copii	În total	Cu 1 copil	Cu 2 copii
Indemnizații pentru copii, lei lunar	13,33	12,94	11,86	17,93	6,25	9,43	1,19
Ponderea în veniturile disponibile, %	0,93	0,93	1,04	2,43	0,65	0,85	0,14

Sursa: BNS, CBGC

Prin indicatorul „F9. Sărăcia gospodăriilor casnice cu un singur părinte, conduse de femei” este posibil de a determina rata sărăciei gospodăriilor cu un singur părinte conduse de femei și, prin comparație cu rata sărăciei cuplurilor cu copii, de a evalua riscul sărăciei pentru familiile incomplete. *De exemplu:* în anul 2008, rata sărăciei cuplurilor cu un copil a constituit 5,9%, iar a familiilor cu un singur părinte și cu un singur copil, conduse de femei – 11,8 %. Astfel, la schimbarea tipului de familie de la „cuplu familial cu un copil” la familie de tipul „cu un singur părinte și cu un singur copil, condusă de femeie”, riscul sărăciei crește de 2 ori.

Gradul de marginalizare și excluziune socială a femeilor este reprezentat de indicatorii „F10. Izolarea socială a femeilor” și „F11. Derutarea femeilor ca urmare a complexității vieții”. Sursă de date pentru acești indicatori sivesc rezultatele cercetării gospodăriilor casnice (modulul ad-hoc), la nivel național și după mediul de reședință. Analiza acestor rezultate arată că ponderea femeilor care se simt complet sau parțial abandonate de societate este de 1,4 ori mai mare decât a bărbaților, dar se simt derutate din cauza complexității vieții de 1,3 ori mai multe femei decât bărbați (Tabelul 19).

Tabelul 19.(F10&F11) **Dimensiunea de gen a izolării și confuziei, %**

	Total	
	Bărbați	Femei
Se simt izolați/te (abandonați/te)	18,9	26,0
Se simt confuzi/e (derutați/te)	30,9	39,7

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc „Excluderea socială” în cadrul CBGC, Itrim. 2009

Marginalizarea și izolarea femeilor amplifică procesele de aflare a lor în șomaj pe termen lung și foarte lung de timp și starea de descurajare în

găsirea unui loc de muncă. În scopul evaluării în mod adecvat a acestor procese se utilizează indicatorii: „F12. Șomajul pe termen lung și foarte lung în rândul femeilor” și „F13. Descurajarea femeilor”. Indicatorul „F12. Șomajul pe termen lung și foarte lung în rândul femeilor” se definește ca ponderea femeilor aflate în șomaj mai mult de 1 an și 2 ani, iar indicatorul „F13. Descurajarea femeilor” ca ponderea femeilor în rândul persoanelor descurajate. Totodată, pentru a identifica aceste persoane se utilizează definiția BIM. Analiza acestor indicatori arată că ponderea șomerilor pe termen lung și pe termen foarte lung în rândul femeilor este de 1,3 ori mai mare decât în rândul bărbaților. Respectiv, mai multe femei sînt și printre persoanele descurajate.

b) Demnitatea (aprecierea). Măsura în care se asigură demnitatea femeilor este prezentată de indicatorul „F14. Femei-victime ale traficului de ființe umane”. În Moldova, numărul de femei traficate s-a micșorat, însă aceasta rămîne încă o problemă acută.

Dacă este sau nu apreciat locul femeilor în societate, se poate estima prin utilizarea indicatorului „F15. Respectarea drepturilor personale ale femeilor în căsnicie”. Pentru analiza acestui indicator se utilizează art.15, 16 și 17 din Codul Familiei al Republicii Moldova.

Lipsa de respect pentru demnitatea femeilor se manifestă, în special, prin faptul că ea este nevoită din diferite motive să întrerupă sarcina.

Evaluarea acestui fenomen se realizează cu ajutorul indicatorului „F16. Întreruperea de sarcină”. Însă, doar numărul de întreruperi de sarcină nu oferă o imagine completă a situației în acest domeniu. Mai corectă este analiza raportului dintre numărul întreruperilor de sarcină și numărul de copii născuți.

Tabelul 20.

(F16) Numărul de întreruperi de sarcina la 100 născuți-vii, 2006-2008

	2006	2007	2008
Total	42,3	41,8	41,2
Orașe mari	47,5	51,6	49,7
Raioane	33,7	30,9	29,7

Sursa: Ministerul Sănătății

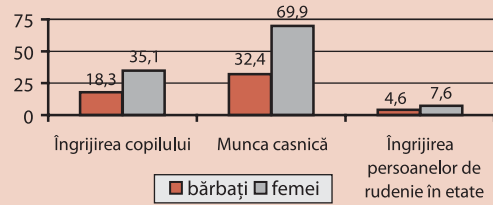
Datele din Tabelul 20 indică că s-a redus puțin coraportul dintre numărul de întreruperi de sarcină și numărul de copii născuți: dacă în anul 2006 la fiecare 100 de nou-născuți reveneau 42,3 întreruperi de sarcină, în anul 2008 acest indicator indică valoarea de 41,2. Situația în orașele mari este mult mai gravă: la 2 nașteri revine 1 întrerupere de sarcină, în timp ce în raioane raportul este de 3:1.

c) Dezvoltarea personală (autonomia).

Asigurarea dezvoltării personale a femeilor este în strânsă legătură cu oportunitățile de care ele dispun. Aceste oportunități sînt reflectate de indicatorul „F17. Coraportul dintre viața personală și profesională”. Analiza acestui indicator arată că ponderea femeilor cărora, din cauza că petrec mult timp la serviciu, le este dificil să-și îndeplinească toate responsabilitățile în gospodărie (47,7%), este cu 5,5 p.p. mai înaltă decît ponderea bărbaților (42,2%). În pofida acestui fapt, ele în fiecare zi au grijă de copii de 1,9 ori mai des, decît bărbații, desfășoară munca casnică – de 2,2 ori mai des, îngrijesc persoanele de rudenie în etate – de 1,7 ori mai des, decît bărbații (Figura 27). După cum rezultă din indicatorul „F18. Utilizarea timpului liber”, bărbații de 2,1 ori mai mult decît femeile petrec timpul în activitățile sportive și culturale. Astfel, se poate concluziona că femeile pentru dezvoltarea lor personală dispun de mai puțin timp, comparativ cu bărbații.

Figura 27. (F17) Utilizarea timpului înafara orelor de muncă de către bărbați și femei, %

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc privind "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

În ce măsură dezvoltarea personală a femeilor le permite să se integreze în societate pe baza oportunităților egale, se evaluează prin indicatorii „F19. Femeile cu studii superioare”, „F20. Femei-antreprenori”, „F21. Femei în posturi de conducere”.

Pentru dezvoltarea lor personală, femeile au susținere de la diverse structuri. O forma de susținere este posibilitatea de a frecventa un curs de instruire. Indicatorul „F22. Frecventarea unui curs de instruire” permite de a evalua nu numai ponderea femeilor care urmează aceste cursuri, dar și de a determina care cursuri de instruire le frecventează. De exemplu, mai mult de jumătate din toate femeile au urmat cursuri de instruire (54,9%), au beneficiat de instruire ce ține de serviciul lor (profesie) și de instruire profesională, oferită în cadrul asistenței sociale/serviciului de angajare, comparativ cu 38,9% dintre bărbați. Însă ponderea bărbaților care au beneficiat de un curs cultural, curs ce ține de ocupațiile preferate/hobby, este de 2,6 ori mai mare, decît în rîndul femeilor. Constatăm, astfel, că femeile urmează mai consecvent cursurile de instruire în atingerea scopului propus de a-și spori competitivitatea pe piața Forței de Muncă, în timp ce bărbații – pentru ocupațiile lor preferate / hobby-uri.

d) Participarea (obligațiile). Sînt sau nu posibilități pentru femei de a participa la viața publică? Răspunsul la această întrebare este oferit de indicatorii „D23. Femei care dețin posturi înalte în organele administrației publice centrale și locale” și „F24. Femei-deputați”. Pentru analiza lor se

utilizează datele administrative La nivel național; Pentru indicatorii „F25. Participarea la alegerile locale și naționale”, „F26. Participarea în activitatea sindicatelor sau partidelor politice” și „F27. Participarea la activități de caritate” se utilizează datele Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice (modulul ad-hoc). Observăm că femeile participă mai activ atât la alegerile locale, cât și la cele naționale. Astfel, 79,8% din femei au participat la alegerile locale, comparativ cu 77,0% din bărbați, iar la cele naționale – 78,5% din femei și doar 74,0% din bărbați. Totuși, bărbații sînt mai activi în ceea ce privește participarea la ședințele sindicatelor și partidelor politice, inclusiv la cele ale organizațiilor de caritate.

Riscurile participării femeilor sînt reflectate de indicatorul „F28. Capacitatea/incapacitatea femeilor de a influența procesul de luare a deciziilor”.

Analiza acestuia arată că femeile sînt mult mai pesimiste decît bărbații referitor la capacitatea lor de a influența asupra deciziilor la diferite niveluri (Figura 28).

(2) Componentele de bază ale vieții.

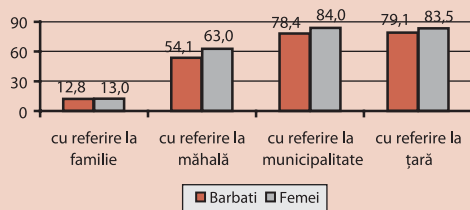
Componentele de bază ale vieții caracterizează nivelul de satisfacție al femeilor cu privire la situația în care trăiesc, încrederea în forțele proprii, încrederea în oameni și diferite structuri, gradul tensiunii de gen.

Nivelul de satisfacere a femeilor cu situația în care trăiesc este caracterizat de indicatorul „F29. Satisfacția/insatisfacția femeilor cu privire la situația în care trăiesc”. El se evaluează după o scală de la 1 la 10, de la răspunsul „foarte nesatisfăcut/ă” pînă la răspunsul „foarte satisfăcut/ă”. Analiza acestui indicator arată că mai multe femei decît bărbați nu sînt satisfăcute de nivelul lor de studii și de bunăstare, de condițiile de trai, de viața de familie, de starea sănătății. Bărbații sînt mai nesatisfăcuți decît femeile de serviciu și viața socială/obștească (Anexa 7). Indicatorul „F30. Femei fericite/nefericite” arată că femeile într-o măsură mai mică decît bărbații au tendința de a se considera sau foarte fericite, sau foarte nefericite.

Încrederea femeilor în forțele proprii este reflectată de indicatorii „F31. Teama femeilor de a pierde locul de muncă” și „F32. Optimism în privința viitorului”. Analiza lor arată că femeile mai puțin decît bărbații, au frică de a-și pierde locul de muncă, precum și ele sînt mai puțini optimiste (Anexa 7).

Indicatori importanți ce caracterizează componentele de bază ale vieții sînt „F34. Încrederea femeilor în oameni” și „F33. Încrederea femeilor în sistemele care prestează diverse servicii”. Mai multe femei decît bărbați

Figura 28. (F28) Nu sînt capabili de a influența procesul de luare a deciziei, %

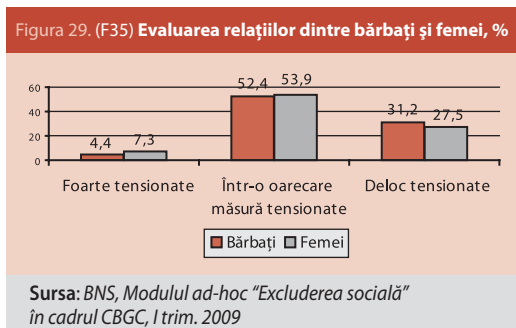
Sursa: BNS, Modulul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

au tendința de a nu avea încredere în sistemul de asistență socială și primăriei, pe când în rândul bărbaților se constată o neîncredere mai mare în alte sisteme și instituții.

În procesul de evaluare a coeziunii sociale, un loc important îl ocupă indicatorul „F37. Nivelul de comunicare a femeilor cu alți oameni”. Acest indicator este definit ca ponderea femeilor care petrec mult timp pentru a contacta membrii familiei din cadrul gospodăriei casnice și în afara ei, precum și pentru a contacta vecinii, prietenii, etc. În acest sens, femeile au un avantaj față de bărbați.

Posibilitatea sprijinului practic și emoțional al femeilor în caz de nevoie o reflectă indicatorul „F36. Persoanele care pot oferi femeilor ajutor în diferite situații”. În acest caz sînt utilizate două situații de sprijin practic: ajutorul în activitățile casnice în caz de boală și ajutorul cu o sumă de 250 euro pentru a soluționa o problemă. Sprijinul emoțional implică, de asemenea, două situații: oferirea unui sfat pentru a soluționa o problemă gravă și posibilitatea de a discuta pentru a atenua starea de deprimare. Sprijinul poate fi oferit de un membru al gospodăriei casnice, prieteni, vecini, precum și orice alte persoane.

Indicatorul „F35. Gradul de tensiune în relațiile dintre femei și bărbați” caracterizează starea de solidaritate între genuri. Analiza acestui indicator arată un nivel înalt de tensiune între genuri. 61,2% dintre femei și 56,8% dintre bărbați consideră că relațiile dintre femei și bărbați sînt foarte tensionate sau într-o oarecare măsură tensionate (Figura 29).

Analiza elementelor de bază ale vieții este oportun să se realizeze nu numai la nivel național, dar și în profil „orașe mari”, „orașe mici”, „sate”. Conform unor indicatori, există o diferențiere semnificativă a valorilor și în funcție de nivelul de bunăstare al respondenților. Prin urmare, este de dorit să se efectueze analiza și pe chintile.

Famiiliile migranților la muncă

În ultimii ani, în Moldova, migrarea la muncă peste hotarele țării a căpătat un caracter de masă. Transferurile bănești ale migranților la muncă reprezintă un mijloc esențial de susținere financiară pentru familiile lor. Acestea într-o oarecare măsură atenuază problemele sociale cauzate de nivelul scăzut al veniturilor unei părți însemnate a populației din țară. Cu toate acestea, există efecte negative ale migrației externe a Forței de

Muncă. Familiile migranților la muncă într-o măsură tot mai mică se consideră parte a societății, creînd astfel riscuri pentru coeziunea socială. Evaluarea situației familiilor migranților la muncă este prezentată în Anexa 6, compartimentul *Familiile migranților la muncă*.

(1) Situația

a) Egalitatea în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării

În Moldova, una din problemele esențiale este creșterea semnificativă a numărului de copii lipsiți de îngrijire părintească în urma migrației părinților la muncă peste hotare. Există numeroase cazuri cînd copiii rămîn acasă în grija fraților/surorilor mai mari sau sub supravegherea vecinilor, rudelor care locuiesc separat. Situația copiilor din familii cu migranți la muncă este reflectată de indicatorul „M1. Copii de vîrstă școlară ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare”. Acest indicator prezintă raportul dintre numărul de copii de vîrstă școlară ai căror părinții (unul sau ambii) sînt plecați la muncă peste hotare și numărul total de elevi. Indicatorul dat are prioritate față de indicatorul ce caracterizează doar numărul absolut al acestor copii, pentru că creșterea numărului de copii de vîrstă școlară, a căror părinți sînt la muncă în străinătate, nu este suficientă pentru a evalua situația creată. Majorarea numărului de copii de vîrstă școlară, ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare, poate fi determinată de majorarea numărului total al copiilor de vîrstă școlară. Respectiv, doar raportarea la numărul total de elevi face posibilă evaluarea obiectivă a răspîndirii acestui fenomen negativ.

Tabelul 21.

(M1) Copii de vîrstă școlară ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare

	2006	2007	2008
Copii de vîrstă școlară ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare, mii persoane	94,1	99,5	110,5
Coraportul dintre numărul acestor copii și numărul total de elevi, %	18,2	20,3	24,0

Sursa: Ministerul Educației

Datele din Tabelul 21 indică faptul că dacă în anul 2006 erau plecați la muncă în străinătate părinții (unul sau ambii) fiecărui al șaselea copil de vîrstă școlară, în anul 2008 – deja ai fiecărui al patrulea. Valoarea acestui indicator este diferită pe unități administrativ-teritoriale. Astfel, raportul dintre numărul de copii de vîrstă școlară, ai căror părinți (unul sau ambii) sînt plecați la muncă peste hotare, și numărul total de elevi constituie 24,0% în mediu pe țară, pe cînd în raionul Basarabeasca este de 52,4%, în raionul Cimișlia – 41,7%, în raioanele Fălești și Florești

- 37,6%. Situația cea mai bună la acest capitol este în mun. Chișinău (11,2%), raionul Briceni (13,8%), mun. Bălți (15,5%). Astfel, e necesar de a dezagrega acest indicator pe unități administrativ-teritoriale.

Situația copiilor migranților la muncă este caracterizată, de asemenea, de indicatorul „M2. Protecția socială a copiilor migranților la muncă” care determină nivelul de asigurare legislativă a protecției sociale a copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației la muncă. Baza de analiză a acestui indicator este articolul 16 din *Legea cu privire la migrația de muncă*.

Riscurile de marginalizare și izolare a copiilor migranților la muncă sînt reflectate de indicatorii „M3. Izolarea socială a copiilor migranților la muncă de societate” și „M4. Derutarea copiilor migranților la muncă ca urmare a complexității vieții”. Indicatorii nominalizați prezintă ponderea copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației care se simt, corespunzător, izolați/abandonați de societate și derutați din cauza complexității vieții. Valorile acestor indicatori trebuie comparate cu datele privind situația copiilor din familiile fără migranți la muncă.

Tabelul 22.

(M3&M4) **Izolarea și derutarea copiilor migranților la muncă, %**

	Copii din familii:	
	cu migranți	fără migranți
Se simt izolați/abandonați	6,3	5,9
Se simt confuzi/derutați	30,9	38,5

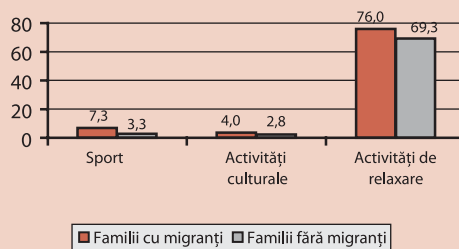
Sursa: BNS, Modulul ad-hoc “Excluderea socială” în cadrul CBGC, I trim. 2009

Datele din Tabelul 22 indică faptul că sentimentul de izolare de societate este caracteristic într-o măsură mai mare copiilor din familii cu migranți la muncă decît copiilor din familii în care nu sînt migranți. Cu toate acestea, copiii migranților la muncă sînt mai încrezuți în forțele proprii, printre ei se simt derutați din cauza complexității vieții 30,9% dintre copii, în timp ce în rîndul copiilor din familii care nu au migranți – 38,5% (sau de 1,2 ori mai mulți).

c) Dezvoltarea personală (autonomia)

Măsura în care se asigură dezvoltarea personală, familială și profesională a membrilor familiilor migranților la muncă este prezentată de indicatorul „M5. Petrecerea timpului liber” ce indică ponderea membrilor familiilor migranților

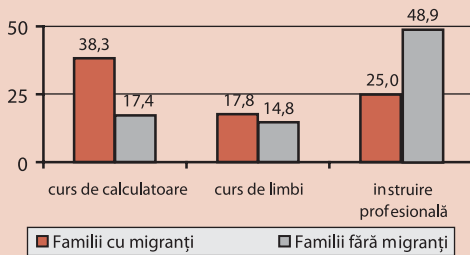
Figura 30. (M5) **Petrecerea timpului liber, %**

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc “Excluderea socială” în cadrul CBGC, I trim. 2009

la muncă care petrec cel mai mult timp liber pentru: sport, activități culturale, activități de relaxare, nici o activitate. Abordarea metodologică de analiză a petrecerii timpului liber permite compararea situației în acest domeniu pentru familiile cu migranți la muncă și cele fără migranți la muncă. Figura 30 arată că ponderea membrilor familiilor cu migranți la muncă, ce-și petrec majoritatea timpului liber pentru sport, este de 2,2 ori mai mare decât în familiile în care nu există nici un migrant la muncă, cu activități culturale – de 1,4 ori, iar activități de relaxare – de 1,1 ori mai mare. În acest sens, putem concluziona că membrii familiilor migranților la muncă au mai multe posibilități de a-și utiliza timpul liber pentru dezvoltarea lor personală.

Figura 31. (M6) Frecventarea cursurilor de instruire, %

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

Situația privind dezvoltarea personală și profesională a membrilor familiilor migranților la muncă este reflectată de indicatorul „M6. Frecventarea unui curs de instruire”. Indicatorul nominalizat prezintă ponderea membrilor familiilor migranților la muncă care urmează diverse cursuri de instruire. Datele din Figura 31 arată că membrii familiilor migranților la muncă și membrii familiilor fără migranți preferă diverse cursuri de instruire care le asigură dezvoltarea personală și profesională.

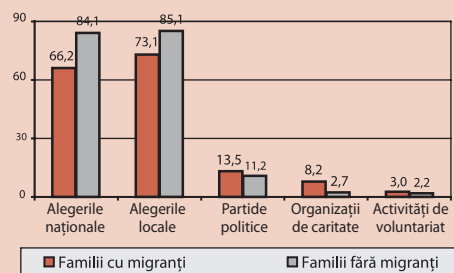
Membrii familiilor migranților la muncă preferă să frecventeze cursuri de calculatoare și cursuri de limbi străine. Printre membrii familiilor cu migranți la muncă, ponderea celor care frecventează aceste cursuri este de 2,2 ori mai mare, decât în rândul familiilor în care nu sînt migranți, cursuri de limbi străine – de 1,2 ori. În același timp, au urmat cursuri de instruire profesională oferită în cadrul agențiilor de forță de muncă aproape de 2 ori mai mulți membri din familiile în care nu sînt migranți. Cel mai probabil, situația dată este determinată de posibilitatea achitării

plăților pentru frecventarea cursurilor de calculatoare și a celor de limbi străine (membrii familiilor migranților la muncă au mai multe posibilități pentru achitarea taxelor pentru aceste cursuri).

d) Participarea (obligațiile).

Participarea membrilor familiilor migranților la muncă în viața socială este caracterizată de indicatorii: „M7. Participarea la alegerile naționale și locale”, „M8. Participarea în activitatea sindicatelor sau partidelor politice” și „M9. Participarea în

Figura 32. (M7-9) Participarea în viața socială, %

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

activități de caritate”. Indicatorii nominalizați definesc ponderea membrilor familiilor migranților la muncă care participă la activitățile sociale enumerate. Figura 32 arată că membrii familiilor în care nu sînt migranți la muncă au o poziție civică mai activă la alegeri. Respectiv, la alegerile naționale au votat de 1,3 ori mai mulți, iar la alegerile locale – de 1,2 ori mai mulți, decît cei din familiile cu migranți la muncă. Membrii familiilor migranților la muncă, însă, sînt mai activi la ședințele partidelor politice, organizațiilor de sindicate, activitățile de caritate.

Riscul de participare la viața socială a membrilor familiilor migranților la muncă îl prezintă indicatorul „M10. Capacitatea/incapacitatea de a influența procesul de luare a deciziilor”. Acesta arată că printre membrii familiilor cu migranți la muncă mai multe persoane cred că pot influența procesul de luare a deciziilor referitoare la familie și mahala/cartier, iar cu referire la municipalitate și țară - mai puțini, decît în rîndul familiilor în care nu sînt migranți (Anexa 7, compartimentul *Familiile migranților la muncă*).

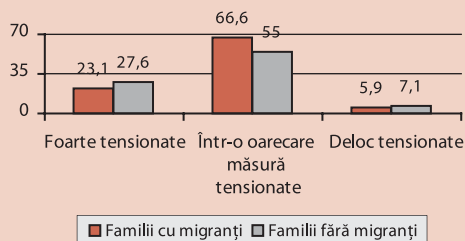
(2) Componentele de bază ale vieții

Componentele de bază ale vieții caracterizează nivelul de satisfacție al membrilor familiilor cu migranți la muncă cu privire la situația în care trăiesc, încrederea în forțele proprii, încrederea în oameni și în sistemele care prestează servicii, frecvența relațiilor cu alte persoane, gradul de tensiune între bogați și săraci, etc.

Nivelul de satisfacție al membrilor familiilor migranților la muncă de situația în care trăiesc se caracterizează prin indicatorul „M11. Satisfacția/insatisfacția cu privire la situația în care trăiesc membrii familiilor migranților la muncă”. Acesta arată că printre membrii familiilor cu migranți la muncă, comparativ cu cele fără migranți, sînt mai mulți din cei care sînt foarte satisfăcuți de nivelul lor de bunăstare, de viața lor de familie și starea lor de sănătate și mai puțini dintre cei care sînt foarte satisfăcuți de nivelul lor de studii, de serviciul pe care îl au și viața lor socială (Anexa 7, compartimentul *Familiile migranților la muncă*).

Pentru evaluarea coeziunii sociale este important să se aprecieze relația dintre bogați și săraci. În acest scop ar putea servi indicatorul „M17. Gradul tensiunii în relațiile dintre bogați și săraci”. Analiza acestui indicator arată un nivel ridicat de tensiune în acest domeniu. Respectiv, 89,7% din membrii familiilor migranților la muncă consideră că

Figura 33. (M17) Aprecierea relațiilor dintre bogați și săraci, %

Sursa: BNS, Modul ad-hoc "Excluderea socială" în cadrul CBGC, I trim. 2009

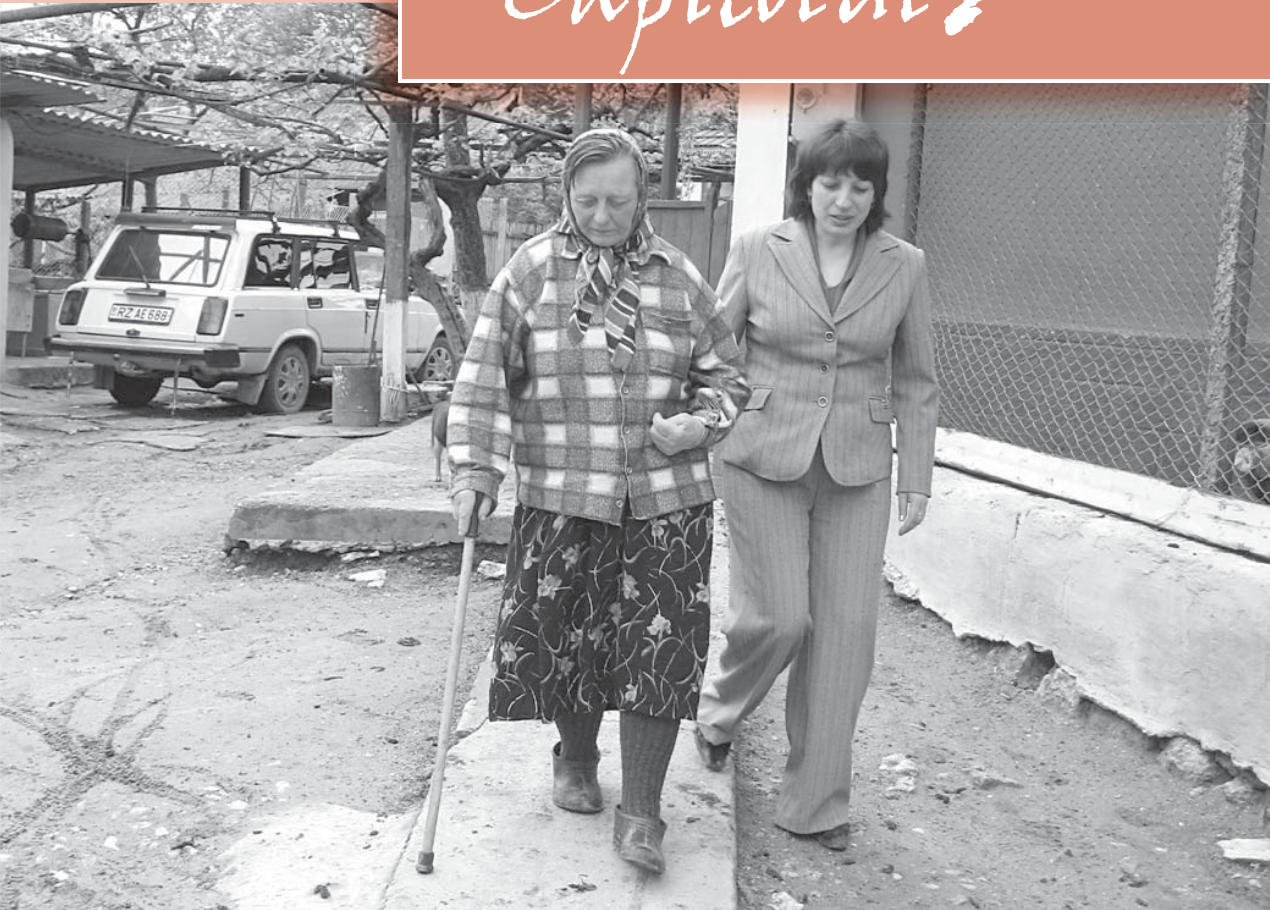

relațiile dintre bogați și săraci sînt foarte tensionate și într-o oarecare măsură tensionate, comparativ cu 82,6% din rîndul membrilor familiilor în care nu sînt migranți la muncă. În același timp, 5,9% din membrii familiilor migranților la muncă și 7,1% din familiile fără migranți la muncă consideră relațiile dintre bogați și săraci ca fiind deloc tensionate (Figura 33).

În cadrul grupului familiilor cu migranți la muncă este oportun de a realiza analiza componentelor de bază ale vieții atît după profilul localităților (orașe mari, orașe mici, sate), cît și pe chintile.

De la excluziune
la incluziune
și coeziune

Capitolul 5

Capitolul V.

De la excluziune la incluziune și coeziune

5.1. Uniunea Europeană și incluziunea socială

Uniunea Europeană promovează o abordare triplă în sensul politicilor de incluziune sociale care constă în: (i) creșterea accesului la serviciile și la oportunitățile de bază; (ii) aplicarea legislației pentru eliminarea discriminării și (iii) dezvoltarea măsurilor direcționate pentru a răspunde nevoilor specifice ale fiecărui grup vulnerabil în parte.

Politica socială a Comunității Europene a debutat odată cu tratatul de constituire a acesteia. Astfel, *Tratatul de la Roma (Treaty of Rome)*, semnat în 1957) pune bazele politicii sociale prin articolele referitoare la libera circulație a muncitorilor și la libertatea de stabilire a acestora, în contextul creării pieței comune. De menționat că pînă la mijlocul anilor '80 ai secolului trecut, politica Uniunii Europene se axa preponderent pe dezvoltare economică, aspectele sociale fiind luate în considerație mai puțin.

Odată cu apariția și conștientizarea problemei „noii sărăcii”, UE a fost nevoită să-și consolideze eforturile spre dimensiunea socială. Adoptarea în 1986 a *Actului Unic European (The Single European Act)*, a reprezentat un pas important în acest sens, fiind aplicate directive privind sănătatea și siguranța la locul de muncă, dialogul social și conceptul de coeziune economică și socială.

Un moment important al construcției sociale europene l-a reprezentat anul 1989, cînd a fost adoptată *Carta Socială*, prin care au fost stabilite drepturile sociale fundamentale și direcțiile de acțiune ale politicii sociale. Un an mai tîrziu, în 1990, a fost adoptat *Tratatul de la Maastricht* prin care au fost nominalizate obiectivele principale ale Uniunii Europene – atingerea unui „nivel ridicat de ocupare al Forței de Muncă și al protecției sociale, egalitatea între femei și bărbați, [...] creșterea standardelor de viață și a calității vieții...”. Totodată, prin *Protocolul Social (Social Policy Protocol)*, adoptat în 1991, care a fost anexat Tratatului de la Maastricht, au fost determinate obiectivele politicii sociale (prefigurate de *Carta Socială*⁵⁸): promovarea ocupării Forței de Muncă, îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă, combaterea excluziunii sociale, dezvoltarea resurselor umane, etc., semnat de 11 state membre, cu excepția Marii Britanii.

NOTĂ:

⁵⁸ Resolution (2000/C 364/01), - Charter of fundamental rights of the European Union, signed at Strasbourg on 9th December 1989 by the Member States, with the exception of the United Kingdom, Official Journal C 364, 18/12/2000 P. 0001 – 0022.
[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218(01):EN:HTML)

Cartea Verde (Green Paper), lansată în 1993, a demarat procesul de discuție asupra viitorului politicilor sociale la nivel comunitar, fiind urmată, în 1994, de *Cartea Albă (White Paper)* ce a stabilit prioritățile politicii sociale până în anul 2000, acestea fiind concretizate în programele de acțiune socială pentru perioadele 1995–1997 și 1998–2000.

Tratatul de la Amsterdam adoptat în 1997, a abrogat Protocolul Social, a lansat *Acordul Social (Social Policy Agreement)* și a integrat un nou articol în Tratatul UE, care se referă la ocuparea Forței de Muncă, cunoscut, de altfel, ca Titlul VIII. Astfel, în cadrul Tratatului de la Amsterdam, ocuparea Forței de Muncă a devenit unul din obiectivele prioritare de „interes comun”, totodată dând posibilitate țărilor membre să-și dezvolte o strategie comună a angajării, formării și ocupării locurilor de muncă⁵⁹. Alte obiective s-au referit la: (i) îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă; (ii) protecția socială corespunzătoare; (iii) dialogul social; (iv) dezvoltarea resurselor umane care să permită un nivel înalt și durabil al ocupării Forței de Muncă, (v) lupta împotriva oricărei forme de marginalizare și de excluziune socială și (vi) asigurarea egalității de șanse pentru femei și bărbați.

Anul 2000 este considerat de o însemnătate crucială pentru evoluția politicii sociale a Uniunii Europene. Prin elaborarea *Strategiei de la Lisabona (Lisbon Strategy)* au fost stabilite obiectivele strategice comune până în anul 2010 legate de:

- pregătirea tranziției către o economie și o societate bazate pe cunoaștere;
- promovarea reformelor economice propice accentuării competitivității și inovației;
- modernizarea modelului social european prin investiția în resursele umane și în lupta împotriva excluziunii sociale;
- menținerea justei dozări a politicilor macroeconomice în vederea unei creșteri durabile.

În concluziile summit-ului de la Lisabona s-a insistat pe modernizarea *modelului social european* și pe edificarea unui *stat european de bunăstare activă*, iar în combaterea excluziunii sociale, comunitatea trebuie să joace un rol activ în complementarea activităților statelor membre spre o Europă Socială. Totodată, *Agenda Politicii Sociale*, adoptată în 2000, preia obiective specifice și elemente ale strategiei, care țin de politica socială pe care le-a convertit într-un program de acțiune pe o perioadă de 5 ani, fiind revizuită în anul 2006 și care constituie cadrul politicii sociale actuale.

NOTĂ:

⁵⁹ În baza acestei Strategii comune se prevedea ca tinerii șomeri să primească un loc de muncă sau cel puțin o oportunitate educațională în termen de 6 luni de la data intrării în șomaj, în timp ce șomerii adulți vor redeveni activi în maxim 1 an de la pierderea ultimului loc de muncă.

În decembrie 2000, Consiliul European de la Nisa⁶⁰ a decis punerea în aplicare a unei noi metode în domeniul combaterii sărăciei și excluziunii sociale și a definit patru obiective comune în acest sens:

1. Facilitarea participării la angajare și accesului la resurse, drepturi, bunuri și servicii pentru toți;
2. Prevenirea riscului excluziunii sociale;
3. Ajutorarea celor mai vulnerabili;
4. Mobilizarea instituțiilor relevante.

Respectiv activitățile prioritare comune urmează a fi implementate prin intermediul Planurilor Naționale de Acțiuni și Programului de Acțiuni Comunitare. Un rol important în acest proces îi revine *Metodei Deschise de Coordonare (MDC) (Open Method of Coordination)* la toate nivelurile. De menționat că Planurile Naționale de Acțiuni pentru Incluziune Socială (PNAinc) joacă un rol-cheie în cadrul procesului UE, deoarece acestea extind obiectivele comune și le transpun în cadrul politicilor naționale, ținând cont de particularitățile sistemelor naționale de protecție socială și politicilor respective. Primele PNAinc ale Statelor membre au fost elaborate și prezentate Comisiei Europene în anul 2001, care după examinarea acestora a elaborat primul Raport comun privind incluziunea socială, aprobat de către Consiliul European de la Laeken, 2001.

O bază solidă pentru monitorizarea progresului și evaluarea eficienței eforturilor depuse a fost stabilită prin adoptarea în cadrul Consiliului de la Laeken a setului de 18 indicatori comuni pentru abordarea măsurării sărăciei și excluziunii sociale.

În martie 2006, de către Comisia Europeană și de toate cele 27 de state membre, a fost adoptat un nou cadru pentru consolidarea protecției sociale și incluziunii sociale la nivelul UE care a inclus 12 obiective comune: câte 3 pentru fiecare din cele 3 direcții de acțiune (incluziune socială, pensii, sănătate și îngrijire pe termen lung), plus 3 obiective principale care au scopul să asigure: a) consistența între cele 3 direcții de acțiune socială; b) conștientizarea în/între cele două procese principale de la Lisabona, și anume între MDC în domeniul social, pe de o parte, și ocuparea Forței de Muncă și cooperarea economică la nivelul UE, pe de altă parte.

Trei domenii politice asigură cadrul MDC ca proces:

1. Eradicarea sărăciei și a excluziunii sociale;
2. Pensii viabile și adecvate;
3. Sănătate și îngrijire pe termen lung, accesibilă, calitativă și durabilă.

NOTE:

⁶⁰ „Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Social Policy Agenda”, COM/2000/379 final. http://eur-lex.europa.eu/Result.do?T1=V5&T2=2000&T3=379&RechType=RECH_naturel&Submit=Search

Totodată, au fost revizuiți și indicatorii Laeken, care au fost extinși de către sub-grupul de indicatori din cadrul Comisiei Europene, fiind divizați dintr-un portofoliu principal și trei portofolii complementare, cu indicatori ai: (i) dezvoltării economice și coeziunii sociale; (ii) incluziunii sociale; (iii) pensiilor și (iv) sănătății.

BOXA 10. Principalele obiective ale Comunității Europene pentru anii 2006-2010

Anul 2006 a fost primul an când statele membre au elaborat Rapoarte Naționale integrate privind strategiile în domeniile incluziunii sociale, pensiilor, sănătății și îngrijirilor pe termen lung în conformitate cu liniile directe stabilite de Comisia Europeană. Introducerea Metodei Deschise de Coordonare în „domeniul politicii sociale” a întărit capacitatea Uniunii Europene de a sprijini statele membre în activitățile de sporire a coeziunii sociale în Europa. Prin aceasta, gradul de conștientizare a naturii multidimensionale a excluziunii și sărăciei a crescut.

Rezultatele analizei realizate de Comisia Europeană asupra tuturor Rapoartelor Naționale a evidențiat faptul că toate statele membre se confruntă cu excluziunea și inegalitatea socială. În acest sens, principalele provocări pentru perioada 2006–2010, pentru care statele membre trebuie să întreprindă măsuri urgente de soluționare, sînt:

■ Reducerea sărăciei în rîndul copiilor prin:

- Asigurarea accesului la educație de calitate pentru toți copiii, accentul fiind pus, în special, pe educația preșcolară și prevenirea abandonului școlar timpuriu;
- Îmbunătățirea situației copiilor proveniți din rîndul imigranților și al minorităților etnice;

■ Promovarea măsurilor active incluzive în vederea integrării pe piața muncii a grupurilor dezavantajate:

- Abordarea coordonată și echilibrată a măsurilor individualizate pentru integrarea pe piața muncii, dezvoltarea de servicii sociale calitative și asigurarea unui venit minim adecvat.

■ Pentru domeniul sănătății și îngrijirii pe termen lung, statele membre au identificat ca priorități:

- Asigurarea accesului egal pentru toți la servicii de sănătate și reducerea inegalităților de acces bazate pe venit;
- Garantarea unei îngrijiri de înaltă calitate;

■ Pensii adecvate și durabile:

- Susținerea angajării persoanelor cu vârste înaintate, inclusiv utilizarea tuturor politicilor de activitate pe piața muncii;
- monitorizarea efectelor pensionării în cazul acelor persoane care întâmpină dificultăți în îndeplinirea noilor condiții de eligibilitate, în special pentru persoane cu venituri mici, persoane cu întreruperi în activitate, în rîndul cărora femeile dețin o cotă înaltă.

În anul 2008, UE a lansat *Agenda Socială* (revizuită în 2006) care în prezent este pe deplin coerentă și consolidează obiectivele prevăzute în Strategia de la Lisabona, specificînd noi măsuri pentru atingerea acestora. Astfel, accentul de la nivel de societate s-a deplasat la nivel individual, adică spre abilitarea indivizilor de a-și realiza propriul potențial, concomitent susținîndu-i pe cei care nu pot face acest lucru. Agenda Socială reînnoită este construită în baza a trei principii: (i) oportunități; (ii) acces și (iii) solidaritate.

În noiembrie 2008, Parlamentul European și Consiliul European au decis ca anul 2010 să fie declarat „Anul european privind combaterea sărăciei și excluziunii sociale”. Scopul acestei inițiative este de a reitera angajamentul politic puternic al Uniunii Europene și al statelor membre în continuarea eforturilor pentru eradicarea sărăciei și excluziunii sociale. Această inițiativă reprezintă un important instrument prin care se promovează implementarea Metodei Deschide de Coordonare. Strategiile naționale elaborate, precum și Strategia cu privire la implementarea Anului 2010, vor contribui la creșterea *vizibilității* Rapoartelor Naționale Strategice privind Protecția Socială și Incluziunea Socială și, totodată, la creșterea performanțelor de implementare în raport cu obiectivele enunțate.

Totodată, anul 2010 reprezintă veriga de încheiere a ciclului inițiat de la Lisabona și deschide trecerea la următoarea etapă prin crearea condițiilor pentru elaborarea unei noi strategii pe termen lung.

5.2. Evoluția politicilor antisărăcie și incluziunea socială în Republica Moldova

Pentru monitorizarea și diminuarea efectelor sărăciei, pînă în prezent în republică au fost puse în aplicare o serie de programe și acte legislativ-normative naționale.

Primul document în acest context datează cu anul 1993 cînd a fost aprobat *Modulul provizoriu de determinare și calculare a bugetului minim de consum*⁶¹ elaborat în scopul promovării efective a politicii sociale, și, în particular, pentru stabilirea garanțiilor sociale la nivelul minim

NOTĂ:

⁶¹ Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 460 din 22.07.1993 cu privire la aprobarea Modulului provizoriu de determinare și calculare a bugetului minim de consum.

admisibil. Indicatorul în cauză, determinat în baza balanței veniturilor și cheltuielilor categoriilor socialmente vulnerabile, include normele și normativele științific argumentate ale consumului de produse alimentare, mărfuri nealimentare și servicii prestate. Normele și normativele privind consumul de mărfuri nealimentare și servicii, incluse în structura coșului minim de consum, au fost elaborate pentru diferite grupuri socio-demografice ale populației, luându-se în considerație particularitățile de vîrstă și sex. Lucrările au fost efectuate cu participarea Institutului Pieței și Marketingului al Republicii Moldova din cadrul Ministerului Comerțului și Resurselor Materiale, în comun cu Institutul Moldovenesc de Cercetări Științifice în Medicina Preventivă și Clinică din cadrul Ministerului Sănătății. Departamentul de Stat pentru Statistică a fost responsabil de efectuarea calculelor privind prețurile medii de cumpărare a mărfurilor și serviciilor, incluse în coșul minim de consum.

În 2000 a fost aprobat *Programul Național de atenuare a sărăciei*⁶², care a determinat obiectivele, sarcinile, etapele principale, precum și măsurile concrete pentru atenuarea sărăciei în țară pentru perioada 2000-2003. Cele mai importante obiective ale Programului au fost: formarea sistemului de standarde sociale minime de stat și implementarea lor; realizarea programului complex de creare și păstrare a locurilor de muncă; reformarea sistemului de protecție socială a populației nevoiașe; lichidarea și neadmiterea în continuare a datoriilor la plata salariului, pensiilor și indemnizațiilor. În procesul promovării acestor măsuri accentul principal a fost plasat pe valorificarea eficientă a mijloacelor alocate pentru activitățile de diminuare a sărăciei în țară, intensificarea susținerii sociale a persoanelor nevoiașe, atragerea pe scară largă a surselor financiare extrabugetare. În scopul coordonării activităților și realizării Programului, pe lângă Ministerul Economiei și Reformelor, cu susținerea organismelor internaționale, a fost creată o unitate specială pentru monitorizarea sărăciei (PPMU).

În cadrul aceleiași hotărîri au fost aprobate o serie de acte legislative și normative necesare pentru realizarea măsurilor Programului național de atenuare a sărăciei pentru perspectiva apropiată, printre care și *Regulamentul cu privire la modul de calculare a minimumului de existență*⁶³. Calcularea minimumului de existență se efectuează prin metoda statistico-normativă cu aplicarea normelor fundamentate științific de consum a produselor alimentare la formarea coșului minim alimentar și prin aplicarea procedeeleor statistice de calculare a consumului de mărfuri nealimentare și servicii prestate populației. Mărimea valorică a minimumului de existență în medie pe cap de locuitor și în ansamblu pe țară, precum și aparte pentru populația urbană și rurală, cu diferențierea pe principalele categorii social-demografice, se calculează trimestrial și

NOTE:

⁶² Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 564 din 14.06.2000 cu privire la aprobarea Programului Național de Atenuare a Sărăciei.

⁶³ Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 902 din 28 august 2000 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimumului de existență.

se publică de către Biroul Național de Statistică. În baza acestui indicator au fost evaluate tendințele sărăciei. Au fost evaluate diverse praguri ale sărăciei, de 30%, 40%, 50% și 100% din cuantumul minimumului de existență.

În scopul elaborării sistemului de indicatori pentru determinarea cauzelor sărăciei, precum și a impactului programului de reformare și al descentralizării sectorului social asupra nivelului de trai al populației, în 2002 a fost aprobat *Planul de acțiuni destinate consolidării capacității de monitorizare și evaluare a sărăciei*⁶⁴. Planul a fost prevăzut pe o perioadă de trei ani, identificând acțiunile ce urmau a fi realizate în vederea monitorizării și evaluării sărăciei în Moldova. Planul a inclus termenele limită și responsabilitățile instituționale pentru fiecare acțiune, de asemenea, au fost specificate cheltuielile preconizate și sursele de finanțare. Au fost nominalizate grupurile de lucru implicate în implementarea Planului, și anume: *Comitetul tehnic* pentru supraveghere, coordonare și monitorizare; *Grupul interministerial de lucru* (Ministerul Economiei, Biroul Național de Statistică, ministerele de ramură), responsabili pentru elaborarea setului de indicatori de evaluare a sărăciei, a metodologiei pentru estimarea sărăciei bazată pe consum, în corespundere cu practicile internaționale, ținându-se cont de condițiile sociale și economice din Republica Moldova; *Grupul consultativ în problemele sărăciei*, incluzând reprezentanți ai Academiei de Științe a Republicii Moldova, Academiei de Studii Economice, direcțiilor economie și reforme teritoriale, fondurilor republicane și locale de asistență socială, reprezentanți ai donatorilor (PNUD, Băncii Mondiale, UNICEF, USAID, DFID în Moldova, UE TACIS, Asociației Naționale pentru Dezvoltarea Rurală “OIKOS”, Patronatului, Sindicatelor) și experți independenți.

În decembrie 2004, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat *Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei* (SCERS)⁶⁵ pentru 2004-2006, care a reprezentat cadrul politic suprem pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova pe termen mediu. Guvernul Republicii Moldova și-a asumat responsabilitatea pentru creșterea economică durabilă, aceasta fiind o premisă fundamentală pentru reducerea sărăciei. Elaborarea SCERS a inclus un proces participativ, realizat prin angajarea tuturor părților interesate. În proces au fost antrenați reprezentanții societății civile, a păturilor sărăcie, reprezentanții mediilor de afaceri, autoritățile administrației publice centrale și locale, donatorii internaționali. Definitivarea SCERS în cadrul unui proces participativ deschis a sporit gradul de responsabilitate al factorilor de decizie, servind ca bază pentru extinderea continuă a parteneriatului dintre puterea executivă și societatea civilă. Obiectivele de bază ale SCERS erau: îmbunătățirea calității vieții populației, ameliorarea protecției sociale a celor mai sărace

NOTE:

⁶⁴ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 619 din 16 mai 2002 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni destinate consolidării capacității de monitorizare și evaluare a sărăciei pentru perioada 1 iunie 2002-31 mai 2005.

⁶⁵ Legea nr. 398-XV din 2 decembrie 2004 privind aprobarea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (2004-2006).

categorii de cetățeni, inclusiv prin dezvoltarea sistemului de garanții sociale, crearea unor noi locuri de muncă, în special pentru cei săraci, asigurarea accesibilității serviciilor medicale calitative, constituirea unui capital uman apt de performanță, prin dezvoltarea învățământului și a științei.

În 2005 a fost stabilit sistemul monitorizării sărăciei și evaluării impactului politicii promovate de reducere a sărăciei⁶⁶, fiind delimitate, în acest context, funcțiile Ministerului Economiei și Biroului Național de Statistică. În conformitate cu acest document, BNS calculează pragurile naționale de sărăcie, elaborează indicatorii de bază, prezintă un set standard de tabele cu date anuale privind dinamica sărăciei și nota explicativă privind modul de calculare a pragurilor și indicatorilor sărăciei. De asemenea, BNS asigură continuitatea colectării, prelucrării și prezentării informației pentru analiza sărăciei, precum și accesibilitatea datelor pentru utilizatori. Ministerul Economiei (ME) formează și gestionează baza de date integrate privind indicatorii de bază ai sărăciei, monitorizează și analizează sărăcia și impactul politicilor promovate de reducere a sărăciei, cu implicarea diferitelor părți interesate (APC, APL), elaborează *Nota informativă privind sărăcia în Republica Moldova, Raportul cu privire la sărăcie și impactul politicilor asupra sărăciei*. În scopul informării societății civile despre impactul politicilor promovate de reducere a sărăciei, ME publică rapoartele respective pe pagina sa web, iar BNS asigură accesibilitatea datelor pentru utilizatori prin plasarea rezultatelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice pe pagina web a BNS.

În 2007 a fost elaborată și aprobată *Strategia Națională de Dezvoltare pe anii 2008-2011*⁶⁷. Obiectivul fundamental al Strategiei este crearea condițiilor pentru îmbunătățirea calității vieții populației prin consolidarea fundamentului pentru o creștere economică robustă, durabilă și incluzivă. Strategia aspiră la apropierea Republicii Moldova de standardele europene și, astfel, la atingerea obiectivului de integrare europeană. Direcțiile prioritare de dezvoltare stabilite în Strategie urmăresc ajustarea politicilor naționale relevante la cele europene. La baza documentului stau următoarele principii: *participare* – Strategia este elaborată, se implementează, se monitorizează și se evaluează în consultare cu toate părțile interesate; *alinieră strategiilor și programelor naționale existente la prioritățile naționale* – documentul conține obiective specifice și unifică abordările sectoriale prin prisma priorităților Strategiei; *reiterarea angajamentelor externe* – Strategia include acțiunile și angajamentele convenite cu partenerii de dezvoltare. În vederea atingerii obiectivelor generale, Strategia propune cinci priorități naționale pe termen mediu: Consolidarea statului democratic bazat pe supremația

NOTE:

⁶⁶ Hotărîrea Guvernului nr. 851 din 15 august 2005 cu privire la crearea sistemului de monitorizare și evaluare a sărăciei.

⁶⁷ Legea Nr. 295 din 21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011.

legii și respectarea drepturilor omului; Reglementarea conflictului transnistrean și reintegrarea țării; Sporirea competitivității economiei naționale; Dezvoltarea resurselor umane, creșterea gradului de ocupare și promovarea incluziunii sociale; Dezvoltarea regională. În procesul implementării Strategiei va fi desfășurată monitorizarea permanentă a realizării acțiunilor și a rezultatelor obținute pentru ca, în caz de necesitate, să fie operate modificări în politicile promovate și în acțiunile întreprinse. Strategia urmează a fi revizuită la fiecare patru-cinci ani, pentru a confirma sau modifica obiectivele și direcțiile principale.

Astfel, pe parcursul ultimilor ani politicile naționale au fost concentrate pe dezvoltarea economică și pe reducerea sărăciei populației. De menționat, că obiectivele de reducere a sărăciei s-au axat preponderent pe creșterea accesului grupurilor sărace la educație, sănătate, protecție socială și piața muncii, care reprezintă sectoarele-cheie, iar după situația din acestea poate fi măsurat gradul de incluziune socială și inegalitate, inclusiv nivelul coeziunii sociale la nivelul comunității.

Concluzii și recomandări

Concluzii și recomandări

Excuziunea socială este un fenomen multidimensional, respectiv, în analiza acesteia trebuie să fie utilizate diferite metodologii de combinare a indicatorilor pentru o mai bună identificare a factorilor care determină excluziunea socială și a grupurilor afectate spre care trebuie direcționate politicile sociale.

Pentru monitorizarea fenomenului de excluziune/incluziune socială și coeziune socială vor fi utilizate datele administrative, datele cercetării CBGC, AFM și modulului ad-hoc „Excluderea socială”.

În scopul realizării unei analize multidimensionale se impune necesitatea studierii excluziunii sociale în 10 domenii ale calității vieții: (i) sărăcie și inegalitate (14 indicatori), (ii) locuință și condițiile locative ale gospodăriilor (10 indicatori); (iii) piața muncii (14 indicatori); (iv) educația (19 indicatori); (v) sănătatea (13 indicatori); (vi) protecția socială (9 indicatori); (vii) justiția și securitatea (8 indicatori); (viii) cultura, sportul și petrecerea timpului liber (4 indicatori); (ix) participarea la viața socială, guvernare, comunicarea și accesul la informații (10 indicatori) și (x) mediu (2 indicatori). Indicatorii primari și secundari propuși urmează să fie monitorizați anual, iar cei terțiari o dată la 3 ani (Lista indicatorilor de monitorizare a excluziunii sociale în Republica Moldova vezi în Anexele 3, 4 și 5.)

Factorii principali care definesc vulnerabilitatea diferitor grupuri de persoane urmează a fi analizați anual în baza *indicatorilor primari și secundari* pentru a prezenta caracteristicile de bază ale riscului de excluziune socială în scopul identificării unor mecanisme de promovare a incluziunii în viața socială, economică, culturală, etc. Pentru monitorizarea mai aprofundată a fenomenului excluziunii sociale sînt determinați *indicatorii terțiari*, periodicitatea de colectare și calculare a cărora este propusă o dată la 3 ani. Adicional, se recomandă următorii 6 indicatori (numerotați conform Anexei 4), care vin cu o valoare adăugată în acest context: „1.14. Gradul de concentrare a sărăciei persistente”; „2.10. Accesul la locuințe sociale”; „4.16. Calitatea educației”; „4.18. Oportunitatea economică a educației”; „4.19. Relevanța educației” și „6.9. Ponderea persoanelor care beneficiază de servicii sociale”. De menționat că acești 6 indicatori recomandați nu vor implica costuri exagerate, 4 dintre aceștia pot fi incluși în cadrul cercetărilor deja existente (CBGC,

AFM), iar 2 (indicatorii 2.10 și 4.16) pot fi considerați de perspectivă și vor fi evaluați în contextul politicilor naționale promovate în domeniile respective.

Analiza excluziunii sociale poate fi efectuată prin două metode de bază. În scopul evaluării și determinării tendințelor de excluziune socială se utilizează analiza grupurilor vulnerabile. În cazul evaluării impactului politicilor sectoriale se vor utiliza domeniile care descriu viața economică și socială a populației.

În analiza coeziunii sociale, pentru fiecare grup social-vulnerabil trebuie efectuată evaluarea (1) situației grupului vulnerabil în patru dimensiuni ale bunăstării: egalitatea în realizarea drepturilor / interzicerea discriminării, demnitatea (aprecierea), dezvoltarea personală (autonomia), participarea (obligațiile); (2) componentelor de bază ale vieții.

Analiza situației în domeniul coeziunii sociale în Moldova este rațional de a o realiza pe baza unor indicatori, ale căror valori sînt formate prin utilizarea datelor administrative, datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, Anchetei Forței de Muncă, cercetări cu privire la problemele de excluziune socială (modulul ad-hoc), precum și prin utilizarea prevederilor diferitor acte legislative și normative.

În ceea ce privește analiza coeziunii sociale prin prisma componentelor de bază ale vieții, în cazul elaborării întrebărilor și alegerii indicatorilor corespunzători, trebuie să se ia în considerare faptul că în prezent există doar o singură sursă de informații pentru realizarea acestei analize – datele modulului ad-hoc „Excluderea socială”. Cu toate acestea, modulul nu reflectă pe deplin toate aspectele relevante referitoare la componentele de bază ale vieții. Aceasta se referă la așa aspecte precum rețelele sociale, valorile și sentimentele. (Lista indicatorilor de monitorizare a coeziunii sociale în Republica Moldova vezi în Anexele 6 și 7)

Apare necesitatea obiectivă cu privire la elaborarea indicatorilor suplimentari care să reflecte toate aspectele legate de componentele de bază ale vieții; elaborarea de întrebări suplimentare pentru modulul ad-hoc „Excluderea socială”; utilizarea indicatorilor de coeziune socială pentru elaborarea politicilor sociale.

Indicatorii care prezintă coeziunea socială, determinați în baza modulului ad-hoc, trebuie calculați atât la nivel național, cît și dezagregați în profil teritorial. Periodicitatea de calcul - o dată la 3 ani.

Setul de indicatori propuși pentru analiza excluziunii/incluziunii și coeziunii sociale vor putea fi utilizați în scopul: (i) elaborării și aplicării legislației întru eliminarea discriminării, (ii) creșterii accesului la servicii sociale și oportunități de bază; (iii) dezvoltării măsurilor direcționate pentru a răspunde nevoilor specifice fiecărui grup vulnerabil în parte.

Анекс

Anexe.

Anexa 1. Abordări multiple ale excluziunii sociale

Pe parcursul ultimului deceniu noțiunea de “excluziune socială” a căpătat o multitudine de definiții la nivelul diferitor țări și a agențiilor care activează în domeniul cercetării bunăstării sociale. Aceasta în esență sugerează lipsa unei înțelegeri comune și a consensului privind conceptul de excluziune. Cercetătorul britanic Tony Atkinson a evidențiat că anume acest fapt a contribuit la răspîndirea atât de largă a termenului⁶⁸.

Excluziunea și incluziunea socială în sistemul Națiunilor Unite

Din momentul creării sale, ONU este preocupat de îmbunătățirea standardelor de viață la nivel mondial, astfel promovînd acțiuni pentru dezvoltarea umană, diminuarea excluziunii și asigurarea condițiilor pentru dezvoltare durabilă și incluziune socială la toate nivelurile. Aceste obiective sînt realizate prin implicarea agențiilor și programelor sale specializate, fiind monitorizate prin intermediul indicatorilor statistici sociali.

În viziunea ONU, conceptul excluziunii sociale este corelat cu conceptul dezvoltării umane și cel al dezvoltării durabile. Este necesar de menționat că definiția complexă a Dezvoltării Durabile a fost adoptată în cadrul Summit-ului de la Copenhaga (1992), care a inclus în sine toate aspectele cele mai importante care contribuie la îmbunătățirea condițiilor umane și de dezvoltare, fiind foarte apropiată de conținutul definiției de excluziune socială a UE.

În contextul implementării programelor pentru asigurarea unei dezvoltări durabile, o serie întreagă de indicatori specifici (58 de indicatori) au fost dezvoltati de către programele și agențiile ONU pentru a răspunde evenimentelor la nivel internațional. Principalele ținte s-au axat pe așa domenii specifice ca: sănătatea, educația, reducerea sărăciei, îmbunătățirea situației femeii și dezvoltarea rurală. Acești indicatori au fost utilizați pentru monitorizarea progresului realizat în atingerea obiectivelor trasate, după un program stabilit în timp. Acest lucru a contribuit la determinarea bazei pentru crearea unui set larg de indicatori de dezvoltare, scopul cărora fiind de a cuantifica standardele de viață și factorii importanți ce influențează asupra acestora. Au fost luate în considerație următoarele perspective:

NOTĂ:

⁶⁸ Atkinson A. B., 1998, Social Exclusion, Poverty and Unemployment, în Hills, J. (Ed.) Exclusion, Employment and Opportunity, London, London School of Economics.

- Nivelul național agregat trebuie să fie analizat din punct de vedere internațional;
- Pentru monitorizarea politicii interne, este important nivelul regional (sub-național);
- Monitorizarea și evaluarea orientate pe programe.

Prin urmare, experiențele de monitorizare ale ONU și agențiilor/programe-
melor acestea pot fi concluzionate în felul următor:

- Programe specifice, planuri și agenții care efectuează monitorizarea, inclusiv evaluarea, în domeniul lor de activitate, îmbunătățirea continuă a metodologiilor și unităților de măsurare utilizate;
- Informații statistice care sînt coordonate și colectate de către Departamentul Economic și Afaceri Sociale (DESA).

BOXA 11. Tipologia statisticilor ONU

Statisticile sociale introduse de către programele și agențiile ONU includ în sine nu doar indicatori ce măsoară nivelul de trai sau accesul la unele bunuri și servicii (care sînt foarte importanți în măsurarea excluziunii/incluziunii sociale, efectuată de către alte instituții), ci și pentru descrierea aspectelor demografice ale populației (ONU, 1989).

Acestea pot fi grupate în felul următor:

- Statistici demografice care descriu structura populației și schimbările acesteia în timp; fertilitatea; componența gospodăriilor și familiilor; structura bazată pe statutul marital; distribuția geografică a populației; de asemenea, mobilitatea diferitor grupuri socio-economice;
- Statistici economice care permit măsurarea nivelului și distribuției veniturilor, consumului, bunăstării, activității economice, angajării și condițiilor de muncă;
- Măsuri de evaluare a capabilității, accesului la servicii de bază și cazurile primare de excluziune socială apărute, care include așa domenii ca sănătatea, nutriția, dizabilitatea, învățarea și educația, alfabetizarea, mediul de reședință și locuința;
- Indicatori ce cuantifică factorii care influențează asupra bunăstării: gradul de acoperire și nivelul de generozitate a sistemului de securitate socială și servicii ale bunăstării, disponibilitatea și calitatea agrementului și culturii, comunicarea și securitatea publică.

Începînd cu anul 2000, activitățile ONU sînt ghidate de Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM), orientate preponderent spre asigurarea unui nivel minim al venitului și standardelor de viață către anul 2015. Menționăm că ODM, după conținutul lor, sînt parte componentă a dezvoltării durabile, iar acțiunile realizate prin prisma acestora sînt focusate în special pe atingerea țintelor specifice pentru redresarea situației grupurilor/ariilor excluse, ele fiind grupate în 8 obiective generale cu 48 de ținte specifice în context internațional⁶⁹:

1. Eradicarea sărăciei extreme și a foamei;
2. Asigurarea accesului universal la învățămîntul primar;
3. Promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor;
4. Reducerea mortalității copiilor;
5. Îmbunătățirea sănătății materne;
6. Combaterea HIV/SIDA, a tuberculozei, malariei și altor boli;
7. Asigurarea durabilității mediului;
8. Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare.

Introducerea ODM a contribuit la demararea activităților de coordonare și sincronizare a activităților și intensificării comunicării la nivelul agențiilor și programelor ONU, inclusiv la dezvoltarea și aplicarea instrumentelor de evaluare comună la nivel de țară a Cadrului de asistență pentru dezvoltare a ONU (UNDAF).

Cu toate că ONU reprezintă o organizație cu gamă largă de planuri și programe de specialitate, care se încadrează în Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, este necesar de subliniat că excluziunea socială și incluziunea nu sînt incluse propriu-zis pe ordinea de zi a acesteia, dar reprezintă în sine elemente extrem de importante ale activității sale. Se poate concluziona că doar UNICEF este focusat în mod clar pe deprivarea multiplă, care a fost identificată ca un factor crucial al excluziunii și incluziunii sociale. Inițiativele de dezvoltare ale PNUD, care încorporează o serie de acțiuni a altor agenții, de asemenea abordează direct fenomenele menționate. Agenda acestor instituții include o serie de aspecte, care influențează (mai mult sau mai puțin) excluziunea socială în anumite țări, accentele fiind puse pe durabilitatea mediului și parteneriatul global pentru reducerea sărăciei, dezvoltarea și creșterea nivelului de trai, care sînt tangente conceptelor de excluziune/incluziune socială. Aceste concepte, în același timp, fiind relative în natură și specifice anumitor țări, trebuie să fie aplicate în anumite

NOTĂ:

⁶⁹ <http://www.un.org/documents/ga/res/55/a55r002.pdf> - A/RES/55/2.

condiții socio-economice. Prin urmare, politicile de incluziune socială, de asemenea, ar trebui să fie formulate, ținându-se cont de contextul larg al proceselor de dezvoltare.

În esență, atingerea dezvoltării durabile și a Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, în special în ceea ce privește reducerea sărăciei, foamei și deprivării multi-dimensionale, rezultă în reducerea excluziunii sociale, și mai exact, în eliminarea cauzelor și simptomelor excluziunii sociale, ceea ce conduce la promovarea incluziunii sociale.

Sărăcia și excluziunea socială conform Băncii Mondiale

Banca Mondială, în calitatea sa de donator și a asistenței pentru dezvoltare, este deosebit de interesată în eficiența proiectelor pe care le susține. Pe parcursul anilor, Banca Mondială realizează o multitudine de studii și analize în domeniul combaterii sărăciei. Bază principală pentru aceste analize, inclusiv pentru evaluarea impactului politicilor în diferite țări, o reprezintă indicatorii derivați din ODM, dar și alți indicatori de dezvoltare. Această derivare întrunește un grad relativ înalt de comparabilitate internațională, fiind compilată în primul rînd cu agențiile ONU (Word Bank, 2005, 2006).

În documentele Băncii Mondiale frecvent sînt făcute referințe la conceptul de abilitare a indivizilor, iar incluziunea socială și participarea sînt privite, în primul rînd, în contextul politicilor structurale și reformelor fiscale, care reprezintă axa principală de concentrare a Băncii Mondiale. De asemenea, interesul pentru studiile de incluziune socială, lansate recent de către Banca Mondială, par să fie, în realitate, limitate la studierea eficienței politicilor de protecție socială asupra combaterii sărăciei și a excluziunii sociale.

În final, este necesar de menționat că în ideea eficientizării sistemelor de evaluare și monitorizare la nivelul agențiilor internaționale, trebuie să fie luate în considerație eforturile Băncii Mondiale în dezvoltarea instrumentelor de măsurare a fenomenului capitalului social la nivelul comunităților locale, care reprezintă un factor important pentru dezvoltarea durabilă. Astfel, aplicarea acestor mecanisme de ordin calitativ și cantitativ la nivelul țărilor în curs de dezvoltare, permite formularea, evaluarea politicilor și acțiunilor în vederea consolidării capacităților și eforturilor indivizilor și comunităților locale pentru dezvoltare⁷⁰.

NOTĂ:

⁷⁰ Ibid., p.39.

Indicatorii sociali ai OECD

Conceptele de excluziune și incluziune sociale sînt înțelese diferit de către Organizația Economică pentru Cooperare și Dezvoltare (OECD), care privește problemele sociale în strînsă conexiune cu problemele dezvoltării economice. În acest context, este necesar de menționat că OECD nu a încercat să dezvolte o definiție proprie a incluziunii sociale. Totuși, noțiunile de excluziune/incluziune socială sînt utilizate frecvent în documentele acestei organizații, inclusiv în cadrul rapoartelor și analizelor efectuate, care nu implică declarații oficiale sau strategii globale în acest sens⁷¹. Dimensiunile “*politicilor de ocupare, politicilor de sănătate și datele conexe acestora, incidența îmbolnăvirilor și politicile dizabilității, piața muncii și politicile sociale în țările non-membre ale UE, a evoluției migrației internaționale și politicile migraționale*” sînt gestionate prin intermediul Directoratului pentru Ocupare, Muncă și Afaceri Sociale. Datele statistice necesare monitorizării în baza indicatorilor sociali comuni sînt colectate de către Directoratul Statistic.

Necesitatea dezvoltării de către OECD a unui set de indicatori sociali pentru crearea unui instrument care să ajute la realizarea comparațiilor între rezultatele programelor sociale din diferite țări, a fost evidentă. În prezent, indicatorii sociali promovați de către OECD includ atît *indicatorii contextuali* care ilustrează diferențele naționale în tendințele sociale și statutul social, precum și *indicatorii de răspuns*, cuprinși în patru arii largi și interdependente ale politicii sociale: (i) autosatisfacție/satisfacție personală; (ii) echitate, (iii) coeziune socială și (iv) sănătate.

În domeniul social putem identifica două categorii de indicatori: ai *statutului social* (sărăcia, așteptările de la viață sau șomajul) și *reacția societății* la diferite probleme sociale (cheltuielile corelate cu programele sociale, numărul de paturi dintr-un spital, etc.). De asemenea, OECD a considerat util să includă în noua listă și indicatorii contextuali. Pe termen scurt, structura demografică a populației, rata divorțurilor și numărul persoanelor care caută azil sînt mult sub puterea de control a guvernelor. Însă toate acestea afectează în mod sigur abilitatea unei țări de a-și atinge scopurile sociale stabilite.

Actuala abordare a indicatorilor sociali, conform OECD, a urmărit stabilirea unor scopuri sociale cu care toate țările să fie de acord, precum și identificarea diferitor indicatori pentru statutul social care să reflecte dimensiunile diferite ale obiectivelor reliefate.

NOTĂ:

⁷¹ UNDP, (2006), Social Exclusion and Integration in Poland. An indicators based approach, p.37.

Cele patru obiective generale, care în viziunea OECD rezumă mai plenar obiectivele sociale guvernamentale, sînt:

- Satisfacția personală (reprezentată de indicatori precum gradul de ocupare și șomajul);
- Echitatea (reprezentată de indicatori precum sărăcia și distribuția inegală a veniturilor);
- Sănătatea (reprezentată de indicatori precum speranța de viață și rata de îmbolnăvire/morbiditate);
- Coeziunea socială. Aici alegerea indicatorilor este mult mai greu de realizat, deoarece coeziunea socială are înțelesuri/ conotații diferite de la o persoană la alta. Abordarea selectată de OECD este de a urmări acei indicatori, care arată lipsa coeziunii sociale. Aceasta este reprezentată de indicatori, precum rata criminalității, consumul de droguri, sinuciderile, etc.

În toate aceste domenii, OECD a identificat nu numai indicatori ai statutului social, ci și indicatori ai răspunsului societății la aceste lipsuri/ probleme. În tabelul de mai jos este expusă întreaga listă a indicatorilor sociali OECD. Este important de menționat faptul că acești indicatori nu au fost aleși la întâmplare, ci au fost stabiliți ca urmare a unor discuții în timp, purtate între țările OECD⁷².

Tabelul 23.

Lista indicatorilor sociali ai OECD

<i>Indicatori contextuali</i>	
G1. Venitul național	G2. Rata de fertilitate
G3. Rata de dependență a persoanelor în vîrstă	G4. Emigranții și populația nou-născută în străinătate
G5. Refugiații și solicitanții de azil	G6. Rata divorțurilor
G7. Familiile cu un singur părinte (monoparentale)	
<i>Indicatori de satisfacție personală</i>	
Statutul social	Răspunsurile societății
A1. Gradul de ocupare	A7. Politicile de activare
A2. Rata șomajului	A8. Cheltuielile în educație
A3. Tinerii fără locuri de muncă	A9. Educația și îngrijirea copiilor preșcolari

NOTĂ:

⁷² Androniceanu A., Stoian M., Abaluță. O., Muntean I., (2004). Sistemul de indicatori sociali în viziunea Organizației Economice pentru Cooperare și Dezvoltare, ASEM Buc., p.145-147.

A4. Casnicii	A10. Gradul de școlarizare
A5. Mamele angajate	A11. Gradul de alfabetizare
A6. Persoanele vîrstnice de pensionare	A12. Ratele de înlocuire
Indicatori de echitate	
Statutul social	Răspunsurile societății
B1. Sărăcia relativă	B5. Salariile minime
B2. Inegalitatea distribuției veniturilor	B6. Cheltuielile sociale publice
B3. Angajații plătiți puțin	B7. Cheltuielile sociale private
B4. Diferența de salarizare dintre sexe	B8. Cheltuielile sociale nete
Indicatori de sănătate	
Statutul social	Răspunsurile societății
C1. Speranța de viață	C6. Oamenii în vîrstă instituționalizați
C2. Mortalitatea infantilă	C7. Cheltuielile pentru asigurările de sănătate
C3. Anii potențiali de irrosire a vieții	C8. Responsabilitatea finanțării serviciilor de sănătate
C4. Limitarea/ inexistența așteptărilor de la viață	C9. Infrastructura sănătății
C5. Accidentele	
Indicatorii de coeziune socială	
Statutul social	Răspunsurile societății
D1. Grevele/ conflictele de muncă	D7. Deținuții (numărul persoanelor private de libertate ca urmare a săvîrșirii unei infracțiuni/ fapte penale)
D2. Consumul de droguri și moartea survenită în urma consumului acestora	
D3. Rata sinuciderilor/Sinuciderile	
D4. Rata criminalității/Crimele	
D5. Apartenența la grupuri	
D6. Gradul de participare la vot	

NOTĂ:

Unii indicatori se încadrează în mai multe categorii, însă pentru concizie fiecare indicator a fost utilizat o singură dată.

Abordările UE

Combaterea sărăciei, excluziunii sociale și promovarea incluziunii sociale reprezintă unul dintre obiectivele prioritare ale Uniunii Europene, reprezentînd și unul dintre pilonii principali ai Strategiei de la Lisabona. Astfel, după politicile de creștere economică durabilă și ocupare a Forței de Muncă, procesul de incluziune socială a fost declarat ca fiind un element indispensabil al acțiunilor strategice la nivelul comunității europene, și a impus orientarea eforturilor pentru asigurarea interacțiunii dintre procesele acoperite de Strategia de la Lisabona (revizuită în anul 2005) și Strategia de dezvoltare durabilă (revizuită în anul 2006)⁷³.

Procesul de incluziune socială în cadrul UE a demarat începînd cu anul 2000, prin intermediul Metodei Deschise de Coordonare⁷⁴, care presupune că statele membre se obligă în baza obiectivelor generale să contribuie la *“Realizarea unui impact decisiv asupra eradicării sărăciei și a excluziunii sociale, pînă în 2010”*. În același timp, se oferă o autonomie largă în selectarea căilor și mijloacelor de a atinge obiectivele stabilite la nivel comunitar, precum și a priorităților pe care țările intenționează să-și concentreze eforturile. Prioritățile naționale și modalitățile de atingere a acestora sînt definite în planurile naționale de acțiuni, adoptate de către fiecare țară în parte. Comisia Europeană încurajează toate statele membre la schimb de experiență cu privire la progresul în domenii politice specifice, precum și în selectarea celor mai bune practici în domeniul lor de monitorizare și evaluare. Pentru a susține schimbul de experiențe, se efectuează revizuri periodice și evaluări ale politicilor care includ evaluarea reciprocă prin rapoarte anuale privind incluziunea socială. Acestea sînt rezumate în documente de lucru elaborate de către CE, precum și numeroase programe trans-naționale și de cooperare, finanțate de către CE.

În acest context, Comisia Europeană pune un accent deosebit pe comparabilitatea internațională bazată pe date a rezultatelor obținute de politicile pe țări privind reducerea sărăciei și a excluziunii sociale. Pentru a facilita comparabilitatea, de la bun început în Strategia de la Lisabona, a fost stabilit un set de indicatori care să permită compararea progreselor înregistrate de fiecare stat în atingerea obiectivelor de incluziune socială. Astfel, în cadrul Comisiei pentru protecție socială

NOTE:

⁷³ Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE (2001) revizuită în anul 2006 pentru a fi integrată cu problemele economice, de mediu și cele sociale.
http://ec.europa.eu/sustainable/welcome/index_en.htm

⁷⁴ Metoda Deschisă de Coordonare a fost creată în 1997 în cadrul Strategiei Europene pentru Ocupare (EES). În prezent, aceasta este extinsă și asupra domeniilor: educației și formării; incluziunii și protecției sociale.

a fost instituit un Sub-Grup de lucru în domeniul indicatorilor sociali (ISG)⁷⁵ pentru a lucra împreună cu Eurostat o listă comună de indicatori de excludere/incluziune și coeziune socială.

Excluziunea socială și indicatorii incluziunii sociale în UE

Lista de indicatori ai incluziunii sociale, cunoscuți mai mult ca indicatori Laeken a fost adoptată la Summitul Consiliului European de la Laeken din decembrie 2001⁷⁶. Acest set de indicatori este obligatoriu la nivelul UE pentru monitorizarea fenomenului excluziunii sociale și măsurării gradului de incluziune socială în UE. Indicatorii au fost divizați pe trei niveluri: (i) primar, (ii) secundar și (iii) terțiar. Primele două niveluri cuprind 18 indicatori obligatorii pentru țările membre care anual raportează progresele înregistrate în domeniul incluziunii sociale în baza acestora.

Nivelul primar conține 10 indicatori care se referă la monitorizarea principalilor factori ai excluziunii sociale, iar nivelul secundar 8 indicatori, meniți să completeze nivelul primar cu informații adiționale și să descrie alte dimensiuni ale excluziunii⁷⁷.

În versiunea inițială, lista respectivă la ambele niveluri includea în principal indicatori de măsurare a: (i) riscului sărăciei divizat pe grupuri; (ii) disparităților în distribuirea veniturilor și riscului sărăciei persistente; (iii) șomajului pe termen lung și disparităților regionale în angajare; (iv) abandonului educațional și nivelului jos al cunoștințelor ca factori ce conduc la excludere; (v) măsurilor obiective și subiective de evaluare a stării de sănătate. De menționat că indicatorii nominalizați au fost limitați la acoperirea a patru dimensiuni ale excluziunii sociale: (1) sărăcia monetară; (2) ocuparea Forței de Muncă; (3) sănătatea și (4) educația (CPS, 2001, Consiliul, 2002).

Din momentul creării în cadrul Comisiei pentru Protecție Socială a Sub-Grupului pentru Indicatori (ISG), activitățile acestuia au fost orientate spre consolidarea sistemului de indicatori comuni Laeken și redefinirea sau suplimentarea acestora pentru îmbunătățirea procesului Metodei Deschise de Coordonare, și reflectarea mai eficientă a priorităților CE și statelor membre în ceea ce ține de combaterea excluziunii sociale.

În acest sens, în iunie 2006, în baza propunerii ISG, Comisia pentru Protecție Socială a adoptat o listă modificată de indicatori comuni

NOTE:

⁷⁵ http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/spc_indicators_subgroup_en.htm

⁷⁶ Consiliul European, reunit la Laeken, a adoptat la 14-15 decembrie 2001 – “Declarația privind viitorul Uniunii Europene” sau “Declarația de la Laeken”, prin care se angajează să construiască o Uniune mai democratică, mai transparentă și mai eficientă.

⁷⁷ Comitetul pentru Protecție Socială, 2001. Raport asupra indicatorilor în domeniul sărăciei și excluziunii sociale. p.3. http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_protection_committee/laeken_list.pdf

pentru măsurarea excluziunii sociale, scopul cărora este de a acoperi, pe cât de posibil mai uniform, toate zonele de interes pentru politicile de incluziune socială la nivelul UE și statelor membre. Noua listă de indicatori comuni prezintă un Portofoliu de 14 indicatori globali și 11 indicatori de context, mențiți să reflecte obiectivele politice majore în domeniul protecției și incluziunii sociale precum⁷⁸:

- coeziunea socială, egalitatea de șanse între bărbați și femei, oportunitățile egale pentru toți prin intermediul sistemelor de protecție socială și a politicilor de incluziune socială adecvate, accesibile, financiar durabile, adaptabile și eficiente;
- interacțiunea eficientă și reciprocă între obiectivele de la Lisabona și Strategia UE de dezvoltare durabilă;
- buna guvernare, transparența și implicarea părților interesate în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor⁷⁹.

Portofoliul indicatorilor globali este suplimentat cu 3 portofolii specifice precum: (i) portofoliul indicatorilor incluziunii sociale; (ii) portofoliul pensiilor și (iii) portofoliul indicatorilor de sănătate (set incomplet în proces de elaborare).

Normele metodologice ale EU în contextul utilizării acestor indicatori relatează, că pe lângă problemele sărăciei și ocupării Forței de Muncă, în cadrul planurilor naționale de acțiuni și a rapoartelor comune în domeniul incluziunii sociale, trebuie să fie incluse și problemele sănătății, educației, condițiilor de trai, problemelor persoanelor fără adăpost, etc.

Tabelul 24.

Portofoliul indicatorilor de incluziune socială ai UE

Indicatori primari	
SI-P1	Riscul sărăciei + valorile ilustrative ale pragului
SI-P2	Riscul persistent al sărăciei
SI-P3	Mediana relativă a riscului profundizării sărăciei
SI-P4	Rata șomajului pe termen lung
SI-P5	Populația ce locuiește în gospodării fără lucrători
SI-P6	Persoanele care părăsesc timpuriu sistemul școlar, neîncadrate în educație sau instruire profesională
SI-P7	Decalajul ocupării imigranților
SI-P8	Deprivarea materială – urmează a fi dezvoltat

NOTE:

⁷⁸ Consiliul EPSCO din martie 2006.

⁷⁹ CE, 2006. Portofoliul indicatorilor globali și portofoliile eficientizate ale incluziunii sociale, pensiilor și sănătății, p.5. http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2006/indicators_en.pdf

SI-P9	Locuirea – urmează a fi dezvoltat
SI-P10	Necesitățile nesatisfăcute pentru îngrijire, pe chintile de venit
SI-P11	Bunăstarea copilului - urmează a fi dezvoltat
Indicatori secundari	
SI-S1	Riscul sărăciei:
S1a	după tipul gospodăriei
S1b	după intensitatea de lucru a gospodăriei
S1c	după cel mai frecvent statut al activității
S1d	în funcție de statutul deținut al locuirii
S1e	dispersia în jurul pragului sărăciei
SI-S2	Persoanele cu un nivel jos de cunoștințe educaționale
SI-S3	Performanțele scăzute în citire ale elevilor
Indicatorii de context	
SI-C1	Raportul veniturilor pe chintile (S80/S20) – acest indicator totodată este inclus în Portofoliul de indicatori globali (indicatorul 2)
SI-C2	Coeficientul Gini
SI-C3	Coeziunea regională: dispersia ratelor regionale de angajare - acest indicator totodată este inclus în Portofoliul de indicatori globali (indicatorul 13)
SI-C4	Speranța la o viață sănătoasă și Speranța de viață la naștere, la 65 ani (după statutul socio-economic, dacă este posibil) - acest indicator, de asemenea, este inclus în Portofoliul de indicatori globali (indicatorul 3)
SI-C5	Rata sărăciei ancorată în timp - acest indicator, de asemenea, este inclus în Portofoliul de indicatori globali (indicatorul 9)
SI-C6	Rata sărăciei înainte de transferurile sociale bănești (exclusiv pensiile)
SI-C7	Gospodăriile fără lucrători după principalele tipuri
SI-C8	Riscul sărăciei pentru cei angajați în muncă, divizat pe program deplin/reduc
SI-C9	Crearea indicatorilor muncii plătite (capcana șomajului, capcana inactivității (al doilea caz în special pentru salariați), capcana salariului mic
SI-C10	Venitul net al beneficiarilor de asistență socială ca % al pragului sărăciei pentru tipurile de gospodării fără lucru
SI-C11	Raportările persoanelor asupra limitărilor în activitățile zilnice, pe chintile de venit, sex, vîrstă (0-17; 18-64; 65+ ani)

Sursa: Comisia Europeană, DGMP, 2006.

NOTE:

⁸⁰ CE (2006) Portofoliul indicatorilor globali și portofoliile eficientizate ale incluziunii sociale, pensiilor și sănătății, p.22-23.

http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2006/indicators_en.pdf

⁸¹ Regulamentul (CE) nr. 1177/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 iunie 2003 privind statisticile comunitare referitoare la venit și la condițiile de viață (EU-SILC). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:16:01:32003R1177:RO:PDF>

⁸² EUROSTAT METADAT IN SDDS format: Summary methodology. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/ilc_base.htm

De menționat că noul Portofoliul de indicatori în domeniul incluziunii sociale este divizat pe trei tipuri și conține: 11 indicatori primari, 3 secundari și 11 indicatori de context.

Comparativ cu lista inițială, în versiunea revizuită, nivelul primar este limitat doar la indicatorii-cheie care acoperă principalele domenii ale sărăciei și excluziunii sociale, iar câțiva indicatori inițial incluși în nivelul primar, au trecut la nivelul secundar. Alți indicatori Laeken, în prezent, sînt incluși în Portofoliul de indicatori globali, fiind considerați eficienți pentru asigurarea monitorizării politicilor ocupării Forței de Muncă și creșterii economice, coeziunii sociale, precum și a interacțiunii acestora cu excluziunea socială și procesul de incluziune socială⁸⁰.

Din lista inițială de indicatori au fost excluși datorită irelevanței trei indicatori: rata sărăciei calculată la 50% de la prag, ponderea șomajului pe termen lung și rata șomajului pe termen foarte lung. Totodată, lista nouă de indicatori a fost completată cu un indicator nou în domeniul educației privind analfabetizarea funcțională (performanțe scăzute în citire ale elevilor de 15 ani). În continuare se lucrează la dezvoltarea indicatorilor privind deprivarea materială, locuința, bunăstarea copiilor și gradul de satisfacere a nevoilor în funcție de categoriile specificate.

Primul și al doilea nivel de indicatori, precum și indicatorii de context, reprezintă doar punctul de plecare în dezvoltarea unui sistem de monitorizare a incluziunii sociale, iar statele membre sînt încurajate să dezvolte “al treilea nivel” de indicatori, care ar reflecta obiectivele și prioritățile naționale, aprobate pentru rezolvarea unor probleme concrete incluse în planurile naționale de acțiuni.

Structura propusă a indicatorilor comuni la nivelul comunității europene, precum și cercul destul de îngust al domeniilor reglementate de aceștia, reflectă nu atît seria de politici ce urmează a fi monitorizate, pe cît capacitățile metodologice limitate legate de comparabilitatea internațională a fenomenului excluziunii sociale.

Această ultimă problemă reprezintă o provocare majoră pentru întreaga sferă de statistici sociale. Confruntîndu-se cu aceste dificultăți, Comisia Europeană și statele membre ale UE actualmente implementează (pînă în anul 2010) programul EU-SILC (Statisticile Comunitare referitoare la Venit și Condițiile de Viață)⁸¹, care a înlocuit Panelul Gospodăriilor al Comunității Europene⁸².

BOXA 12. Statisticile Comunitare referitoare la Venit și Condiții de Viață (EU-SILC)

EU-SILC constituie un instrument multidimensional axat pe venituri, dar în același timp pe condițiile de locuit, muncă, sănătate, demografie și educație, făcînd, astfel, posibilă studierea abordării multidimensionale a excluziunii sociale, inclusiv a studiilor pe module. Acest instrument conține variabile-țintă principale (anuale) și secundare (pe module).

Setul de variabile-țintă principale include informații despre gospodăria sau indivizi (pentru persoane în vîrstă de cel puțin 16 ani) și sînt grupate pe domenii:

- La nivel de gospodărie, sînt acoperite cinci domenii: (1) date de bază/esențiale, (2) venituri, (3) condiții de locuit, (4) excluziune socială și (5) informații referitoare la forța de muncă;
- Nivelul personal este grupat în cinci domenii: (1) date de bază/demografice, (2) venituri, (3) educație, (4) informații referitoare la forța de muncă și (5) sănătate. De asemenea, sînt colectate informații despre îngrijirea copiilor sub 12 ani.

Variabilele-țintă secundare (pe module) sînt introduse anual, începînd cu anul 2005 numai în componenta transversală a instrumentului. Primele module EU-SILC se referă la cele specificate: 2005 - Transmiterea intergenerațională a sărăciei; 2006 - Participarea socială; 2007 - Condițiile de locuit; 2008 - Insolvabilitatea/excluderea financiară; și 2009 - Starea de sărăcie.

Menționăm că de la introducerea în 2003 a programului EU-SILC, acesta a devenit principala sursă de date de referință pentru statisticile privind analiza distribuției veniturilor, a sărăciei și a excluziunii sociale la nivelul UE, aceste date sînt folosite în contextul „indicatorilor structurali” și al exercițiilor din cadrul Metodei Deschise de Coordonare⁸³.

Monitorizarea excluziunii sociale în țările UE

Statele membre ale UE promovează o gamă largă de acțiuni în domeniul incluziunii sociale, care variază de la transferurile sociale la învățămînt, sănătate și politici ale pieței muncii. Totodată, cercetările arată că sistemele de indicatori, utilizați pentru monitorizarea excluziunii sociale și măsurarea impactului politicilor, nu sînt atît de bine dezvoltate.

Majoritatea țărilor utilizează sisteme de indicatori relativ înguste pentru monitorizarea implementării programelor naționale pentru integrare socială. Foarte des aceștia sînt principalii indicatori de efort (input) și de performanță, și mai rar - indicatori de rezultat (output) și efect.

NOTĂ:

⁸³ COM (2008). Raportul Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind punerea în aplicare a Regulamentului CE nr. 1177/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 iunie 2003. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0160:FIN:RO:DOC>

Chiar și în cazul când ultimii sînt utilizați pe deplin, aceștia de regulă reprezintă măsuri construite în jurul indicatorilor Laeken. Prin urmare, acest set de indicatori este foarte rar completat cu alți indicatori specifici ai țărilor membre, cu toate că în acest sens Comisia Europeană oferă o serie de recomandări.

Unele țări, cum sînt spre exemplu Franța, Germania, Spania, Italia, și-au dezvoltat sisteme extinse de indicatori naționali de monitorizare a fenomenelor sociale la nivel național și regional. Un astfel de sistem se bazează pe zeci sau chiar pe sute de indicatori sociali, care nu se referă direct la excluziune și incluziune socială, dar care sînt utili pentru măsurarea bunăstării indivizilor și prezentării acesteia din diferite perspective. Exemple ale modelelor acestor sisteme de monitorizare pot fi urmărite în *Anexa 2*.

Anexa 2. Sisteme de monitorizare a excluziunii și incluziunii sociale în țările UE

Structura indicatorilor sociali în Franța

În sistemul Francez, toate acțiunile în domeniul politicilor de incluziune socială sînt evaluate din perspectivele a trei tipuri de indicatori: (i) indicatori de context; (ii) indicatori de răspuns și (iii) indicatori de impact. În dependență de sursele de date utilizate pentru monitorizarea și evaluarea politicilor, se conturează următoarele tipuri de indicatori:

- Indicatori bazați pe date administrative – colectați la toate nivelurile administrative și coordonați de Institutul Național de Statistică și Studii Economice. Aceștia sînt folosiți preponderent pentru monitorizarea celor mai importante domenii politice, inclusiv politicii sociale. Datele administrative, de regulă, sînt utilizate pentru complierea indicatorilor de rezultat și de impact;
- Indicatori de impact a politicilor - frecvent completați cu date din cercetări. Pot fi distinși indicatori generali și specifici referitor la diferite domenii ale politicilor sociale.

Indicatorii de context sînt utilizați pe scară largă pentru evaluarea numeroaselor acțiuni și politici. De regulă, aceștia servesc drept suport pentru interpretarea acțiunii indicatorilor de răspuns prin utilizarea informației referitor la contextul în care acțiunile au avut loc, precum și a determinatelor acestora (macroeconomice și demografice). Pot fi distinși, de asemenea, și indicatori compuși, care permit evaluarea

rezultatelor politicilor sociale, dar interpretarea lor necesită o cunoaștere a indicatorilor de context. Politicile de incluziune socială sînt, de asemenea, evaluate cu ajutorul indicatorilor Laeken, completați cu indicatori naționali, în principal, din perspectiva răspunsurilor și a impactului.

BOXA 13. Principali indicatori pentru monitorizarea excluziunii în baza Planului Național de Acțiuni al Franței

1. Rata șomajului pe termen lung: ani petrecuți în șomaj;
2. Procentul bărbaților și femeilor care lucrează la locuri permanente de muncă;
3. Evoluția procentului bărbaților și femeilor care lucrează la locuri permanente de muncă;
4. Procentul bărbaților și femeilor care au un loc de muncă cu program incomplet și doresc să lucreze mai mult;
5. Evoluția procentului bărbaților și femeilor care au un loc de muncă cu program incomplet și doresc să lucreze mai mult;
6. Rata angajării pentru tinerii activi care au ieșit din sistemul educațional pentru o perioadă de la 1 la 5 ani;
7. Rata șomajului pentru tinerii activi care au ieșit din sistemul educațional pentru o perioadă de la 1 la 5 ani;
8. Procentul persoanelor în căutarea unui loc de muncă care au urmat ore de instruire profesională pe parcursul ultimilor 12 luni;
9. Rata șomajului pe termen lung (ca rată a persoanelor aflate în șomaj timp de un 1 an și peste din totalul populației);
10. Ponderea șomerilor pe termen lung (mai mult de un 1 an) din șomerii înregistrați conform BIM (acest indicator este calculat ca proporție dintre numărul de șomeri pe o perioadă mai mare de 12 luni din numărul total de șomeri);
11. Proporția celor ce se află în șomaj pe termen lung, incluzînd pe cei care intră (șomajul pe termen lung);
12. Procentul tinerilor care au ieșit din șomaj (CASL⁸⁴) înainte de 6 luni (de șomaj), media anuală;
13. Procentul adulților care au ieșit din șomaj (DEFM⁸⁵) înainte de 12 luni (de șomaj), media anuală;
14. Rata șomajului pe termen foarte lung (mai mult de 2 ani) din numărul total al populației active;
15. Înreținerea copiilor: numărul de locuri oferite de structurile colective (aparte de sistemul maternal), foarte des compilate cu date din cercetări.

NOTE:

⁸⁴ Cererea pentru Angajare la Sfirșitul Lunii.

⁸⁵ Indicateur francias de chomage.
http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?reg_id=26&ref_id=14703

Sistemul de monitorizare a incluziunii sociale în Italia

În sistemul italian, competențele în domeniul politicilor sociale, inclusiv a incluziunii sociale, după reforma sistemului din 2001, au fost delegate la nivelul autorităților regionale, care în prezent sînt responsabili principali pentru elaborarea și implementarea acțiunilor în acest sens. Schimbările legate de descentralizarea puterii și responsabilităților pentru diferite sectoare politice existente, în realitate, au dus la suspendarea anumitor procese pozitive, legate de coordonarea politicii sociale, de monitorizare și evaluare la nivel regional și național, care au fost demarate cu puțin timp înainte de reforma sistemului. Totodată, în procesul reformei a fost diminuat rolul instituțiilor centrale implicate în coordonarea formării sistemelor de monitorizare și evaluare a politicilor sociale regionale, aceasta a condus la faptul că fiecare regiune în parte este responsabilă atît pentru realizarea activităților date la nivel regional, cît și la nivel național, ceea ce evident este foarte dificil.

BOXA 14. Indicatorii de incluziune socială din Planul Național de Acțiuni al Italiei

Indicatorii sînt grupați în 6 domenii specifice care includ 35 de indicatori. De menționat că pentru acoperirea celor mai vulnerabile grupuri identificate și problemelor sociale comune la nivel regional, domeniile educației, sănătății și excluziunii sociale sînt suplimentate cu cîte un subdomeniu specific, care include aspecte de măsurare a situației copiilor în raport cu sărăcia și gradul de participare a indivizilor la viața socială.

1. Sărăcia Economică

- Rata riscului sărăciei;
- Persistența ratei riscului sărăciei;
- Severitatea riscului sărăciei;
- Dispersia riscului de sărăcie;
- Riscul sărăciei, cu pragul ancorat fix;
- Riscul sărăciei absolute;
- Riscul sărăciei înainte de transferurile sociale;
- Sărăcia percepută (subiectivă).

Preponderent riscul sărăciei relative este calculat în baza datelor EHP și datelor panel naționale. Indicatorii calculați la nivel național, inclusiv percepția subiectivă a sărăciei, sînt dezagregați (în funcție de vîrstă, ocupare, etc.)

2. Participarea pe piața muncii și excluziunea socială

- Condițiile generale pe piața muncii;
- Șomajul pe termen lung;
- Gospodării cu șomeri;
- Riscul sărăciei pentru angajați;
- Risul sărăciei și participarea gospodăriei pe piața muncii.

Indicatorii de bază ai pieței muncii sînt calculați în baza datelor AFM, iar riscul sărăciei - în baza datelor EHP.

3. Inegalitatea economică

- Inegalitatea veniturilor (raportul dintre chintila V și chintila I);
- Inegalitatea distribuirii veniturilor (coeficientul Gini);
- Inegalitatea orizontală.

Măsurile relative sînt calculate în baza datelor EHP.

4. Condițiile de viață

- Deprivare materială (locuință);
- Deprivare materială (comodități);
- Condițiile de trai (mediul de reședință);
- Accesul la servicii.

Locuirea și condițiile de trai sînt calculate în baza CBGC. Accesul la servicii este măsurat în baza cercetărilor longitudinale.

5. Educație și Instruire

- Tinerii cu un nivel scăzut de educație;
- Adulții cu un nivel scăzut de educație;
- Persoanele care părăsesc timpuriu școala;
- Instruirea continuă.

Indicatorii legați de piața Forței de Muncă și comportamentul școlar (abandonul școlar sau părăsirea timpurie a școlii, etc.) sînt calculați în baza datelor Ministerului Educației și AFM.

Sărăcia și excluziunea socială a minorilor

- Minori (sub 18 ani);
- Riscul sărăciei minorilor (înainte și după transferurile sociale), persistența și severitatea sărăciei;
- Minorii în gospodării fără lucrători;
- Munca minorilor.

Sărăcia copiilor și tinerilor este calculată cu ajutorul datelor EHP și CBGC, precum și AFM.

6. Starea de sănătate și excluziunea socială

- Speranța de viață la naștere;
- Perceperea stării de sănătate și condițiilor economice;
- Persoanele multi-cronice;
- Persoanele cu dizabilități.

Indicatorii subiectivi sînt calculați în baza EHP, iar cei obiectivi în baza statisticilor naționale de sănătate.

Participarea socială

- Persoanele izolate social;
- Participarea socială, culturală și politică;
- Rețelele de suport sociale și familiale.

Indicatorii subiectivi sînt calculați în baza datelor Cercetării Cercetarea Complexe a Gospodăriilor.

Sistemul german de indicatori sociali

Probleme similare de natură instituțional-formală din sistemul italian de monitorizare a incluziunii sociale, apar și în cadrul sistemului german. Structură federală a statului și normele constituționale constrîng în mod clar capacitatea puterii coordonatoare în ceea ce privește monitorizarea și evaluarea politicilor sociale implementate la nivelul fiecărei regiuni aparte. Astfel, multe regiuni germane dețin o experiență amplă și soluții determinate pentru monitorizarea politicilor de incluziune socială, însă imposibilitatea coordonării și integrării acestora într-un cadru comun slăbește capacitatea de modelare și îmbunătățire a anumitor politici de incluziune socială la nivel central.

Însăși sistemul de indicatori este compus din peste 400 de indicatori sau (după dezagregare) din circa 3000 de elemente, unele dintre care sînt măsurate începînd din anul 1950. Sarcina principală a sistemului este de a compila datele referitor la calitatea vieții și standardele de viață la nivel individual. Acest sistem nu este strict destinat pentru măsurarea fenomenului excluziunii și incluziunii sociale.

BOXA 15. Sistemul German de indicatori Sociali

Indicatorii sînt divizați în 14 categorii:

1. Populație;
2. Statut social-economic și identitate de clasă;
3. Piața muncii și condițiile de muncă;
4. Venitul și structura venitului;
5. Consum și alimentare;
6. Transport;
7. Locuință;
8. Sănătate;
9. Educație;
10. Participare la viața publică și socială;
11. Mediu;
12. Securitatea publică și rata criminalității;
13. Agrement și media;
14. Ratele globale ale bunăstării.

În cadrul acestui sistem există atât date obiective (bazate pe indicatori măsurabili), cât și date subiective (bazate pe date obținute din sondaje și cercetări). Necesită a fi specificat că sistemul german, de asemenea, este caracterizat printr-o rețea bine dezvoltată de agenții de cercetări sociale independente, care susțin sistemul de monitorizare bazat pe date agregate. Astfel, completarea sistemului cu diferite date din sondaje și cercetări în domeniul excluziunii sociale de la nivel local, regional și național, au condus la dezvoltarea unui sistem eficient de evaluare a politicilor sociale.

Monitorizarea excluziunii sociale în Finlanda

În Finlanda, indicatorii de bază ai sărăciei și excluziunii sociale sînt calculați la nivel național, cu toate că la nivel local există indicatori proprii, independenți (aceștia însă nu oferă o posibilitate de comparabilitate credibilă la nivel de țară). Indicatorii formează diferite grupuri care acoperă doar domeniile de bază ale excluziunii. Indicatorii de măsurare a fenomenelor de excludere și de intervenție a statului sînt combinați. Menționăm că indicatorii filandezi sînt direcționați la prioritățile Planului Național de Acțiuni.

BOXA 16. Indicatorii de excluziune socială în PNA Finlandez**1. Excluziune economică**

- Riscul relativ al sărăciei - indicatori calculați preponderent în baza Laeken și indicatorilor de tip Laeken care măsoară riscul sărăciei relative în rândul diferitor grupuri (de exemplu: copii, persoane în vîrstă mijlocie, persoane vîrstnice, șomeri, etc.), persistența sărăciei și a inegalității;
- Ultima sursă de prestații de asistență socială - indicatori care măsoară seria de venituri din transferurile publice către gospodăriile sărace;
- Gradul de îndatorare - măsurarea gospodăriilor foarte îndatorate.

2. Problemele de sănătate

- Percepția stării de sănătate - măsuri subiective ale propriei stări de sănătate proprii;
- Capacitatea funcțională a pensionarilor - măsuri obiective ale abilității persoanelor vîrstnice de a urca scări;
- Diferențe de sănătate bazate social - diferența speranței la viață în diferite grupuri sociale la vîrsta de 30 ani (muncitori, funcționari, manageri, agricultori, bărbați, femei, etc.)

3. Excluziunea de la piața muncii

- Rata șomajului - statistici de bază a șomajului disponibile la EUROSTAT;
- Măsuri de promovare a angajării - indicatori de bază ai PAOFM⁸⁶, scopul și unele rezultate;
- Non-participare la muncă - măsură non-activității la nivelul gospodăriei.

4. Excluderea de la piața locuințelor

- Problemele locuirii - indicatori ce măsoară condițiile locative inadecvate și rîndul în cadrul mecanismului de suport statal (programul ARAVA);
- Persoanele fără adăpost - indicatori ce măsoară tipologia vagabondajului (individual și familial).

5. Excluziunea de la educație

- Școlarizare inadecvată - excluziunea din sistemul școlar și măsuri ale educației deficitare în rîndul populației tinere.

6. Alte excluderi

- Copii și tineri în risc de a fi excluși – indicatori ai inactivității populației tinere (exclusiv școlarizarea) și scopului intervenției statului în acest domeniu (protecția copilului);
- Problemele criminalității, auto-distrugerii și intoxicării - măsuri ale comportamentului penal și suicidar;
- Alcool și droguri - măsuri ale problemelor de dependență și domeniul de aplicare a tratamentului.

NOTĂ:

⁸⁶ Programe Active de Ocupare a Forței de Muncă, statisticile pieței muncii. <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=28>

Sistemul de indicatori sociali ai României

România și-a exprimat voința politică pentru participarea la procesul de incluziune socială al Uniunii Europene, adoptând în anul 2002 primul Plan Național Anti-Sărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale și semnând în anul 2005 Memorandumul Comun în Domeniul Incluziunii Sociale (care a exprimat acordul de participare deplină la Metoda Deschisă de Coordonare pusă în aplicare odată cu integrarea). Realizarea obiectivelor trasate în cadrul documentelor menționate a condiționat: (i) ajustarea și consolidarea sistemului statistic; (ii) elaborarea setului de indicatori sociali concordați cu cei ai UE (2005)⁸⁷ și (iii) dezvoltarea și aprobarea mecanismului național de monitorizare a incluziunii sociale (2006)⁸⁸.

În prezent, sistemul român de monitorizare a incluziunii sociale este reprezentat la nivel central prin Comisia Națională privind Incluziunea Socială (care are statut de coordonare și consultare) și Unitățile pentru Incluziune Socială din cadrul ministerelor și agențiilor. La nivel local (județean), incluziunea este monitorizată prin intermediul Comisiilor județene privind incluziunea socială, în componența cărora intră reprezentanți ai structurilor ministeriale desconcentrate și ai societății civile. Un rol important în cadrul sistemului de monitorizare a incluziunii sociale îl joacă Institutul Național de Statistică, care gestionează sistemul de indicatori statistici sociali calculați anual și în baza cărora sînt fundamentate politicile în cadrul planurilor naționale anti-sărăcie și promovare a incluziunii sociale.

Setul actual de indicatori de incluziune socială este o versiune reformată a vechiului set Laeken, selectați după principiile și criteriile enunțate de Atkinson (2002), care include 100 indicatori divizați⁸⁹ în 10 indicatori primari și 8 indicatori secundari cuprinși în lista de indicatori structurali stabilită de Comisia Europeană. Indicatorii de nivel terțiar au fost grupați pe 7 domenii care acoperă în mod relevant dimensiunile importante ale excluziunii sociale: sărăcia și inegalitatea, transferurile sociale, piața muncii, condițiile de locuit, educația, excluziunea de la sănătate, ordinea publică.

NOTE:

⁸⁷ Hotărîrea Guvernului României nr. 488 din 26.05.2005 privind aprobarea Sistemului național de indicatori de incluziune socială.

⁸⁸ Hotărîrea Guvernului României nr. 1217 din 06.09.2006 privind constituirea mecanismului național pentru promovarea incluziunii sociale.

⁸⁹ Briciu C., Măsurarea sărăciei și excluziunii sociale – un caz de asimilare selectivă a inovației, Calitatea Vieții XX, nr. 1-2 2009, p.166-167.

BOXA 17. Setul de indicatori de monitorizare a incluziunii sociale în România**I. Indicatori primari**

1. Rata sărăciei;
2. Raportul dintre chintila superioară și chintila inferioară (S80/S20);
3. Rata sărăciei persistente la pragul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent;
4. Deficitul median relativ;
5. Coeficientul de variație a ratei ocupării;
6. Rata șomajului BIM de lungă durată;
7. Ponderea populației din gospodăriile fără persoane ocupate;
8. Ponderea tinerilor de 18 - 24 ani care au părăsit de timpuriu sistemul educațional;
9. Speranța de viață la naștere;
10. Ponderea persoanelor care își apreciază starea de sănătate ca fiind rea sau foarte rea.

II. Indicatori secundari

1. Rata sărăciei la pragurile de 40%, 50% și 70%;
2. Rata sărăciei în raport cu un prag ancorat în timp;
3. Rata sărăciei înainte de transferurile sociale;
4. Coeficientul Gini
5. Rata sărăciei persistente la pragul de 50% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent;
6. Ponderea șomerilor BIM de lungă durată;
7. Ponderea șomerilor BIM de foarte lungă durată;
8. Ponderea persoanelor de 25-64 ani cu nivel scăzut de instruire.

III. Indicatori terțiari

1. Sărăcie și inegalitate;
2. Transferuri sociale;
3. Piața muncii;
4. Condiții de locuit;
5. Educație;
6. Excluziune de la sănătate;
7. Ordinea publică.

Problema principală a sistemului român de monitorizare a incluziunii sociale rămîne, însă, lipsa de comparabilitate a datelor între nivelul european, național și județean. Indicatorii culeși la nivel local din surse administrative nu sînt comparabili cu indicatorii calculați pe baza anchetelor implementate de Institutul Național de Statistică. Sistemul național, revizuit în 2008, include o serie de indicatori care trebuie calculați și la nivel județean/local pentru a da o imagine adecvată a distribuției teritoriale a efortului public de combatere a unor probleme sociale.

Anexa 3. Evoluția indicatorilor de monitorizare a excluziunii/ incluziunii sociale conform conceptului Laeken, inclusiv indicatorii propuși pentru Moldova ⁹⁰

Indicatori ai excluziunii sociale Laeken, 2001-2006	Indicatori globali ai dezvoltării și coeziunii sociale, Laeken, revizuiți 2006	Indicatori ai incluziunii sociale Laeken, revizuiți 2006	Indicatori de monitorizare a excluziunii sociale pentru Moldova
Primari	Globali	Primari	Primari
1. Rata sărăciei la pragul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult echivalent	1.a) Rata sărăciei	1. Rata sărăciei	1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute (Rata sărăciei)
2. Distribuția veniturilor (rata veniturilor pe chintile)	1 b) Mediana relativă a riscului profunzimii sărăciei	2. Riscul sărăciei persistente	2. Ponderea populației supusă riscului de sărăcie persistentă (Riscul sărăciei persistente)
3. Mediana profunzimii sărăciei	2. S80/S20	3. Mediana relativă a riscului profunzimii sărăciei	3. Deficitul median al resurselor (Mediana relativă a riscului profunzimii sărăciei)
4. Coeziunea regională	3. Speranța la o viață sănătoasă	4. Rata șomajului pe termen lung	4. Raportul dintre chintila superioară și chintila inferioară S80/S20
5. Rata șomajului pe termen lung	4. Prăsierea timpurie a școlii	5. Populația ce locuiește în gospodării fără lucrători	5. Ponderea persoanelor din gospodăriile care nu-și pot permite încălzire suficientă în timpul sezonului rece
6. Persoanele ce traiesc în gospodării fără lucrători	5. Persoanele ce traiesc în gospodării fără lucrători	6. Persoanele care părăsesc sistemul școlar neîncadrate în educație sau instruire profesională	6. Rata șomajului de lungă durată
7. Persoanele care au părăsit timpuriu sistemul școlar, neîncadrate în educație sau instruire	6. Cheltuielile sociale totale planificate	7. Decalajul ocupării imigranților	7. Ponderea persoanelor care locuiesc în gospodării fără lucrători
8. Speranța de viață la naștere	7. a) Venitul median relativ al persoanelor vîrstnice	8. Deprivarea materială	8. Rata de prăsiere timpurie a sistemului educațional de către tineri
9. Autoaprecierea stării de sănătate	7. b) Rata agregată de înlocuire	9. Locuința	9. Excluziunea intergenerațională de la școlarizare
	8. Necesitățile pentru îngrijire nesatisfăcute	10. Necesitățile nesatisfăcute pentru îngrijire pe chintile de venit	10. Speranța de viață la naștere
	9. Rata sărăciei ancorată în timp		11. Aprecierea stării de sănătate
	10. Rata de angajare a lucrătorilor vîrstnici	11. Bunăstarea copilului	12. Rata sărăciei înainte de transferurile sociale
	11. Rata sărăciei pentru lucrători		13. Coeficientul de înlocuire
	12. Rata de activitate		
	13. Disparitățile regionale – coeficientul variației ratei de activitate		
	14. Indicatori în sănătate (urmează a fi dezvoltați)		

NOTĂ:

⁹⁰ Descrierea indicatorilor și formulele de calcul sînt prezentate în Anexa 4, estimarea acestor indicatori pentru perioada anilor 2006-2008 este prezentată în Anexa 5.

Indicatori ai excluziunii sociale Laeken, 2001-2006	Indicatori globali ai dezvoltării și coeziunii sociale, Laeken, revizuiți 2006	Indicatori ai incluziunii sociale Laeken, revizuiți 2006	Indicatori de monitorizare a excluziunii sociale pentru Moldova
<p>Secundari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dispersia în jurul pragului de 60% din mediana veniturilor disponibile 2. Rata sărăciei ancorată în timp 3. Rata sărăciei înainte de transferurile sociale 4. Distribuția veniturilor (Coeficientul Gini) 5. Rata sărăciei persistente (la pragul de 50% din mediana veniturilor disponibile) 6. Ponderea șomajului pe termen lung 7. Rata șomajului pe termen foarte lung 8. Persoanele cu un nivel jos de instruire 	<p>Context</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea PIB 2. Rata de ocupare pe sexe 3. Rata șomajului pe sexe, grupe de vîrstă 4. Speranța de viață la naștere și la 65 ani 5. Rata de dependență a bătrînilor, prezentă și prognozată 6. Distribuția gospodăriilor pe tipuri, inclusiv gospodăriile colective 7. Datoria publică curentă și prognozată în % din PIB 8. Cheltuielile pentru protecție socială, curente, pe funcții, nete și brute (ESPROSS) 9. Gospodăriile fără lucrători după principalele tipuri 10. Indicatorii muncii plătite 	<p>Secundari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Riscul sărăciei 2. Persoanele cu un nivel jos de cunoștințe educaționale 3. Performanțele scăzute în citire ale elevilor 	<p>Secundari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ponderea populației sub pragul sărăciei relative 2. Gradul de concentrare a populației sărace față de pragul sărăciei: -20%, -10%, +10% 3. Ponderea gospodăriilor care au dificultăți la plata utilităților 4. Ponderea persoanelor fără apeduct în locuință 5. Ponderea șomerilor pe termen foarte lung 6. Rata șomajului tinerilor de 15-24 ani (definiția BIM) 7. Populația care lucrează peste hotare ca procent din populația activă 8. Cheltuielile directe pentru servicii medicale 9. Ponderea transferurilor sociale în veniturile gospodăriilor 10. Pensia medie lunară pentru limită de vîrstă, raportată la minimul de existență pentru pensionari

Indicatori ai excluziunii sociale Laeken, 2001-2006	Indicatori globali ai dezvoltării și coeziunii sociale, Laeken, revizuiți 2006	Indicatori ai incluziunii sociale Laeken, revizuiți 2006	Indicatori de monitorizare a excluziunii sociale pentru Moldova
<p>Terțieri La nivelul fiecărei țări</p>		<p>Context</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Raportul veniturilor pe chintile (S80/S20) 2. Coeficientul Gini 3. Coeziunea regională: dispersia ratelor regionale de angajare 4. Speranța la o viață sănătoasă și Speranța de viață la naștere, la 65 de ani 5. Rata sărăciei ancorată în timp 6. Rata sărăciei înainte de transferurile sociale bănești (exclusiv pensiile) 7. Gospodăriile fără lucrători după principalele tipuri 8. Riscul sărăciei pentru cei ocupați divizat pe program deplin/reduc 9. Indicatorii muncii plătite (capcana șomajului, capcana inactivității (al doilea caz în special pentru salariați), (capcana salariului mic) 10. Venitul net al beneficiarilor de asistență socială, ca % al pragului sărăciei pentru tipurile de gospodării fără persoane ocupate 11. Raportările persoanelor asupra limitărilor în activitățile zilnice, pe chintile de venit, sexe, vîrstă (0-17; 18-64; 65+ ani) 	<p>Terțieri</p> <p>Setul respectiv include indicatorii menționați în Anexa 4, exclusiv cei recomandați ca fiind primari sau secundari</p>

Anexa 4. Matricea indicatorilor de monitorizare a excluziunii sociale în Republica Moldova. Definiții, metodologii și formule de calcul

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător de date	Sursa de date	Definiție / descriere / formula de calcul	Periodicitate	Nivel de dezagregare disponibil
1	Sărăcie și inegalitate								
1.1.	Pondere populăției sub pragul sărăciei absolute	ODM SND	In utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	<p>Numărul persoanelor care traiesc în gospodării cu cheltuieli pe adult echivalent (scala 1:0.7:0.5) mai joase decît pragul sărăciei raportat la numărul total al populației. Pragul sărăciei absolute se calculează în baza cheltuielilor alimentare ale decilelor 2-4, ajustate la 2282 kcal/persoană/zi și adăugarea la acestea a cheltuielilor nealimentare (pondera pentru toate gospodăriile din CBGC). Rata sărăciei absolute:</p> $R_{sa} = \frac{n_s}{n_t} * 100$ <p>aici: n_s – numărul persoanelor cu consumul pe adult echivalent mai jos de pragul absolut al sărăciei, n_t – numărul total al populației.</p>	Cercetare statistică continuă, anual	<p>Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei; Componența gospodăriei; Categoriile social economice; Sursa principală de venit a capului gospodăriei; Numărul de lucrători în gospodărie; Nivelul educațional al capului gospodăriei; Grupuri de vîrstă a capului gospodăriei; Sexul capului gospodăriei; Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți); Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor și sexe; Persoane cu dizabilități și pe sexe.</p>

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.2.	Profunzimea sărăciei absolute	RSIP	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	<p>Profunzimea sărăciei după Foster-Greer-Thorbecke care reprezintă deficitul mediu de consum al populației, în raport cu pragul sărăciei.</p> <p>Se aplică formula de calcul a grupului de indicatori FGT.</p> $P_{\alpha} = (1/n) \sum_{i=1}^q \left(\frac{L - c_i}{L} \right)^{\alpha}$ <p>aici: pentru profunzimea sărăciei $\alpha=1$,</p> <p>L - pragul sărăciei, C - consumul pe adult echivalent, i - persoanele individuale, n - numărul total de persoane individuale și q - numărul de persoane cu un consum mai jos de pragul sărăciei.</p>	Cercetare statistică continuă, anual	Național

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.3.	Deficitul median al resurselor	ES	Nou	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Profundimea sărăciei, care reprezintă mediana raportului diferențelor dintre pragul de sărăcie și nivelul resurselor necesare pe adult echivalent al persoanelor sărace, față de mărimea pragului absolut al sărăciei, exprimat în procente. Formula de calcul este: $D = \frac{L - C_i}{L} * 100$ L - pragul sărăciei, C – consumul pe adult echivalent, i - persoanele individuale. Se calculează pentru persoanele sărace, adică în cazul când $C_i < L$.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Sexul capului gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor și sexe; Persoane cu dizabilități și pe sexe.
1.4.	Pondere populăției sub pragul sărăciei extreme	ODM, SND	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Numărul persoanelor care traiesc în gospodării cu cheltuieli pe adult echivalent (scala 1:0.7:0.5) mai joase decît pragul sărăciei extreme, raportat la numărul total al populației. Pragul sărăciei extreme se calculează în baza cheltuielilor alimentare ale decilelor 2-4, ajustate la 2282 kcal/persoană/zi. Indicatorul se estimează analogic indicatorului 1.1 , în baza pragului sărăciei extreme.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.5.	Ponderea populației sub pragul de 4 dolari pe zi (la PPC)	ODM, SND	In utilizare	Rezultat	ME	CBGC (BNS)	Numărul persoanelor care trăiesc în gospodării cu cheltuieli de consum pe persoană mai joase decât pragul sărăciei, raportat la numărul total al populației. Se consideră echivalentul în lei al pragului stabilit în zi la paritatea puterii de cumpărare (PPC). Rata sărăciei este estimată în raport cu acest prag „internațional” în vederea comparațiilor internaționale privind nivelul de trai și sărăcia, în special în contextul ODM.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național
1.6.	Rata sărăciei subiective (Autoaprecierea)	RSIP	In utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea persoanelor care apreciază nivelul de viață al gospodăriei lor drept “rău” sau “foarte rău”.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință (urban, rural).
1.7.	Rata sărăciei subiective în raport cu minimumul necesar	RSIP	In utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea persoanelor care locuiesc în gospodării, cu resurse lunare mai joase decât un prag subiectiv, calculat în baza unui minimum necesar declarat. Pragul subiectiv al sărăciei se estimează utilizând auto-evaluările bunăstării materiale (a sumei de bani, necesare pentru a satisface nevoile de bază, abordarea	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință (urban, rural).

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.8.	Pondere populăției sub pragul sărăciei relative	RSIP	In utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Leyden ⁹¹ . În cadrul CBGC, gospodăriile indică sumele bănești considerate necesare pentru un nivel minim de trai. Pragul subiectiv al sărăciei se estimează prin regresie liniară simplă și ia valori diferite în dependență de mărimea gospodăriei și mediul de reședință. Rata sărăciei se evaluează după formula prezentată la calcularea indicatorului 1.1., considerind populația situată mai jos de valorile estimate ale pragului subiectiv, în dependență de mărimea gospodăriei și mediul de reședință.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național
							Numărul persoanelor care traiesc în gospodării cu cheltuieli pe adult echivalent (scala 1:0.7:0.5) mai joase decât pragul sărăciei raportat la numărul total al populației. Pragul sărăciei constituie 60% din mediana cheltuielilor pe adult echivalent. Rata sărăciei conform pragului estimat se calculează aplicând formula prezentată la indicatorul 1.1.		

NOTĂ:

⁹¹ Van Praag, B.M.S., and Frijters, P., 1999. The measurement of welfare and well-being: The Leyden approach. In: Kahneman, D., Diener, E., and Schwarz (eds.), Well-being: The Foundations of Hedonic Psychology. Russell Sage Foundation, New York

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.9.	Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum	SND	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	<p>Inegalitatea exprimată prin coeficientul Gini, calculată în baza cheltuielilor de consum pe persoană, ponderat.</p> <p>Coeficientul concentrării veniturilor (coeficientul Gini) stabilește gradul de deviere a repartizării efective a veniturilor după grupe egale de populație de la linia repartiției uniforme a veniturilor. Mărimea statistică a indicelui variază de la 0 la 1, egalându-se cu 0 – egalitate totală a veniturilor la toate grupele de populație; cu 1 – inegalitatea totală, cînd tot venitul aparține unei persoane.</p> <p>Informativ: dacă valoarea coeficientului Gini oscilează în limita 0,29 – 0,31, atunci țara respectivă dispune de un grad mediu de inegalitate în distribuirea veniturilor populației. Dacă, însă, coeficientul Gini depășește valoarea 0,35, atunci situația se caracterizează printr-un grad înalt de inegalitate a distribuției veniturilor.</p> $G = \frac{1}{n} \left(n+1-2 \left(\frac{\sum_{i=1}^n (n+1-i)Y_i}{\sum_{i=1}^n Y_i} \right) \right)$	Cercetare statistică continuă, anual	Național Medii de reședință

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.10.	Raportul dintre chintila superioară și chintila inferioară S80/S20	SND	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	<p>Raportul dintre cheltuielile de consum totale ale 20% din populația țării cu cel mai mare consum înregistrat (chintila superioară), la cheltuielile de consum totale ale 20% din populația cu cel mai mic consum (chintila inferioară), calculate pentru fiecare grup al populației.</p> <p>Repartiția populației pe chintile se efectuează după consumul pe persoană, separat pentru fiecare grup al populației.</p> <p>Calculule se efectuează după formula:</p> $Q_{80/20} = \frac{S_{80}}{S_{20}}$ <p>aici: $Q_{80/20}$ - Raportul dintre chintila superioară și chintila inferioară, S_{80} - suma cheltuielilor de consum ale persoanelor din chintila superioară, S_{20} - suma cheltuielilor de consum ale persoanelor din chintila inferioară.</p>	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.11.	Ponderea populației supușă riscului de sărăcie persistentă	ES	Pasiv	Rezultat	ME, BNS	CBGC (BNS)	<p>Ponderea populației care trăiește în gospodării considerate sărace în anul curent și în încă cel puțin 2 ani din ultimii 3 anteriori (adică 3 ani din cei 4 din studiul panel).</p> <p>Rata sărăciei persistente:</p> $R_{sr} = \frac{N_{sr}}{N_t} * 100$ <p>aici: N_{sr} – numărul persoanelor cu consumul pe adult echivalent mai jos de pragul absolut al sărăciei, repetat, cel puțin 3 ani din cei 4, pe parcursul cărora gospodăria a fost supușă cercetării.</p> <p>N_t – numărul total al populației în eșantionul panel.</p>	<p>Cercetare statistică continuă; raportare anuală; componenta panel; poate fi evaluat începând cu anul 2010.</p>	<p>Național;</p> <p>Medii de reședință (Urban: orașe mari, orașe mici; rural);</p> <p>Zone;</p> <p>Tipul gospodăriei;</p> <p>Componenta gospodăriei;</p> <p>Categoriile social-economice;</p> <p>Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).</p>

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.12.	Lipsa rețelelor de suport	ES	Nou	Cauză	BNS	Modul ad-hoc privind Excluziunea Socială (BNS)	Rata persoanelor din numărul total al populației care au afirmat că nu au nici o persoană de la care pot cere ajutor în situații problematice. Se consideră patru cazuri: (i) asistența necesară pe lângă casă în caz de îmbolnăvire; (ii) un sfat necesar cu privire la o problemă personală sau familială serioasă; (iii) necesitatea de a discuta în caz de stare de deprimare; (iv) necesitatea de a împrumuta o sumă de €250 pentru a soluționa o anumită situație de urgență.	Modul ad-hoc privind Excluziunea Socială, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință (Urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componenta gospodăriei; Categoriile social-economice; Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți); Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor și sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.13.	Gradul de concentrare a populației sărace față de pragul sărăciei: -20%, -10%, +10%	RSIP, ES	Pasiv	Rezultat	ME, BNS	CBGC (BNS)	<p>Dispersia populației în jurul pragului absolut al sărăciei. Este evaluată rata sărăciei privind pragurile sărăciei: -20%, -10%, +10%. Pragurile respective ale sărăciei se evaluează, precum urmează:</p> $L_{-20} = L - 0,2 * L; L_{-10} = L - 0,1 * L;$ $L_{+10} = L + 0,1 * L;$ <p> aici L – pragul absolut al sărăciei.</p> <p>Ratele sărăciei se măsoară analogic formulei indicatorului 1.1., în dependență de pragurile respective, și anume:</p> $R_{-20} = \frac{N_{-20}}{N_t} * 100$ $R_{-10} = \frac{N_{-10}}{N_t} * 100$ $R_{+20} = \frac{N_{+20}}{N_t} * 100$ <p>aici: N_{-20}, N_{-10}, N_{+10} – numărul persoanelor cu consumul pe adult echivalent mai jos de pragul respectiv al sărăciei, N_t – numărul total al populației.</p>	Cercetare statistică continuă, anual.	Național

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
1.14.	Gradul de concentrare a sărăciei persistente	ES	Recomandat	Rezultat	ME, BNS	CBGC (BNS)	Rata sărăciei persistente la pragul sărăciei – 10%. Se estimează analogic indicatorului 1.13., considerînd un prag de sărăcie redus cu 10% și datele studiului panel al CBGC.	Cercetare statistică continuă; raportare anuală; componenta panel; poate fi evaluat începînd cu anul 2010.	Național
2.	Locuință și condițiile locative ale gospodăriilor								
2.1.	Numărul de persoane într-o cameră	ES	Pasiv	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Media raportului între numărul total de persoane în gospodărie și numărul de camere în locuință. $N = \text{mean}_{i=1..n} \frac{N_i}{C_i}$ Aici: n – numărul de gospodării cercetate, N_i – numărul de persoane în gospodăria i , C_i – numărul camerelor în gospodăria i .	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componenta gospodăriei; Categoriile social economice; Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
2.2.	Spațiul locativ la un membru al gospodăriei	ES	Pasiv	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	<p>Media raportului între spațiul locativ în locuința de care dispune gospodăria și numărul de persoane în gospodărie</p> $S = \text{mean}_{i=1..n} \frac{S_i}{N_i}$ <p>Aici: n – numărul de gospodării cercetate, N_i – numărul de persoane în gospodăria i, S_i – spațiul locativ al locuinței de care dispune gospodăria i.</p>	Cercetare statistică continuă, anual.	<p>Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componenta gospodăriei; Categoriile social-economice; Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)</p>
2.3.	Calitatea construcției	ES	Pasiv	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	<p>Ponderea locuințelor de calitate joasă în numărul total de locuințe ale persoanelor din grupul respectiv, exprimat în procente. Se consideră locuințele declarate în cercetare ca fiind construite: (i) din saman, lut, lemn; (ii) cu peste 50 ani în urmă (pînă în anul 1960).</p>	Cercetare statistică continuă, anual.	<p>Național medii de reședință (Urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componenta gospodăriei; Categoriile social-economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)</p>

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
2.4.	Ponderea persoanelor din gospodăriile care nu-și pot permite încălzire suficientă în timpul sezonului rece	ES	Nou	Rezultat	Modul ad-hoc privind Excluziunea Sociala (BNS)	BNS	Ponderea persoanelor care locuiesc în gospodării ce nu-și pot permite încălzire suficientă în sezonul rece al anului, din numărul total al populației în grupul respectiv, exprimat procente. $P = \frac{N_{ins}}{P_t} * 100$	Modul ad-hoc privind excluziunea socială, o dată la 3 ani.	Național Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componenta gospodăriei; Categoriile social-economice; Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
2.5.	Ponderea persoanelor cu acces permanent la surse sigure de apă potabilă	ODM, SND	În utilizare	Rezultat	CNȘPMP	Date administrative (CNȘPMP)	Ponderea populației care are acces la surse îmbunătățite de apă în baza probelor de apă potabilă obținute în cadrul procesului de monitorizare a calității apelor subterane și de suprafață.	Publicat anual	Național

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
2.6.	Ponderea persoanelor fără apeduct în locuință	ES	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea persoanelor care locuiesc în gospodării ce nu au apeduct în interiorul locuinței, din numărul total al populației în grupul respectiv, exprimat în procente.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
2.7.	Ponderea persoanelor cu acces la salubritate îmbunătățită	SND, ODM	În utilizare	Rezultat	MCDR	Date administrative (MCTD)	Rata persoanelor din totalul populației care sînt cuprinse cu serviciile de colectare, transportare, sortare, prelucrare, tratare, valorificare, neutralizare (incinerare) și depozitare a deșeurilor menajere, precum și măturatul, spălătul și stropitul străzilor, inverzierea lor, lucrările de dezinfecție, deratizare și ecarisaj. (Legea serviciilor publice de gospodărie comunală, nr.1402-XV din 24.10.2002, Monitorul nr.14-17/49 din 07.02.2003	Publicat anual	Național

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
2.8.	Ponderea persoanelor fără acces la canalizare îmbunătățită	SND, ODM	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea persoanelor care locuiesc în gospodării ce nu au acces la canalizare îmbunătățită, din numărul total al populației în grupul respectiv, exprimat în procente.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei; Categoriile social economice; Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
2.9.	Ponderea gospodăriilor care au dificultăți la plata utilităților	ES	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea gospodăriilor care au raportat că au înfînit probleme la achitarea energiei electrice, agentului termic (încălzire centrală), gaze naturale, calculată în baza Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice.	Cercetare statistică continuă, anual	Național Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei; Categoriile social economice; Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
2.10.	Accesul la locuințe sociale	ES	Recomandat	Rezultat	MMPSF	APL MMPSF	Ponderea persoanelor ce beneficiază de locuințe sociale, din totalul celor care sînt înregistrate ca avînd nevoie de ele.	Cercetare suplimentară, anual	Național; Medii de reședință; Zone.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
3.	Piața muncii								
3.1.	Rata de activitate (BIM)	SND	În utilizare	Rezultat	BNS	AFM (BNS)	<p>Rata globală de activitate reprezintă proporția populației active din populația totală în grupul respectiv, exprimată în procente.</p> $R_g = \frac{P_a}{P_t} * 100$ <p> aici: P_a - populația activă din punct de vedere economic (sau forța de muncă) acestea fiind toate persoanele de 15 ani și peste, care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, inclusiv populația ocupată și șomerii; P_t – populația totală.</p>	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
3.2.	Ponderea lucrătorilor ocupați în sectorul informal	ES	În utilizare	Cauză	BNS	AFM (BNS)	<p>Ponderea persoanelor ocupate informal în totalul populației ocupate din grupul respectiv, exprimat în procente.</p> $P_i = \frac{P_{oi}}{P_o} * 100$ <p>aici: P_{oi} – populația ocupată informal, acestea fiind toate persoanele care în timpul săptămânii de referință a cercetării au avut una din următoarele ocupații (locuri de muncă) în activitatea principală sau secundară:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lucrători pe cont propriu sau patroni, care lucrează în întreprinderile sectorului informal; 2) Membrii cooperativelor informale de producție; 3) Ajutorii familiali angajați la întreprinderile sectorului formal sau la întreprinderile sectorului informal; 4) Salariați angajați la întreprinderile sectorului formal, la întreprinderile sectorului informal sau în gospodăriile particulare ale cetățenilor, care satisfac cel puțin unul din criteriile de mai jos: <ul style="list-style-type: none"> • patronul nu plătește contribuțiile sociale pentru ei; • nu beneficiază de concediu anual plătit; 	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
3.3.	Rata șomajului (definiția BIM)	SND	În utilizare	Rezultat	BNS	AFM (BNS)	<p>• nu beneficiază, în caz de boală, de concediu medical plătit;</p> <p>5) Persoanele ocupate cu producerea de produse agricole în gospodăriile casnice, în exclusivitate pentru consumul propriu, cu o durată a săptămânii de lucru de 20 de ore și mai mult.</p> <p>P_o – total populația ocupată.</p> <p>Raportul dintre numărul șomerilor, definiți conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii (BIM) și populația activă totală în grupul respectiv, exprimat în procente.</p> $R_u = \frac{N_u}{P_a} * 100$ <p> aici: N_u – numărul șomerilor, acestea fiind persoanele de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc simultan următoarele condiții: (i) nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri; (ii) sînt în căutarea unui loc de muncă, în ultimele 4 săptămîni; (iii) sînt disponibile să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă s-ar găsi imediat un loc de muncă;</p> <p>P_a – populația activă</p>	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
3.4.	Rata șomajului de lungă durată (definiția BIM)	SND	În utilizare	Rezultat	BNS	AFM (BNS)	<p>Raportul dintre numărul persoanelor aflate în șomaj timp de 12 luni și peste, față de populația activă totală, exprimat în procente.</p> $R_{lu} = \frac{N_{lu}}{P_a} * 100$ <p>aici: N_{lu} – numărul șomerilor de lungă durată, acestea fiind persoanele aflate în șomaj timp de 12 luni și peste; P_a – populația activă.</p>	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Sexe.
3.5.	Pondere șomerilor pe termen lung	SND	În utilizare	Rezultat	BNS	AFM (BNS)	<p>Ponderea persoanelor aflate în șomaj timp de 1 an și peste în numărul total al șomerilor.</p> $P_{lu} = \frac{N_{lu}}{N_u} * 100$ <p>aici: N_{lu} – numărul șomerilor de lungă durată, acestea fiind persoanele aflate în șomaj timp de 12 luni și peste; N_u – numărul șomerilor.</p>	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
3.6.	Pondere șomerilor pe termen foarte lung	ES	Pasiv	Rezultat	BNS	AFM (BNS)	Ponderea persoanelor aflate în șomaj timp de 24 luni și peste în numărul total al șomerilor, exprimat în procente. Indicatorul se estimează analogic indicatorului 3.5. , considerînd numărul șomerilor pe termen foarte lung.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Sexe.
3.7.	Rata șomajului tinerilor de 15-24 ani (definiția BIM)	SND	În utilizare	Rezultat	BNS	AFM (BNS)	Raportul dintre numărul șomerilor BIM (15-24 ani) și numărul total al populației active din această categorie de vîrstă, exprimat în procente. Indicatorul se estimează analogic indicatorului 3.4. , considerînd numărul persoanelor de 15-24 ani la numitor și numărător.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.
3.8.	Populația care lucrează peste hotare, ca procent din populația activă	SND	În utilizare Primar	Rezultat/ cauză	BNS	AFM (BNS)	Raportul dintre numărul populației înregistrate, care lucrează peste hotare și numărul total al populației active, exprimat în procente. Indicatorul se estimează analogic indicatorului 3.4. , considerînd numărul persoanelor care lucrează peste hotarele țării.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
3.9.	Condițiile nocive de muncă	ES	Nou	Cauză	BNS	AFM (BNS)	Ponderea persoanelor care au declarat că "munca lor este prea exigentă și stresantă" sau că "lucrează în condiții periculoase sau nocive", din totalul populației ocupate în grupul respectiv.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.
3.10.	Necoresponderea cu calificarea și cu locul de muncă	ES	Pasiv	Cauză	BNS	AFM (BNS)	Ponderea persoanelor care ar dori să-și schimbe locul de muncă "pentru a folosi mai adecvat capacitățile sau calificarea lor" din totalul populației ocupate în grupul respectiv	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.
3.11.	Raportul între salariului mediu anual și minimumul de existență	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Salariul mediu anual pe economie raportat la minimumul de existență al persoanelor apte de muncă, exprimat în procente	Anual.	Național; Sexe.
3.12.	Integrarea foștilor deținuți pe piața muncii	ES	Nou	Proces	ANOFM	Date administrative (ANOFM)	Rata foștilor deținuți plasați în timpul muncii din nr. total de foști deținuți înregistrați ca fiind în cautarea unui loc de muncă în grupul respectiv, exprimată în procente	Anual.	Național; Sexe.
3.13.	Integrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii	ES	Nou	Proces	ANOFM	Date administrative (ANOFM)	Rata persoanelor cu dizabilități plasate în timpul muncii din nr. total de persoane cu dizabilități înregistrate ca fiind în cautarea unui loc de muncă, exprimată în procente	Anual.	Național;

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
3.14.	Ponderea persoanelor ce locuiesc în gospodării fără lucrători	ES	Pasiv	Proces / cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea persoanelor care locuiesc în gospodării în care nici o persoană nu lucrează, din numărul total de persoane din grupul respectiv, exprimată în procente. Persoane care lucrează (lucrători) se consideră persoanele care au indicat: (i) statutul ocupațional fiind salariat, patron, lucrător pe cont propriu în sectorul agricol sau neagricol, ajutor familial neremunerat, membru al unei cooperative sau (ii) care au declarat ca nu au lucrat, deoarece au fost în concediu de odihnă sau de boală, condiții meteorologice nefavorabile, serviciu militar.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți); Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor și sexe.
4.	Educația								
4.1.	Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tineri, %	SND	În utilizare	Cauză	BNS	AFM (BNS)	Proporția populației în vîrstă de 18-24 ani cu nivel de educație scăzut (gimnazial, primar, fără școală primară), care nu urmează nici o formă de instruire în ultimele patru săptămîni precedente interviului, în totalul populației de 18-24 ani din grupul respectiv, exprimat în procente.	Cercetare statistică continuă, anual.	Național; Medii de reședință; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
4.2.	Ponderea persoanelor de 25-64 ani cu nivel scăzut de instruire	SE		Cauză	BNS	AFM (BNS)	Proporția persoanelor încadrate în grupele de vîrstă de 25-64 ani care au absolvit cel mult nivelul de instruire gimnazial, din totalul persoanelor de aceeași vîrstă din grupul respectiv, exprimat în procente.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.
4.3.	Rata de cuprindere în învățămînt a populației în vîrstă de 15-24 ani, %	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de persoane înmatriculate într-un nivel de învățămînt (secundar general, secundar profesional, mediu de specialitate, superior; toate formele de învățămînt: de zi, seral și cu frecvență redusă) cu vîrste cuprinse între 15-24 de ani, ca pondere a populației de această vîrstă (15-24), exprimat în procente.	Anual	Național
4.4.	Rata netă de cuprindere în învățămîntul preșcolar, %	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii de 3-6 ani, înmatriculați în învățămîntul preșcolar, ca pondere a populației de vîrstă școlară oficială pentru acest nivel (3-6), exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).
4.5.	Rata brută de cuprindere în învățămîntul preșcolar	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii înmatriculați în învățămîntul preșcolar, indiferent de vîrstă ca pondere a populației de vîrstă școlară oficială pentru acest nivel (3-6), exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
4.6.	Gradul de cuprindere în învățământ al copiilor de 6-7 ani	ODM, SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii înmatriculați în învățământ în vîrstă de 6-7 ani, ca pondere a populației de vîrstă de 6-7 ani din grupul respectiv, exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).
4.7.	Rata netă de cuprindere în învățământul primar	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii de 7-10 ani, înmatriculați în învățământul prescolar, ca pondere a populației de vîrstă școlară oficială pentru acest nivel (7-10) din grupul respectiv, exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).
4.8.	Rata brută de cuprindere în învățământul primar	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii, înmatriculați în învățământul prescolar, indiferent de vîrstă, ca pondere a populației de vîrstă școlară oficială pentru acest nivel (7-10) din grupul respectiv, exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).
4.9.	Rata brută de cuprindere în învățământul general obligatoriu (primar și gimnazial)	ODM, SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii, înmatriculați în învățământul general obligatoriu (primar și gimnazial), indiferent de vîrstă, ca pondere a populației de vîrstă școlară oficială pentru acest nivel (7-15) din grupul respectiv, exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
4.10.	Rata netă de cuprindere în învățământul gimnazial	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii de 11-15 ani, înmatriculați în învățământul secundar, ca pondere a populației de vîrstă școlară oficială pentru acest nivel (11-15) din grupul respectiv, exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).
4.11.	Rata brută de cuprindere în învățământul gimnazial	SND	În utilizare	Cauză	BNS	BNS	Numărul de copii, înmatriculați în învățământul gimnazial, indiferent de vîrstă, ca pondere a populației de vîrstă școlară oficială pentru acest nivel (11-15) din grupul respectiv, exprimat în procente.	Anual	Național; Medii (urban/rural).
4.12.	Ponderea persoanelor de vîrstă respectivă cu acces limitat la educația preșcolară (disponibil din 2008)	ES	Nou	Cauză	ME	IDAM (ME)	Se calculează ca rata persoanelor care locuiesc în localități fără grădinițe, iar distanța pînă la cea mai apropiată localitate care are grădiniță este mai mare decît distanța medie pe republică. Se consideră numai localitățile care nu au grădiniță.	Indicatorii social-economici ai localităților rurale, anual	Național; Zone.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
4.13.	Ponderea persoanelor de vîrstă respectivă cu acces limitat la educația primară (disponibil din 2008)	ES	Nou	Cauză	ME	IDAM (ME)	Se calculează ca rata persoanelor care locuiesc în localități lipsite de posibilitatea de instruire primară, iar distanța pînă la cea mai apropiată localitate care dispune de această posibilitate este mai mare decît distanța medie pe republică. Se consideră numai localitățile care nu au posibilități de instruire primară.	Indicatorii social-economici ai localităților rurale, anual	Național; Zone.
4.14.	Ponderea persoanelor de vîrstă respectivă cu acces limitat la educația gimnazială (disponibil din 2008)	ES	Nou	Cauză	ME	IDAM (ME)	Se calculează ca rata persoanelor care locuiesc în localități lipsite de posibilitatea de instruire gimnazială, iar distanța pînă la cea mai apropiată localitate care dispune de această posibilitate este mai mare decît distanța medie pe republică. Se consideră numai localitățile care nu au posibilități de instruire gimnazială.	Indicatorii social-economici ai localităților rurale, anual	Național; Zone.
4.15.	Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor în vîrstă de 15-24 ani	ES	Nou	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea tinerilor în vîrstă de 15-24 ani, care nu au declarat participarea la educație în luna de cercetare, după nivelul de educație al (i) mamei și (ii) tatălui.	Cercetare statistică continuă, anual	Nivelul de educație al părinților, inclusiv: Național; Medii de reședință; Zone; Categoriile social - economice Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți)

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
4.16.	Calitatea educației	ES	Recomandat	Rezultat / cauză	OCDE MEdu UNICEF	Cercetare OCDE (MEdu)	Performanțele la testele comparative internaționale, cum ar fi PISA (Programul pentru evaluarea internațională a elevilor). http://www.edu.gov.md/files/unsorted/PISA2009.doc	Estimare internațională odată la 3 ani Recomandat începând cu 2010	Național; Medii de reședință; Grupuri social-economice disponibile.
4.17.	Calitatea cunoștințelor	ES	Nou	Cauză	BNS	Modul ad-hoc privind excluziunea socială (BNS)	Ponderea persoanelor care se simt confortabil (i) la lectura textelor în limbi străine, (ii) completarea unui formular, (iii) utilizarea calculatorului și Internetului. Sunt considerate persoanele care au evaluat cunoștințele proprii în domeniul respectiv cu 8-10 puncte. În cazul cunoștințelor în domeniul limbilor străine, - cel puțin cunoașterea unei limbi, este apreciată cu 8-10 puncte.	Modul ad-hoc privind excluziunea socială, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință; Zone; Categoriile social - economice; Sexe.
4.18.	Oportunitatea economică a educației	ES	Recomandat	Rezultat	BNS	AFM	Care sînt oportunitățile economice pentru absolvenți după structura de învățămînt.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Categoriile social - economice; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de agregare
4.19.	Relevanța educației	ES	Recomandat	Rezultat	BNS	AFM (BNS)	Pondere angajaților care lucrează în domeniul de specializare.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Categorii social - economice; Sexe.
5.	Sănătate								
5.1.	Speranța de viață la naștere	ODM, SND	În utilizare	Rezultat	BNS	Date administrative (MS)	Numărul mediu de ani pe care îi are de trăit un nou născut, dacă ar trăi tot restul vieții în condițiile mortalității pe vârste din perioada de referință.	Anual	Național; Sexe.
5.2.	Aprecierea stării de sănătate	RSIP, ES	În utilizare	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Autoaprecierea stării sănătăți. Rata persoanelor care au declarat starea individuală de sănătate ca fiind rea sau foarte rea, din totalul populației în grupul respectiv	Cercetare statistică continuă, anual	Național Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei; Componența gospodăriei; Categorii social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vârstă ale persoanelor și Sexe.
5.3	Mortalitatea infantilă	ODM, SND	In utilizare	Rezultat	BNS	Date administrative (MS)	Mortalitatea copiilor în vârstă 0-1 ani la 1000 născuți vii de la 500 gr. în grupul respectiv	Anual	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
5.4.	Rata mortalității copiilor care nu au atins vârsta de 5 ani	ODM SND	În utilizare	Rezultat	BNS	Date administrative (MS)	Mortalitatea copiilor în vîrsta de pînă la 5 ani la 1000 născuți vii în grupul respectiv.	Anual	Național; Medii de reședință; Zone; Sexe.
5.5.	Incidența HIV/SIDA, la 100000 persoane	ODM SND	În utilizare	Cauză	MS	Date administrative (MS)	Numărul de cazuri noi de îmbolnăvire cu HIV/SIDA, la 100000 persoane.	Anual	Național; Teritorii administrative.
5.6.	Incidența HIV/SIDA printre populația cu vîrsta de 15-24 ani, la 100000 persoane	ODM SND	În utilizare	Cauză	MS	Date administrative (MS)	Numărul de cazuri noi de îmbolnăvire HIV/SIDA printre populația cu vîrsta de 15-24 ani, la 100000 persoane	Anual	Național
5.7.	Incidența generală a tuberculozei active, la 100000 persoane	ODM SND	În utilizare	Cauză	MS	Date administrative (MS)	Numărul de cazuri noi de îmbolnăvire cu TBC, la 100000 persoane.	Anual	Național; Teritorii administrative.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
5.8.	Aprecierea stării de dizabilitate	ES	Pasiv	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Autodeclararea stării de dizabilitati. Rata persoanelor care au declarat invaliditate de gradul I, II sau III, din totalul populației în grupul respectiv	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor și sexe.
5.9.	Ponderele populației care nu are asigurare obligatorie de asistență medicală	SND	În utilizare	Cauză / Proces	BNS	CBGC (BNS)	Proportia din totalul populației a persoanelor care au declarat că nu sînt beneficiari ai asigurării medicale obligatorii de nici un tip în grupul respectiv al populației	Cercetare statistică continuă, anual	Național Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
5.10.	Accesul limitat la servicii medicale	ES	Nou	Cauză	BNS	Modulul în sănătate CBGC (BNS)	Ponderea persoanelor care au raportat probleme de acces la medic din cauza distanței până la oficiul medicului / spital / centru medical. Se consideră ponderea persoanelor, în totalul populației din grupul respectiv, care au declarat că „Instituția medicală este departe”	Modulul ad-hoc în sănătate, odată la 3-4 ani.	Național; Medii de reședință (Urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).
5.11.	Ponderea populației din mediul rural cu acces limitat la servicii medicale de bază (disponibil din 2008)	ES	Nou	Cauză	ME, APL	IDAM (ME)	Se calculează ca rata persoanelor care locuiesc în localități fără oficiu medical, iar distanța până la cea mai apropiată localitate care dispune de acest serviciu este mai mare decât distanța medie pe republică. Se consideră numai localitățile care nu au acest serviciu.	Indicatorii social-economi ai localităților rurale	Național; Zone.
5.12.	Accesul financiar limitat la servicii medicale	ES	Nou	Cauză	BNS	Modulul în sănătate CBGC (BNS)	Ponderea populației care nu s-a adresat pentru asistența medicală necesară din cauza situației financiare. Se consideră ponderea persoanelor, în totalul populației din grupul respectiv, care au declarat că „Nu am avut bani”.	Modulul ad-hoc în sănătate, odată la 3-4 ani.	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
5.13.	Cheltuielile directe pentru servicii medicale	ES	Nou	Rezultat / Cauză	BNS	Modulul în sănătate CBGC (BNS)	<p>Ponderele cheltuielilor directe ale populației pentru asistența medicală raportată la cheltuielile totale ale gospodăriilor casnice din grupul respectiv al populației, exprimat în procente.</p> <p>Formula de calcul:</p> $P = \frac{\sum_{i=1}^n CS_i}{\sum_{i=1}^n CT_i} * 100$ <p>aici: CS_i – cheltuielile pentru sănătate ale gospodăriei i, CT_i – cheltuielile totale ale gospodăriei i, n – numărul de gospodării în grupul respectiv.</p>	Cercetare statistică continuă, anual	<p>Național;</p> <p>Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural);</p> <p>Zone;</p> <p>Tipul gospodăriei I;</p> <p>Componența gospodăriei;</p> <p>Categoriile social - economice;</p> <p>Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei;</p> <p>Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).</p>

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
6.	Protecția socială								
6.1.	Rata sărăciei înainte de transferurile sociale	RPSIP Laeken	Nou	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	<p>Rata sărăciei gospodăriilor casnice înainte de a primi mijloace din transferurile sociale. Se consideră două cazuri: (i) înainte de a primi orice tip de prestații sociale, inclusiv pensii; (ii) înainte de a primi prestații sociale, exclusiv pensii.</p> <p>Metoda de calcul este:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se evaluează mărimea veniturilor din transferurile sociale T_y pentru fiecare gospodărie, - pentru fiecare gospodărie se calculează consumul fără transferuri sociale pe adult echivalent: $CE_i = (C_i - T_i)$; - se aplică formula: $R_{sa} = \frac{n_s}{n_t} * 100$ <p>unde:</p> <ul style="list-style-type: none"> n_s - numărul persoanelor cu consumul pe adult echivalent fără transferuri sociale CE_i mai jos de pragul absolut al sărăciei, n_t - numărul total al populației. 	Cercetare statistică continuă, anual.	<p>Național;</p> <p>Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural);</p> <p>Zone;</p> <p>Tipul gospodăriei;</p> <p>Componența gospodăriei;</p> <p>Categorii social economice</p> <p>Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei</p> <p>Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)</p>

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
6.2.	Distribuirea prestațiilor sociale (fără pensii) pentru chintilele de consum I și V	SND	În utilizare	Rezultat / Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea prestațiilor sociale primite de chintila I (cei mai săraci) și, respectiv, chintila V (cei mai înstăriți), din totalul prestațiilor sociale. Se consideră chintile ale cheltuielilor de consum pe persoană.	Cercetare statistică continuă, anual	Chintila I și V; Național; Medii de reședință; Zon.
6.3.	Ponderea gospodăriilor care beneficiază de prestații sociale (fără pensii)	ES	Pasiv		BNS	CBGC (BNS)	Ponderea gospodăriilor care beneficiază de prestații sociale, exclusiv pensii, în totalul gospodăriilor din grupul respectiv.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componenta gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).
6.4.	Ponderea transferurilor sociale în veniturile gospodăriilor	ES	Pasiv		BNS	CBGC (BNS)	Ponderea transferurilor sociale în veniturile disponibile totale ale gospodăriilor. Se consideră două cazuri: (i) inclusiv pensiile, (ii) exclusiv pensiile.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componenta gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
6.5.	Venitul median relativ al persoanelor vîrstnice	SE, Laeken Ajustat	Pasiv	Rezultat	BNS	CBGC (BNS)	Venitul median pe echivalent al persoanelor în vîrstă de 65 ani și peste raportat la venitul median al persoanelor în vîrstă de 0-64 ani din grupul respectiv, exprimat în procente.	Cercetare statistică continuă, raportare anuală	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei; Componenta gospodăriei; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).
6.6.	Coeficientul de înlocuire	ES	Pasiv	Rezultat	BNS CNAS	Date administrative (CNAS)	Raportul dintre pensia medie pentru limită de vîrstă și salariul mediu nominal pe economie.	Cercetare statistică continuă, raportare anuală	Național; Sexe.
6.7.	Pensia medie lunară pentru limită de vîrstă raportată la raportată la minimum de existență pentru pensionari	SND	În utilizare	Cauză	CNAS	Date administrative (CNAS), CBGC (BNS)	Raportul dintre pensia medie lunară (la 1 ianuarie a fiecărui an), raportată la minimumul de existență pentru persoanele vîrstnice.	Anual	Național; Sexe.
6.8.	Pensia medie lunară în agricultură raportată la pensia medie lunară pentru limită de vîrstă	SND	În utilizare	Cauză	CNAS	Date administrative (CNAS)	Pensia medie lunară în agricultură (la începutul anului), raportată la pensia medie lunară pentru limită de vîrstă.	Anual	Național; Sexe.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
6.9.	Ponderea persoanelor care beneficiază de servicii sociale	ES	Recomandat	Proces	BNS	Modul ad-hoc (BNS)	Rata persoanelor care au beneficiat de servicii de asistență socială, din totalul gospodăriilor casnice.	Potențial Modul ad-hoc la CBGC privind serviciile sociale sau întrebări suplimentare în CBGC, o dată la 3 ani	Medii de reședință; Zone; Grupuri social-economice disponibile.
7.	Justiție și securitate								
7.1.	Nivelul redus de încredere în poliție	ES	Nou	Proces / Cauză	BNS	Modul ad-hoc (BNS)	Ponderea persoanelor interviuate care au declarat că „Deloc nu am încredere” în poliție, din totalul persoanelor interviuate în grupul respectiv.	Modul ad-hoc privind excludiunea sociala, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Categoriile social economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor.
7.2.	Nivelul redus de încredere în sistemul judiciar	ES	Nou	Proces / Cauză	BNS	Modul ad-hoc (BNS)	Ponderea persoanelor interviuate care au declarat că „Deloc nu am încredere” în sistemul judiciar, din totalul persoanelor interviuate în grupul respectiv.	Modul ad-hoc privind Excludiunea Sociala, o dată la 3 ani	Național Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
7.3.	Rata infracțiunilor lității	ES			MAI	Date administrative (MAI)	Nivelul infracțiunilor săvârșite, la 10.000 locuitori.	Anual	Național
7.4.	Rata infracțiunilor legate de traficul de ființe umane, inclusiv copii	SND	În utilizare	Proces / Cauză	MAI, Centrul de combatere a traficului de ființe umane	Date administrative (MAI)	Rata infracțiunilor legate de traficul de ființe umane, în totalul infracțiunilor	Anual	Național
7.5.	Rata infracțiunilor contra sănătății și familiei	SND	În utilizare	Rezultat	MAI	Date administrative (MAI)	Rata infracțiunilor contra sănătății și familiei din totalul infracțiunilor.	Anual	Național
7.6.	Rata minorilor condamnați	ES		Rezultat	MJ	Date administrative (MJ)	Rata persoanelor de vîrstă minoră contaminate, din totalul persoanelor condamnate	Anual	Național; Regiuni geografice.
7.7.	Ponderea minorilor condamnați la închisoare	ES		Rezultat	MJ	Date administrative (MJ)	Ponderea minorilor condamnați la pedeapsa cu închisoarea, din totalul minorilor condamnați.	Anual	Național; Regiuni geografice.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
7.8.	Percepția securității publice reduce în localitate	ES	Nou	Cauză	BNS	Modul ad-hoc (BNS)	Rata persoanelor din totalul celor din grupul respectiv, care au raportat insecuritate în localitate, declarând că a se plimba pe timp de noapte în regiunea locuinței sale este "Destul de periculos" și "Foarte periculos".	Modul ad-hoc privind excludiunea socială, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor.
8.	Cultură, sport și petrecerea timpului liber								
8.1.	Cheltuieli pentru agreement și cultură	ES	Nou	Rezultat	BNS	CBGC, (BNS)	Cota cheltuielilor pentru agreement și cultură în totalul cheltuielilor de consum, exprimată procentual	Anual	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei; Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți); Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
8.2.	Percepția lipsei de acces la zonele de agrement sau zonele verzi ca o problemă a comunității	ES	Nou	Cauză	BNS	Modul ad-hoc (BNS)	Ponderele persoanelor care au declarat că nu au acces la zonele de agrement sau zonele verzi din vecinătate.	Modul ad-hoc privind excluziunea socială, odată la 3 ani	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Tipul gospodăriei I; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
8.3.	Disponibilitatea turismului peste hotarele țării	ES	Nou	Cauză	BNS	Statistica oficială (BNS)	Numărul de plecări ale cetățenilor moldoveni în străinătate prin intermediul agențiilor de turism și tuoperatorilor, la 1000 locuitori. Formula de calcul: $T = \frac{N_p}{P_s} * 1000$ Aici: N_p – numărul plecări ale vizitatorilor moldoveni în străinătate prin intermediul agențiilor de turism și tuoperatorilor; P_s – populația stabilă în anul de referință.	Anual	Național; Zone.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
8.4.	Disponibilitatea turismului intern	ES	Nou	Cauză	BNS	Statistica oficială (BNS)	<p>Numărul turiștilor moldoveni cazați în structurile de cazare turistică colective din Moldova la 1000 locuitori.</p> <p>Formula de calcul:</p> $T = \frac{N_t - N_s}{P_s} * 1000$ <p>Aici: N_t – numărul turiștilor în structurile de cazare turistică colective; N_s – numărul turiștilor străini în structurile de cazare turistică colective; P_s – populația stabilă în anul de referință.</p>	Anual	Național; Zone.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
9.	Participarea la viața socială, guvernare; comunicarea și accesul la informații								
9.1.	Participarea la viața socială	ES	Nou	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea gospodăriilor care au declarat că au participat la sediințe organizate de unele organizații de caritate sau voluntariat; au efectuat muncă de voluntariat pentru o organizație de voluntariat sau comunitate.	Modul ad-hoc privind excluziunea socială, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință (Urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Categoriile social economice; Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți); Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor.
9.2.	Participarea la viața politică	ES	Nou	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea gospodăriilor care au declarat că au participat la sedințe ale unei organizații de sindicate, unui partid politic, grup de acțiune politică, protest sau demonstrație; au contactat un politician sau o persoană publică, cu privire la anumite întrebări, exclusiv adresările de rutină.	Modul ad-hoc privind excluziunea socială, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință (Urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Categoriile social economice; Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți); Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor.

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
9.3.	Participarea la guvernare	ES	Nou	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea gospodăriilor care au declarat că au participat la ultimele alegeri naționale și/sau locale.	Modul ad-hoc privind excludiunea sociala, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință (urban: orașe mari, orașe mici; rural); Zone; Categorii social economice; Tipul gospodăriei II (cu migranți/fără migranți); Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi); Grupuri de vîrstă ale persoanelor.
9.4.	Accesul la linii telefonice în rețeaua telefonică publică	SND	În utilizare	Cauză	MTIC/ ANRCETI	Date administrative (MTIC/ ANRCETI)	Numărul de linii telefonice în rețeaua telefonică publică sau cu ieșire la ea, la 100 locuitori (la sfîrșitul anului).	Anual	Național; Medii de reședință.
9.5.	Accesul limitat la telefon fix	ES	În utilizare	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea gospodăriilor care au raportat că locuința nu dispune de telefon fix, din totalul gospodăriilor din grupul respectiv.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Categorii social economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
9.6.	Accesul la rețelele celulare	SND	În utilizare	Cauză	MTIC/ ANRCETI	Date administrative (MTIC/ ANRCETI)	Numarul abonaților la rețelele celulare, la 100 de locuitori	Anual	Național

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
9.7.	Accesul la telefon mobil	ES	În utilizare	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Numărul de telefoane mobile, la 100 de gospodării, evaluat în baza datelor CBGC privind disponibilitatea acestora.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Categorii social economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
9.8.	Ponderea gospodăriilor care au calculator personal	ES	În utilizare	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Ponderea gospodăriilor care au declarat că dispun de calculator personal, din totalul gospodăriilor incluse în cercetare în grupul respectiv.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Tipul gospodăriei; Componența gospodăriei; Categorii social economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).
9.9.	Accesul la calculator personal	ES	În utilizare	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Numărul de calculatoare personale, la 100 gospodării, evaluat în baza datelor CBGC privind disponibilitatea acestora.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Tipul gospodăriei; Componența gospodăriei; Categorii social economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).
9.10.	Accesul la Internet	SND	În utilizare	Cauză	MTIC	Date administrative (MTIC/ ANRCETI)	Numărul de abonați Internet, la 100 de locuitori	Annual	Național

Nr.	Indicator	Utilizare	Statut	Tip	Producător	Sursa	Definiție / descriere	Periodicitate	Nivel de dezagregare
10.1.	Ponderea persoanelor care folosesc combustibil solid pentru încălzirea locuinței	SND	Pasiv	Cauză	BNS	CBGC (BNS)	Numărul persoanelor care au declarat că încălzesc locuințele cu combustibil solid, raportat la numărul total de persoane din grupul respectiv.	Cercetare statistică continuă, anual	Național; Medii de reședință; Zone; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi)
10.2.	Percepția problemelor de mediu ca probleme ale comunității	ES	Nou	Cauză	BNS	Modul ad-hoc (BNS)	Ponderea persoanelor care au declarat multe și foarte multe motive de a se plînge aerului și/sau (iii) calitatea apei din vecinătate.	Modul ad-hoc privind excluziunea socială, o dată la 3 ani	Național; Medii de reședință; Zone; Componența gospodăriei; Categoriile social - economice; Tipul gospodăriei III (cu invalizi/fără invalizi).

ELEMENTE-COMPONENTE ALE ANEXEI 4:

Utilizare - Documente de politici

ODM – Obiectivele Naționale de Dezvoltare ale Mileniului;

SND – Strategia Națională de Dezvoltare pentru 2008-2011;

RSIP – Raportul privind sărăcia și impactul politicilor;

ES – calculat în contextul monitorizării excluziunii sociale.

Statutul indicatorului

În utilizare – calculat, raportat și utilizat de instituția indicată

Pasiv – poate fi ușor calculat (sursa de date este disponibilă), pînă în prezent nu a fost raportat sau utilizat pentru monitorizarea excluziunii sociale.

Nou – nu a fost raportat sau utilizat pînă în prezent, este propus spre utilizare pentru monitorizarea excluziunii sociale, sursa de date este disponibilă sau poate fi disponibilă odată la cîțiva, 3-4 ani, fără a necesita efort substanțial, a fost calculat pentru prima dată în cadrul prezentului studiu.

Recomandat – recomandat pentru monitorizarea excluziunii sociale, poate fi calculat doar în cazul unui efort suplimentar în cadrul sistemului de colectare și producere a datelor (este nevoie de includerea indicatorilor adiționali în cadrul cercetărilor deja existente sau sînt necesare cercetări suplimentare), nu a putut fi calculat în cadrul prezentului studiu

Tipul indicatorului

Rezultat – indicatori la nivel de rezultat sau de impact care caracterizează rezultatul final al procesului de incluziune socială.

Proces – indicatori, care caracterizează procesul de incluziune socială.

Cauză – indicatori, care caracterizează cauzele excluziunii sociale.

Producătorii de date

(Cei care calculează și publică indicatorii, nu coincid neapărat cu sursa de date)

ACTD – Agenția de Construcții și Dezvoltare a Teritoriului

ANOFM – Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (www.anofm.md);

BNS – Biroul Național de Statistică (www.statistica.md);

CNȘPMP – Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă (www.sanepid.md);

CNAS – Casa Națională de Asigurări Sociale (www.cnas.md)

ME – Ministerul Economiei (www.mec.gov.md);

MEdu – Ministerul Educației (www.edu.gov.md);

MTIC – Ministerul Tehnologiilor Informationale si Comunicatiilor (www.mtic.gov.md).

Surse de date

AFM – Ancheta Forței de Muncă, realizată de Biroul Național de Statistică;

CBGC – Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice, realizată de Biroul Național de Statistică;

CNAS – Casa Națională de Asigurări Sociale;
 CNȘPMP – Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă;
 Modul ad-hoc (BNS) – Modul ad-hoc la CBGC desfasurat de BNS;
 MS – Ministerul Sănătății;
 MMPSF – Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

Nivele de dezagregare disponibile

Național – nivel național;

Medii de reședință – Urban: orașe mari, orașe mici; rural

Zone – zone statistice (Nord, Centru, Sud, inclusiv UTAG, mun. Chișinău), așa cum sînt definite în eșantion. Regiunile geografice includ: Nord, Centru, Sud, UTAG, municipiul Chișinău, UTSN (pentru UTSN date lipsesc);

Tipul gospodăriei I – gospodărie dintr-o persoană, Cuplu familial fără copii, Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani, părinte singur cu copii pînă la 18 ani, alte gospodării cu copii, alte gospodării fără copii

Tipul gospodăriei II – Gospodării cu migranți, Gospodării fără migranți;

Tipul gospodăriei III – Gospodării cu invalizi, Gospodării fără invalizi;

Componenta gospodăriei - Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani, Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani, Gospodării cu 3 copii pînă la 18 ani, Gospodării fără copii pînă la 18 ani;

Categoriile social-economice - salariați în sectorul agricol, salariați în sectorul non-agricol, lucrători pe cont propriu în sectorul agricol, lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol, pensionari, alte;

Sursa principală de venit a capului gospodăriei - activitate salarizată, activitate pe cont propriu în sectorul agricol, activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol, prestații sociale, bani din altă țară, alte surse

Numărul de lucrători în gospodărie – Gospodării cu 1 persoană (Fără lucrători, 1 lucrător), Gospodării cu 2 și mai multe persoane (Fără lucrători, 1 lucrător, 2 lucrători, 3 și mai mulți lucrători);

Nivelul de educație al capului gospodăriei - Studii superioare, Studii medii profesionale și de specialitate, Studii medii generale, Studii medii incomplete sau primare, Fără studii

Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei - pînă la 25 ani, 25-34 ani, 35-44 ani, 45-54 ani, 55-64 ani, 65 ani și peste;

Sexe - femei, bărbați;

Grupuri de vîrstă ale persoanelor – Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani), Economic activi 18-64 ani, total (Bărbați, Femei), Vîrstnici 65 ani și peste, total (Bărbați, Femei)

Nivelul de educație al părinților (mamei, tatălui) - Studii superioare, Studii medii generale și de specialitate, Studii medii incomplete și mai jos;

Raioane/Teritorii administrative - Municipiul Chișinău, Municipiul Bălți, Municipii (Chișinău și Bălți), UTAG.

Anexa 5. Dinamica indicatorilor de excluziune socială în Republica Moldova, 2006-2008

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
1	SARACIE ȘI INEGALITATE				
1.1	Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		24,8	18,4	15,2
	Orașe mari		20,6	14,0	10,1
	Orașe mici		30,1	23,8	21,2
	Rural		34,1	31,3	34,6
	Total		30,2	25,8	26,4
	Zone				
	Nord		32,8	30,4	30,0
	Centru		33,7	30,2	31,2
	Sud, incl. UTAG		34,1	29,5	35,2
	Municipiul Chișinău		19,7	11,4	8,5
	Tipul gospodăriei				
	Gospodărie dintr-o persoană		29,6	25,8	29,0
	Cuplu familial fără copii		25,7	26,1	27,6
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		29,0	22,1	25,3
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		27,1	21,9	20,6
	Alte gospodării cu copii		34,9	31,6	28,8
	Alte gospodării fără copii		27,3	21,3	22,7
	Componența gospodăriei I				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		25,1	22,9	22,4
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		31,7	26,1	25,6
	Gospodării cu 3 copii pînă la 18 ani		52,8	43,1	42,3
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		27,2	23,8	25,8
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		42,8	39,9	42,8
	Salariați în sectorul non-agricol		19,0	16,2	14,4
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol		34,5	35,0	36,9
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		0,0	0,0	0,0
	Pensionari		41,8	33,5	37,3
	Alte		23,8	16,4	17,9
	Sursa principală de venit a capului gospodăriei				
	Activitate salarizată		23,6	20,1	18,9
	Activitate pe cont propriu în sectorul agricol		34,5	35,0	36,9
	Activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol		23,0	18,3	19,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Prestații sociale		41,6	33,6	36,9
	Bani din altă țară		16,7	9,2	12,1
	Alte surse		29,8	9,7	26,6
	Numărul de lucrători				
	Gospodării cu 1 persoană				
	Fără lucrători		34,3	29,6	34,3
	1 lucrător		20,0	18,5	16,0
	Gospodării cu 2 și mai multe persoane				
	Fără lucrători		35,4	27,0	31,7
	1 lucrător		30,0	23,3	23,3
	2 lucrători		27,8	23,5	23,5
	3 și mai mulți lucrători		33,5	35,8	33,8
	Nivelul de educație al capului gospodăriei				
	Studii superioare		12,2	8,7	8,1
	Studii medii profesionale și de specialitate		24,4	22,4	22,5
	Studii medii generale		33,5	26,8	29,4
	Studii medii incomplete sau primare		45,4	40,7	42,6
	Fără studii		55,2	51,0	55,9
	Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		21,9	13,7	13,6
	25-34 ani		28,4	19,6	17,7
	35-44 ani		26,7	24,3	24,3
	45-54 ani		27,1	24,6	23,5
	55-64 ani		29,0	25,4	27,9
	65 ani și peste		42,0	35,5	38,2
	Sexul capului gospodăriei				
	Bărbați		29,4	25,9	26,9
	Femei		31,8	25,7	25,4
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		20,8	18,6	15,3
	Gospodării fără migranți		31,9	27,2	28,6
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		35,0	29,6	31,3
	Gospodării fără invalizi		29,3	25,2	25,6
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		32,8	28,5	27,2
	Economic activi 18-64 ani, total		27,1	24,6	23,2
	Bărbați		27,6	25,4	24,8
	Femei		26,7	23,9	22,0
	Vîrstnici de 65 ani și peste, total		39,6	34,8	38,5
	Bărbați		37,5	32,8	36,9

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Femei		40,8	36,2	39,5
	Personane cu dizabilități				
	Bărbați		31,4	29,7	35,7
	Femei		34,9	27,6	27,6
	Total		33,1	28,6	31,0
1.2.	Profundimea sărăciei absolute	BNS	7,9	5,9	6,4
1.3.	Deficitul median al resurselor				
	Medii de reședință				
	Urban		23,10	15,53	19,08
	Orașe mari		26,97	14,59	19,75
	Orașe mici		23,02	15,97	18,85
	Rural		23,57	21,58	22,74
	Total		23,37	19,72	21,93
	Sexul capului gospodăriei				
	Bărbați		23,02	20,04	21,84
	Femei		24,28	19,34	22,60
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		26,45	19,43	22,21
	Gospodării fără invalizi		22,60	19,79	21,88
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		24,21	19,45	23,44
	Economic activi 18-64 ani, total		23,00	19,92	21,87
	Bărbați		23,18	20,88	22,40
	Femei		22,58	19,01	21,71
	Vîrstnici de 65 ani și peste, total		23,52	20,21	19,71
	Bărbați		22,54	18,42	18,85
	Femei		24,16	20,77	20,98
	Personane cu dizabilități				
	Bărbați		26,72	22,49	20,16
	Femei		23,91	17,84	20,16
	Total		24,65	18,91	20,16
1.4.	Ponderea populației sub pragul sărăciei extreme	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		4,1	1,2	1,3
	Orașe mari		3,5	0,7	0,8
	Orașe mici		5,0	1,9	2,0
	Rural		4,7	3,9	4,6
	Total		4,5	2,8	3,2
	Zone				
	Nord		4,9	3,1	4,0
	Centru		6,1	3,9	4,2
	Sud, incl. UTAG		3,5	3,1	3,9
	Municipiul Chișinău		2,7	0,6	0,4

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
1.5.	Ponderea populației sub pragul de 4 dolari (la PPC)	BNS	34,5	29,8	30,4
1.6.	Rata sărăciei subiective (Autoaprecierea)	BNS			
	Total		40,0	21,9	21,2
	Urban		43,5	24,6	22,8
	Rural		38,0	20,1	20,1
1.7.	Rata sărăciei subiective în raport cu minimumul necesar	Consultanți			
	Total		9,2	7,4	22,9
	Urban		24,4	18,6	26,4
	Rural		4,3	5,6	23,2
1.8.	Ponderea populației sub pragul sărăciei relative	BNS	16,9	15,1	14,8
1.9.	Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		0,324	0,294	0,285
	Orașe mari		0,328	0,290	0,284
	Orașe mici		0,304	0,288	0,266
	Rural		0,297	0,284	0,271
	Total		0,315	0,298	0,292
1.10.	Raportul dintre chintila superioară și chintila inferioară S80/S20	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		5,27	4,41	4,18
	Orașe mari		5,48	4,30	4,13
	Orașe mici		4,72	4,19	3,86
	Rural		4,48	4,22	4,00
	Total		4,94	4,49	4,41
1.11.	Ponderea populației supusă riscului de sărăcie persistentă	BNS, Calculare doar pentru 2 ani 2007-2008			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	11,3
	Orașe mari		n/a	n/a	8,2
	Orașe mici		n/a	n/a	13,3
	Rural		n/a	n/a	22,0
	Total		n/a	n/a	18,3
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	17,0
	Centru		n/a	n/a	23,6
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	17,9
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	9,2

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	17,2
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	18,3
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	18,0
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	15,7
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	20,8
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	15,5
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	16,1
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	15,3
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	36,4
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	16,8
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	30,8
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	9,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	19,9
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	-
	Pensionari		n/a	n/a	24,8
	Alte		n/a	n/a	16,0
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	22,4
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	17,5
1.12.	Lipsă de rețele de suport	BNS			
	<i>Lipsa asistenței necesare pe lângă casă în caz de îmbolnăvire</i>				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	2,2
	Orașe mari		n/a	n/a	1,5
	Orașe mici		n/a	n/a	3,0
	Rural		n/a	n/a	0,8
	Total		n/a	n/a	1,4
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	2,3
	Centru		n/a	n/a	0,7
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	1,1
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	1,3
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	5,2
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	0,9
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,2
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,4

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	1,0
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	1,0
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,2
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,4
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	-
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,7
	Categorii social economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	-
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	1,4
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	0,9
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	26,7
	Pensionari		n/a	n/a	1,5
	Alte		n/a	n/a	1,7
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		n/a	n/a	0,5
	Gospodării fără migranți		n/a	n/a	1,6
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	1,2
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	1,4
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		n/a	n/a	0,8
	Economic activi 18-64 ani, total		n/a	n/a	1,6
	Bărbați		n/a	n/a	1,1
	Femei		n/a	n/a	1,8
	Vîrstnici de 65 ani și peste, total		n/a	n/a	1,4
	Bărbați		n/a	n/a	0,5
	Femei		n/a	n/a	1,8
	Lipsa posibilității de a primi un sfat necesar cu privire la o problemă personală sau familială serioasă				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	3,8
	Orașe mari		n/a	n/a	4,7
	Orașe mici		n/a	n/a	2,7
	Rural		n/a	n/a	1,6
	Total		n/a	n/a	2,6
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	0,2
	Centru		n/a	n/a	0,5
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	0,3
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	0,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	6,7
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	2,6
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	2,1
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,9
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	1,9
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	2,2
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	2,4
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,7
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	0,9
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	3,2
	Categoriile social economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	0,9
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	3,2
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	1,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	26,7
	Pensionari		n/a	n/a	3,3
	Alte		n/a	n/a	0,9
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		n/a	n/a	1,1
	Gospodării fără migranți		n/a	n/a	3,5
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	2,8
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	2,5
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		n/a	n/a	1,7
	Economic activi 18-64 ani, total		n/a	n/a	2,9
	Bărbați		n/a	n/a	1,7
	Femei		n/a	n/a	3,7
	Vîrstnici de 65 ani și peste, total		n/a	n/a	4,9
	Bărbați		n/a	n/a	4,6
	Femei		n/a	n/a	5,0
	Lipsa posibilităților de a discuta în caz de stare de deprimare, dacă este necesar				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	3,2
	Orașe mari		n/a	n/a	2,9
	Orașe mici		n/a	n/a	3,5
	Rural		n/a	n/a	2,4
	Total		n/a	n/a	2,7

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	2,0
	Centru		n/a	n/a	4,4
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	2,2
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	2,2
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	4,9
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	2,6
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	3,5
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	2,8
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	1,5
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	3,0
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	1,9
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	2,3
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	4,1
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	3,2
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	1,8
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	2,7
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	2,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	-
	Pensionari		n/a	n/a	3,6
	Alte		n/a	n/a	2,2
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		n/a	n/a	1,8
	Gospodării fără migranți		n/a	n/a	3,0
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	2,9
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	2,7
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		n/a	n/a	1,7
	Economic activi 18-64 ani, total		n/a	n/a	1,9
	Bărbați		n/a	n/a	1,7
	Femei		n/a	n/a	3,2
	Vîrstnici de 65 ani și peste, total		n/a	n/a	5,2
	Bărbați		n/a	n/a	3,5
	Femei		n/a	n/a	6,1
	<i>Lipsa posibilităților în caz de necesitate de a împrumuta o sumă de €250 pentru a soluționa o situație de urgență</i>				

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	10,8
	Orașe mari		n/a	n/a	10,3
	Orașe mici		n/a	n/a	10,8
	Rural		n/a	n/a	10,4
	Total		n/a	n/a	10,4
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	10,5
	Centru		n/a	n/a	12,0
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	12,1
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	6,9
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	19,5
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	10,6
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	8,0
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	4,3
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	8,9
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	11,9
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	8,6
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	8,6
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	6,4
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	12,9
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	8,4
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	8,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	11,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	26,7
	Pensionari		n/a	n/a	15,9
	Alte		n/a	n/a	5,2
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		n/a	n/a	2,3
	Gospodării fără migranți		n/a	n/a	12,7
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	12,4
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	10,1
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		n/a	n/a	-
	Economic activi 18-64 ani, total		n/a	n/a	10,2
	Bărbați		n/a	n/a	9,6
	Femei		n/a	n/a	10,6
	Vîrstnici de 65 ani și peste, total		n/a	n/a	20,3

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Bărbați		n/a	n/a	10,9
	Femei		n/a	n/a	25,1
1.13.	Gradul de concentrare a populației sărace față de pragul sărăciei				
	Pragul absolut -20%		17,4	12,8	14,4
	Pragul absolut -10%		23,2	19,0	20,1
	Pragul absolut +10%		36,7	32,5	33,4
1.14.	Gradul de concentrare a sărăciei persistente	Recomandat ME, BNS	n/a	n/a	n/a
2	LOCUINȚĂ ȘI CONDIȚIILE LOCATIVE ALE GOSPODĂRIILOR				
2.1.	Numărul de persoane într-o cameră	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		1,23	1,21	1,18
	Orașe mari		1,34	1,35	1,30
	Orașe mici		1,07	1,05	1,02
	Rural		0,90	0,88	0,87
	Total		1,04	1,03	1,01
	Zone				
	Nord		0,94	0,92	0,94
	Centru		0,96	0,97	0,93
	Sud, incl. UTAG		0,93	0,89	0,88
	Municipiul Chișinău		1,34	1,36	1,27
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		0,47	0,46	0,47
	Cuplu familial fără copii		0,77	0,78	0,77
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		1,48	1,48	1,50
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		1,10	1,07	1,12
	Alte gospodării cu copii		1,39	1,43	1,38
	Alte gospodării fără copii		1,08	1,08	1,10
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		1,27	1,28	1,24
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		1,46	1,49	1,50
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		1,91	1,85	1,87
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		0,76	0,76	0,75
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		1,01	1,03	1,05
	Salariați în sectorul non-agricol		1,25	1,26	1,22
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		0,98	0,95	1,00
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		1,16	1,11	1,22
	Pensionari		0,82	0,78	0,76
	Alte		1,20	1,16	1,14

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		1,14	1,10	1,28
	25-34 ani		1,45	1,42	1,50
	35-44 ani		1,29	1,32	1,42
	45-54 ani		1,05	1,07	1,12
	55-64 ani		0,90	0,86	0,92
	65 ani și peste		0,77	0,75	0,75
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		1,08	1,03	1,04
	Gospodării fără invalizi		1,03	1,03	1,00
2.2.	Spațiul locativ la un membru al gospodăriei	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		17,04	17,30	18,17
	Orașe mari		14,93	14,93	15,91
	Orașe mici		19,86	20,27	21,12
	Rural		24,82	25,60	25,63
	Total		21,48	22,00	22,35
	Zone				
	Nord		23,90	24,11	23,80
	Centru		23,87	24,32	24,66
	Sud, incl. UTAG		21,96	23,29	23,78
	Municipiul Chișinău		15,21	15,22	16,71
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		39,38	40,06	39,30
	Cuplu familial fără copii		23,79	23,53	23,35
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		12,86	13,03	12,91
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		18,05	18,14	17,20
	Alte gospodării cu copii		13,75	13,44	13,78
	Alte gospodării fără copii		17,29	17,35	17,36
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		15,20	15,12	15,60
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		12,76	12,89	12,38
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		9,64	10,00	9,47
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		27,49	27,79	27,91
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		21,53	22,15	21,35
	Salariați în sectorul non-agricol		17,07	17,29	17,90
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		22,76	23,85	21,59
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		17,44	18,58	17,65
	Pensionari		26,31	27,05	27,93

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Alte		18,25	17,17	19,23
	Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		20,37	19,69	15,99
	25-34 ani		14,13	14,48	13,42
	35-44 ani		15,90	15,67	14,25
	45-54 ani		20,79	20,95	18,57
	55-64 ani		24,37	25,22	23,96
	65 ani și peste		27,19	28,04	27,81
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		20,10	20,67	20,30
	Gospodării fără invalizi		21,69	22,21	22,66
2.3.	Calitatea construcției	BNS			
	<i>Materialul de construcție a pereților (saman, lut, lemn)</i>				
	Medii de reședință				
	Urban		14,9	15,8	17,1
	Orașe mari		4,0	4,0	4,8
	Orașe mici		29,5	30,7	33,2
	Rural		71,3	74,7	72,1
	Total		47,0	49,2	48,1
	Zone				
	Nord		56,0	55,0	56,8
	Centru		59,4	63,0	59,0
	Sud, incl. UTAG		68,3	72,4	74,2
	Municipiul Chișinău		5,4	5,3	3,7
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		57,6	57,8	54,5
	Cuplu familial fără copii		50,6	54,8	52,8
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		40,2	41,2	40,5
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		34,8	39,9	39,1
	Alte gospodării cu copii		47,8	52,6	51,1
	Alte gospodării fără copii		39,6	38,8	39,1
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		35,1	39,3	39,8
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		48,4	50,9	48,3
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		64,2	68,4	62,9
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		49,8	51,0	49,7
	Categorii social economice				
	Salariați în sectorul agricol		67,7	71,5	74,3
	Salariați în sectorul non-agricol		21,1	24,3	26,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		70,2	73,5	66,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		12,1	19,3	10,8

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Pensionari		61,7	62,9	62,0
	Alte		30,5	32,4	37,0
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		50,0	53,8	49,8
	Gospodării fără invalizi		46,6	48,4	47,8
	<i>Perioada de construcție a locuinței (cu peste 50 ani în urmă)</i>				
	Medii de reședință				
	Urban		13,8	11,0	10,8
	Orașe mari		13,1	9,7	7,6
	Orașe mici		14,6	12,8	14,9
	Rural		20,0	19,4	20,6
	Total		17,4	15,8	16,2
	Zone				
	Nord		21,4	20,9	23,2
	Centru		18,1	16,5	17,3
	Sud, incl. UTAG		16,5	14,2	15,7
	Municipiul Chișinău		11,9	9,1	6,4
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		29,3	25,4	25,6
	Cuplu familial fără copii		16,3	16,3	16,0
	Cuplu familial cu copii până la 18 ani		12,1	11,5	12,3
	Părinte singur cu copii până la 18 ani		18,5	15,9	16,0
	Alte gospodării cu copii		12,0	12,6	11,6
	Alte gospodării fără copii		15,2	11,3	12,5
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil până la 18 ani		11,3	11,6	9,3
	Gospodării cu 2 copii până la 18 ani		14,0	11,5	15,6
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii până la 18 ani		17,2	19,6	15,7
	Gospodării fără copii până la 18 ani		20,7	18,2	18,8
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		14,7	17,2	15,7
	Salariați în sectorul non-agricol		11,3	8,9	9,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		13,2	14,8	13,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		-	5,0	3,0
	Pensionari		28,3	24,6	25,1
	Alte		11,9	12,0	12,8
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		19,1	15,9	16,6
	Gospodării fără invalizi		17,1	15,8	16,2

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
2.4.	Ponderea persoanelor din gospodăriile care nu-și pot permite încălzire suficientă în timpul sezonului rece	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	64,0
	Orașe mari		n/a	n/a	67,6
	Orașe mici		n/a	n/a	59,4
	Rural		n/a	n/a	53,1
	Total		n/a	n/a	57,8
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	61,5
	Centru		n/a	n/a	51,0
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	52,5
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	65,1
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	69,9
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	59,6
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	47,3
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	48,7
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	56,7
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	62,6
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	54,4
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	47,4
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	55,5
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	63,3
	Categorii social economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	49,2
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	56,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	51,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	60,3
	Pensionari		n/a	n/a	67,0
	Alte		n/a	n/a	52,8
	Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		n/a	n/a	47,2
	25-34 ani		n/a	n/a	45,6
	35-44 ani		n/a	n/a	52,5
	45-54 ani		n/a	n/a	56,5
	55-64 ani		n/a	n/a	57,4
	65 ani și peste		n/a	n/a	66,6

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	65,7
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	56,3
2.5.	Ponderea persoanelor cu acces permanent la surse sigure de apă potabilă	CNȘPMP	46,0	47,0	53,0
2.6.	Ponderea persoanelor fără apeduct în locuință	BNS, consultanți			
	Medii de reședință				
	Urban		16,1	17,4	15,3
	Orașe mari		2,2	3,3	3,0
	Orașe mici		34,0	35,2	31,1
	Rural		86,4	84,9	83,7
	Total		57,0	56,4	54,8
	Zone				
	Nord		73,1	71,3	67,5
	Centru		74,1	74,9	72,3
	Sud, incl. UTAG		70,0	65,7	68,9
	Municipiul Chișinău		6,8	6,3	4,9
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		66,4	65,3	62,5
	Cuplu familial fără copii		61,8	62,2	58,3
	Cuplu familial cu copii până la 18 ani		53,8	51,3	49,2
	Părinte singur cu copii până la 18 ani		43,3	50,2	55,5
	Alte gospodării cu copii		62,0	61,1	59,8
	Alte gospodării fără copii		47,4	48,2	47,0
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil până la 18 ani		46,9	48,1	48,4
	Gospodării cu 2 copii până la 18 ani		61,2	59,2	56,2
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii până la 18 ani		80,3	75,0	71,4
	Gospodării fără copii până la 18 ani		55,8	56,3	54,2
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		86,2	84,5	84,6
	Salariați în sectorul non-agricol		30,5	31,6	32,2
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		87,7	86,3	84,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		4,8	17,9	15,3
	Pensionari		68,3	68,8	66,5
	Alte		42,3	43,0	47,2
	Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		34,9	34,8	36,9
	25-34 ani		49,7	46,8	44,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	35-44 ani		52,6	49,9	49,4
	45-54 ani		54,6	54,6	53,7
	55-64 ani		59,3	60,4	54,9
	65 ani și peste		71,0	72,2	70,9
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		60,9	62,9	55,6
	Gospodării fără invalizi		56,3	55,4	54,6
2.7.	Ponderea persoanelor cu acces la salubritate îmbunătățită	MCDR	45,0	45,4	45,9
2.8.	Ponderea persoanelor fără acces la canalizare îmbunătățită	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		15,3	15,8	15,3
	Orașe mari		1,5	1,5	1,8
	Orașe mici		33,0	33,6	29,2
	Rural		85,8	84,3	82,7
	Total		57,0	55,4	53,5
	Zone				
	Nord		71,6	69,1	65,9
	Centru		73,6	74,0	71,2
	Sud, incl. UTAG		69,6	65,4	67,7
	Municipiul Chișinău		6,7	5,9	4,0
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		65,5	64,6	61,8
	Cuplu familial fără copii		61,2	61,2	56,7
	Cuplu familial cu copii până la 18 ani		53,1	50,6	47,9
	Părinte singur cu copii până la 18 ani		43,2	49,8	54,4
	Alte gospodării cu copii		61,4	59,9	58,3
	Alte gospodării fără copii		46,6	46,6	46,2
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil până la 18 ani		46,1	47,0	47,9
	Gospodării cu 2 copii până la 18 ani		60,8	58,4	54,5
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii până la 18 ani		79,9	74,4	68,8
	Gospodării fără copii până la 18 ani		55,1	55,1	53,1
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		85,5	83,6	84,3
	Salariați în sectorul non-agricol		29,9	30,8	30,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		87,3	85,4	82,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		4,8	13,4	15,3
	Pensionari		67,6	67,6	65,0
	Alte		41,0	41,2	46,7

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Grupuri de vîrsta ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		34,6	33,0	35,2
	25-34 ani		49,3	46,3	43,1
	35-44 ani		51,6	49,2	48,5
	45-54 ani		54,1	53,1	52,2
	55-64 ani		58,5	59,6	54,3
	65 ani și peste		70,5	70,8	68,9
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		60,5	61,6	54,2
	Gospodării fără invalizi		55,6	54,4	53,4
2.9.	Ponderea gospodăriilor care au dificultăți la plata utilităților	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		37,2	38,2	47,4
	Orașe mari		43,9	46,5	57,5
	Orașe mici		28,3	27,8	32,6
	Rural		17,9	16,2	18,2
	Total		26,2	25,7	31,0
	Zone				
	Nord		19,7	16,5	26,2
	Centru		20,4	20,6	18,9
	Sud, incl. UTAG		26,1	20,4	24,7
	Municipiul Chișinău		41,4	49,5	56,1
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		23,8	24,0	31,2
	Cuplu familial fără copii		19,9	22,3	26,6
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		26,1	26,6	31,7
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		34,3	30,6	37,2
	Alte gospodării cu copii		29,1	25,4	29,5
	Alte gospodării fără copii		30,7	29,8	35,4
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		28,8	27,7	32,9
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		27,2	25,6	28,5
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		28,1	23,1	31,9
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		24,7	25,2	30,9
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		21,7	16,8	26,1
	Salariați în sectorul non-agricol		32,4	32,7	37,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		19,5	16,9	21,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		16,0	28,8	10,1
	Pensionari		24,6	24,9	30,6
	Alte		27,0	26,0	28,8

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		28,4	26,8	32,9
	Gospodării fără invalizi		25,9	25,6	30,7
2.10.	Accesul la locuințe sociale	Recomandat MMPSF	n/a	n/a	n/a
3.	PIAȚA MUNCII				
3.1.	Rata de activitate (BIM)	BNS			
	Total		46,3	44,8	44,3
	Medii de reședință				
	Urban		49,7	47,1	47,1
	Rural		43,7	43,1	42,2
	Zone				
	Nord		n/a	43,0	42,5
	Centru		n/a	44,1	42,9
	Sud, incl UTAG		n/a	39,2	38,8
	Municipiul Chișinău		n/a	52,8	53,0
	Sexe				
	Bărbați		50,0	47,8	47,3
	Femei		43,0	42,2	41,5
3.2.	Ponderea lucrătorilor ocupați în sectorul informal	BNS			
	Total		35,1	33,6	31,1
	Medii de reședință				
	Urban		19,5	18,2	15,7
	Rural		47,7	45,7	43,6
	Zone				
	Nord		n/a	41,8	40,9
	Centru		n/a	37,4	34,8
	Sud, incl. UTAG		n/a	33,2	31,1
	Municipiul Chișinău		n/a	21,0	17,0
	Sexe				
	Bărbați		35,6	35,4	32,8
	Femei		34,7	31,9	29,5
3.3.	Rata șomajului (definiția BIM)	BNS			
	Total		7,4	5,1	4,0
	Medii de reședință				
	Urban		9,2	6,9	5,5
	Rural		5,8	3,6	2,7
	Zone				
	Nord		n/a	4,2	3,1
	Centru		n/a	5,5	3,2
	Sud, incl UTAG		n/a	3,6	3,5
	Municipiul Chișinău		n/a	6,5	3,1
	Sexe				
	Bărbați		8,9	6,3	4,6
	Femei		5,7	3,9	3,4

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
3.4.	Rata șomajului de lungă durată (definiția BIM)	BNS			
	Total		3,0	1,9	1,3
	Medii de reședință				
	Urban		4,2	2,9	2,0
	Rural		2,1	1,1	0,7
	Sexe				
	Bărbați		3,9	2,3	1,3
	Femei		2,2	1,5	1,3
3.5.	Ponderea șomerilor pe termen lung	BNS			
	Total		38,2	35,5	31,3
	Medii de reședință				
	Urban		41,9	39,6	34,5
	Rural		33,2	29,3	25,8
	Sexe				
	Bărbați		39,6	34,5	27,8
	Femei		35,7	37,3	36,0
3.6.	Ponderea șomerilor pe termen foarte lung	BNS			
	Total		25	20,8	17,7
	Medii de reședință				
	Urban		27,5	21,6	20,0
	Rural		21,7	19,7	13,8
	Sexe				
	Bărbați		24,8	20,5	15,7
	Femei		25,2	21,4	20,5
3.7.	Rata șomajului tinerilor de 15-24 ani (definiția BIM)	BNS			
	Total		17,1	14,4	11,2
	Medii de reședință				
	Urban		19,8	16,5	13,5
	Rural		15,3	12,7	9,1
	Zone				
	Nord		n/a	12,2	9,7
	Centru		n/a	16,2	10,0
	Sud, incl. UTAG		n/a	13,5	8,8
	Municipiul Chișinău		n/a	14,8	9,7
	Sexe				
	Bărbați		18,0	14,9	10,2
	Femei		15,9	13,8	12,4
3.8.	Populația care lucrează peste hotare, ca procent din populația activă	BNS			
	Total		22,8	25,5	23,8

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Medii de reședință				
	Urban		15,0	17,5	16,4
	Rural		29,4	32,1	29,9
	Zone				
	Nord		n/a	27,5	25,1
	Centru		n/a	28,8	29,1
	Sud, incl UTAG		n/a	42,4	35,9
	Municipiul Chișinău		n/a	9,5	9,6
	Sexe				
	Bărbați		28,7	33,1	30,6
	Femei		16,8	17,9	16,8
3.9.	Condițiile nocive de muncă	BNS, AFM			
	Total		15,7	13,5	12,2
	Medii de reședință				
	Urban		22,5	19,9	18,5
	Rural		10,3	8,4	7,2
	Zone				
	Nord		n/a	8,4	6,1
	Centru		n/a	10,8	8,7
	Sud		n/a	6,7	6,8
	Municipiul Chișinău		n/a	26,2	25,8
	Sexe				
	Bărbați		18,0	15,3	13,7
	Femei		13,4	11,7	10,7
3.10.	Necoresponderea cu calificarea și cu locul de muncă	BNS, AFM			
	Total		1,60	1,80	2,02
	Medii de reședință				
	Urban		0,96	1,28	1,76
	Rural		2,12	2,20	2,23
	Zone				
	Nord		n/a	2,02	1,85
	Centru		n/a	1,72	1,60
	Sud, incl. UTAG		n/a	2,90	3,34
	Municipiul Chișinău		n/a	0,91	1,81
	Sexe				
	Bărbați		1,85	2,01	2,26
	Femei		1,35	1,58	1,78
3.11.	Raportul între salariul mediu anual și minimul de existență	BNS			
	Total		42,67	53,24	54,08
	Bărbați		41,95	46,0	48,47
	Femei		55,1	56,32	58,54

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
3.12.	Integrarea foștilor deținuți pe piața muncii	ANOFM			
	Total		27,7	14,8	18,5
	Bărbați		n/a	n/a	18,1
	Femei		n/a	n/a	23,1
3.13.	Integrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii	ANOFM	11,4	22,8	28,6
3.14.	Persoane ce locuiesc în gospodării fără lucrători	BNS, CBGC			
	Medii de reședință				
	Urban		14,8	16,9	17,1
	Orașe mari		13,9	16,1	15,1
	Orașe mici		15,9	17,9	19,5
	Rural		12,5	10,5	12,3
	Total		13,4	13,2	14,3
	Zone				
	Nord		18,1	14,4	17,3
	Centru		11,8	12,3	11,6
	Sud, incl. UTAG		11,1	11,8	14,3
	Municipiul Chișinău		12,0	14,0	13,9
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		59,4	51,8	54,1
	Cuplu familial fără copii		34,2	28,1	27,7
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		2,5	3,5	3,7
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		31,1	26,2	33,0
	Alte gospodării cu copii		5,0	5,9	6,1
	Alte gospodării fără copii		7,3	7,5	7,6
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		4,7	7,4	6,2
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		6,3	6,2	7,4
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		4,1	2,8	7,2
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		26,2	23,1	24,3
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		6,7	7,5	16,9
	Gospodării fără migranți		12,9	11,6	13,8
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		21,8	17,1	20,9
	Gospodării fără invalizi		12,0	12,6	13,2
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		6,5	7,3	8,5
	Economic activi 18-59 ani, total		5,5	6,4	6,7
	Bărbați		4,1	5,0	4,8
	Femei		6,7	7,6	8,2
	Vîrstnici de 60 ani și peste, total		51,3	43,6	46,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Bărbați		46,2	37,4	41,2
	Femei		54,6	47,9	49,3
4.	EDUCAȚIA				
4.1.	Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tineri	BNS, AFM			
	Total		23,6	21,0	20,1
	Medii de reședință				
	Urban		9,7	8,7	7,4
	Rural		33,1	32,1	31,4
	Sexe				
	Bărbați		27,1	25,2	23,9
	Femei		20,1	16,7	16,1
4.2.	Ponderea persoanelor de 25–64 ani cu nivel scăzut de instruire	BNS, AFM			
	Total		18,40	18,29	17,40
	Medii de reședință				
	Urban		7,74	7,79	7,43
	Rural		27,17	26,36	25,17
	Zone				
	Nord		n/a	17,25	17,14
	Centru		n/a	25,04	24,59
	Sud, incl UTAG		n/a	25,52	22,66
	Municipiul Chișinău		n/a	4,99	4,47
	Sexe				
	Bărbați		16,94	17,28	16,53
	Femei		19,73	19,22	18,19
4.3.	Rata de cuprindere în învățământ a populației în vîrstă de 15-24 ani	BNS	42,6	41,2	39,6
4.4.	Rata netă de cuprindere în învățământul preșcolar	BNS			
	Total		68,5	71,1	72,7
	Urban		85,4	87,4	89,2
	Rural		59,4	62,0	63,5
4.5.	Rata brută de cuprindere în învățământul preșcolar	BNS			
	Total		70,1	72,6	74,4
	Urban		87,2	88,8	90,8
	Rural		61,0	63,6	65,2
4.6.	Gradul de cuprindere în învățământ a copiilor de 6-7 ani	BNS			
	Total		90,5	91,3	91,4
	Urban		98,8	100,4	102,5
	Rural		86,2	86,6	85,5
4.7.	Rata netă de cuprindere în învățământul primar	BNS			

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Total		87,6	87,7	87,5
	Urban		93,3	94,0	94,9
	Rural		84,7	84,5	83,7
4.8.	Rata brută de cuprindere în învățământul primar	BNS			
	Total		94,4	94,0	93,6
	Urban		100,5	100,9	101,6
	Rural		91,4	90,5	89,4
4.9.	Rata brută de cuprindere în învățământul general obligatoriu (primar și gimnazial)	BNS			
	Total		92,0	91,6	90,9
	Urban		97,2	97,4	97,6
	Rural		89,2	88,5	87,5
4.10.	Rata netă de cuprindere în învățământul gimnazial	BNS			
	Total		86,2	85,6	84,6
	Urban		90,4	90,0	89,6
	Rural		83,9	83,3	82,0
4.11.	Rata brută de cuprindere în învățământul gimnazial	BNS			
	Total		90,5	90,1	89,3
	Urban		95,4	95,4	95,1
	Rural		87,9	87,3	86,3
4.12.	Ponderea persoanelor de vîrsta respectivă cu acces limitat la educația preșcolară (disponibil din 2008)	Consultanții IDAM 2008			
	Total		n/a	n/a	3,9
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	4,0
	Centru		n/a	n/a	4,1
	Sud		n/a	n/a	4,9
	UTAG		n/a	n/a	0
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	1,4
4.13	Ponderea persoanelor de vîrsta respectivă cu acces limitat la educația primară (disponibil din 2008)	Consultanții IDAM 2008			
	Total		n/a	n/a	1,1
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	1,0
	Centru		n/a	n/a	1,1
	Sud		n/a	n/a	1,2
	UTAG		n/a	n/a	0,2
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	1,3

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
4.14.	Ponderea persoanelor de vîrstă respectivă cu acces limitat la educația gimnazială (disponibil din 2008)	Consultanții IDAM 2008			
	Total		n/a	n/a	6,4
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	9,8
	Centru		n/a	n/a	3,6
	Sud		n/a	n/a	8,6
	UTAG		n/a	n/a	1,9
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	3,2
4.15.	Excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor în vîrstă de 15-24 ani	BNS, CBGC Consultanți			
	<i>Nivelul de studii al mamei</i>				
	Studii superioare		18,7	17,5	18,5
	Medii de reședință				
	Urban		17,2	16,4	19,5
	Orașe mari		14,0	18,8	22,2
	Orașe mici		22,5	10,9	12,5
	Rural		22,2	20,0	15,8
	Zone				
	Nord		18,0	17,4	15,1
	Centru		24,6	16,4	14,8
	Sud		25,6	11,1	14,3
	Municipiul Chișinău		13,2	19,9	22,1
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		26,9	-	9,7
	Salariați în sectorul non-agricol		19,1	15,1	19,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		15,9	18,6	18,7
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		-	-	24,2
	Pensionari		16,6	34,9	15,3
	Alte		16,6	21,0	18,9
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		29,4	22,6	26,9
	Gospodării fără migranți		16,5	16,3	16,6
	Studii medii generale și de specialitate		41,8	39,9	40,6
	Medii de reședință				
	Urban		33,9	33,0	35,4
	Orașe mari		32,8	28,3	33,2
	Orașe mici		34,9	36,6	37,4
	Rural		46,7	44,5	43,7
	Zone				
	Nord		43,6	38,3	43,8

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Centru		43,9	44,5	39,4
	Sud		43,1	42,7	41,8
	Municipiul Chișinău		34,5	31,5	35,7
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		55,8	49,4	54,6
	Salariați în sectorul non-agricol		37,6	35,6	34,9
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		49,9	50,6	45,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		28,6	27,3	13,8
	Pensionari		38,0	32,5	45,6
	Alte		30,2	32,2	39,9
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		52,0	50,4	51,8
	Gospodării fără migranți		36,5	34,5	34,2
	Studii medii incomplete și mai jos		67,7	66,2	62,3
	Medii de reședință				
	Urban		44,8	64,9	61,1
	Orașe mari		33,7	48,4	50,9
	Orașe mici		47,4	72,0	69,6
	Rural		71,3	66,5	62,6
	Zone				
	Nord		64,5	58,2	63,5
	Centru		74,7	67,3	61,2
	Sud		63,6	73,2	67,7
	Municipiul Chișinău		56,9	47,4	46,0
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		63,0	73,9	65,8
	Salariați în sectorul non-agricol		60,6	58,9	59,2
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		71,2	65,2	66,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		-	-	-
	Pensionari		72,2	70,4	60,6
	Alte		69,9	66,7	57,3
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		78,2	74,0	71,4
	Gospodării fără migranți		61,7	61,2	56,6
	Nivelul de studii al tatălui				
	Studii superioare		14,9	22,8	21,5
	Medii de reședință				
	Urban		13,3	20,5	20,2
	Orașe mari		12,0	19,1	22,5
	Orașe mici		16,0	23,5	15,4
	Rural		19,7	29,2	25,8

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Zone				
	Nord		15,4	20,8	29,8
	Centru		19,4	28,7	16,8
	Sud		20,8	19,1	17,6
	Municipiul Chișinău		11,6	21,5	21,3
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		6,0	-	42,4
	Salariați în sectorul non-agricol		-	21,2	19,4
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		30,8	23,3	16,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		-	25,3	28,1
	Pensionari		10,1	32,4	23,4
	Alte		12,2	41,4	39,2
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		30,8	34,0	47,3
	Gospodării fără migranți		12,5	20,3	16,0
	Studii medii generale și de specialitate		42,4	38,0	39,4
	Medii de reședință				
	Urban		33,3	27,1	33,3
	Orașe mari		35,0	23,6	32,1
	Orașe mici		32,0	29,5	34,3
	Rural		47,0	43,7	42,2
	Zone				
	Nord		42,0	36,7	40,8
	Centru		44,2	42,3	39,4
	Sud		43,3	41,5	40,0
	Municipiul Chișinău		37,1	26,4	35,2
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		56,0	50,1	48,0
	Salariați în sectorul non-agricol		38,5	29,9	32,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		48,5	50,0	46,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		25,8	6,5	6,1
	Pensionari		39,8	30,3	45,9
	Alte		29,2	32,9	37,2
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		54,6	49,2	50,3
	Gospodării fără migranți		35,8	31,7	32,9
	Studii medii incomplete și mai jos		62,2	64,6	58,6
	Medii de reședință				
	Urban		47,9	75,3	78,2
	Orașe mari		56,8	78,7	81,5
	Orașe mici		45,6	74,2	74,9
	Rural		65,8	62,7	55,2

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Zone				
	Nord		61,0	55,1	59,2
	Centru		65,6	65,4	53,7
	Sud		59,9	69,8	62,1
	Municipiul Chișinău		55,9	72,8	72,2
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		57,1	73,6	77,6
	Salariați în sectorul non-agricol		57,2	55,5	58,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		65,8	63,3	56,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		-	-	-
	Pensionari		72,6	68,8	61,8
	Alte		53,2	81,7	40,0
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		68,7	65,3	64,6
	Gospodării fără migranți		58,1	64,0	54,6
4.16.	Calitatea educației	Recomandat începînd cu 2010 OCDE, MEdU, UNICEF	n/a	n/a	n/a
4.17.	Calitatea cunoștințelor	BNS			
	<i>Cunoașterea limbilor străine</i>				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	10,3
	Orașe mari		n/a	n/a	14,0
	Orașe mici		n/a	n/a	5,5
	Rural		n/a	n/a	5,1
	Total		n/a	n/a	7,4
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	5,0
	Centru		n/a	n/a	5,2
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	6,6
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	13,9
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	1,8
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	12,6
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	4,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	12,4
	Pensionari		n/a	n/a	2,8
	Alte		n/a	n/a	9,3
	Sexe				
	Bărbați		n/a	n/a	5,2
	Femei		n/a	n/a	8,7

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Completarea unui formular				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	33,4
	Orașe mari		n/a	n/a	36,0
	Orașe mici		n/a	n/a	30,2
	Rural		n/a	n/a	20,2
	Total		n/a	n/a	26,1
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	23,3
	Centru		n/a	n/a	22,5
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	22,0
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	37,7
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	18,7
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	38,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	20,7
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	48,4
	Pensionari		n/a	n/a	11,8
	Alte		n/a	n/a	32,4
	Sexe				
	Bărbați		n/a	n/a	25,7
	Femeii		n/a	n/a	26,3
	Utilizarea calculatorului, Internetului				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	30,9
	Orașe mari		n/a	n/a	40,2
	Orașe mici		n/a	n/a	19,1
	Rural		n/a	n/a	11,1
	Total		n/a	n/a	19,9
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	12,1
	Centru		n/a	n/a	12,2
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	16,5
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	42,3
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	6,3
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	35,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	7,2
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	21,9
	Pensionari		n/a	n/a	6,3
	Alte		n/a	n/a	26,6

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Sexe				
	Bărbați		n/a	n/a	21,1
	Femei		n/a	n/a	19,2
4.18.	Oportunitatea economică a educației	Recomandat BNS	n/a	n/a	n/a
4.19.	Relevanța educației	Recomandat BNS	n/a	n/a	n/a
5.	SĂNĂTATE				
5.1.	Speranța de viață la naștere	BNS, MS			
	Total		68,4	68,8	69,4
	Bărbați		64,6	65,1	65,6
	Femei		72,2	72,6	73,2
5.2.	Aprecierea stării de sănătate	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		13,6	12,9	12,1
	Orașe mari		13,7	12,5	9,8
	Orașe mici		13,4	13,4	15,0
	Rural		15,6	15,9	15,5
	Total		14,7	14,6	14,0
	Zone				
	Nord		15,3	14,7	15,8
	Centru		14,8	15,6	14,1
	Sud, incl. UTAG		15,5	15,6	16,0
	Municipiul Chișinău		13,4	12,7	10,0
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		39,5	34,2	35,2
	Cuplu familial fără copii		24,8	28,8	27,6
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		6,1	5,4	4,3
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		7,5	8,7	8,1
	Alte gospodării cu copii		11,0	9,4	8,1
	Alte gospodării fără copii		17,3	17,0	15,9
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		9,3	8,9	7,8
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		8,2	6,9	5,9
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		8,7	6,5	4,7
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		24,1	24,4	24,1
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		8,1	10,1	8,1
	Salariați în sectorul non-agricol		8,0	7,6	6,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		11,6	11,9	9,6
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		2,7	10,9	3,5
	Pensionari		32,2	31,6	30,9

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Alte		8,1	7,3	6,7
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		32,7	35,0	33,6
	Gospodării fără invalizi		11,6	11,3	10,9
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		3,2	2,9	2,3
	Economic activi 18-59 ani, total		13,0	12,6	11,5
	Bărbați		11,7	11,4	10,5
	Femei		14,1	13,5	12,2
	Vîrstnici de 60 ani și peste, total		45,7	44,9	44,9
	Bărbați		40,5	40,9	39,6
	Femei		49,0	47,4	48,3
5.3.	Mortalitatea infantilă	MS, BNS			
	Total		11,8	11,3	12,2
	Medii de reședință				
	Urban		13,0	10,3	11,2
	Rural		11,0	11,8	12,7
	Zone				
	Nord		11,8	11,8	12,8
	Centru		12,9	12,3	13,4
	Sud		10,0	11,8	11,8
	UTAG		13,3	12,7	11,7
	Municipiul Chișinău		10,9	7,7	9,4
	Sexe				
	Băieți		12,6	11,3	12,7
	Fete		10,9	11,2	11,5
5.4.	Rata mortalității copiilor care nu au atins vîrsta de 5 ani	MS, BNS			
	Total		14,0	14,0	14,5
	Medii de reședință				
	Urban		14,9	12,4	14,3
	Rural		13,5	14,9	14,6
	Zone				
	Nord		13,5	14,5	15,0
	Centru		15,7	14,7	16,3
	Sud		13,2	16,3	14,8
	UTAG		15,5	14,7	14,1
	Municipiul Chișinău		12,4	9,8	10,5
	Sexe				
	Băieți		15,2	14,3	15,1
	Fete		12,8	13,7	13,8
5.5.	Incidența HIV/SIDA, la 100000 persoane	MS			
	Total		9,95	11,42	12,56
	Municipii (Chișinău și Bălți)		18,85	19,62	21,03
	Municipiul Chișinău		11,4	12,57	11,72

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Municipiul Bălți		58,58	56,91	69,55
	UTAG		3,77	6,90	9,39
5.6.	Incidența HIV/SIDA printre populația cu vârsta de 15-24 ani, la 100000 persoane	MS	13,30	14,63	11,02
5.7.	Incidența generală a tuberculozei active, la 100000 persoane	MS			
	Total		102,9	99,1	92,6
	Raioane/teritorii administrative		85,6	88,8	85,4
	Municipii (Chișinău și Bălți)		117,8	103,0	96,0
	Municipiul Chișinău		119,5	98,6	90,9
	UTAG		85,3	75,1	55,1
5.8.	Aprecierea stării de dizabilitate	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		5,3	5,2	4,6
	Orașe mari		4,5	4,6	7,3
	Orașe mici		6,2	6,1	5,1
	Rural		5,1	5,6	5,1
	Total		5,3	5,4	4,6
	Zone				
	Nord		6,2	6,2	6,3
	Centru		5,0	5,5	5,5
	Sud, incl. UTAG		5,3	5,6	5,3
	Municipiul Chișinău		4,1	4,1	4,3
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		2,6	3,2	2,6
	Salariați în sectorul non-agricol		2,4	3,0	3,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		3,8	3,7	2,7
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		0,8	4,4	6,7
	Pensionari		12,0	12,1	12,0
	Alte		3,6	2,9	2,5
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		35,6	38,2	38,6
	Grupuri de vîrstă ale persoanelor				
	Copii 0-17 ani (pînă la 18 ani)		1,4	1,7	1,7
	Economic activi 18-59 ani, total		6,4	6,7	6,5
	Bărbați		6,8	7,0	6,9
	Femei		6,0	6,4	6,1
	Vîrstnici de 60 ani și peste, total		6,8	6,4	7,0
	Bărbați		11,4	8,1	9,5
	Femei		4,0	4,7	5,3

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
5.9.	Ponderea populației care nu are asigurare obligatorie de asistență medicală	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		17,3	16,9	14,7
	Orașe mari		16,5	14,7	12,7
	Orașe mici		18,5	19,6	17,3
	Rural		26,3	26,9	26,4
	Total		22,5	22,6	21,5
	Zone				
	Nord		22,6	24,0	23,4
	Centru		26,7	26,7	26,2
	Sud, incl. UTAG		23,2	25,6	22,9
	Municipiul Chișinău		16,7	13,3	12,0
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		13,3	15,9	13,3
	Cuplu familial fără copii		19,4	18,0	17,0
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		22,8	23,2	23,8
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		13,7	13,7	11,7
	Alte gospodării cu copii		23,4	24,0	23,0
	Alte gospodării fără copii		27,8	27,7	25,2
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		25,1	24,9	23,8
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		20,6	21,9	21,9
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		20,9	20,3	21,3
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		22,2	22,1	19,8
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		24,8	23,4	28,3
	Salariați în sectorul non-agricol		15,0	14,5	13,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		41,7	44,0	47,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		14,4	16,6	7,0
	Pensionari		10,4	10,5	9,2
	Alte		39,4	41,5	39,3
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		14,7	14,5	13,6
	Gospodării fără invalizi		23,9	24,0	22,7
5.10	Accesul limitat la servicii medicale	BNS, modulul ad-hoc în sănătate			
	Medii de reședință				
	Urban			n/a	n/a
	Orașe mari		n/a	n/a	1,5

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Orașe mici		n/a	n/a	2,8
	Rural		n/a	n/a	8,5
	Total		n/a	n/a	5,5
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	7,5
	Centru		n/a	n/a	3,9
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	11,5
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	0,8
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	8,1
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	8,2
	Cuplu familial cu copii până la 18 ani		n/a	n/a	1,1
	Părinte singur cu copii până la 18 ani		n/a	n/a	17,3
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	3,5
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	5,4
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil până la 18 ani		n/a	n/a	2,4
	Gospodării cu 2 copii până la 18 ani		n/a	n/a	4,6
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii până la 18 ani		n/a	n/a	6,8
	Gospodării fără copii până la 18 ani		n/a	n/a	7,1
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	9,0
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	2,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	3,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	10,4
	Pensionari		n/a	n/a	2,0
	Alte		n/a	n/a	-
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	8,6
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	4,8
5.11.	Ponderea populației din mediul rural cu acces limitat la servicii medicale de bază	Consultanți			
	Total		n/a	n/a	4,5
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	4,3
	Centru		n/a	n/a	3,9
	Sud		n/a	n/a	7,5
	UTAG		n/a	n/a	1,6
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	2,2

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
5.12.	Accesul financiar limitat la servicii medicale	BNS, modulul ad-hoc în sănătate			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	20,9
	Orașe mari		n/a	n/a	14,5
	Orașe mici		n/a	n/a	30,3
	Rural		n/a	n/a	36,4
	Total		n/a	n/a	29,2
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	35,2
	Centru		n/a	n/a	28,5
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	43,0
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	15,0
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	35,1
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	29,4
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	26,3
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	52,3
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	30,8
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	22,2
	Componenta gospodăriei		n/a	n/a	
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	25,6
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	32,3
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	53,3
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	28,0
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	67,1
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	19,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	38,6
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	28,8
	Pensionari		n/a	n/a	29,3
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	32,3
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	28,5
5.13.	Cheltuielile directe pentru servicii medicale	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		5,45	5,67	5,8
	Orașe mari		5,80	5,89	5,95
	Orașe mici		4,87	5,33	5,57
	Rural		5,11	5,19	5,34
	Total		5,27	5,43	5,58

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Zone				
	Nord		5,0	4,94	5,5
	Centru		5,28	5,45	5,21
	Sud, incl. UTAG		5,01	5,12	5,49
	Municipiul Chișinău		5,63	6,00	5,98
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		6,55	6,17	6,95
	Cuplu familial fără copii		7,52	8,44	7,49
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		4,29	4,34	4,16
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		4,05	3,26	3,92
	Alte gospodării cu copii		4,58	4,56	4,56
	Alte gospodării fără copii		5,20	5,47	6,28
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		4,69	4,17	4,67
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		4,21	4,93	4,02
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		3,78	3,59	3,95
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		6,31	6,61	6,87
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		4,69	4,16	5,11
	Salariați în sectorul non-agricol		4,85	4,47	4,93
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		4,39	5,10	4,58
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		2,06	5,96	2,80
	Pensionari		8,12	8,34	7,93
	Alte		3,80	4,43	4,60
	Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		4,31	2,31	3,53
	25-34 ani		3,95	4,02	4,13
	35-44 ani		3,56	4,37	4,07
	45-54 ani		5,55	4,99	5,26
	55-64 ani		6,42	6,53	6,88
	65 ani și peste		7,29	8,15	8,14
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		9,06	9,33	9,48
	Gospodării fără invalizi		4,71	4,84	5,0
6.	PROTECȚIA SOCIALĂ				
6.1.	Rata sărăciei înainte de transferurile sociale	Consultanți			
	<i>Inclusiv pensiile</i>				
	Medii de reședință				
	Urban		33,2	29,2	29,6
	Orașe mari		29,1	24,2	24,6
	Orașe mici		38,3	35,6	36,9

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Rural		45,6	45,0	48,8
	Total		40,4	38,4	40,7
	Zone				
	Nord		45,6	44,6	44,7
	Centru		42,2	42,1	44,6
	Sud, incl. UTAG		45,6	43,1	51,1
	Municipiul Chișinău		28,2	21,6	22,1
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		58,5	56,6	59,8
	Cuplu familial fără copii		49,4	54,3	57,1
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		31,3	25,9	31,3
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		33,1	28,1	32,3
	Alte gospodării cu copii		41,6	41,0	38,6
	Alte gospodării fără copii		38,1	31,8	35,1
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		30,5	29,8	31,7
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		35,8	33,3	32,6
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		57,8	49,7	50,9
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		45,8	44,3	48,0
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		47,7	44,5	49,0
	Salariați în sectorul non-agricol		22,2	20,9	20,4
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		41,4	43,0	42,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol			-	4,3
	Pensionari		69,5	67,5	72,9
	Alți		27,6	19,9	23,8
	Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		24,8	15,9	14,9
	25-34 ani		29,9	22,1	23,1
	35-44 ani		29,3	28,8	29,2
	45-54 ani		31,1	29,8	29,0
	55-64 ani		42,4	40,0	46,9
	65 ani și peste		74,1	73,8	77,0
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		54,8	52,5	58,5
	Gospodării fără invalizi		37,9	36,0	37,8
	Exclusiv pensiile				
	Medii de reședință				
	Urban		26,1	20,1	17,5
	Orașe mari		21,7	15,3	12,8
	Orașe mici		31,7	26,0	24,1
	Rural		35,5	33,3	37,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Total		31,6	27,7	28,8
	Zone				
	Nord		34,1	32,9	32,3
	Centru		35,0	32,3	34,1
	Sud, incl. UTAG		35,8	31,2	37,7
	Municipiul Chișinău		21,0	12,3	10,4
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		32,0	28,2	31,6
	Cuplu familial fără copii		27,1	28,5	29,0
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		29,9	23,6	28,1
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		27,8	24,0	21,8
	Alte gospodării cu copii		36,5	33,2	31,6
	Alte gospodării fără copii		28,6	23,4	25,1
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		26,4	24,3	24,6
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		32,9	27,4	27,9
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		54,3	45,9	47,0
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		28,8	26,1	27,8
	Categorii social economice				
	Salariați în sectorul agricol		43,5	40,8	44,5
	Salariați în sectorul non-agricol		19,7	17,4	16,2
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		35,7	37,1	39,4
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		-	-	-
	Pensionari		44,7	36,5	40,3
	Alți		25,4	18,3	21,3
	Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		21,9	15,5	14,9
	25-34 ani		29,2	21,7	21,4
	35-44 ani		27,6	25,5	26,2
	45-54 ani		28,2	26,1	25,2
	55-64 ani		30,9	27,6	29,7
	65 ani și peste		44,5	38,2	41,9
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		40,4	36,3	39,7
	Gospodării fără invalizi		30,1	26,3	27,0
6.2.	Distribuirea prestațiilor sociale (fără pensii) pe chintilele de consum I și V	Consultanți			
	Chintila I		17,4	18,9	17,8
	Medii de reședință				
	Urban		12,3	10,2	5,5
	Orașe mari		10,7	7,0	4,9
	Orașe mici		15,4	14,0	6,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Rural		23,3	27,3	31,8
	Zone				
	Nord		19,7	19,8	24,7
	Centru		22,4	28,4	21,7
	Sud, incl. UTAG		19,6	21,6	23,9
	Municipiul Chișinău		10,9	5,5	1,3
	Chintila V		25,5	25,7	27,8
	Medii de reședință				
	Urban		35,5	34,8	42,8
	Orașe mari		39,1	42,1	58,6
	Orașe mici		28,3	26,0	25,0
	Rural		14,3	17,0	10,8
	Zone				
	Nord		27,0	15,6	20,6
	Centru		13,7	16,3	18,9
	Sud, incl. UTAG		16,5	29,7	10,0
	Municipiul Chișinău		37,0	43,9	59,1
6.3	Ponderea gospodăriilor care beneficiază de prestații sociale (fără pensii)	Consultanți			
	Medii de reședință				
	Urban		48,1	24,8	23,4
	Orașe mari		48,8	24,2	20,6
	Orașe mici		47,2	25,5	27,6
	Rural		32,4	50,5	30,6
	Total		39,2	39,3	27,5
	Zone				
	Nord		33,1	41,8	29,5
	Centru		35,1	45,6	30,1
	Sud, incl. UTAG		43,4	42,6	29,4
	Municipiul Chișinău		48,7	25,5	20,2
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		31,8	34,2	18,8
	Cuplu familial fără copii		35,9	37,6	23,9
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		39,6	43,6	33,4
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		41,8	32,6	20,6
	Alte gospodării cu copii		45,8	46,8	38,1
	Alte gospodării fără copii		42,3	36,6	27,6
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		40,0	38,9	30,1
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		41,2	46,6	33,4
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		60,6	60,8	57,8
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		36,4	36,0	23,0

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		27,5	44,6	27,1
	Salariați în sectorul non-agricol		41,3	28,4	20,4
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		29,5	45,0	28,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		41,5	44,8	27,9
	Pensionari		42,8	47,2	34,0
	Alții		46,1	37,0	26,5
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		96,3	94,9	92,3
	Gospodării fără invalizi		30,3	30,9	17,6
6.4.	Ponderea transferurilor sociale în veniturile gospodărilor	BNS			
	<i>Inclusiv pensiile</i>				
	Medii de reședință				
	Urban		11,64	11,87	13,57
	Orașe mari		11,21	10,73	12,35
	Orașe mici		12,42	13,94	15,97
	Rural		14,76	15,25	16,32
	Total		13,20	13,56	14,89
	Zone				
	Nord		17,49	17,02	17,46
	Centru		12,41	13,85	14,32
	Sud, incl. UTAG		13,13	13,99	17,81
	Municipiul Chișinău		10,53	10,16	11,80
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		32,12	30,16	29,67
	Cuplu familial fără copii		26,09	29,83	30,59
	Cuplu familial cu copii până la 18 ani		3,50	4,66	4,57
	Părinte singur cu copii până la 18 ani		8,81	6,74	9,77
	Alte gospodării cu copii		8,87	8,43	8,95
	Alte gospodării fără copii		11,87	10,38	12,18
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil până la 18 ani		6,18	6,92	7,20
	Gospodării cu 2 copii până la 18 ani		6,41	6,38	6,33
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii până la 18 ani		9,00	7,29	9,22
	Gospodării fără copii până la 18 ani		20,77	20,91	22,72
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		4,88	4,76	5,90
	Salariați în sectorul non-agricol		5,01	5,13	5,63
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		9,26	9,51	5,35
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		3,11	3,98	6,16

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Pensionari		43,16	44,58	46,61
	Alte		4,29	3,22	3,63
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		28,63	29,18	30,61
	Gospodării fără invalizi		10,88	11,38	12,70
	Exclusiv pensiile				
	Medii de reședință				
	Urban		2,36	2,03	2,15
	Orașe mari		2,42	1,71	1,75
	Orașe mici		2,25	2,61	2,84
	Rural		2,07	2,13	2,06
	Total		2,21	2,08	2,11
	Zone				
	Nord		2,44	2,15	2,10
	Centru		2,08	2,29	2,58
	Sud, incl. UTAG		1,98	2,45	2,38
	Municipiul Chișinău		2,27	1,66	1,61
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		2,72	2,51	1,79
	Cuplu familial fără copii		1,78	2,04	2,55
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		2,09	2,49	2,00
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		2,96	1,20	1,70
	Alte gospodării cu copii		2,27	2,00	2,29
	Alte gospodării fără copii		2,30	1,77	1,85
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		1,92	1,76	1,84
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		2,07	2,25	1,78
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		4,35	3,65	4,69
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		2,20	2,01	2,08
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		1,34	1,28	1,57
	Salariați în sectorul non-agricol		1,68	1,45	1,46
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		2,10	2,36	1,86
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		1,34	1,20	0,96
	Pensionari		3,76	3,63	3,65
	Alte		2,39	1,93	2,08
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		6,93	7,09	6,82
	Gospodării fără invalizi		1,50	1,38	1,45

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
6.5.	Venitul median relativ al persoanelor vîrstnice	BNS, Consultanți			
	Medii de reședință				
	Urban		70,06	70,03	69,60
	Orașe mari		62,80	66,25	67,05
	Orașe mici		75,77	74,45	70,75
	Rural		93,71	93,76	90,65
	Total		80,71	81,64	77,91
	Zone				
	Nord		87,84	81,75	82,73
	Centru		85,01	93,57	86,81
	Sud, incl. UTAG		94,45	92,71	90,93
	Municipiul Chișinău		63,30	65,95	65,37
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		67,01	63,76	58,88
	Cuplu familial fără copii		69,47	84,98	71,70
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		130,99	104,64	92,57
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		115,20	76,31	98,40
	Alte gospodării cu copii		88,29	91,28	92,80
	Alte gospodării fără copii		80,68	73,71	76,91
	Componența gospodăriei				
Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		81,19	84,65	87,92	
Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		91,80	93,97	87,18	
Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		101,17	93,75	100,00	
Gospodării fără copii pînă la 18 ani		69,02	71,41	68,42	
Tipul gospodăriei III					
Gospodării cu invalizi		100,8	103,27	92,46	
Gospodării fără invalizi		78,4	77,66	75,15	
6.6.	Coeficientul de înlocuire	CNAS			
	Total		27,0	27,4	26,3
	Sexe				
	Bărbați		22,8	24,8	25,3
	Femei		30,0	30,0	29,9
6.7.	Pensia medie lunară pentru limită de vîrstă raportată la minimul de existență pentru pensionari	BNS			
	Total		55,3	58,1	55,4
	Sexe				
	Bărbați		59,2	58,48	63,01
	Femei		55,13	53,99	54,6
6.8.	Pensia medie lunară în agricultură raportată la pensia medie lunară pentru limită de vîrstă	CNAS			
	Total		91,4	90,1	89,6

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Sexe				
	Bărbați		87,1	85,6	86,5
	Femei		92,9	91,5	90,8
6.9.	Ponderea persoanelor care beneficiază de servicii sociale	Recomandat MMPSF	n/a	n/a	n/a
7.	JUSTIȚIE ȘI SECURITATE				
7.1.	Nivelul redus de încredere în poliție	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	33,7
	Orașe mari		n/a	n/a	39,5
	Orașe mici		n/a	n/a	26,5
	Rural		n/a	n/a	18,0
	Total		n/a	n/a	24,6
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	21,7
	Centru		n/a	n/a	19,9
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	22,5
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	36,4
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	17,9
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	28,7
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	20,7
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	23,8
	Pensionari		n/a	n/a	20,5
	Alte		n/a	n/a	28,5
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	24,0
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	24,7
	Grupuri de vîrstă.				
	15-24 ani		n/a	n/a	27,7
	25-64 ani		n/a	n/a	26,1
	65-74 ani		n/a	n/a	14,8
	75 ani și mai mult		n/a	n/a	9,5
7.2	Nivelul redus de încredere în sistemul judiciar	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	31,5
	Orașe mari		n/a	n/a	39,3
	Orașe mici		n/a	n/a	21,8
	Rural		n/a	n/a	16,4
	Total		n/a	n/a	22,7
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	20,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Centru		n/a	n/a	17,6
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	19,2
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	36,2
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	24,4
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	26,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	21,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	12,3
	Pensionari		n/a	n/a	17,5
	Alte		n/a	n/a	23,6
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	23,7
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	22,6
	Grupuri de vîrstă				
	15-24 ani		n/a	n/a	24,2
	25-64 ani		n/a	n/a	25,0
	65-74 ani		n/a	n/a	5,5
	75 ani și mai mult		n/a	n/a	7,4
7.3.	Rata infrafracționalității	MAI	66,4	65,7	64,4
7.4.	Rata infrafracțiunilor legate de traficul de ființe umane, inclusiv copii	MAI, Centrul de combatere a traficului de ființe umane	1,2	1,2	1,0
7.5.	Rata infrafracțiunilor contra sănătății și familiei	MAI	10,6	11,0	10,6
7.6.	Rata minorilor condamnați	MJ			
	Total		10,6	6,8	6,0
	Regiuni geografice				
	Nord		10,9	6,6	4,9
	Centru		14,1	9,7	7,7
	Sud		8,9	7,2	6,5
	UTAG		10,1	7,5	6,5
	Municipiul Chișinău		8,9	4,6	5,8
	Municipiul Bender		3,3	11,1	4,7
7.7.	Ponderea minorilor condamnați la închisoare	MJ			
	Total		17,2	18,7	22,5
	Regiuni geografice				
	Nord		19,1	18,5	21,2
	Centru		15,6	15,7	26,1
	Sud		12,8	18,8	20,0
	UTAG		21,0	23,1	40,9
	Municipiul Chișinău		19,4	22,5	17,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
7.8.	Percepția securității publice reduse în localitate	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	52,0
	Orășe mari		n/a	n/a	63,0
	Orășe mici		n/a	n/a	38,4
	Rural		n/a	n/a	23,4
	Total		n/a	n/a	35,5
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	32,2
	Centru		n/a	n/a	25,3
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	30,2
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	58,1
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	40,8
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	38,5
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	36,2
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	36,0
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	32,6
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	34,3
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	35,9
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	32,0
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	30,3
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	37,0
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	28,8
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	44,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	20,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	34,6
	Pensionari		n/a	n/a	32,5
	Alte		n/a	n/a	37,9
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	25,7
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	37,4
8	CULTURĂ, SPORT ȘI PETRECEREA TIMPULUI LIBER				
8.1.	Cheltuieli pentru agrement și cultură	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		3,06	2,91	3,04
	Orășe mari		3,68	3,26	3,71
	Orășe mici		2,06	2,35	1,82

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Rural		1,06	1,39	1,19
	Total		2,03	2,14	2,13
	Zone				
	Nord		1,28	1,79	1,43
	Centru		1,39	1,39	1,38
	Sud, incl. UTAG		1,33	1,87	1,71
	Municipiul Chișinău		3,62	3,26	3,52
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		1,13	1,66	1,61
	Cuplu familial fără copii		1,99	1,29	1,73
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		2,92	2,99	3,39
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		2,17	2,16	2,23
	Alte gospodării cu copii		1,78	2,53	2,02
	Alte gospodării fără copii		1,74	1,59	1,51
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		2,43	2,89	2,49
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		2,18	2,23	2,86
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		2,12	3,25	2,62
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		1,70	1,51	1,59
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		0,83	1,04	0,91
	Salariați în sectorul non-agricol		2,94	2,67	2,95
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		1,04	1,18	0,93
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		3,24	1,97	1,91
	Pensionari		1,08	1,45	1,34
	Alte		2,36	3,21	2,39
	Grupuri de vîrstă ale capului gospodăriei				
	pînă la 25 ani		2,38	3,06	2,88
	25-34 ani		2,93	3,21	3,47
	35-44 ani		2,99	2,33	2,72
	45-54 ani		1,73	2,22	1,67
	55-64 ani		1,35	1,54	1,62
	65 ani și peste		1,08	1,31	1,38
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		1,60	1,78	1,65
	Gospodării fără migranți		2,12	2,21	2,24
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		1,18	1,55	1,46
	Gospodării fără invalizi		2,15	2,22	2,23

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
8.2.	Percepția lipsei de acces la zonele de agrement sau zonele verzi ca o problemă a comunității	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	27,6
	Orașe mari		n/a	n/a	26,7
	Orașe mici		n/a	n/a	28,8
	Rural		n/a	n/a	16,4
	Total		n/a	n/a	21,2
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	16,1
	Centru		n/a	n/a	17,2
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	30,7
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	24,7
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		n/a	n/a	11,1
	Cuplu familial fără copii		n/a	n/a	21,7
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	21,0
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	20,6
	Alte gospodării cu copii		n/a	n/a	23,9
	Alte gospodării fără copii		n/a	n/a	21,3
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	22,2
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	25,1
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	17,4
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	19,4
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	18,9
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	23,6
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	18,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	27,8
	Pensionari		n/a	n/a	19,7
	Alte		n/a	n/a	21,5
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	18,0
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	21,7
8.3.	Disponibilitatea turismului peste hotarele republicii	BNS			
	Total		16	21	23
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	4
	Centru		n/a	n/a	0,5

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Sud		n/a	n/a	1
	UTAG		n/a	n/a	n/a
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	99
8.4.	Disponibilitatea turismului intern	BNS			
	Total		70	68	58
	Zone				
	Nord		28	32	34
	Centru		42	52	54
	Sud		34	34	17
	UTAG		27	27	28
	Municipiul Chișinău		195	170	117
9.	PARTICIPAREA LA VIAȚA SOCIALĂ, GUVERNARE, COMUNICAREA ȘI ACCESUL LA INFORMAȚII				
9.1.	Participarea la viața socială	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	3,5
	Orașe mari		n/a	n/a	2,5
	Orașe mici		n/a	n/a	4,7
	Rural		n/a	n/a	4,7
	Total		n/a	n/a	4,2
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	2,5
	Centru		n/a	n/a	4,7
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	4,7
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	
	Categorii social economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	4,0
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	5,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	6,6
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	-
	Pensionari		n/a	n/a	1,9
	Alte		n/a	n/a	4,9
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		n/a	n/a	5,5
	Gospodării fără migranți		n/a	n/a	4,0
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	4,5
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	4,1
	Grupuri de vîrstă, persoane				
	15-24 ani		n/a	n/a	4,4
	25-64 ani		n/a	n/a	5,0
	65-74 ani		n/a	n/a	,8
	75 ani și mai mult		n/a	n/a	1,3

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
9.2.	Participarea la viața politică	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	9,4
	Orașe mari		n/a	n/a	7,0
	Orașe mici		n/a	n/a	12,5
	Rural		n/a	n/a	16,9
	Total		n/a	n/a	13,6
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	14,3
	Centru		n/a	n/a	16,3
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	16,4
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	7,1
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	14,1
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	16,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	19,3
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	23,6
	Pensionari		n/a	n/a	8,4
	Alte		n/a	n/a	12,4
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		n/a	n/a	15,2
	Gospodării fără migranți		n/a	n/a	13,4
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	16,7
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	13,0
	Grupuri de vîrstă				
	15-24 ani		n/a	n/a	12,0
	25-64 ani		n/a	n/a	16,0
	65-74 ani		n/a	n/a	8,4
	75 ani și mai mult		n/a	n/a	4,2
9.3.	Participarea la guvernare	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	78,4
	Orașe mari		n/a	n/a	76,3
	Orașe mici		n/a	n/a	81,2
	Rural		n/a	n/a	83,2
	Total		n/a	n/a	81,1
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	81,6
	Centru		n/a	n/a	85,0
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	77,7
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	78,6

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Categorii social economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	80,3
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	80,9
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	82,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	87,6
	Pensionari		n/a	n/a	86,8
	Alte		n/a	n/a	68,8
	Tipul gospodăriei II				
	Gospodării cu migranți		n/a	n/a	74,3
	Gospodării fără migranți		n/a	n/a	82,0
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	81,6
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	81,0
	Grupuri de vîrstă				
	15-24 ani		n/a	n/a	34,2
	25-64 ani		n/a	n/a	91,0
	65-74 ani		n/a	n/a	96,5
	75 ani și mai mult		n/a	n/a	87,5
9.4.	Accesul la linii telefonice în rețeaua telefonică publică	MTIC/ANRCETI			
	Total		28,4	30,3	31,3
	Medii de reședință				
	Urban		39,2	41,0	42,0
	Rural		20,9	22,7	23,7
9.5.	Accesul limitat la telefon fix	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		9,0	8,5	6,9
	Orașe mari		4,3	4,6	3,3
	Orașe mici		14,9	13,4	11,6
	Rural		31,3	30,3	24,5
	Total		22,0	20,9	16,8
	Zone				
	Nord		27,8	27,1	21,0
	Centru		29,0	27,7	23,7
	Sud, incl. UTAG		26,3	20,5	16,2
	Municipiul Chișinău		3,1	3,9	3,6
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		37,5	35,4	31,9
	Salariați în sectorul non-agricol		10,6	8,4	6,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		28,2	26,4	16,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		0,8	1,3	1,1
	Pensionari		32,4	30,7	25,1

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Alte		12,9	12,1	12,9
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		19,1	16,8	13,1
	Gospodării fără invalizi		22,5	21,5	17,3
9.6.	Accesul la rețele celulare	MTIC/ANRCETI	37,9	52,7	67,9
9.7.	Accesul la telefon mobil	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	118,29
	Orașe mari		n/a	n/a	134,06
	Orașe mici		n/a	n/a	97,83
	Rural		n/a	n/a	57,16
	Total		n/a	n/a	84,04
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	70,3
	Centru		n/a	n/a	64,77
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	62,37
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	140,71
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	55,68
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	138,10
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	69,81
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	214,82
	Pensionari		n/a	n/a	30,64
	Alte		n/a	n/a	117,66
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	66,68
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	86,67
9.8.	Ponderea gospodăriilor care au calculator personal	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		16,2	17,0	23,6
	Orașe mari		21,6	24,5	32,2
	Orașe mici		9,0	7,6	12,5
	Rural		2,4	3,2	4,7
	Total		8,4	9,2	13,0
	Zone				
	Nord		2,6	3,3	5,2
	Centru		4,5	5,6	7,4
	Sud, incl. UTAG		4,4	4,1	6,4
	Municipiul Chișinău		23,3	26,0	34,7
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		1,4	2,3	4,1
	Cuplu familial fără copii		3,5	3,0	4,8

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		14,1	15,6	18,9
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		11,8	11,3	18,0
	Alte gospodării cu copii		10,8	11,9	17,4
	Alte gospodării fără copii		11,9	14,3	23,1
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		13,8	15,0	21,5
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		12,2	13,2	16,4
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		5,4	6,3	8,3
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		5,3	6,2	9,7
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		2,1	2,4	3,2
	Salariați în sectorul non-agricol		17,3	18,5	25,9
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		2,2	3,1	5,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		55,7	41,9	47,4
	Pensionari		2,2	2,5	4,2
	Alte		11,8	12,9	14,9
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		7,4	5,4	8,5
	Gospodării fără invalizi		8,5	9,7	13,7
9.9.	Accesul la calculator personal	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		16,45	17,14	23,76
	Orașe mari		21,96	24,71	32,48
	Orașe mici		9,12	7,62	12,45
	Rural		2,45	3,18	4,73
	Total		8,46	9,22	13,10
	Zone				
	Nord		2,56	3,28	5,17
	Centru		4,50	5,62	7,47
	Sud, incl. UTAG		4,42	4,12	6,45
	Municipiul Chișinău		23,67	26,22	35,0
	Tipul gospodăriei I				
	Gospodărie dintr-o persoană		1,55	2,34	4,10
	Cuplu familial fără copii		3,61	3,03	4,84
	Cuplu familial cu copii pînă la 18 ani		14,07	15,62	19,19
	Părinte singur cu copii pînă la 18 ani		11,83	11,31	18,01
	Alte gospodării cu copii		10,82	11,99	17,49
	Alte gospodării fără copii		12,17	14,47	23,29
	Componenta gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		13,80	15,04	21,73
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		12,23	13,18	16,50

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		5,42	6,28	8,28
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		5,49	6,28	9,71
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		2,05	2,40	3,16
	Salariați în sectorul non-agricol		17,57	18,64	26,15
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		2,19	3,08	5,24
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		55,73	41,93	47,37
	Pensionari		2,22	2,52	4,19
	Alte		11,82	13,06	14,94
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		7,35	5,35	8,58
	Gospodării fără invalizi		8,63	9,81	13,78
9.10.	Accesul la Internet	MTIC/ANRCETI	2,44	3,08	4,37
10.	MEDIUL				
10.1.	Ponderea persoanelor care folosesc combustibil solid pentru încălzirea locuinței	BNS			
	Medii de reședință				
	Urban		18,1	19,3	20,9
	Orașe mari		5,4	5,0	6,2
	Orașe mici		34,2	37,3	39,8
	Rural		85,6	87,2	88,5
	Total		57,4	58,5	59,9
	Zone				
	Nord		76,0	73,2	74,4
	Centru		76,3	79,6	80,3
	Sud, incl. UTAG		63,3	67,8	70,5
	Municipiul Chișinău		7,4	5,3	7,2
	Categoriile social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		85,1	87,4	88,6
	Salariați în sectorul non-agricol		31,5	34,1	38,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		88,8	90,7	89,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		12,7	23,4	19,7
	Pensionari		66,8	66,8	68,8
	Alte		44,0	48,1	56,5
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		60,8	65,6	62,0
	Gospodării fără invalizi		56,7	57,3	59,5
10.2.	Percepția problemelor de mediu ca probleme ale comunității	BNS			
	<i>Zgomot</i>				

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	22,4
	Orașe mari		n/a	n/a	31,7
	Orașe mici		n/a	n/a	10,8
	Rural		n/a	n/a	3,7
	Total		n/a	n/a	11,6
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	8,0
	Centru		n/a	n/a	6,5
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	5,3
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	28,7
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	11,6
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	10,2
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	8,7
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	12,7
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	2,3
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	19,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	3,1
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	0
	Pensionari		n/a	n/a	9,6
	Alte		n/a	n/a	9,6
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	7,0
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	12,5
	Poluarea aerului				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	22,4
	Orașe mari		n/a	n/a	31,7
	Orașe mici		n/a	n/a	10,8
	Rural		n/a	n/a	3,7
	Total		n/a	n/a	11,6
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	12,7
	Centru		n/a	n/a	11,5
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	13,3
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	39,7
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	19,6
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	17,3
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	16,2

Nr.	Indicator	Calculare indicator	2006	2007	2008
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	18,6
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	9,9
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	26,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	9,5
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	0
	Pensionari		n/a	n/a	13,4
	Alte		n/a	n/a	21,8
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	10,9
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	20,0
	Calitatea apei				
	Medii de reședință				
	Urban		n/a	n/a	42,2
	Orașe mari		n/a	n/a	53,7
	Orașe mici		n/a	n/a	28,0
	Rural		n/a	n/a	16,7
	Total		n/a	n/a	27,4
	Zone				
	Nord		n/a	n/a	19,5
	Centru		n/a	n/a	17,8
	Sud, incl. UTAG		n/a	n/a	23,3
	Municipiul Chișinău		n/a	n/a	54,3
	Componența gospodăriei				
	Gospodării cu 1 copil pînă la 18 ani		n/a	n/a	29,9
	Gospodării cu 2 copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	24,6
	Gospodării cu 3 și mai mulți copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	22,9
	Gospodării fără copii pînă la 18 ani		n/a	n/a	27,9
	Categorii social-economice				
	Salariați în sectorul agricol		n/a	n/a	17,5
	Salariați în sectorul non-agricol		n/a	n/a	37,8
	Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol (fermieri)		n/a	n/a	14,0
	Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol		n/a	n/a	12,3
	Pensionari		n/a	n/a	20,5
	Alte		n/a	n/a	33,3
	Tipul gospodăriei III				
	Gospodării cu invalizi		n/a	n/a	23,6
	Gospodării fără invalizi		n/a	n/a	28,2

Simboluri folosite

„ n/a ” = not available (eng.) – datele nu sînt disponibile

„ - ” - astfel de informații nu au nimerit în grupul respectiv

Anexa 6. Matricea indicatorilor de monitorizare a coeziunii sociale în Republica Moldova. Definiții, metodologii și formule de calcul

COPIII

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII						
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării						
1. Condițiile existente permit realizarea eficientă a drepturilor copilului?	C1. Asigurarea copiilor cu locuri în instituții preșcolare C2. Gradul de asigurare a instituțiilor preșcolare personal C3. Gradul de asigurare a instituțiilor preșcolare personal cu studii superioare în pedagogie. C4. Costul serviciilor instituțiilor preșcolare pentru familiile sărace C5. Gradul de asigurare cu medici-pediatri C6. Gradul de asigurare a populației cu paturi de profil terapeutic	Raportul dintre numărul locurilor în instituțiile și numărul copiilor în vârstă de 3-6 ani, %. Raportul dintre numărul de copii și efectivul de personal în instituțiile preșcolare, %. Ponderea educatorilor cu studii superioare în pedagogie, % Costul serviciilor instituțiilor preșcolare față de minimumul de existență Numărul de medici-pediatri, la 10 000 copii în vârstă de 0-14 ani Numărul de paturi de profil terapeutic, în total și la 10 mii copii în vârstă de 0-14 ani	La nivel național; Unități administrative-teritoriale (UAT) La nivel național; UAT La nivel național; UAT La nivel național; UAT La nivel național; UAT La nivel național; Orașe mari; Raioane – total. La nivel național; Orașe mari; Raioane – total.	Date administrative Date administrative Date administrative Date administrative Date administrative Date administrative Date administrative		O dată pe an O dată pe an O dată pe an O dată pe an O dată pe an O dată pe an O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. Se asigură efectiv exercitarea drepturilor copiilor? Sînt copiii supuși discriminării?	C7. Indemnizații pentru copii	Familia Mărima medie a indemnizațiilor pentru copii și raportarea ei la minimumul de existență a copilului de vîrsta respectivă	La nivel național;	Date administrative		O dată pe an
	C8. Numărul copiilor de vîrstă școlară care nu frecventează școala	Instruirea Ponderea copiilor de vîrstă școlară care nu frecventează școala, %	La nivel național; UAT;	Date administrative		O dată pe an
	C9. Activitatea economică a copiilor în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani	Munca Rata de activitate economică a copiilor în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani	La nivel național; Mediul de reședință	Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an
	C10. Condițiile de muncă a copiilor	Ponderea copiilor care lucrează în condiții nocive de muncă în totalul copiilor ocupați, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an
	C11. Durata săptămîinii de lucru a copiilor	Numărul de ore de lucru pe săptămîină lucrate de copii ocupați în vîrsta de la 15 pînă la 18 ani	La nivel național; Mediul de reședință.	Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
3. Care este starea copiilor din familiile sărace sau izolate?	C12. Alimentația copiilor	Copii din familii sărace Raportul dintre consumul de produse alimentare în familiile sărace cu copii și nivelul mediu, – în total și pe tipuri de familii	La nivel național; Mediul de reședință.	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice		O dată pe an
	C13. Cheltuielile pentru învățământ	Raportul dintre cheltuielile medii pe cap de locuitor pentru învățământ în familiile sărace și nivelul mediu, – în total și pe tipuri de familii, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice		O dată pe an
	C14. Asigurarea cu comodități în locuință	Raportul dintre gradul de asigurare cu comodități în locuință în familiile sărace cu copii și nivelul mediu, în total și pe tipuri de familii	La nivel național; Mediul de reședință.	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice		O dată pe an
	C15. Izolarea (abandonarea) de societate	Ponderea copiilor care se simt abandonați (izolați) de societate, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc prin excluderea socială (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
4. Care sînt riscurile de marginalizare și izolare a copiilor?	C16. Minori care au comis crime C17. Minori care au săvîrșit repetat crime C18. Bolnavi de narcomanie și toxicomanie în vîrsta 0-17 ani	Numărul minorilor care au comis crime (copii în vîrsta 0-17 ani la 100 mii de persoane) Ponderea minorilor care au săvîrșit repetat crime, % Numărul bolnavilor de narcomanie și toxicomanie în vîrsta 0-17 ani aflați la evidență în instituțiile curativ-proflactice	La nivel național La nivel național La nivel național; Orașe mari; Raioane – total.	Date administrative Date administrative Date administrative		O dată pe an O dată pe an O dată pe an
b) Demnitate (apreciere)						
1. Sînt condiții pentru a asigura demnitatea copiilor?	C19. Crime comise împotriva copiilor C20. Copii care au suferit în urma accidentelor rutiere	Numărul crimelor comise împotriva copiilor Numărul copiilor care au suferit în urma accidentelor rutiere	La nivel național La nivel național	Date administrative Date administrative		O dată pe an O dată pe an
2. Care este starea copiilor aflați în situații critice?	C21. Copii fără tutelă părintească C22. Plasarea copiilor rămași fără tutelă părintească	Numărul copiilor rămași fără îngrijirea părintească Numărul copiilor rămași fără îngrijirea părintească aranjați în: - case ale copilului; - case de copii; - școli-internat pentru copii orfani; - familii; - instituții de învățămînt	La nivel național La nivel național	Date administrative Date administrative		O dată pe an O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
c) Dezvoltarea personală (autonomie)						
1. În ce măsură se asigură dezvoltarea personală a copiilor	C23. Dreptul lucrătorilor ce au copii sub vârsta de 14 ani la o săptămână de muncă redusă/parțială C24. Interzicerea muncii de noapte pentru femei cu copii sub vârsta de 3 ani C25. Interzicerea muncii suplimentare pentru femei cu copii sub vârsta de 3 ani C26. Dreptul la concediu suplimentar pentru creșterea copiilor în vârstă de la 3 până la 6 ani C27. Membrii GC cu copii care se ocupă de creșterea copiilor, supraveghează îndeplinirea temelor de acasă ale copiilor, supraveghează copii în timp liber C28. Frecventarea instituțiilor de învățământ extrașcolar	Familii: îmbinarea activității profesionale a părinților și a educației copiilor Există/ nu există dreptul lucrătorilor ce au copii sub vârsta de 14 ani la o săptămână de muncă red usă/parțială, % Există/ nu există interzicerea muncii de noapte pentru femei cu copii sub vârsta de 3 ani Există/ nu există interzicerea muncii suplimentare pentru femei cu copii sub vârsta de 3 ani. Există/ nu există dreptul la concediu suplimentar pentru creșterea copiilor în vârstă de la 3 până la 6 ani Ponderea celor care se ocupă de creșterea copiilor, cu pregătirea temelor de acasă ale copiilor, cu supraveghearea copiilor: mama și tata împreună; tata; mama; bunica, mătușa; bunicul, unchiul; nimeni Timpul liber al copiilor Numărul de copii (în total și în % față de efectivul de elevi) care frecventează: - centre de creație pentru copii; - centre ale tinerilor naturaliști; - centre ale tinerilor turiști.	La nivel național La nivel național La nivel național La nivel național La nivel național; Mediul de reședința. La nivel național	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 31) Date administrative	Codul muncii, art. 97 Codul muncii, art. 103 Codul muncii, art. 105 Codul muncii, art. 126	Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor O dată în 3 ani O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. Măsura în care copiii sînt pregătiți de autonomie, divertisment, sînt capabili de a lua decizii și de a trăi o viață adultă ?	C 29. În caz de divorț a părinților – posibilitatea copiilor de a alege părintele cu care doresc să trăiască și de a se vedea cu ambii părinți C 30. Vîrsta legală	În caz de divorț a părinților – există/ nu există posibilitate pentru copii de a-și alege părintele cu care aceștia doresc să trăiască, precum și să se întilnească cu ambii părinți Vîrsta legală de a se căsători	La nivel național La nivel național La nivel național La nivel național		Codul familiei, art.52 Codul familiei, art.14 Codul penal, art..21 Codul muncii, art. 46 Codul familiei, art.51	Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
3. Care sînt oportunitățile copiilor aflați în situații critice pentru a atinge auto-dezvoltarea lor ?	C31. Copiii cu dizabilități	Copii cu dizabilități Numărul de copii cu dizabilități (0-15 ani), la 1000 copii	La nivel național	Date administrative	Legea RM nr.821 din 24.12.1998 „Cu privire la protecția socială a invalizilor”, art. 22-26	O dată pe an
	C32. Instruirea și pregătirea profesională a copiilor cu dizabilități	Asigurarea juridică a accesului la instruire și pregătire profesională	La nivel național	Date administrative		Pe măsura introducerii modificărilor
	C33. Copii cu dizabilități în case-internat	Numărul de copii cu dizabilități în case-internat	La nivel național	Date administrative		O dată pe an
	C34. Elevi în școlile pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică	Numărul elevilor în școlile pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică	La nivel național	Date administrative		O dată pe an
	C35. Minori condamnați	Echilibrul dintre sancțiuni penale și măsuri cu caracter educativ față de copii condamnați Numărul minorilor condamnați pentru săvîrșire de infracțiuni și ponderea lor în totalul persoanelor condamnate (%)	La nivel național	Date administrative		O dată pe an
	C36. Repartizarea minorilor condamnați după principalele tipuri de pedepse stabilite	Numărul de minori condamnați după principalele tipuri de pedepse stabilite	La nivel național	Date administrative		O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
d) Participare (obligată)						
1. Sînt asigurate șanse egale pentru copii de a-și proteja interesele ?	C37. Protejarea drepturilor minorilor în cadrul dreptului penal	Există/ nu există oportunitatea protecției drepturilor minorilor în cadrul dreptului penal	La nivel național		Codul penal, art. 54, 97, 104	Pe măsura introducerii modificărilor
2. Este asigurată posibilitatea participării/ angajamentelor copiilor ?	C38. Participarea copiilor la activități de voluntariat C39. Participarea copiilor în organizații de caritate C40. Capacitatea copiilor de a lua decizii	Ponderea copiilor care îndeplinesc/ nu îndeplinesc activități de voluntariat, % Ponderea copiilor care au participat/ n-au participat la ședințe organizate de careva organizații de caritate Ponderea copiilor care consideră că sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor (în total și pe grupe de vîrstă) cu referire la, %: a) familie ; b) mahala/ cartier; c) municipalitate; d) țară.	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 15) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 15) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 19)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIETII						
1. Care este nivelul de satisfacție a copiilor de situația în care trăiesc?	C41. Satisfacție/insatisfacție de situația în care trăiesc copii	Ponderea copiilor satisfăcuți/nesatisfăcuți de , %: - nivelul de studii; - nivelul de bunăstare; - condițiile de viață; - starea de sănătate; - viața socială/obștească	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 34)		O dată în 3 ani
	C42. Copii fericiți/nefericiți	Ponderea copiilor care se consideră fericiți/nefericiți, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 43)		O dată în 3 ani
2. Care este nivelul de încredere în relațiile dintre generații și încrederea copiilor în oameni?	C43. Relațiile dintre copii și persoanele vârstnice C44. Încrederea în oameni	Ponderea copiilor care apreciază relațiile dintre persoanele vârstnice și copii ca fiind tensionate/ deloc tensionate, % Ponderea copiilor care consideră că majoritatea oamenilor sînt demni/ nu sînt demni de încredere, %	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 23) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 22)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani
3. Care este nivelul de încredere a copiilor în capacitățile sistemelor de a presta serviciile de care au nevoie ei?	C45. Încrederea copiilor în sistemele care prestează diverse servicii	Ponderea copiilor care au încredere/ nu au încredere în, %: - poliție; - justiție; - primărie; - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în sănătate; - sistemul de suport și mediere pentru șomerii.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 20, 21)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
4. Cine poate oferi ajutor (sprijin) copiilor în diferite situații?	C46. Persoane pe ajutorul cărora contează copiii în diferite situații	Ponderea copiilor care în diferite situații contează pe ajutorul: <ul style="list-style-type: none"> - membrului GC; - colegului de serviciu; - prietenului; - vecinului; - rudei; - altcuiva; - nimănui. 	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 28)		O dată în 3 ani
5. Cît de des copii comunică cu oamenii?	C47. Nivelul de contact/comunicare a copiilor cu oamenii	Ponderea copiilor care petrec mult timp pentru : <ul style="list-style-type: none"> - contactarea membrilor de familie; - contactarea vecinilor, prietenilor, etc. 	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 32)		O dată în 3 ani
6. Cît de încrezuți sînt copiii în privința viitorului său?	C48. Viziuni în privința viitorului lor	Ponderea copiilor care sînt optimiști în privința viitorului lor	La nivel național	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani

PERSOANELE VÎRSTNICE

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII						
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/interzicerea discriminării						
1. Condițiile existente permit realizarea eficientă a drepturilor persoanelor vîrstnice?	V1. Vîrsta legală de pensionare V2. Indexarea pensiilor V3. Asigurarea accesului persoanelor vîrstnice la serviciile de sănătate V4. Sperața de viață a persoanelor în vîrstă de 65 ani V5. Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății a persoanelor vîrstnice V6. Raportul dintre pensia medie și minimul de existență	Există/ nu există vîrsta de pensionare stabilită legal Modul de efectuare a indexării pensiilor. Există/ nu există pentru persoanele vîrstnice acces la serviciile de sănătate Numărul de ani pe care îl vor trăi persoanele care au atins vîrsta de 65 ani Cheltuielile pentru ocrotirea sănătății și ponderea lor în cheltuielile totale de consum a persoanelor vîrstnice Pensia medie ca % din minimul de existență a pensionarului	La nivel național La nivel național La nivel național La nivel național La nivel național	Date administrative Date administrative Date administrative Date administrative Cercetarea bugetelor Gospodăriilor Casnice Date administrative	Legea RM nr. 156 din 14.10.1998, „privind pensiile de asigurări sociale de stat”, art.41 Legea RM nr. 156 din 14.10.1998, „privind pensiile de asigurări sociale de stat”, art.13 Hotărîrea Guvernului R.M. nr. 1387 din 10.12.2007 „Programul unic de asigurări de sănătate obligatoriu”	Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor O dată pe an O dată pe an O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. Sînt persoanele vîrstnice supuse discriminării în accesul la drepturi și servicii?	V7. Intercizarea discriminării persoanelor vîrstnice în sfera de ocupare	Există/ nu există discriminarea persoanelor vîrstnice în sfera de ocupare	La nivel național		Codul muncii, art.8	Pe măsura introducerii modificărilor
3. Care este situația persoanelor vîrstnice ce trăiesc în cele mai dificile condiții?	V8. Sărăcia în rîndul persoanelor vîrstnice V9. Persoane vîrstnice singure	Ponderea persoanelor vîrstnice aflate sub pragul sărăciei, % Ponderea persoanelor vîrstnice singure în, din totalul persoanelor în vîrstă, %, inclusiv care nu beneficiază de ajutor de la copii, rude	La nivel național La nivel național; Mediul de reședință.	Date administrative Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice		O dată pe an O dată pe an
4. Ce riscuri sînt la realizarea drepturilor persoanelor vîrstnice?	V10. Stabilitatea financiară a sistemului de asigurare cu pensii	Raportul dintre efectivul populației ocupate și numărul persoanelor vîrstnice	La nivel național;	Date administrative		O dată pe an
5. Care sînt riscurile de marginalizare a persoanelor vîrstnice?	V11. Izolarea socială a persoanelor vîrstnice V12. Derutarea persoanelor vîrstnice din cauza complexității vieții	Ponderea persoanelor vîrstnice care se simt izolate (abandonate) de societate, % Ponderea persoanelor vîrstnice care se simt derutate (pierdute) din cauza complexității vieții, %	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
b) Demnitate (apreciere)						
1. Este recunoscut și apreciat rolul persoanelor vârstnice în societate?	V13. Persoane vârstnice ocupate	Ponderea persoanelor vârstnice ocupate în totalul persoanelor în vârstă, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an
2. Se acordă sprijin celor mai vulnerabile persoane în etate?	V14. Ajutorul social acordat persoanelor vârstnice singure și persoanelor inapte de muncă	Numărul instituțiilor care oferă asistență socială la domiciliu Numărul personalului din sfera socială (lucrători sociali, asistenți sociali) Numărul persoanelor vârstnice și cu dizabilități deservite	La nivel național	Date administrative		O dată pe an
3. Se asigură ajutor persoanelor vârstnice la deces?	V15. Solidaritatea socială privind ajutorul în caz de deces	Este/ nu este disponibil ajutorul de deces	La nivel național		Legea RM nr. 289 din 22.07.2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, art.21	Pe măsura introducerii modificărilor
c) Dezvoltarea personală (autonomie)						
1. Sînt oportunități pentru persoanele în etate de a începe o viață nouă?	V16. Dreptul de pensionare la vîrstă timpurie	Categoriile de populație care au dreptul de pensionare la vîrstă mai mică decît vîrsta standard de pensionare	La nivel național		Legea RM nr. 156 din 14.10.1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, art.41, 44	Pe măsura introducerii modificărilor

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
d) Participare (obligativă)						
1. Este asigurată posibilitatea persoanelor vîrstnice de a participa la viața socială/obștească?	V.17. Participarea la alegerile naționale și locale V.18. Participarea în organizații de caritate	Ponderea persoanelor vîrstnice care participă/ nu participă la alegerile naționale și locale, % Ponderea persoanelor vîrstnice care participă/ nu participă la ședințele organizațiilor de caritate și îndeplinesc/ nu îndeplinesc activități de voluntariat, %	La nivel național; Mediul de reședință La nivel național; Mediul de reședință	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 17, 18) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 15)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani
2. Ce riscuri de participare a persoanelor vîrstnice există?	V19. Capacitatea/ incapacitatea persoanelor vîrstnice de a influența procesul de luare a deciziilor	Ponderea persoanelor vîrstnice care cred că sînt / nu sînt capabile de influența deciziile la nivel de: a) familie; b) mahalal/ cartier; c) municipalitate; d) țară.	La nivel național; Mediul de reședință	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 19)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIEȚII						
1. Care este nivelul de satisfacție de persoanele vîrstnice de situația în care trăiesc?	V20. Satisfacție/insatisfacție de situația în care trăiesc persoanele vîrstnice	Ponderea (%) persoanelor vîrstnice satisfăcute/nesatisfăcute de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de viață; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 34)		O dată în 3 ani
	V21. Persoane în etate fericite/ nefericite	Ponderea persoanelor vîrstnice care se consideră fericite/ nefericite, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 43)		O dată în 3 ani
2. Care este nivelul încrederii persoanelor vîrstnice în forțele proprii?	V22. Optimism în privința viitorului	Ponderea persoanelor vîrstnice care se consideră/ nu se consideră optimiste în privința viitorului	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani
3. Cine poate oferi ajutor persoanelor vîrstnice în diferite situații?	V23. Persoane pe sprijinul cărora contează persoanele vîrstnice în diferite situații	Ponderea (%) persoanelor vîrstnice care, în diferite situații, contează pe ajutorul din partea: - membrului GC; - colegului de serviciu; - prietenului; - vecinului; - rudei; - altcuiva; - nimănui.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 28)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
4. Care este nivelul de încredere a persoanelor vîrstnice în capacitățile sistemelor de a presta serviciile de care au nevoie ei?	V24. Încrederea în oameni V25. Încrederea persoanelor vîrstnice în sistemele care prestează diverse servicii	Ponderea persoanelor vîrstnice care consideră că majoritatea oamenilor sînt demni/ nu sînt demni de încredere, % Ponderea persoanelor vîrstnice care au încredere/ nu au încredere în, %: - poliție; - justiție; - primărie; - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în sănătate; - sistemul de suport și mediere pentru șomeri.	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 22) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 20, 21)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani
5. Cît de des persoanele vîrstnice comunică cu alți oameni?	V26. Nivelul de contact/ comunicare a persoanelor vîrstnice cu alți oameni	Ponderea persoanelor vîrstnice care petrec mult timp pentru : - contactarea membrilor de familie; - contactarea vecinilor, prietenilor etc.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 32)		O dată în 3 ani
6. Care este atitudinea persoanelor vîrstnice față de generațiile următoare?	V27. Gradul de tensiune dintre persoanele vîrstnice și tineri	Ponderea persoanelor vîrstnice care apreciază relațiile dintre persoanele vîrstnice și tineri ca tensionate/ netensionate	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 23)		O dată în 3 ani

PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII						
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării						
1. Se asigură efectiv exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități?	D1. Drepturile de bază ale persoanelor cu dizabilități	Sint/ nu sint legitimate drepturile fundamentale ale persoanelor cu dizabilități	La nivel național		Legea RM nr. 821 din 24.12.1991 privind protecția socială a invalizilor	Pe măsura introducerii modificărilor
2. Sint discriminate persoanele cu dizabilități în cazul accesului la drepturile pentru toată populația?	D2. Pensia de invaliditate	Condițiile de stabilire a pensiei de invaliditate	La nivel național		Legea RM nr. 156 din 14.10.1998 (partea III) privind pensiile de asigurări sociale de stat	Pe măsura introducerii modificărilor
3. Care este gradul de marginalizare și izolare a persoanelor cu dizabilități?	D3. Izolarea socială a persoanelor cu dizabilități D4. Derutarea persoanelor cu dizabilități din cauza complexității vieții	Ponderea persoanelor cu dizabilități care se sint izolate (abandonate) de societate, % Ponderea persoanelor cu dizabilități, case se sint confuze (derutate) din cauza complexității vieții, %	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani
4. Ce riscuri de marginalizare a persoanelor cu dizabilități există?	D5. Șomajul în rândul persoanelor cu dizabilități D 6. Persoane cu dizabilități descurajate	Ponderea persoanelor cu dizabilități, printre șomeri de peste 1 și 2 ani, % Modalitățile de bază folosite pentru a găsi un loc de muncă Ponderea persoanelor cu dizabilități în rândul persoanelor descurajate, % Motivele principale pentru care nu au căutat de lucru	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință La nivel național; Mediul de reședință.	Ancheta Forței de Muncă Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 10) Ancheta Forței de Muncă Modul ad-hoc privind ES (întreb. nr. 11)		O dată pe an O dată în 3 ani O dată pe an O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de agregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
b) Demnitate (apreciere)						
1. Sînt apreciate competențele umane și profesionale ale persoanelor cu dizabilități?	D7. Persoanele cu dizabilități care lucrează	Numărul persoanelor cu dizabilități care lucrează și ponderea acestora în numărul total al persoanelor cu dizabilități	La nivel național; Mediu de reședință.	Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an
2. Există riscul lipsei de respect pentru demnitatea persoanelor cu dizabilități?	D8. Sărăcia persoanelor cu dizabilități	Raportul dintre numărul de persoane cu dizabilități care trăiesc sub limita sărăciei și numărul total de persoane cu dizabilități	La nivel național; Mediu de reședință.	Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an
c) Dezvoltarea personală (autonomie)						
1. În ce măsură li se asigură persoanelor cu dizabilități dezvoltarea sa autonomă, personală, familială și profesională e?	D9. Autonomia financiară a persoanelor cu dizabilități D10. Frecvența unui curs de instruire	Ponderea persoanelor cu dizabilități din chintila a V în numărul total al persoanelor cu dizabilități, % Ponderea persoanelor cu dizabilități care urmează diverse cursuri de instruire, %	La nivel național; Mediu de reședință. La nivel național; Mediu de reședință.	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 36)		O dată pe an O dată în 3 ani
d) Participare (obligatii)						
1. Care e nivelul de participare/ obligații a persoanelor cu dizabilități la viața socială/obștească?	D11. Participarea la alegerile naționale și locale D12. Participarea în activitatea sindicatelor sau partidelor politice D13. Participarea la activități de caritate	Ponderea persoanelor cu dizabilități care participă/ nu participă la alegerile naționale și locale, % Ponderea persoanelor cu dizabilități care participă/ nu participă la ședințele organizației de sindicate sau partidului politic, % Ponderea persoanelor cu dizabilități care participă/ nu participă la ședințele organizațiilor de caritate și îndeplinesc/ nu îndeplinesc activități de voluntariat, %	La nivel național; Mediu de reședință. La nivel național; Mediu de reședință. La nivel național; Mediu de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 17, 18) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 16) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 15)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. Ce riscuri de participare a persoanelor cu dizabilități există?	D14. Capacitatea/incapacitatea persoanelor cu dizabilități de a influența procesul de luare a deciziilor	Ponderea (%) persoanelor cu dizabilități care cred că sînt capabili/ nu sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu referire la: a) familie; b) mahală/ cartier; c) municipalitate; d) țară.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 19)		O dată în 3 ani
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIETII						
1. Care este nivelul de satisfacție a persoanelor cu dizabilități de situația în care trăiesc?	D15. Satisfacția/insatisfacția de situația în care trăiesc persoanele cu dizabilități	Ponderea (%) persoanelor cu dizabilități satisfăcute/ nesatisfăcute de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de viață; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească Ponderea persoanelor cu dizabilități care se consideră fericite/ nefericite.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 34)		O dată în 3 ani
2. Care este nivelul încrederii persoanelor cu dizabilități în forțele proprii?	D16. Persoane cu dizabilități fericite/ nefericite D17. Teama persoanelor cu dizabilități de a pierde locul de muncă D18. Optimism în privința viitorului	Ponderea persoanelor cu dizabilități care au frică/ nu au frică să piardă locul de muncă în următoarele 6 luni Ponderea persoanelor cu dizabilități care se consideră/ nu se consideră optimiști în privința viitorului	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 43) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 6) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
3. Care este nivelul de încredere a persoanelor cu dizabilități în capacitățile sistemelor de a presta serviciile de care au nevoie ele?	D19. Încrederea persoanelor cu dizabilități în sistemele care prestează diverse servicii	Ponderea (%) persoanelor cu dizabilități care au încredere/ nu au încredere în: - poliție; - justiție; - primărie; - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în sănătate; - sistemul de suport și mediere pentru șomeri.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 20, 21)		O dată în 3 ani
4. Care este nivelul de încredere a persoanelor cu dizabilități în oameni?	D20. Încrederea persoanelor cu dizabilități în oameni	Ponderea persoanelor cu dizabilități care consideră că majoritatea oamenilor sînt demni/ nu sînt demni de încredere, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 22)		O dată în 3 ani
5. Cum apreciază persoanele cu dizabilități relațiile dintre bogați și săraci?	D21. Gradul tensiunii în relațiile dintre bogați și săraci	Ponderea persoanelor cu dizabilități care apreciază relațiile dintre bogați și săraci ca fiind tensionate/ deloc tensionate, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 23)		O dată în 3 ani
6. Cine poate oferi persoanelor cu dizabilități ajutor în diferite situații?	D22. Persoanele care pot oferi persoanelor cu dizabilități ajutor în diferite situații	Ponderea (%) persoanelor cu dizabilități care, în diferite situații, contează pe ajutorul: - membrului GC; - colegului de serviciu; - prietenului; - vecinului; - rudei; - altcuiva; - nimănui.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 28)		O dată în 3 ani
7. Cît de des persoanele cu dizabilități comunică cu oamenii?	D23. Nivelul de contact / comunicare a persoanelor cu dizabilități cu oamenii	Ponderea (%) persoanelor cu dizabilități care petrec mult timp pentru : - contactarea membrilor de familie; - contactarea vecinilor, prietenilor, etc.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 32)		O dată în 3 ani

FEMEILE

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII						
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării						
1. Se asigură egalitatea șanselor femeilor în sfera muncii?	F1. Coraportul dintre salariul mediu al femeilor și al bărbaților F2. Femei angajate pe tipuri de activități	Salariul mediu al femeilor, față de salariul mediu al bărbaților, % (în total, pe tipuri de activități economice și unele posturi/ profesii) Ponderea femeilor angajate pe tipuri de activități, %	La nivel național La nivel național	Date administrative Date administrative	 Legea RM nr. 289 din 22.07.2004 „Cu privire la indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale”, art.7, 16	O dată pe an O dată pe an
2. Se asigură nevoile speciale ale femeilor?	F3. Disponibilitatea indemnizației de maternitate F4. Disponibilitatea asigurării medicale la întreruperea de sarcină F5. Dreptul femeilor gravide la zi de muncă parțială. F6. Interzicerea muncii suplimentare și muncii de noapte	Există/ nu există indemnizația de maternitate Se include/ nu se include în sistemul de asigurare medicală întreruperea de sarcină Există/ nu există dreptul femeilor gravide la zi de muncă parțială Există/ nu există interzicerea muncii suplimentare și muncii de noapte	La nivel național La nivel național	 Hotărârea Guvernului RM nr. 1387 din 10.12.2007 „Programul unic de asigurare medicală obligatorie” Codul muncii al Republicii Moldova, art.97, 103, 105	Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor Pe măsura introducerii modificărilor	

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
3. Care este situația familiilor cu un singur părinte, conduse de femei?	F7. Prezența gospodăriilor casnice cu un singur părinte, conduse de femei F8. Accesul GC cu un singur părinte, conduse de femei, la indemnizații pentru copii	Ponderea gospodăriilor casnice (GC) cu un singur părinte, conduse de femei, în total GC cu copii, % Mărimea indemnizațiilor pentru copii și ponderea lor în veniturile disponibile ale GC de acest tip	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice. Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.		O dată pe an O dată pe an
4. Care este gradul de marginalizare și izolare a femeilor?	F9. Sărăcia GC cu un singur părinte, conduse de femei F10. Izolarea socială a femeilor F11. Derutarea femeilor ca urmare a complexității vieții F12. Șomajul pe termen lung și foarte lung în rândul femeilor F13. Descurajarea femeilor	Rata sărăciei GC de acest tip și coraportul dintre aceasta și rata sărăciei cuplurilor familiale cu copii Ponderea femeilor care se simt izolate (abandonate) de societate, % Ponderea femeilor care se simt confuz (derutate) din cauza complexității vieții, % Ponderea femeilor aflate în șomaj mai mult de un an și doi ani, % Ponderea femeilor în numărul total de persoane descurajate, %	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice. Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24) Ancheta Forței de Muncă Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an O dată în 3 ani O dată în 3 ani O dată pe an O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
b) Demnitate (apreciere)						
1. Se asigură demnitatea femeilor?	F14. Femei - victime ale traficului de ființe umane	Numărul de femei traficate	La nivel național	Date administrative		O dată pe an
2. Este apreciat locul femeilor în societate?	F15. Respectarea drepturilor personale ale femeilor în căsnicie	Există/ nu există egalitatea soților în relațiile de familie. Dreptul de a păstra numele de fată la căsătorie	La nivel național		Codul Familiei, art.15, 16, 17	Pe măsura introducerii modificărilor
3. Ce risc există a lipsei de respect pentru demnitatea femeilor ?	F16. Întreruperea de sarcină	Raportul dintre numărul întreruperilor de sarcină și numărul de copii născuți, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Date administrative		O dată pe an
c) Dezvoltarea personală (autonomie)						
1. În ce măsură li se asigură femeilor dezvoltarea personală și autonomie?	F17. Coraportul dintre viața personală și profesională	Ponderea femeilor cărora le este dificil să îndeplinească toate responsabilitățile în gospodărie pe motiv că petrec mult timp la serviciu, % Ponderea femeilor care înafara timpului de muncă îndeplinesc, %: - îngrijirea copiilor; - menaj casnic; - îngrijirea de o rudă în etate	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 8) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 29)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani
	F18. Utilizarea timpului liber	Ponderea femeilor care petrec cel mai mult timp liber pentru, %: - sport; - activități culturale; - activități de relaxare; - nici o activitate.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 33)		O dată în 3 ani
2. În ce măsură dezvoltarea personală a femeilor le permite să se integreze în societate pe baza oportunităților egale?	F19. Femei cu studii superioare F20. Femei antreprenori F21. Femei în posturi de conducere	Ponderea femeilor care au studii superioare, % Ponderea femeilor-antreprenori în efectivul total de femei ocupate, % Ponderea posturilor de conducere ocupate de femei, %	La nivel național La nivel național La nivel național	Date administrative Ancheta Forței de Muncă Ancheta Forței de Muncă		O dată pe an O dată pe an O dată pe an

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
3. Beneficiază femeile de susținere pentru dezvoltarea lor personală?	F22. Frecvențarea unui curs de instruire	Ponderea femeilor care urmează diverse cursuri de instruire, %	La nivel național; Mediu de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 35, 36)		O dată în 3 ani
d) Participare (obligații)						
1. Este asigurată posibilitatea femeilor de a participa la viața socială/obștească?	F23. Femeile care dețin posturi înalte în organele administrației publice centrale și locale F24. Femei-deputați F25. Participarea la alegerile naționale și locale F26. Participarea în activitatea sindicatelor sau partidelor politice F27. Participarea în activități de caritate	Ponderea femeilor care ocupă posturi superioare în organele de conducere publice centrale și locale, % Ponderea femeilor printre deputații din Parlament și aleșii în organele de conducere publice locale, % Ponderea femeilor care participă/ nu participă la alegerile naționale și locale, % Ponderea femeilor care participă/ nu participă la ședințele organizației sindicate sau partidului politic, % Ponderea femeilor care participă/ nu participă la ședințele organizațiilor de caritate și îndeplinesc/ nu îndeplinesc activități de voluntariat, %	La nivel național; La nivel național; La nivel național; Mediu de reședință. La nivel național; Mediu de reședință. La nivel național; Mediu de reședință.	Date administrative Date administrative Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 17, 18) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 16) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 15)		O dată pe an O dată pe an O dată în 3 ani O dată în 3 ani O dată în 3 ani
2. Ce riscuri de participare a femeilor există?	F28. Capacitatea/ incapacitatea femeilor de a influența procesul de luare a deciziilor	Ponderea % femeilor care cred că sînt capabile/ nu sînt capabile să influențeze procesul de luare a deciziilor cu referire la: a) familie; b) mahala/ cartier; c) municipalitate; d) țară.	La nivel național; Mediu de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 19)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIEȚII						
1. Care este nivelul de satisfacție a femeilor de situația în care trăiesc?	F29. Satisfacția/insatisfacția femeilor de situația în care trăiesc	Ponderea femeilor satisfăcute/nesatisfăcute de , %: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de viață; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 34)		O dată în 3 ani
	F30. Femei fericite/nefericite	Ponderea femeilor care se consideră fericite/ nefericite, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 43)		O dată în 3 ani
2. Care este nivelul încrederii femeilor în forțele proprii?	F31. Teama femeilor de a pierde locul de muncă	Ponderea femeilor care au frică/ nu au frică să piardă locul de muncă în următoarele 6 luni	La nivel național	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 6)		O dată în 3 ani
	F32. Optimism în privința viitorului	Ponderea femeilor care se consideră/ nu se consideră optimiste în privința viitorului	La nivel național	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de agregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
3. Care este nivelul de încredere a femeilor în capacitățile sistemelor de a presta serviciile de care au nevoie ele?	F33. Încrederea femeilor în sistemele care prestează diverse servicii	Ponderea (%) femeilor care au încredere/ nu au încredere: - poliție; - justiție; - primărie; - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în sănătate; - sistemul de suport și mediere pentru șomerii.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 20, 21)		O dată în 3 ani
4. Care este nivelul de încredere a femeilor în oameni?	F34. Încrederea femeilor în alți oameni	Ponderea femeilor care consideră că majoritatea oamenilor sunt demni/ nu sunt demni de încredere, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 22)		O dată în 3 ani
5. Există solidaritate între genuri (sexe)?	F35. Gradul de tensiune în relațiile dintre femei și bărbați	Ponderea femeilor care apreciază relațiile dintre bărbați și femei ca tensionate/ deloc tensionate, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 23)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
6. Cine poate oferi femeilor ajutor în diferite situații?	F36. Persoanele care pot oferi femeilor ajutor în diferite situații	Ponderea (%) femeilor care, în diferite situații, contează pe ajutorul: - membrului GC; - colegului de serviciu; - prietenului; - vecinului; - rudei; - altcuiva; - pe nimeni.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 28)		O dată în 3 ani
7. Cît de des femeile comunică cu alți oameni?	F37. Nivelul de comunicare a femeilor cu alți oameni	Ponderea (%) femeilor care petrec mult timp pentru: - contactarea membrilor de familie; - contactarea vecinilor, prietenilor etc.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 32)		O dată în 3 ani

FAMILIILE MIGRANȚILOR LA MUNCĂ

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII						
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării						
1. Care este situația copiilor din familii de migranți la muncă?	M1. Copii de vîrstă școlară ai căror părinți sînt plecați la muncă peste hotare M2. Protecția socială a copiilor migranților la muncă	Raportul dintre numărul de copii de vîrstă școlară ai căror părinți (unul sau ambii) sînt plecați la muncă peste hotare și numărul total de elevi, % Nivelul de asigurare a protecției sociale a copiilor din familii de migranți la muncă	La nivel național; UAT. La nivel național;	Date administrative	Legea RM nr. 180-XVI din 10.07.2008 cu privire la migrația de muncă, art.16	O dată pe an Pe măsura introducerii modificărilor
2. Ce riscuri de de marginalizare și izolare a copiilor migranților la muncă există?	M3. Izolarea socială a copiilor migranților la muncă M4. Derutarea copiilor migranților la muncă ca urmare a complexității vieții	Ponderea copiilor din familii de migranți la muncă care se simt izolați/ abandonăți de societate, % Ponderea copiilor din familii de migranți la muncă care se simt confuz (derutați) din cauza complexității vieții, %	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
c) Dezvoltarea personală (autonomie)						
1. În ce măsură li se asigură membrilor familiilor de migraanți la muncă dezvoltarea sa autonomă, personală, familială și profesională?	M5. Petrecerea timpului liber M6. Frecventarea unui curs de instruire	Ponderea (%) membrilor familiilor de migraanți la muncă care petrec cel mai mult timp liber pentru: - sport; - activități culturale; - activități de relaxare; - nici o activitate. Ponderea membrilor familiilor de migraanți la muncă care urmează diverse cursuri de instruire, %	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 33) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 35, 36)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani
d) Participare (obligații)						
1. Este asigurată posibilitatea membrilor familiilor de migraanți la muncă de a participa la viața socială/obștească?	M7. Participarea la alegerile naționale și locale M8. Participarea în activitatea sindicatelor sau partidelor politice M9. Participarea în activități de caritate	Ponderea membrilor familiilor de migraanți la muncă care participă/ nu participă la alegerile naționale și locale, % Ponderea membrilor familiilor de migraanți la muncă care participă/ nu participă la ședințele organizației de sindicate sau partidului politic, % Ponderea membrilor familiilor de migraanți la muncă care participă/ nu participă la ședințele organizațiilor de caritate și îndeplinesc/ nu îndeplinesc activități de voluntariat, %	La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință. La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 17, 18) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 16) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 15)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. Ce riscuri de participare a membrilor familiilor de migranți la muncă există?	M10. Capacitatea/ incapacitatea de a influența procesul de luare a deciziilor	Ponderea (%) membrilor familiilor de migranți la muncă care sînt capabile/ nu sînt capabile să influențeze procesul de luare a deciziilor cu referire la: a) familie; b) mahala/ cartier; c) municipalitate; d) țară.	La nivel național; Mediul de reședință	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 19)		O dată în 3 ani
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIETII						
1. Ce nivel de satisfacție au membrii familiilor de migranți la muncă de situația în care trăiesc?	M11. Satisfacția/ insatisfacția de situația în care trăiesc membrii familiilor migranților la muncă	Ponderea (%) membrilor familiilor migranților la muncă satisfăcuți/nesatisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de viață; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 34)		O dată în 3 ani
	M12. Membri ai familiilor de migranți la muncă fericiți/ nefericiți	Ponderea membrilor familiilor de migranți la muncă care se consideră fericiți/ nefericiți, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 43)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
2. Care este nivelul încrederii membrilor familiilor de migrați la muncă în forțele proprii?	M13. Teama membrilor familiilor de migrați la muncă de a pierde locul de muncă M14. Optimism în privința viitorului	Ponderea membrilor familiilor de migrați la muncă care au frică/ nu au frică să piardă locul de muncă în următoarele 6 luni, % Ponderea membrilor familiilor de migrați la muncă care se consideră/ nu se consideră optimiști în privința viitorului, %	La nivel național La nivel național	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 6) Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 24)		O dată în 3 ani O dată în 3 ani
3. Care este nivelul de încredere a membrilor familiilor de migrați la muncă în capacitățile sistemelor de presta servicii de care au nevoie ei?	M15. Încrederea membrilor familiilor migraților la muncă în sistemele care prestează diverse servicii	Ponderea (%) membrilor familiilor de migrați la muncă care au încredere/ nu au încredere în: - poliție; - justiție; - primărie; - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în sănătate; - sistemul de suport și mediere pentru șomeri.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 20, 21)		O dată în 3 ani
4. Care este nivelul de încredere a membrilor familiilor de migrați la muncă în oameni ?	M16. Încrederea în oameni	Ponderea membrilor familiilor de migrați la muncă care consideră că majoritatea oamenilor sînt demni/ nu sînt demni de încredere, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 22)		O dată în 3 ani

Întrebările	Indicatorii	Definiția	Nivelul de dezagregare	Sursa	Baza legislativă	Periodicitatea
5. Cum apreciază membrii familiilor de migranți la muncă relațiile dintre bogați și săraci?	M17. Gradul tensiunii în relațiile dintre bogați și săraci	Ponderea membrilor familiilor de migranți la muncă care apreciază relațiile dintre bogați și săraci ca fiind tensionate/deloc tensionate, %	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 23)		O dată în 3 ani
6. Cine poate oferi membrilor familiilor de migranți la muncă ajutor în diferite situații?	M18. Persoanele care pot oferi membrilor familiilor de migranți la muncă ajutor în diferite situații	Ponderea (%) membrilor familiilor de migranți la muncă care, în diferite situații, contează pe ajutorul: - membrului GC; - colegului de serviciu; - prietenului; - vecinului; - rudei; - altcuiva; - pe nimeni.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 28)		O dată în 3 ani
7. Cît de des membrii familiilor de migranți la muncă comunică cu oamenii?	M19. Nivelul de contact/comunicare a membrilor familiilor de migranți la muncă cu oamenii	Ponderea (%) membrilor familiilor de migranți la muncă care petrec mult timp pentru : - contactarea membrilor de familie, - contactarea vecinilor, prietenilor etc.	La nivel național; Mediul de reședință.	Modul ad-hoc privind ES (întrebarea nr. 32)		O dată în 3 ani

Anexa 7. Indicatori de coeziune socială în Republica Moldova conform grupurilor vulnerabile (în baza datelor modulului ad-hoc privind excluziunea socială, I trimestru 2009)

COPIII

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	Copiii, în total
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII				
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării				
1	C 15	Se simt izolați/abandonați de societate	23,9	15,9
2		Viața a devenit atât de complicată, încât se simt confuzi/derutați	39,2	25,2
c) Dezvoltarea personală (autonomie)				
3	C 27.1	În GC cu copii se ocupă de creșterea copiilor, %: - mama și tata împreună; - tata; - mama; - bunica, mătușa; - bunicul, unchiul; - nimeni.	48,0 2,1 41,7 6,9 0,3 1,0	- - - - - -
4	C 27.2	În GC cu copii se ocupă de temele de acasă ale copiilor, %: - mama și tata împreună; - tata; - mama; - bunica, mătușa; - bunicul, unchiul; - nimeni.	15,3 3,6 39,2 4,8 0,7 36,4	- - - - - -
5	C 27.3	În GC cu copii se ocupă de supravegherea copiilor în timpul liber, %: - mama și tata împreună; - tata; - mama; - bunica, mătușa; - bunicul, unchiul; - nimeni.	34,9 5,5 33,7 12,3 1,6 12,0	- - - - - -
d) Participarea (obligațiile)				
6	C 39	La ședințe ale organizațiilor de caritate: - au participat; - n-au participat.	3,7 96,2	6,3 93,7
7	C 38	O anumită activitate de voluntariat: - a efectuat; - nu a efectuat.	2,6 97,3	4,7 95,3
8	C 40.1	Consideră că sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	82,8 22,3 4,0 4,0	40,9 4,6 - 0,7
9	C 40.2	Consideră că ei nu sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	12,6 63,1 82,3 82,3	44,4 78,2 82,6 82,0

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația în total	Copiii în total
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIEȚII				
10	C 41.1	Sînt foarte satisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească.	9,5 7,0 4,4 5,8 22,4 13,8 5,3	0,8 0,5 14,4 19,1 18,6 40,5 12,4
11	C 41.2	Sînt foarte nesatisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească.	5,7 5,7 8,6 8,7 8,3 9,3 7,8	1,4 0,8 5,8 8,1 1,2 1,0 0,6
12	C 42	Se consideră: - foarte fericiți; - foarte nefericiți.	12,8 2,8	30,6 0,6
13	C 45.1	Au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomerii; - primărie; - poliție; - justiție.	43,0 36,2 36,3 12,5 50,8 33,3 30,7	13,1 7,2 28,0 8,5 45,3 38,2 12,2
14	C 45.2	Nu au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomerii; - primărie; - poliție; - justiție.	29,1 33,0 44,8 41,6 44,6 54,1 46,8	15,5 19,8 36,2 24,5 32,0 42,2 35,6
15	C 43	Apreciază relațiile dintre persoanele vîrstnice și tineri ca fiind: - foarte tensionate; - într-o anumită măsură tensionate; - deloc tensionate.	18,5 56,1 18,6	15,6 53,3 23,6
16	C 44	Încredere în oameni: - majoritatea oamenilor sînt demni de încredere; - sînt precauți în relațiile cu oamenii.	5,9 5,1	8,1 5,9
17	C 48	Viziunile asupra viitorului: - sînt optimiste; - nu sînt optimiste.	61,2 31,9	87,3 18,4
18	C 47	Petrec timp atît cît este necesar pentru: - contactarea membrilor de familie, care locuiesc în GC sau în afara ei; - contactarea altor persoane decît membrii GC, vecinilor, prietenilor, etc.	5,1 2,1	3,8 4,3

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația în total	Copiii în total
19	C 46.1	Ajutor în activitățile casnice în caz de boală este oferit de: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	68,9 0,2 4,3 4,9 19,8 0,3 1,5	90,8 - 3,7 0,8 3,3 - 0,8
20	C 46.2	Un sfat pentru soluționarea unei probleme personale/familiale acute este oferit de: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	56,4 1,4 11,4 2,0 25,0 0,2 3,2	70,4 - 18,4 - 9,5 - 1,7
21	C 46.3	În stare de deprimare ar putea să discute cu: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	38,2 2,5 26,6 8,9 20,1 0,3 2,9	39,7 - 51,3 - 7,3 - 1,7
22	C 46.4	Pentru soluționarea unei probleme, o sumă de 250 euro poate fi oferită de: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	15,2 2,0 11,1 3,1 45,4 2,4 11,4	57,0 - 3,9 - 13,2 1,1 -

NOTĂ:

Indicatorii pentru punctul b) nu sînt reflectați deoarece sursa lor este alta decît modulul ad-hoc privind excluziunea socială.

PERSOANELE VÂRSTNICE

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația în total	Inclusiv persoane în vîrsta de (ani):	
				65-74	>75
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII					
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării					
1	V 11	Se simt izolați/abandonați de societate	23,9	26,3	30,4
2	V 12	Viața a devenit atât de complicată, încît se simt confuzi/derutați	39,2	44,0	44,5
d) Participarea (obligațiile)					
3	V 18.1	La ședințe ale organizațiilor de caritate: - au participat; - n-au participat.	3,7 96,2	0,8 98,9	1,3 98,7
4	V 18.2	O anumită activitate de voluntariat: - a efectuat; - nu a efectuat.	2,6 97,3	0,8 99,2	- 100,0
5	V 19.1	Consideră că sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier, c) municipalitate; d) țară.	82,8 22,3 4,0 4,0	84,9 26,6 5,9 5,6	69,4 13,9 4,2 4,2
6	V 19.2	Consideră că nu sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	12,6 63,1 82,3 82,3	10,6 65,3 83,1 84,2	22,4 66,9 81,3 81,5
7	V 17.1	La alegerile naționale: - au participat; - n-au participat.	76,3 10,7	95,1 4,0	85,1 14,2
8	V 17.2	La alegerile locale: - au participat; - n-au participat.	77,6 13,0	95,6 4,4	84,2 15,1
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIEȚII					
9	V 20.1	Sînt foarte satisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească.	9,5 7,0 4,4 5,8 22,3 13,6 5,3	8,9 2,0 2,6 3,3 10,6 0,9 2,9	4,7 - 5,5 1,3 3,9 4,5 -

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	Inclusiv persoane în vîrsta de (ani):	
				65-74	>75
10	V 20.2	Sînt foarte nesatisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/ obștească.	5,5 5,7 8,6 8,7 8,3 9,3 7,8	11,0 2,3 7,3 8,0 11,5 21,5 7,8	11,7 2,7 14,2 12,3 12,8 26,0 10,8
11	V 21	Se consideră: - foarte fericiți; - foarte nefericiți.	12,8 2,8	5,0 4,2	3,1 7,3
12	V 25.1	Au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomeri; - primărie; - poliție; - justiție.	43,0 36,2 36,3 12,5 50,8 33,3 30,7	75,2 46,2 52,9 11,5 54,4 36,5 34,4	77,2 41,3 45,4 10,1 55,8 38,3 31,9
13	V 25.2	Nu au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomeri; - primărie; - poliție; - justiție.	29,1 32,9 44,8 41,6 44,6 54,1 46,8	22,9 23,6 41,1 20,1 49,1 45,2 37,4	19,1 22,6 40,3 12,2 37,1 35,5 25,3
14	V 27	Apreciază relațiile dintre persoanele vîrstnice și tineri ca fiind: - foarte tensionate; - într-o anumită măsură tensionate; - deloc tensionate.	18,5 56,1 18,6	17,5 56,3 19,4	25,3 54,2 14,5
15	V 24	Încredere în oameni: - majoritatea oamenilor sînt demni de încredere; - sînt precauți în relațiile cu oamenii.	5,9 5,1	4,7 4,6	10,2 2,5
16	V 22	Viziunile asupra viitorului: - sînt optimiste; - nu sînt optimiste.	61,2 31,9	44,9 39,3	37,1 39,6
17	V 26	Petrec timp atît cît este necesar pentru: - contactarea membrilor de familie, care locuiesc în GC sau în afara ei; - contactarea altor persoane decît membrii GC, vecinilor, prietenilor etc.	5,1 2,1	6,8 1,8	2,5 3,4

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația în total	Inclusiv persoane în vîrsta de (ani):	
				65-74	>75
18	V 23.1	Ajutor în activitățile casnice în caz de boală este oferit de:			
		- membru al GC;	68,9	45,6	34,4
		- coleg de serviciu;	0,2	-	-
		- prieten;	4,3	2,8	0,6
		- vecin;	4,9	11,1	12,2
		- rudă;	19,8	38,4	47,4
		- altcineva;	0,3	0,6	3,1
- nimeni.	1,5	1,2	1,6		
19	V 23.2	Un sfat pentru soluționarea unei probleme personale/familiale acute este oferit de:			
		- membru al GC;	56,4	46,5	39,4
		- coleg de serviciu;	1,4	0,5	-
		- prieten;	11,4	4,0	3,9
		- vecin;	2,0	5,2	4,3
		- rudă;	25,0	37,7	45,8
		- altcineva;	0,2	-	1,5
- nimeni.	3,2	4,7	5,1		
20	V 23.3	În stare de deprimare ar putea să discute cu:			
		- membru al GC;	38,2	31,2	29,5
		- coleg de serviciu;	2,5	0,2	-
		- prieten;	26,6	14,0	6,8
		- vecin;	8,9	19,7	26,9
		- rudă;	20,2	28,3	28,8
		- altcineva;	0,3	0,7	0,6
- nimeni.	2,9	4,7	6,0		
21	V 23.4	Pentru soluționarea unei probleme, o sumă de 250 euro poate fi oferită de:			
		- membru al GC;	15,1	10,9	8,7
		- coleg de serviciu;	2,0	0,5	-
		- prieten;	11,1	2,1	2,5
		- vecin;	3,1	4,6	-
		- rudă;	45,4	45,6	51,3
		- altcineva;	2,4	0,8	1,4
- nimeni.	11,4	18,3	23,7		

NOTĂ:

Indicatorii pentru punctele b) și c) nu sînt reflectați deoarece sursa lor este alta decît modulul ad-hoc privind excludiunea socială.

PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	inclusiv:			
				cu grad de invaliditate			Non-invalizi
				I	II	III	
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII							
		a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării					
1	D 3	Se simt izolați/abandonați de societate	23,9	55,9	32,2	24,9	23,3
2	D 4	Viața a devenit atât de complicată, încât se simt confuzi/derutați	39,2	51,2	53,7	34,0	36,4
		c) Dezvoltarea personală (autonomia)					
3	D 9.1	Cel mai mult timp liber petrec pentru: - sport; - activități culturale; - activități de relaxare.	5,5 3,7 69,9	- 3,8 68,1	- 0,8 72,7	2,5 - 86,3	5,8 3,9 69,5
4	D 9.2	Pentru hobby-uri/interese personale petrec atât timp liber cât este necesar	20,7	3,9	17,7	18,5	21,0
5	D 10.1	Un anumit curs de instruire: - frecventează; - nu frecventează.	5,7 93,4	- 100,0	1,9 97,3	- 100,0	6,0 93,1
6	D 10.2	Din numărul total de persoane care urmează un curs de instruire: - au frecventat curs de calculatoare; - au frecventat curs de limbi; - au urmat curs de instruire ce ține de serviciu/profesie și instruire profesională oferită în cadrul asistenței sociale; - curs cultural, ce ține de ocupațiile preferate/hobby.	15,8 18,1 42,7 5,7	- - - -	- - 100,0 -	- - - -	16,0 18,4 41,8 5,8
		d) Participarea (obligațiile)					
7	D 14.1	Consideră că sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	82,8 22,3 4,0 4,0	82,8 20,4 - -	82,2 23,5 5,4 4,4	87,6 40,1 5,7 2,8	82,7 22,0 4,0 4,0
8	D 14.2	Consideră că nu sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	12,6 63,0 82,2 82,3	13,4 68,0 73,2 90,2	15,2 65,7 83,4 84,5	12,4 40,2 75,9 78,8	12,5 63,2 82,4 82,2
9	D 11.1	La alegerile naționale: - au participat; - n-au participat.	76,3 10,7	74,2 12,1	91,2 6,6	80,0 20,0	75,5 10,8
10	D 11.2	La alegerile locale: - au participat; - n-au participat.	77,6 13,0	62,6 29,7	90,6 8,2	88,7 11,3	76,9 13,2
11	D 12	La unele ședințe ale organizației de sindicate sau partid politic: - au participat; - n-au participat.	11,7 88,2	16,2 85,1	5,9 94,1	5,7 94,3	3,5 96,5

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	inclusiv:			
				cu grad de invaliditate			Non-invalizi
				I	II	III	
12	D 13.1	La unele ședințe ale organizației de caritate: - au participat; - n-au participat.	3,7 96,2	14,9 85,1	5,9 94,1	5,7 94,3	3,5 96,5
13	D 13.2	O anumită activitate de voluntariat: - a efectua; - nu a efectuat.	2,6 97,3	11,1 88,9	1,9 97,4	2,8 97,2	2,6 97,4
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIEȚII							
14	D 15.1	Sînt foarte satisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/ obștească.	9,5 7,0 4,4 5,8 22,4 13,6 5,3	3,8 - 9,4 9,4 9,4 - -	6,5 - 1,7 2,4 16,7 - 2,1	11,6 10,6 3,6 3,6 13,1 - 2,6	9,7 7,3 4,6 6,0 22,9 14,9 5,6
15	D 15.2	Sînt foarte nesatisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/ obștească.	5,5 5,7 8,6 8,7 8,3 9,3 7,8	6,1 - 9,9 3,8 12,7 69,1 5,4	10,3 3,3 13,8 13,4 18,2 41,9 12,8	2,7 - 8,4 11,6 8,4 31,3 2,8	5,4 5,9 8,4 8,5 7,7 6,9 7,7
16	D 16	Se consideră: - foarte fericiți; - foarte nefericiți.	12,8 2,8	- 9,9	11,8 4,9	11,5 8,4	13,0 2,6
17	D 17	Ar putea pierde locul de muncă în următoarele 6 luni: - probabilitate mare și foarte mare - probabilitate mică și foarte mică	17,6 59,9	- 100,0	14,5 46,6	17,0 70,0	17,7 59,8
18	D 18	Viziunile asupra viitorului: - sînt optimiste; - nu sînt optimiste.	61,2 31,9	55,8 39,4	39,0 35,7	51,4 36,5	61,9 31,6
19	D 19.1	Au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomeri; - primărie; - poliție; - justiție.	43,0 36,1 36,3 12,6 50,8 33,4 30,6	72,0 69,8 63,5 28,4 44,4 30,6 28,9	70,7 66,9 51,6 24,7 52,6 32,7 27,1	65,4 34,2 26,9 6,5 47,5 27,1 23,8	41,1 34,2 35,4 12,5 48,6 33,5 30,3
20	D 19.2	Nu au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomeri; - primărie; - poliție; - justiție.	29,1 33,0 54,8 41,6 44,6 54,1 46,8	6,4 13,3 36,5 17,4 43,3 35,5 38,2	9,4 25,9 45,7 30,0 40,9 49,9 40,0	18,4 34,2 59,2 35,8 47,8 59,0 41,9	38,5 33,4 55,4 42,4 44,7 54,3 47,4

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	inclusiv:			
				cu grad de invaliditate			Non-invalizi
				I	II	III	
21	D 20	Încredere în oameni:					
		- majoritatea oamenilor sînt demni de încredere	5,9	-	7,1	9,1	5,9
		- sînt precauți în relațiile cu oamenii	5,1	3,8	3,0	-	5,2
22	D 23	Petrec timp atît cît este necesar pentru:					
		- contactarea membrilor de familie, care locuiesc în GC sau în afara ei	5,1	38,1	3,3	8,4	4,9
		- contactarea altor persoane decît membrii GC, vecinilor, prietenilor etc.	2,1	-	2,6	6,2	2,0
23	D 22.1	Ajutor în activitățile casnice în caz de boală este oferit de:					
		- membru al GC;	68,9	59,3	62,4	65,3	69,3
		- coleg de serviciu;	0,2	-	-	-	0,2
		- prieten;	4,3	4,1	2,3	7,9	4,3
		- vecin;	4,9	-	4,1	3,4	5,0
		- rudă;	19,8	36,6	31,2	23,4	19,0
		- altcineva;	0,3	-	-	-	0,3
- nimeni	1,5	-	-	-	1,6		
24	D 22.2	Un sfat pentru soluționarea unei probleme personale/familiale acute este oferit de:					
		- membru al GC;	56,4	53,9	54,9	42,3	56,7
		- coleg de serviciu;	1,4	-	-	-	1,5
		- prieten;	11,4	9,2	6,3	12,5	11,7
		- vecin;	2,0	-	1,7	4,0	2,0
		- rudă;	25,0	28,4	30,7	36,4	24,7
		- altcineva;	0,2	-	0,6	-	0,2
- nimeni	3,2	8,5	3,0	11,2	3,1		
25	D 22.3	În stare de deprimare ar putea să discute cu:					
		- membru al GC;	38,2	41,6	36,5	43,3	38,2
		- coleg de serviciu;	2,5	-	2,0	-	2,6
		- prieten;	26,6	22,9	17,4	15,4	27,2
		- vecin;	8,9	6,4	12,8	16,1	8,6
		- rudă;	20,2	29,2	22,1	22,4	19,9
		- altcineva;	0,3	-	1,8	-	0,3
-nimeni	2,9	-	5,5	2,9	2,7		
26	D 22.4	Pentru soluționarea unei probleme, o sumă de 250 euro poate fi oferită de:					
		- membru al GC;	15,1	26,5	12,4	-	15,4
		- coleg de serviciu;	2,0	-	2,7	-	2,0
		- prieten;	11,1	3,8	6,1	4,0	11,5
		- vecin;	3,1	-	2,4	8,4	3,1
		- rudă;	45,4	36,8	42,2	55,3	45,5
		- altcineva;	2,4	-	2,4	5,7	2,4
-nimeni.	11,4	9,8	10,7	20,5	11,3		
27	D 21	Apreciază relațiile dintre bogați și săraci ca fiind:					
		- foarte tensionate;	26,2	5,7	26,7	30,8	26,3
		- într-o anumită măsură tensionate;	57,0	62,5	63,7	58,6	56,6
		- deloc tensionate.	7,7	17,0	6,6	3,6	7,8

NOTĂ:

Indicatorii pentru punctul b) nu sînt reflectați deoarece sursa lor este alta decît modulul ad-hoc privind excluziunea socială.

FEMEILE

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Bărbați	Femei
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII				
a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării				
1	F 10	Se simt izolați (te)/abandonați (te) de societate	18,9	26,0
2	F 11	Viața a devenit atât de complicată, încît se simt confuzi (e)/derutați (te)	30,9	39,7
c) Dezvoltarea personală (autonomia)				
3	F 18.1	Cel mai mult timp liber se ocupă cu sportul și activități culturale	12,8	6,2
4	F 18.2	Pentru hobby-uri/ interese personale petrec atât timp liber cît este necesar	22,6	20,4
5	F 17.1	E dificil de a îndeplini toate responsabilitățile în gospodărie, deoarece au petrecut mult timp la serviciu	42,2	47,7
6	F 17.2	În fiecare zi îngrijesc de copii și se ocupă de educația lor	18,3	35,1
7	F 17.3	În fiecare zi desfășoară munca casnică	32,4	69,9
8	F 17.4	În fiecare zi îngrijesc de o rudă în etate sau cu dizabilități	4,6	7,6
9	F 22.1	Un anumit curs de instruire: - frecventează; - nu frecventează.	4,6 94,8	5,5 93,1
10	F 22.2	Din numărul total de persoane care urmează un curs de instruire: - au frecventat curs de calculatoare; - au frecventat curs de limbi; - au urmat curs de instruire ce ține de serviciu/ profesie și instruire profesională oferită în cadrul asistenței sociale; - curs cultural, ce ține de ocupațiile preferate/ hobby.	11,3 13,9 38,9 11,1	11,3 18,3 54,9 4,2
d) Participarea (obligațiile)				
11	F 28.1	Consideră că sînt capabili (e) să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	82,5 29,8 5,5 4,7	81,8 21,8 2,9 2,9
12	F 28.2	Consideră că nu sînt capabili (e) să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	12,8 54,1 78,4 79,1	13,0 63,0 84,0 83,5
13	F 25.1	La alegerile naționale: - au participat; - n-au participat.	74,0 10,7	78,5 9,9
14	F 25.2	La alegerile locale: - au participat; - n-au participat.	77,0 12,4	79,8 11,7
15	F 26	La unele ședințe ale organizației de sindicate sau partid politic: - au participat; - n-au participat.	15,9 84,1	11,2 88,7

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Bărbați	Femei
16	F 27.1	La unele ședințe ale organizației de caritate: - au participat; - n-au participat.	4,4 95,3	3,9 96,1
17	F 27.2	O anumită activitate de voluntariat: - a efectuat; - nu a efectuat.	2,7 97,1	2,9 97,1
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIEȚII				
18	F 29.1	Sînt foarte satisfăcuți (te) de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească.	8,2 6,8 6,0 7,1 24,7 16,6 6,8	10,0 6,9 3,9 5,3 21,1 10,9 4,3
19	F 29.2	Sînt foarte nesatisfăcuți (te) de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească.	5,0 6,6 7,9 8,3 7,0 9,3 7,9	7,3 5,9 8,5 8,7 8,7 9,7 6,7
20	F 30	Se consideră: - foarte fericiți (te); - foarte nefericiți (te).	14,5 3,3	12,7 2,6
21	F 31	Ar putea pierde locul de muncă în următoarele 6 luni: - probabilitate mare și foarte mare; - probabilitate mică și foarte mică.	16,6 59,7	15,3 63,2
22	F 32	Viziunile asupra viitorului: - sînt optimiste; - nu sînt optimiste.	61,3 33,7	49,7 31,9
23	F 33.1	Au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomerii; - primărie; - poliție; - justiție.	37,6 32,5 33,3 12,9 53,5 36,2 31,0	47,6 39,6 38,7 12,8 50,5 33,7 31,2
24	F 33.2	Nu au încredere în: - sistemul de pensii de stat; - sistemul de asistență socială; - sistemul de asigurări în medicină; - sistemul de suport și mediere pentru șomerii; - primărie; - poliție; - justiție.	29,1 29,5 54,9 70,4 41,1 56,1 45,8	26,1 32,2 53,4 67,5 41,8 50,3 43,6

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Bărbăți	Femei
25	F 34	Încredere în oameni: - majoritatea oamenilor sînt demni de încredere; - sînt precauți în relațiile cu oamenii.	5,9 4,2	6,4 5,0
26	F 37	Petrec timp atît cît este necesar pentru: - contactarea membrilor de familie, care locuiesc în GC sau în afara ei ; - contactarea altor persoane decît membrii GC, vecinilor, prietenilor etc.	4,4 2,2	5,2 2,1
27.	F 36.1	Ajutor în activitățile casnice în caz de boală este oferit de: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	73,5 0,3 4,1 4,6 16,0 - 0,9	66,8 0,1 2,9 5,6 22,6 0,4 1,5
28	F 36.2	Un sfat pentru soluționarea unei probleme personale/ familiale acute este oferit de: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	61,5 1,0 14,5 1,5 18,7 0,1 2,2	55,1 1,1 7,9 2,5 29,5 0,3 3,2
29	F 36.3	În stare de deprimare ar putea să discute cu: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	41,9 1,6 30,8 7,1 14,1 0,4 3,6	36,8 2,8 21,4 9,7 26,1 0,5 2,4
30	F 36.4	Pentru soluționarea unei probleme, o sumă de 250 euro poate fi oferită de: - membru al GC; - coleg de serviciu; - prieten; - vecin; - rudă; - altcineva; - nimeni.	18,0 2,3 13,8 3,6 42,1 2,7 9,5	15,4 1,4 8,8 3,2 48,5 1,9 12,0
31.	F 35	Apreciază relațiile dintre bărbați și femeii ca fiind: - foarte tensionate; - într-o anumită măsură tensionate; - deloc tensionate.	4,4 52,4 31,2	7,3 53,9 27,5

NOTĂ:

Indicatorii pentru punctul b) nu sînt reflectați deoarece sursa lor este alta decît modulul ad-hoc privind excluziunea socială.

FAMILIILE MIGRANȚILOR LA MUNCĂ

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	GC cu copii pînă la vîrsta de 17 ani		GC fără copii pînă la vîrsta de 17 ani	
				Cu migranți	Fără migranți	Cu migranți	Fără migranți
1. SITUAȚIA BUNĂSTĂRII							
		a) Egalitatea în realizarea drepturilor/ interzicerea discriminării					
1	M 3	Se simt izolați/abandonați de societate	23,9	23,3	22,6	21,1	25,4
2	M 4	Viața a devenit atît de complicată, încît se simt confuzi/deruțați	39,2	30,9	38,5	27,5	42,4
		c) Dezvoltarea personală (autonomia)					
3	M 5.1	Cel mai mult timp liber petrec pentru: - sport; - activități culturale; - activități de relaxare.	5,4 3,7 69,8	5,5 4,3 67,7	7,6 4,4 70,2	7,3 4,0 76,0	3,3 2,8 69,3
4	M 5.2	Pentru hobby-uri/interese personale petrec atît timp liber cît este necesar	20,7	21,0	19,0	30,5	21,2
5	M 6.1	Un anumit curs de instruire: - frecventează; - nu frecventează.	5,7 93,4	6,3 92,3	5,9 93,2	4,1 94,5	5,5 93,7
6	M 6.2	Din numărul total de persoane care urmează un curs de instruire: - au frecventat curs de calculatoare; - au frecventat curs de limbi străine; - au urmat curs de instruire ce ține de serviciu/ profesie și instruire profesională oferită în cadrul asistenței sociale; - curs cultural, ce ține de ocupațiile preferate/ hobby.	15,8 18,1 42,7 5,7	5,4 8,2 49,6 6,4	14,5 23,8 36,1 8,8	38,3 17,8 25,0 -	17,4 14,8 48,9 3,0
		d) Participarea (obligațiile)					
7	M 10.1	Consideră că sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	82,8 22,3 4,0 4,0	82,0 22,8 5,6 4,4	81,2 22,8 3,6 4,1	83,5 26,6 2,5 0,9	84,3 21,4 4,6 4,2
8	M 10.2	Consideră că nu sînt capabili să influențeze procesul de luare a deciziilor cu privire la: a) familie; b) mahala/cartier; c) municipalitate; d) țară.	12,6 63,0 82,2 82,3	12,3 60,6 83,7 84,2	13,9 63,0 81,8 81,1	9,7 55,0 87,0 85,5	11,8 64,3 81,9 82,7

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	GC cu copii pînă la vîrsta de 17 ani		GC fără copii pînă la vîrsta de 17 ani	
				Cu migranți	Fără migranți	Cu migranți	Fără migranți
9	M 7.1	La alegerile naționale: - au participat; - n-au participat.	76,3 10,7	66,6 9,6	70,7 12,5	66,2 16,3	84,1 8,7
10	M 7.2	La alegerile locale: - au participat; - n-au participat.	77,7 13,0	71,4 10,1	71,1 14,7	73,1 18,5	85,1 11,5
11	M 8	La unele ședințe ale organizației de sindicate sau partid politic: - au participat; - n-au participat.	11,7 88,2	11,0 88,5	12,3 87,7	13,5 86,5	11,2 88,8
12	M 9.1	La unele ședințe ale organizației de caritate: - au participat; - n-au participat.	3,7 96,2	3,9 96,1	4,3 95,7	8,2 91,8	2,7 97,2
13	M 9.2	O anumită activitate de voluntariat: - a efectuat; - nu a efectuat.	2,6 97,3	1,7 98,3	3,2 96,7	3,0 97,0	2,2 97,7
2. COMPONENTELE DE BAZĂ ALE VIEȚII							
14	M 11.1	Sînt foarte satisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească.	9,5 7,0 4,4 5,8 22,3 13,6 5,3	8,4 4,8 6,0 6,3 21,2 21,0 6,4	8,3 7,9 4,3 7,1 28,0 16,4 5,0	6,8 4,0 7,5 8,3 18,5 14,6 2,4	11,2 6,8 4,0 4,3 17,9 10,2 5,8
15	M 11.2	Sînt foarte nesatisfăcuți de: - nivelul de studii; - serviciu; - nivelul de bunăstare; - condițiile de trai; - viața de familie; - starea de sănătate; - viața socială/obștească.	5,5 5,7 8,6 8,7 8,3 9,3 7,8	7,1 7,3 4,1 2,6 4,8 6,7 6,9	5,2 6,2 9,5 9,6 5,7 5,2 8,6	2,1 4,9 3,7 8,0 9,1 7,1 3,9	5,9 5,1 9,2 8,9 11,0 13,6 7,7
16	M 12	Se consideră: - foarte fericiți; - foarte nefericiți .	12,8 2,8	24,5 2,3	14,2 2,0	12,7 3,9	9,4 3,4
17	M 13	Ar putea pierde locul de muncă în următoarele 6 luni: - probabilitate mare și foarte mare; - probabilitate mică și foarte mică.	18,6 59,9	14,9 61,0	16,4 59,4	8,6 54,1	20,2 59,7
18	M 14	Viziunile asupra viitorului: - sînt optimiste; - nu sînt optimiste.	61,2 31,9	64,7 28,9	65,0 29,3	68,7 27,4	46,6 44,2

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	GC cu copii pînă la vîrsta de 17 ani		GC fără copii pînă la vîrsta de 17 ani	
				Cu migranți	Fără migranți	Cu migranți	Fără migranți
19	M 15.1	Au încredere în					
		- sistemul de pensii de stat;	43,0	40,0	33,7	48,8	51,3
		- sistemul de asistență socială;	36,2	42,4	38,4	33,7	33,3
		- sistemul de asigurări în medicină;	36,3	46,0	34,4	33,5	36,5
		- sistemul de suport și mediere pentru șomerii;	12,5	49,1	11,6	11,2	12,4
		- primărie;	50,8	53,6	49,5	49,3	47,2
- poliție;	33,3	41,2	31,1	30,6	32,5		
- justiție.	30,7	36,0	30,2	26,0	30,6		
20	M 15.2	Nu au încredere în:					
		- sistemul de pensii de stat;	29,1	28,5	28,4	22,3	30,5
		- sistemul de asistență socială;	33,0	34,2	33,6	32,9	32,1
		- sistemul de asigurări în medicină;	44,8	47,7	55,9	56,9	55,0
		- sistemul de suport și mediere pentru șomerii;	41,6	40,0	45,8	43,2	37,9
		- primărie;	44,6	36,0	43,8	46,4	46,7
- poliție;	54,1	46,4	54,7	59,8	54,6		
- justiție	46,8	39,6	47,8	44,5	46,5		
21	M 16	Încredere în oameni:					
		- majoritatea oamenilor sînt demni de încredere;	5,9	9,6	5,5	5,2	5,7
		- sînt precauți în relațiile cu oamenii;	5,1	8,6	4,7	2,3	5,0
22	M 19	Petrec timp atît cît este necesar pentru:					
		- contactarea membrilor de familie, care locuiesc în GC sau în afara ei;	5,1	5,5	6,5	0,6	4,2
		- contactarea altor persoane decît membrii GC, vecinilor, prietenilor etc.	2,1	3,2	1,6	2,6	2,3
23	M 18.1	Ajutor în activitățile casnice în caz de boală este oferit de :					
		- membru al GC;	68,9	79,7	82,7	62,9	54,6
		- coleg de serviciu;	0,2	-	0,1	-	0,2
		- prieten;	4,3	3,7	2,9	9,7	5,0
		- vecin;	4,9	1,7	1,5	6,0	8,3
		- rudă;	19,8	13,9	11,4	14,4	28,8
		- altcineva;	0,3	-	00,0	-	0,6
- nimeni.	1,5	0,5	1,1	0,7	2,0		

Nr. d/o	Nr. d/o An.6	Linie de chestionar	Populația, în total	GC cu copii pînă la vîrsta de 17 ani		GC fără copii pînă la vîrsta de 17 ani	
				Cu migranți	Fără migranți	Cu migranți	Fără migranți
24	M 18.2	Un sfat pentru soluționarea unei probleme personale/ familiale acute este oferit de:					
		- membru al GC;	56,4	69,2	65,2	58,9	46,1
		- coleg de serviciu;	1,4	-	1,7	-	1,6
		- prieten;	11,4	10,3	10,3	16,2	12,1
		- vecin;	2,0	1,7	0,7	1,5	3,2
		- rudă;	25,0	18,4	19,2	19,1	31,9
		- altcineva;	0,2		0,0	0,7	0,3
- nimeni	3,2	0,3	2,6	2,6	4,3		
25	M 18.3	În stare de deprimare ar putea discuta cu:					
		- membru al GC;	38,2	44,4	42,7	31,1	33,7
		- coleg de serviciu;	2,5	1,3	2,9	2,4	2,3
		- prieten;	26,6	29,5	29,6	33,2	22,8
		- vecin;	8,9	6,6	6,0	8,6	11,9
		- rudă;	20,2	15,5	16,2	22,1	24,3
		- altcineva;	0,3	1,0	0,0	0,7	0,4
- nimeni.	2,9	1,6	2,4	2,0	3,6		
26	M 18.4	Pentru soluționarea unei probleme, o sumă de 250 euro poate fi oferită de:					
		- membru al GC;	15,1	37,0	14,7	40,0	9,2
		- coleg de serviciu;	2,0	1,7	2,5	2,5	1,7
		- prieten;	11,1	10,2	12,6	12,6	10,2
		- vecin;	3,1	3,2	2,8	2,8	3,6
		- rudă;	45,4	39,9	42,4	42,4	49,9
		- altcineva;	2,4	2,5	3,0	3,0	1,7
- nimeni.	11,4	2,1	10,4	10,4	14,7		
27	M 17	Apreciază relațiile dintre bogați și săraci ca fiind:					
		- foarte tensionate;	26,2	27,7	24,5	23,1	27,6
		- într-o anumită măsură tensionate;	57,0	53,4	59,0	66,6	55,0
		- deloc tensionate.	7,7	8,4	8,4	5,9	7,1

NOTĂ:

Indicatorii pentru punctul b) nu sînt reflectați deoarece sursa lor este alta decît modulul ad-hoc privind excluziunea socială.

Bibliografie

- Androniceanu, A., Stoian, M., Abaluță, O., Muntean, I., *Sistemul de indicatori sociali în viziunea Organizației Economice pentru Cooperare și Dezvoltare*, ASEM București, 2004, p.145-147.
- Arpinte, D., Baboi, A., Cace, S., Tomescu, C., Stanescu, I., *Politici de incluziune socială*, Calitatea Vieții XIX, nr. 3-4, 2008, p.339.
- Atkinson, A. B., Hills, J. (eds), *Social Exclusion, Poverty and Unemployment*, Exclusion, Employment and Opportunity, London, London School of Economics, 1998.
- Biroul Național de Statistică, *Vîrstnicii în Republica Moldova în anul 2008* ; <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=2721>.
- Biroul Național de Statistică, *Metodologia Anchetei asupra Forței de Muncă în Gospodăria*, Aprobata pin Hotărîrea Colegiului Biroului Național de Statistică nr. 5 din 26 decembrie 2008; http://www.statistica.md/public/files/Rapoarte/Metodology_AFM.pdf.
- Biroul Național de Statistică, *Structura populației stabile a Republicii Moldova, pe sexe și vîrste la începutul anului 2009*. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=2602>.
- Briciu, C., *Măsurarea sărăciei și excluziunii sociale – un caz de asimilare selectivă a inovației*, Calitatea Vieții XX, nr. 1-2 2009, p.166-167.
- *Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene*; <http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303RO.01000101.htm>.
- Casa Națională de Asigurări Sociale, la solicitarea Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului prin scrisoarea nr.10/22 din 14.01.2008.
- Codul Muncii Republicii Moldova nr. 154 din 28.03.2003, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326757>.
- Comisia Europeană, *Portofoliul indicatorilor globali și portofoliile eficientizate ale incluziunii sociale, pensiilor și sănătății*, 2006, p.5 ; http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2006/indicators_en.pdf.
- Comisia Europeană, *Portofoliul indicatorilor globali și portofoliile eficientizate ale incluziunii sociale, pensiilor și sănătății*, 2006, p.22-23; http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2006/indicators_en.pdf.
- Comitetul pentru Protecție Socială. *Raport asupra indicatorilor în domeniul sărăciei și excluziunii sociale*, 2001, p.3 ; http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_protection_committee/laeken_list.pdf

- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Social Policy Agenda., COM/2000/379 final.; http://eur-lex.europa.eu/Result.do?T1=V5&T2=2000&T3=379&RechType=RECH_naturel&Submit=Search.
- Consiliul Uniunii Europene, Regulamentul (CE) nr. 1177/2003 al Parlamentului European și al Consiliului Uniunii Europene din 16.06.2003 privind statisticile comunitare referitoare la venit și la condițiile de viață (EU-SILC), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 16/vol. 1; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:16:01:32003R1177:RO:PDF>.
- Consiliul Europei, Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE 2001, revizuită în anul 2006 pentru a fi integrată cu problemele economice, de mediu și cele sociale ; http://ec.europa.eu/sustainable/welcome/index_en.htm.
- Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu dizabilități a fost adoptată în 13 decembrie 2006 în cadrul celei de-a 61-a sesiuni a Adunării Generale cu Rezoluția A/RES/61/106; <http://www.un.org/disabilities/convention/signature.shtml>.
- Council of Europe, *Concerteted development on social cohesion indicators. Methodological guide*, 2005; http://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/GUIDE_en.pdf.
- Council of the European Union, Joint report by the Commission and the Council on social inclusion, Brussels, 5.03.2004; http://ec.europa.eu/employment_social/soc-prot/soc-incl/final_joint_inclusion_report_2003_en.pdf.
- Council of Europe, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms as amended by Protocol No. 11, September 2003; <http://www.echr.coe.int/nr/rdonlyres/d5cc24a7-dc13-4318-b4575c9014916d7a/0/englishanglais.pdf>.
- ESCWA, *Literature review on social exclusion in ESCWA region*, 2007, p. 2.
- European Commission, DGMPL Joint report on social inclusion, 2004, p.10.
- European Commission, Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, EU Coordination to improve social welfare ; http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/spc_indicators_subgroup_en.htm; http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/vulnerable_groups_en.htm.
- European Profiles S.A. Consortium, Enhancing the skills to provide social services in Romania – course materials, Modulul 6 Înțelegerea persoanelor și grupurilor vulnerabile, 2003; http://sas.mmssf.ro/temp/Tutor_notes_6_Janet_ROM_revised_mmssf.doc.
- EUROSTAT METADAT IN SDDS format: Summary methodology, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/ilc_base.htm
- EXPERT-GRUP Centru Analitic Independent, *Succesele economice ale PCRМ: demistificarea mesajelor*, 2009; <http://www.expert-grup.org/index.php?go=news&n=101>

- Toritsyn, Arkadi, *Ex-ante policy assessment vis-à-vis vulnerable groups in SEE: Guide for Practitioners*, Local Reform and Public Service Reform Initiative, UNDP, July 2009.
- Holzmann, R., Hinz, R., *Old Age Income Support in 21st Century. An international perspective on pension reform*, World Bank, 2005, p.180.
- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 460 din 22.07.1993 cu privire la aprobarea Modulului provizoriu de determinare și calculare a bugetului minim de consum.
- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova Nr. 564 din 14.06.2000 cu privire la aprobarea Programului Național de Atenuare a Sărăciei.
- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 902 din 28.08.2000 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimumului de existență.
- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 619 din 16.05.2002 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni destinate consolidării capacității de monitorizare și evaluare a sărăciei pentru perioada 1 iunie 2002 - 31 mai 2005.
- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 851 din 15.08.2005 cu privire la crearea sistemului de monitorizare și evaluare a sărăciei.
- Hotărîrea Guvernului României nr. 488 din 26.05.2005, privind aprobarea sistemului național de indicatori de incluziune socială
- Hotărîrea Guvernului României nr. 1217 din 06.09.2006 privind constituirea mecanismului național pentru promovare incluziunii sociale.
- Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1387 din 10.12.2007, cu privire la aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326302>.
- Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques, Indicateur francias de chomage; http://www.insee.fr/fr/themes/document.asp?reg_id=26&ref_id=14703.
- International Labour Organisation. Discrimination (employment and occupation) Convention No. 111/1958, in force from 15.06.1960; <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C111>.
- Ivanov, A., *Explanatory note on the relationship between drivers and outcomes of exclusion*, UNDP Bratislava Regional Centre, 2009.
- Jordi Estivill, *Concepts and Strategies for Combating Social Exclusion*, International Labour Office – STEP/Portugal, 2003; <http://www.ilo.org/public/english/protection/socsec/step/download/96p1.pdf>.
- Legea Republicii Moldova nr. 821 din 24.12.1991 privind protecția socială a invalizilor, Art. 2, alin 1.; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312881>.
- Legea Republicii Moldova nr. 156 din 14.10.1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311620>.

- Legea Republicii Moldova nr.499 din 14.07.1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311676>.
- Legea Republicii Moldova nr. 547 of 25.12.2003 privind asistența socială; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312847>.
- Legea Republicii Moldova nr.289 din 22.07.2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale ; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313082>.
- Legea Republicii Moldova nr. 398 din 2.12.2004 privind aprobarea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (2004-2006); <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313156>.
- Legea Republicii Moldova nr. 295 din 21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011; <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326734>.
- Ministerul Economiei și Comerțului, Raportul privind Sărăcia și Impactul Politicilor 2006, Anexa 4: Nota cu privire la măsurarea sărăciei, elaborată de Biroul Național de Statistică, Chișinău, 2007.
- Ministerul Educației, Proiectul PISA 2009, Program Internațional de Evaluare Școlară; <http://www.edu.gov.md/files/unsorted/PISA2009.doc>.
- Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Proiectul Strategiei privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2011-2013, 2009; <http://www.mpsfc.gov.md/file/proiecte/Strategie%20FINAL%2010.09.pdf>.
- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, Programe Active de Ocupare a Forței de Muncă – acronim, statisticile pieții munci ; <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=28>.
- Parlamentul European, Comisia pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale, Raport referitor la propunerea de decizie a Consiliului privind încheierea de către Comunitatea Europeană a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități COM(2008)0530 – C6 0116/2009 – 2008/0170(CNS)); <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2009-0229&language=RO#top>.
- Parlamentul European, Resolution (2000/C 364/01) - Charter of fundamental rights of the European Union, signed at Strasbourg on 9th December 1989 by the Members States, with the exception of the United Kingdom, Official Journal C 364 , 18/12/2000 P. 0001 – 0022; [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000X1218(01):EN:HTML).
- Parlamentul European, Rezoluția din 14.01.2009 referitoare la situația drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană în perioada 2004–2008, (2007/2145(INI)); <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0019+0+DOC+XML+V0//RO>.
- Population in jobless households - Annual data, Statistical Office of the European Communities (Eurostat); http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/lfsi_jhh_a_esms.htm

- Raportul Social Anual 2001.
- Raportul Comisiei Comunităților Europene către Consiliu și Parlamentul European privind punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1177/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 iunie 2003”, Bruxelles, 2008; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0160:FIN:RO:DOC>.
- Research Project JUSTIS - Scientific Indicators of Confidence in Justice: Tools for Policy Assessment, Work Package 2 ‘Review of need: State-of-the-art indicators of public confidence in justice for policy assessment’, Milestone Report to External Expert Group, Scientific Indicators of Confidence in Justice: Tools for Policy Assessment., , June 2009, p.3; <http://www.eurojustis.eu/fotoweb/22.pdf>.
- Silver, H., *Social exclusion and social solidarity: three paradigms*, International Labour Review, vol. 133, no. 5-6, ss. 531-578, 1994.
- Uniunea Europeană, Tratatul de la Amsterdam, adoptat de către statele membre ale EU la 02.10.1997, în vigoare de la 01.05.1999, după ratificarea de către cele 15 state member; <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>
- United Nations, *Standard rules on the Equalization of Opportunities for persons with Disabilities*. Resolution of the General Assembly from 85th plenary meeting, A/RES/48/96, 1993; <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r096.htm>.
- United Nations Development Programme – Poland, Social Exclusion and Integration in Poland. *An indicators based approach*, 2006, p.37.
- United Nations Office on Drugs and Crime & United Nations Children Fund, *Manual for the measurement of juvenile justice indicators*. Vienna International Centre, Vienna 2006. <http://www.juvenilejusticepanel.org/resource/items/J/J/JJIndicatorsManual.pdf>.
- United Nations Development Programme, Ghana Human Development Report 2007, Chapter 1, p.16.
- Van Praag, B.M.S., Frijters, P., *The measurement of welfare and well-being*, The Leyden approach. In: Kahneman, D., Diener, E., and Schwarz (eds.). *Well-being: The Foundations of Hedonic Psychology*. Russell Sage Foundation, 1999.
- World Bank, Social Exclusion and the EU’s Social Inclusion Agenda, Annex 1. Income and Living Conditions (Laeken) Indicators; <http://siteresources.worldbank.org/INTECONEVAL/Resources/SocialExclusionReviewDraft.pdf>.
- World Bank, Social Exclusion and the EU’s Social Inclusion Agenda, Paper Prepared for the EU8 Social Inclusion Study, February 5, 2007.

